

ผลกระทบของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ต่อดนตรีไทย

นายดวงรุ่ง อ่อนสมพงษ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EFFECTS OF PIPAT COMPETITION AT THE PRA PIRAIN TEMPLE ON THAI MUSIC

Mr. Doungrung Onsompong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai Music
Department of Music
Faculty of Fine and Applied Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลกระทบของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ต่อ ดนตรีไทย
โดย	นายดวงรุ่ง อ่อนสมพงษ์
สาขาวิชา	ดุริยางค์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)
..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ข้ามคม พรประสิทธิ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)

ดวงรุ่ง อ่อนสมพงษ์ : ผลกระทบของการประชันวงปี่พาทย์วัดพระพิเรนทร์ต่อดนตรีไทย
(THE EFFECTS OF PIPAT COMPETITION AT THE PRA PIRAIN TEMPLE ON THAI
MUSIC) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์, 143 หน้า.

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการประชันวงปี่พาทย์วัดพระพิเรนทร์ต่อดนตรีไทย” มี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของการประชันวงปี่พาทย์วัดพระพิเรนทร์ที่มีต่อนักดนตรี
ไทย จากการศึกษาพบว่า สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน เป็นสมาคมที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้ความอุปถัมภ์
ของวัดพระพิเรนทร์เมื่อ พ.ศ. 2512 มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานไหว้ครูประจำปีตั้งแต่ ปี
พ.ศ. 2513 มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีกิจกรรม “การบรรเลงถวายมือ” เป็นศูนย์รวมของเหล่านักดนตรี
ทั้งภายในและภายนอกกรุงเทพมหานคร ต่อมาลักษณะการจัดเปลี่ยนเป็นการประชันบ้าง บรรเลง
ถวายมือบ้าง การกำหนดกติกาการประชันวงปี่พาทย์มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและกติกาการประชัน
วงมาโดยตลอดเป็นจำนวน 12 ครั้ง โดยมีวงดนตรีเข้าร่วมบรรเลงเป็นจำนวนมากน้อยตามนโยบาย
ของคณะกรรมการผู้จัดการประชัน ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการจัดปี่พาทย์ประชันวงภายในวัด
พระพิเรนทร์ คือ ช่วยผดุงสภาพภาพของนักดนตรีปี่พาทย์โดยเฉพาะนักระนาดเอกที่ชนะการประชัน
หรือมีความสามารถโดดเด่นจะเป็นที่รู้จักในสังคมดนตรีไทยอย่างกว้างขวาง และกระตุ้นให้ผู้ปรับวง
ต้องพัฒนาทักษะทางดนตรีของสมาชิกในวง ให้มีความพร้อมสำหรับการประชัน ทำให้มีศิลปินและนัก
ดนตรีรุ่นใหม่ได้รับการสืบทอดบทเพลงและกลวิธีการบรรเลงทั้งการบรรเลงรวมวงและการเดี่ยวเครื่อง
ดนตรีไทย อันเป็นองค์ความรู้ทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบของการบรรเลงปี่พาทย์ประชันวงของ
สังคมดนตรีไทยในยุคสมัยนั้น ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาควิชา ดุริยางคศิลป์

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ดุริยางค์ไทย

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2557

5386742935 : MAJOR THAI MUSIC

KEYWORDS: PIPAT ENSEMBLE / THAI MUSIC COMPETITION / PRA PIRAIN TEMPLE WAI KRU CEREMONY / MUSIC EFFECT

DOUNGRUNG ONSOMPONG: THE EFFECTS OF PIPAT COMPETITION AT THE PRA PIRAIN TEMPLE ON THAI MUSIC. ADVISOR: ASSOC. PROF. PATARAWDEE PUCHADAPIROM, Ph.D., 143 pp.

The objective of “The Effects of Pipat Competition at The Pra Pirain Temple on Thai Music” aims to investigate effect of the *Wat Pra Pirain* Piphat ensemble competition on the Thai musician. The study found that “The Society for the Promotion of Fellow Artists” was founded in 1969 by of *Wat Pra Pirain* Temple, and committee was assigned to organize *Wai Kru* ceremony annually since 1970 to the present. The activity of *Bunleng Thawai Mue* (Offering music performance) is the hub of musicians both inside and outside of Bangkok aiming to perform and participate the competition. The committee revised format and rules of the competition as the total of twelve times. There were number of the participants in the performance following the rule of committee policy. Effects directly resulting from the *Pipat* Ensemble at *Wat Pra Pirain* is the enhancement of *Pipat* musicians status especially *Ranad Ek* players who won the competition. Their remarkable skills have been widely known in Thai music society and have motivated the band heads and members to develop their musical skills in order to participate in the competition. These competition created new artists and musicians who was transmitted compositions and invented techniques of instrumental ensemble and solo playing. Their knowledge influenced to the tradition of *Pipat* ensemble competition among Thai music society in the period of time.

Department: Music

Student's Signature

Field of Study: Thai Music

Advisor's Signature

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความสำเร็จจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวัติ ภูชฎาภิรมย์ ผู้คอยแนะนำความรู้วิธีการเขียนวิทยานิพนธ์ การค้นหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วิธีคิดวิเคราะห์ ด้วยความเมตตากรุณาอย่างยิ่ง

กราบขอบพระคุณอาจารย์นิกร ทั้งสุวรรณ อาจารย์วิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีไทย เทคนิคการบรรเลง การปรับวงเบื้องต้น และคอยให้คำปรึกษา ให้ข้อมูลที่มีค่ายิ่ง

กราบขอบพระคุณ อาจารย์พินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี 2540 ดร. สิริชัยชาญ พักจำรูญ ศาสตราจารย์นายแพทย์สุพจน์ อ่างแก้ว อาจารย์สมาน น้อยนิตย์ อาจารย์บุญสร้าง เรืองนนท์ อาจารย์สมชัย ชำพาลี อาจารย์ขุนอิน (ณรงค์ฤทธิ์) โตสง่า อาจารย์ชัยยุทธ โตสง่า อาจารย์มนตรี คล้ายฉำ ที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์ ประสพการณ์ ข้อมูล การประชันวงวัดพระพิเรนทร์

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี อาจารย์บุญช่วย โสวัตร รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน รองศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิมพ์สันต์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชำคม พรประสิทธิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์ ที่ให้ความรู้ทางดนตรีที่มีค่ายิ่งในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบคุณ พี่ น้อง คณะศิลปกรรมศาสตร์ ซึ่งคอยช่วยเหลือให้กำลังใจตลอดมา

ความดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขออุทิศแด่ครูบาอาจารย์ดนตรีไทย และนักดนตรีเป่าพาทย์ ผู้เป็นนักสู้ทางดนตรี อันเป็นที่มาแห่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย	4
1.4 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์.....	6
2.1 ประวัติความเป็นมาของวัดพระพิเรนทร์.....	6
2.2 ความเป็นมาของการประชันวงปีพาทย์.....	10
2.3 แบบแผนการประชันวงปีพาทย์.....	12
2.3.1 การกำหนดวงดนตรี รูปแบบวงดนตรี.....	12
2.3.2 ข้อกำหนดบังคับ หรือการระบุข้อจำกัด	12
2.3.3 ข้อกำหนดด้านบทเพลง	12
2.3.4 การกำหนดวิธีการดำเนินการประชันวงปีพาทย์.....	13
2.2.4.1 การบรรเลงรวมวง.....	13
2.2.4.2 การบรรเลงเดี่ยว	13
2.4 ความเป็นมาในการจัดปีพาทย์ถวายมือในวัดพระพิเรนทร์.....	14

2.5	ปีพาทย์บรรเลงถวายมือในวัดพระพิเรนทร์	23
บทที่ 3	องค์ประกอบของการจัดงานประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์	30
3.1	การจัดการบรรเลงปีพาทย์ประชันวง	30
3.2	ข้อกำหนดของปีพาทย์ถวายมือและปีพาทย์ประชันวง	42
3.2.1	รูปแบบข้อกำหนดของปีพาทย์ถวายมือ	44
3.2.1.1	ข้อกำหนดครั้งที่ 1/2513	44
3.2.1.2	ข้อกำหนดครั้งที่ 2/2516	45
3.2.1.3	ข้อกำหนดครั้งที่ 3/2517-2518	46
3.2.1.4	ข้อกำหนดครั้งที่ 4/2533	47
3.2.1.4	ข้อกำหนดครั้งที่ 5/2544	47
3.3	การบริหารจัดการ	51
3.4	งบประมาณ	54
บทที่ 4	ผลกระทบของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ต่อดนตรีไทย	57
4.1	ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2513–2518	58
4.1.1	ผลกระทบต่อนักดนตรีไทยและสำนักดนตรีไทย	58
4.1.2	ผลกระทบต่อองค์ความรู้ทางวิชาการดนตรีไทย	62
4.1.2.1	ข้อกำหนดในการประชันวง	62
4.2.1.1.1	กลุ่มคณะกรรมการผู้จัดการประกวดและนักดนตรีอาวุโส	62
4.2.1.1.2	กลุ่มนักดนตรีผู้เข้าร่วมการประชัน	63
4.1.2.2	การปฏิบัติบรรเลงดนตรีไทย	63
4.1.2.2.1	การปรับวง	63
4.1.2.2.2	การบรรเลงรับร้อง-ส่งร้อง	66
4.1.2.2.3	การเดี่ยวเครื่องดนตรีไทย	67

4.1.3 ผลกระทบในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	67
4.2 ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2519–2553.....	69
4.2.1 ผลกระทบต่อนักดนตรีและสำนักดนตรีไทย	69
4.2.1.1 การยกระดับสถานภาพส่วนบุคคล.....	70
4.2.1.2 การเพิ่มพูนทักษะทางดนตรี	71
4.2.1.2.1 ก่อนวันประชัน.....	71
4.2.1.2.2 วันประชัน.....	72
4.2.1.2.3 ในขณะขึ้นเวทีประชัน.....	73
4.2.2 ผลกระทบต่อองค์ความรู้ทางวิชาการดนตรีไทย	74
4.2.2.1 ข้อกำหนดในการประชันวง	74
4.2.2.1.1 กลุ่มนักดนตรีผู้เข้าร่วมการประชัน	75
4.2.2.1.2 กลุ่มนักดนตรีที่เป็นฝ่ายผู้ฟัง	75
4.2.2.2 การปฏิบัติบรรเลงดนตรีไทย.....	76
4.2.2.2.1 คุณภาพโดยรวมของการบรรเลงประชันวง.....	76
4.2.2.2.2 การบรรเลงลูกหมัดและเพลงทางเครื่องออกภาษา	78
4.2.2.3 กระบวนการสืบทอดและถ่ายทอดของสำนักดนตรีไทย.....	81
4.2.3 ผลกระทบในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	83
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	87
รายการอ้างอิง	89
ภาคผนวก.....	91
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	143

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1 พระพิเรนทร์ บริเวณหน้าสำนักงานของพระภิกษุและสมาคมสงเคราะห์สหายศิลป์.....	6
ภาพที่ 2.2 ภาพชุมนุมประตู่หน้าวัดพระพิเรนทร์ในวันที่มีการบรรเลงปีพาทย์ประจำปี พ.ศ. 2553.....	8
ภาพที่ 2.3 บรรยากาศของผู้ชมภายในวัดพระพิเรนทร์ในวันที่มีการบรรเลงปีพาทย์ปี พ.ศ.2553.....	9
ภาพที่ 2.4 ตัวอย่างการตั้งวงบรรเลงปีพาทย์ประชันวงปี พ.ศ.2553.....	10
ภาพที่ 3.1 ภาพการจัดมณฑลสถานที่ไหว้ครู ครั้งแรก พ.ศ. 2513	30
ภาพที่ 3.2 ภาพการจัดมณฑลสถานที่ไหว้ครูในปัจจุบัน (พ.ศ. 2553).....	31
ภาพที่ 3.3 ลักษณะการจัดกิจกรรมไหว้ครู.....	31
ภาพที่ 3.4 ลักษณะการจัดกิจกรรมไหว้ครู การนิมนต์พระภิกษุสวดมนต์เย็น - ฉันทัดอาหาร เช้า.....	32
ภาพที่ 3.5 การประกอบพิธีไหว้ครู สมาคมสงเคราะห์สหายศิลป์ วัดพระพิเรนทร์ พ.ศ. 2553	33
ภาพที่ 3.6 การแสดงปีพาทย์ถวายมือ ของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลป์ พ.ศ. 2513.....	34
ภาพที่ 3.7 ภาพคณะกรรมการมอบรางวัล (ก) และ ภาพอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร กับคุณชวลีศรี กันดารดี (ข).....	34
ภาพที่ 3.8 การติดป้ายประชาสัมพันธ์หน้าวัดพระพิเรนทร์.....	36
ภาพที่ 3.9 การประชันวงปีพาทย์เสภาในอดีต (พ.ศ.2513) สมาคมสงเคราะห์สหายศิลป์.....	39
ภาพที่ 3.10 การประชันวงปีพาทย์เสภาในปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) สมาคมสงเคราะห์สหายศิลป์....	39
ภาพที่ 3.11 การขึ้นป้ายประชาสัมพันธ์ประกาศรายนามวงที่บรรเลง	40
ภาพที่ 3.12 การตั้งวงปีพาทย์ประชัน ในปีพ.ศ. 2553.....	41
ภาพที่ 3.13 ภาพบรรยากาศรอบงานปีพาทย์ประชันวง วัดพระพิเรนทร์ ปี 2551	41
ภาพที่ 3.14 ภาพบรรยากาศบนเวทีปีพาทย์ประชันวง วัดพระพิเรนทร์ ปี 2551	42
ภาพที่ 3.15 นักดนตรีปีพาทย์สตรี ที่เป็นสีสันในการแสดงปีพาทย์ประชันวง.....	44
ภาพที่ 3.16 ภาพการบรรเลงปีพาทย์ประชันวง ปี พ.ศ. 2546.....	46
ภาพที่ 3.17 การบรรเลงปีพาทย์ในลำดับที่บรรเลงในช่วงเช้าวันรุ่งขึ้น	52
ภาพที่ 3.18 ภาพการบรรเลงปีพาทย์ถึงวันรุ่งขึ้นอีกวัน ในงานไหว้ครูประจำปี พ.ศ. 2546.....	55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประชันวงในสังคมนครไทยเป็นที่นิยมและแพร่หลายมาตั้งแต่ในอดีต โดยวงดนตรีที่นิยมนำมาบรรเลงประชันกัน คือ วงปี่พาทย์เสภา เนื่องจากเป็นประเภทวงดนตรีไทยที่ต้องใช้ศักยภาพในการบรรเลงดนตรีชั้นสูง นักดนตรีต้องมีความสามารถในการผลิตเสียง สร้างสุนทรียรส มีปฏิภาณ ไหวพริบ ที่ก่อเกิดจากพื้นฐานทางดนตรีไทยที่สมบูรณ์

ในรัชสมัยก่อนปีเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 โดยคณะราษฎร การจัดประชันวงปี่พาทย์เสภาเป็นที่นิยมและแพร่หลายมากในหมู่ชนชั้นเจ้าขุนมูลนาย เช่น “งานสี่มะเส็ง” ซึ่งจัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาพระราชโอรสและพระราชธิดา ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุครบ 4 รอบ ถึง 4 พระองค์ โดยงานประชันในครั้งนี้จัดขึ้น ณ ปลายเดือนเมษายน พ.ศ. 2466 และงานฉลองพระชนมายุครบ 4 รอบ นักซัตรี ของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ณ วังลดาวลัย ในวันที่ 17 มีนาคม 2473 โดยการประชันในครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินมาในงานด้วย (คณะผู้ดำเนินงานโครงการปริญญาโทศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร นิสิตชั้นปีที่ 4 รุ่นที่ 6 2534:21-22)

การประชันวงข้างต้นทำให้เกิดต้นแบบในการประชันวงปี่พาทย์เสภาที่ใช้เป็นหลักยึดถือปฏิบัติมากมาย เช่น วิธีการดำเนินการประชันวง เพลงที่ใช้ในการบรรเลง ระเบียบวิธีในการปรับวง คุณสมบัติของนักดนตรีผู้บรรเลงประชันวง กติกาในการประชันวง ตลอดจนระเบียบวิธีการตัดสิน ในปีหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกละเลย ภายใต้ความตั้งใจที่จะพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมอารยะ เจ้าขุนมูลนายที่เป็นหลักยึดเหนี่ยวของนักดนตรีไทย เช่น วังบางขุนพรหม วังบูรพา และวังลดาวลัย (วังบางค้อแหลม) ต่างถูกลดทอนพระราชอำนาจลง นักดนตรีจำต้องกระจัดกระจายไปหาอาชีพใหม่ บ้างก็กลับภูมิลำเนาเดิม ทำให้ศูนย์กลางการเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรี เคลื่อนย้ายจากวังสู่สำนัก ซึ่งสำนักที่สำคัญในสมัยนั้นสำนักหนึ่งคือ สำนักหลวงประดิษฐไพเราะ (บ้านบาตร) และด้วยบารมีและความสามารถที่เป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมนคร จึงทำให้สำนักบ้านบาตรมีลูกศิษย์มากมาย ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด ทั้งหัวหน้าวงดนตรีและนักดนตรีทั่วไป และเมื่อมีงานไหว้ครูของสำนัก ครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) ก็จะจัดให้มีการบรรเลง

ถวายครู มีนักดนตรีไทยให้ความสนใจเข้าร่วมพิธีจำนวนมาก ถือเป็น การกลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้งของ การประชันวงปี่พาทย์เสภา และเป็นต้นแบบการบรรเลงดนตรีไทยในพิธีไหว้ครูทั่วไป ตลอดจนเวทีวัด พระพิเรนทร์ ซึ่งเป็นเวทีประชันวงปี่พาทย์ที่สำคัญ และได้รับความนิยมในสมัยต่อมา

“พิธีไหว้ครู” เป็นพิธีสำคัญของ โขน ละคร และนักดนตรีไทย เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญู กตเวทิต่อครูบาอาจารย์ ผู้ซึ่งส่งสอนอบรมให้ศิษย์มีความรู้และมีความประพฤติดี และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ศิลปินผู้เข้าร่วมพิธี ให้มีจิตใจที่มั่นคงในการเรียนรู้ ฝึกฝน และสืบทอดวิชาการ ดนตรีไทย ที่ได้รับจากครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้อย่างเต็มภาคภูมิ และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างศิลปินด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นการขออภัยและให้อภัย ในสิ่งที่เคยล่วงเกิน ทั้งในทางวาจา และ ทางดนตรีนอกจากนี้ยังเป็นเวทีแสดงฝีมือของเหล่านักดนตรีไทย ที่ได้รับการสืบทอดและฝึกฝน มา เพื่อเป็นการบูชาครู ในรูปแบบต่างๆ ดังที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “การบรรเลงถวายมือ” ในอดีตที่ผ่านมา พิธีไหว้ครูของสำนักบ้านบาตร ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นแม่แบบสำคัญในการจัดการบรรเลงบูชาครู มีการตั้งวงปี่พาทย์เพื่อการบรรเลงประชันกันจำนวน 4 วง เพื่อสร้างความสนุกสนานของผู้ชม ผู้ฟัง อีกทั้งลูกศิษย์ที่สำนักบ้านบาตรก็มีมาก มาจากหลายท้องที่ ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด

พิธีไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์ ถือเป็นประวัติศาสตร์ทางดนตรีไทยอันเป็นการจัดงานที่รวมใจของ ศิลปินดนตรีไทยทั่วประเทศ ต่อจากสำนักบ้านบาตร ของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่นักดนตรีไทยให้ความสำคัญเข้าร่วมพิธี และร่วมรับชมรับฟังการบรรเลงดนตรีไทย เพื่อบูชาครูด้วยการบรรเลงถวายมือ ในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชันวง แบบมีคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิตัดสินเป็นรายเครื่องมือ พร้อมมอบเกียรติบัตรให้แก่ผู้ชนะ หรือการประชันวงแบบไม่มี คณะกรรมการตัดสินชัดเจน แต่เป็นการตัดสินโดยพวงมาลัย และเสียงปรบมือจากผู้ชมผู้ฟังแทน บางปีก็เป็นการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิบรรเลงเพลงโหมโรงเพื่อบูชาครูเป็นปฐมฤกษ์ บางปีก็ตั้งวงปี่พาทย์ บรรเลงเพียงวงเดียว ไม่มีการประชัน ซึ่งรูปแบบการจัดดังกล่าวล้วนส่งผลต่อความเข้มข้นของดนตรี ในปีนั้นๆเป็นอย่างยิ่ง

รูปแบบบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงถวายมือส่วนใหญ่ ยึดหลักการตามการบรรเลงกระบวน รับ-ส่งเสภา คือเริ่มต้นด้วยโหมโรง ต่อด้วยเพลงเถา ประเภทปรบไก่ สองไม้ เพลงเดี่ยว และจบด้วย เพลงลา แต่ภายใต้รูปแบบการวางเพลงแบบเก่า ส่งผลให้เกิดพัฒนาการแบบใหม่หลายประการ เช่น การประพันธ์เพลงใหม่ การบรรเลงเพลงเถาแบบมีหัวเพลงและท้ายเพลง ซึ่งสิ่งที่สำนักดนตรีไทยต่างๆ พยายามคิดประดิษฐ์มาอวดฝีมือกัน ต่างทำให้เกิดการเลียนแบบ และประดิษฐ์คิดค้นต่อให้เกิดความ

สมบูรณ์มากขึ้นตามลำดับ จนบางครั้งอาจจะออกนอกกลุ่มนอกทางไปบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาของผู้อำนวยการเพลง

นอกจากรูปแบบการประชันวงและรูปแบบเพลงแล้ว รูปแบบการจัดวงดนตรีไทย ยังถูกเปลี่ยนแปลงไปด้วย มีการนำเครื่องดนตรีไทย เช่น กลองแขก ซึ่งแต่เดิมถูกจัดไว้ให้อยู่ด้านหลังทั้งสองข้างของวงดนตรีปี่พาทย์เสภา เพราะถือเป็นเครื่องประกอบจังหวะ ถูกนำมาจัดไว้หน้าวงดนตรีไทย ประหนึ่งว่าเป็นเครื่องดนตรีหลักของวง สร้างความสนุกสนานให้แก่ผู้ชมผู้ฟัง ยังผลให้เกิดแม่แบบของ “มีอกองแขก” ใหม่ๆและพัฒนาไปสู่การนำไปใช้ในวงดนตรีไทยต่างๆ ซึ่งส่งผลทั้งในผลดีและผลเสีย ในทางดนตรี ทั้งขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ ของผู้ชมผู้ฟัง

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้รูปแบบต่างๆที่ปรากฏขึ้นในงานไหว้ครูที่วัดพระพิเรนทร์ ส่งผลต่อกัน ดนตรีไทยในรุ่นต่อๆมา ต่างถือเป็นแม่แบบในการจัดงานไหว้ครู และการบรรเลงดนตรีปี่พาทย์เสภา ซึ่งต่อมาได้เกิดเวทีงานไหว้ครูในลักษณะเดียวกันที่ถือเป็นเวทีประลองเพลงเบื้องต้น และสร้างชื่อเสียง ก่อนที่จะได้รับการทาบทามให้มาบรรเลงในเวทีสำคัญที่วัดพระพิเรนทร์ เช่น พิธีไหว้ครูที่วัดป่าธรรมโสภณ จังหวัดลพบุรี หรือพิธีไหว้ครูที่วัดเชิงหวาย และงานไหว้ครูตามบ้านปี่พาทย์ต่างๆ

บทบาทและอิทธิพลจากข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยเห็นว่า สามารถส่งผลต่อการพัฒนาวิธีการ บรรเลงถวายมือในพิธีไหว้ครู ทั้งในทางที่เป็นผลดีและผลเสีย จึงควรรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผลกระทบที่มีต่อสังคมดนตรีไทยโดยรวม เพื่อมาพิจารณากลับกรองและหาแนวโน้มในการพัฒนา ดนตรีไทยในแนวทางที่ถูกต้อง และเป็นแบบอย่างที่มีคุณภาพ

อนึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจะศึกษาภายใต้ข้อมูลที่ได้ผ่านการ ตรวจสอบเอกสารและสัมภาษณ์จากนักดนตรีไทยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในฝ่ายบริหาร สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ศิลปินผู้ประพันธ์ ดนตรีผู้บรรเลง ผู้ชมผู้ฟัง และผู้สนับสนุน เพื่อเป็น ข้อมูลนำสู่การตีความและวิเคราะห์เอกสารต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.2.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของพิธี “ไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์”

1.2.2 ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการจัดการบรรเลงดนตรีไทย ในพิธีไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์

1.2.3 วิเคราะห์ผลกระทบต่อนักดนตรีไทย สำนักดนตรีไทย และองค์ความรู้ทางวิชาการ ดนตรี

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดการศึกษาผลกระทบของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ต่อดนตรีไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513-2553 เท่านั้น

1.4 วิธีดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอนดังนี้

1.4.1 ค้นหาข้อมูลเสียงและเอกสารจากห้องสมุดดังนี้

- ห้องสมุดเสียงครุมนตรี ตราโมท ห้องสมุดดนตรีทุลกระหม่อมสิรินธร สำนักหอสมุดแห่งชาติ

- ห้องสมุดดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- หอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

- แทบับนทีกเสียงจากนิตยบุคคลและสมบัติส่วนบุคคล เช่น บริษัทโอเชียนมีเดีย จำกัด และ อาจารย์สมาน น้อยนิตย์

1.4.2 สัมภาษณ์ ผลกระทบต่อนักดนตรีไทย สำนักดนตรีไทย องค์ความรู้ทางวิชาการ และรูปแบบการจัดการบรรเลง จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีประสบการณ์ตรง โดยแบ่งเป็นช่วงเวลาดังนี้

ช่วงพ.ศ. 2513 – พ.ศ. 2525

- อาจารย์พินิจ ฉายสุวรรณ

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พ.ศ. 2540

- กำนันสำราญ เกิดผล

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พ.ศ. 2548

ช่วง พ.ศ. 2526 – พ.ศ. 2540

- อาจารย์สมาน น้อยนิตย์

ที่ปรึกษาฝ่ายศิลปวัฒนธรรม บริษัท โอเชียนมีเดีย จำกัด

- อาจารย์บุญสร้าง เรืองนนท์

สำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

- อาจารย์วิบูลย์ธรรม เพ็ชรพงษ์

ฝ่ายสวัสดิการ 3 กองสวัสดิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- อาจารย์ขุนอิน โตสง่า
ศิลปินอิสระ
- อาจารย์อานันท์ นาคคง
คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ช่วง พ.ศ. 2541 – 2553

- ศาสตราจารย์นายแพทย์สุพจน์ อ่างแก้ว
คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- อาจารย์ชัยยุทธ โตสง่า
ศิลปินอิสระ
- ดาบตำรวจมนตรี คล้ายฉ่ำ
ฝ่ายสวัสดิการ 3 กองสวัสดิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- สมชัย ชำพาลี
ประธานกรรมการบริษัท สมชัยดนตรีไทยจำกัด
- อาจารย์อัษฎาวุธ สาคริก
มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

1.3.3 ความสำเร็จและวิเคราะห์ผลกระทบต่อนักดนตรีไทย สำนักดนตรีไทย และองค์ความรู้ทางวิชาการดนตรีไทย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 ทราบประวัติความเป็นมาของพิธี “ไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์”
- 1.4.2 ทราบรูปแบบการจัดการบรรเลงดนตรีไทย ในพิธีไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์
- 1.4.3 ทราบผลกระทบที่ส่งผลต่อนักดนตรีไทย สำนักดนตรีไทย และองค์ความรู้ทางวิชาการดนตรีไทย

บทที่ 2

บริบทที่เกี่ยวข้องกับการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์

2.1 ประวัติความเป็นมาของวัดพระพิเรนทร์

ภาพที่ 2.1 พระพิเรนทร์ บริเวณหน้าสำนักงานของพระภิกษุและสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน

วัดพระพิเรนทร์ เป็นพระอารามที่ตั้งอยู่ในละแวกตลาดวรจักร เลขที่ 326 ถนนวรจักร แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ด้านทิศตะวันออกจรดตึกแถวเอกชน ถนนวรจักร ด้านทิศเหนือ จรดตึกแถวเอกชนฝั่งถนนหลวง ด้านทิศตะวันตกจรดที่ดินเอกชน และด้านทิศใต้จรดถนนบุรีรมย์ (พระราชปริยัติเวที (อุทัย อุทัย) และคณะ 2553:5)

คณะพระสงฆ์อยู่สังกัดมหานิกาย เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ในราวพุทธศักราช 2300

วัดพระพิเรนทร์เป็นวัดโบราณ สันนิษฐานว่าสร้างมาราวสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย หรือในราวปีพ.ศ. 2300 เนื่องจากไม่มีหลักฐานระบุแน่ชัด (มีเพียงเอกสารจดหมายถึงเจ้าอาวาส และคำแถลง ของพระยาสาครราชเรืองยศ (ชุ่ม รักดีประกร) กรรมการวัดพระพิเรนทร์ ฝ่ายฆราวาส จากงานพิธียกป้ายชื่อวัดพระพิเรนทร์ ในสมัยที่พระเทพคุณาธาร (ผล ชินปุดโต) เป็นเจ้าอาวาส ในวันที่ 7-8 มกราคม พ.ศ.2381 ซึ่งตรงกับรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

จากเอกสาร ประวัติวัดพระพิเรนทร์ จากการรวบรวมของพระราชปริยัติเวที (2553) จากหนังสือพระเทพพนมมิต ซึ่ง เป็นเอกสารเผยแพร่ของวัดพระพิเรนทร์ ระบุประวัติของวัดมีใจความสำคัญว่า

วัดพระพิเรนทร์ เป็นวัดเก่าแก่ และไม่ได้ปฏิสังขรเป็นพระอารามหลวงในยุครัชกาลที่ 3 พระพิเรนทร์ (ขำ ณ ราชสีมา) เจ้ากรมพระตำรวจ บุตรชายของเจ้าพระยานครราชสีมา (ทองอิน ณ ราชสีมา) ได้มีจิตศรัทธา และทำนุบำรุงปฏิสังขรเสนาสนะ กุฎีสงฆ์ และบริเวณเขตนิวาสนของพระอาราม และปลูกกุฎีเพิ่มอีก 12 กุฎี และให้ตั้งชื่อวัดว่า วัดขำเขมการาม

ต่อมาในปีพ.ศ. 2411 ในตอนปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ร่วมกับคณะกรรมการพระราชทานหลายท่าน เปลี่ยนแปลงชื่อวัดว่าอารามในเขตพระนคร จึงได้ประกาศชื่อวัดขำโคราชเป็นวัดขำเขมการาม

ในปี พ.ศ. 2421 – 2429 วัดขำเขมการาม เนื่องจากมีพระภิกษุที่มีชื่อเสียงทางด้าน การแสดงพระธรรมเทศนา อาทิ พระเชียว เป็นต้น ส่วนพระภิกษุรูปอื่น ๆ ก็มีความสามารถในการสอน ทักษะด้านต่างๆ อาทิ ภาษาไทย พระบาลีไวยากรณ์ การคำนวณ การตีลูกคิด ทำให้มีประชาชน นำบุตรหลานเข้ามาฟังธรรม หรือศึกษาวิชาการต่าง ๆ จำนวนมากเป็นระยะเวลาเนิ่นนาน วัดจึงอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรม พระอธิการเทศ จึงได้ชักนำประชาชนร่วมแรงร่วมใจสร้าง และปฏิสังขรณ์ พื้นปูสภาพวัดให้รุ่งเรืองสวยงามขึ้นอีกครั้ง โดยคุณหญิงเงิน สมบัติยาภิบาล มีความศรัทธาออกทุน ในการรื้อถอน และสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ในปี พ.ศ. 2431

ภาพที่ 2.2 ภาพซุ้มประตูหน้าวัดพระพิเรนทร์ในวันที่มีการบรรเลงปีพาทย์ประจำปี พ.ศ. 2553
ที่มา: ผู้วิจัย (9 กันยายน 2553)

พ.ศ. 2472 – พ.ศ. 2512 พระมหาปุณฺ์น ชินปุตโต พระอธิการเจ้าอาวาสและพระอธิการเหม เจ้าอาวาสองค์เก่าเป็นสหธรรมิกให้การช่วยเหลือกิจการวัดมาเป็นเวลานานมีความสามารถในการปกครอง การสอนหนังสือ เป็นที่เคารพศรัทธาแก่คนจำนวนมาก ในที่สุดท่านจึงสามารถสร้างโรงเรียนสอนภาษาไทยได้สำเร็จ ก่อนที่พระมหาปุณฺ์นจะเป็นเจ้าอาวาส ขณะนั้นพระอธิการปอ เป็นเจ้าอาวาสอยู่ ท่านและสหธรรมิกคือพระภิกษุเขียว พระภิกษุยา พระภิกษุคง เป็นคณะกรรมการวัด ได้คอยช่วยเหลือกิจการงานวัดต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี เมื่อพระอธิการปอถึงแก่กรรมภาพท่านจึงได้รับเลือกให้เป็นพระอธิการเจ้าอาวาส ในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2476 ซึ่งพระมหาปุณฺ์นท่านเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ โดยสร้างกุศลและนำเงินบริจาค ตลอดจนขอความช่วยเหลือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ มาพัฒนาวัดให้มีความเจริญ และอำนวยความสะดวกแก่ญาติโยมอยู่เสมอ สร้างศาลาการเปรียญ บูรณะซ่อมแซมโรงเรียน เทศอนกรีตทางเดินระหว่างอาคาร สร้างศาลาดิน และสร้างกุฏิสงฆ์ ซุ้มประตูวัด และดูแลบูรณะปูชนียวัตถุของวัดโดยสม่ำเสมอ จนเมื่อท่านเห็นว่าสามารถพัฒนางานวัดได้อย่างดี จนมีความสวยงามและอำนวยความสะดวกได้อย่างดีเยี่ยมแล้วท่านจึงได้ทำพิธียกป้าย ชื่อวัดใหม่ ว่า “วัดพระพิเรนทร์” เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่พระพิเรนทร์เทพ ในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2480 จึงนับได้ว่าเป็นระยะเวลาที่วัดมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างสูง และเจ้าอาวาสรูปต่อมา คือ พระมหาผล ก็สามารถทำให้วัดมีความเจริญได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน

จนท่านได้รับสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่ พระเทพคุณาธาร เมื่อท่านถึงแก่มรณภาพลง ในวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2512

ต่อมา วัดพระพิเรนทร์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากขึ้นเนื่องจากมีพระภิกษุในวัดได้สร้างชื่อเสียงในการปฏิบัติศาสนกิจจนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ พระศรีวิสุทธิโมลี (ประยูทธ ปยุตโต) ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะ พระพรหมคุณาภรณ์ ขณะนั้นเจ้าอาวาสหรือพระอธิการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสภายหลังจากท่าน 3 รูป โดยลำดับระยะเวลาที่ต่อเนื่องกัน คือ พระครูปลัดสมัย พระครูวรกัจจิวารณ์ (ใช้เสียง) พระครูกิตติญาณประยุต(ประสม) ซึ่งบริหารงานวัดตามที่พระเทพคุณาธารวางรูปแบบไว้ แต่ล้วนครองตำแหน่งบริหารงานวัดในช่วงเวลาที่สั้นมาก ทั้ง 3 รูป ต่างมรณภาพในระยะเวลานั้นสั้นทำให้การสร้างโครงการของแต่ละท่านต้องหยุดชะงักลงทั้งสามครั้ง ในปีนั้นเอง พ.ศ. 2531 พระภิกษุที่ได้รับคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสเป็นพระอธิการในลำดับต่อมาจนถึงปัจจุบัน คือ พระมหาอุทัย อุทโย จึงได้ทำการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ของวัดให้ต่อเนื่อง และได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงสมณศักดิ์ ที่ พระปิฎกโกศล และ ที่พระราชปริยัติเวที ตามลำดับ ท่านได้ดำเนินการปฏิสังขรวัดเป็นการใหญ่ จึงทำให้วัดมีความเปลี่ยนแปลงด้านถาวรวัตถุ และมีความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาคารให้สวยงามเหมาะสมขึ้น อาทิ สร้างศาลาประชาอุทิศ 1 ศาลาประชาอุทิศ 2 บูรณะศาลาการเปรียญ หรือศาลารามโยธี สร้างกำแพงวัด ด้านทิศตะวันออกของวัด ปรับปรุงฌาปนสถานให้เป็นเตาไฟฟ้าไร้สี ไร้กลิ่น และควัน ย้ายโรงเรียนกทม.ซึ่งอยู่ที่ศใต้ให้อยู่ในด้านทิศเหนือ ตลอดจนกำลังดำเนินการสร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระพิเรนทร์ ตลอดจนกำลังสร้างกุฏิสงฆ์เป็นอาคาร 4 ชั้น 68 ห้อง ในปัจจุบันที่อยู่ในพรรษาที่ 44 สิริอายุ 64 ปี

ภาพที่ 2.3 บรรยากาศของผู้ชมภายในวัดพระพิเรนทร์ในวันที่มีการบรรเลงปีพาทย์ปี พ.ศ.2553

2.2 ความเป็นมาของการประชันวงปี่พาทย์

“ปี่พาทย์ประชันวง” เป็น การประชันวง หรือการประลอง ประกวด การบรรเลงวง ปี่พาทย์ประเภทเดียวกัน เพื่อตัดสินผลแพ้ชนะ

ภาพที่ 2.4 ตัวอย่างการตั้งวงบรรเลงปี่พาทย์ประชันวงปี พ.ศ.2553

การจัดปี่พาทย์ประชันวงเป็นการแสดงความสามารถ โดยนำทักษะที่ศึกษามาเปรียบเทียบ และวิเคราะห์ภูมิปัญญาด้านการเรียบเรียงเพลง การปรับ และการบริหารหน้าที่การบรรเลงของวง ปี่พาทย์การแสดงความสามารถของผู้ร่วมวงในเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น และการเปรียบเทียบศิลปะด้าน ดุริยางคศิลป์ โดยสามารถวัดผลความสามารถในการบรรเลง และความสามารถของผู้ปรับวง นอกจากนี้ เมื่อจัดปี่พาทย์ประชันวงแล้ว คุณภาพของเสียงการทำเทคนิคการบรรเลง หรือกลวิธีพิเศษ คุณภาพของเครื่องดนตรีก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจมาประกอบการพิจารณาด้วยเช่นกัน หากมีความบกพร่อง ชำรุด หรือมีเสียงเพี้ยน ขณะบรรเลง มีความเสียหายขณะบรรเลง อาทิ สีผึ้งหลุด เชือกร้อย ลูก กระจนาดหรือหนังฆ้องขาด กรรมการสามารถปรับตก ถือว่าแพ้ได้เช่นกัน และเป็นการแพ้ในด้าน หลักการบริหารเครื่องดนตรี มีใช้การบรรเลง

ความนิยมในวงปี่พาทย์ของคนไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ทำให้เกิดความแพร่หลายของวง ปี่พาทย์ และทำให้นักปี่พาทย์มีการแข่งขันประชันฝีมือกันกัน เรียกว่า การประชันวงปี่พาทย์ ซึ่งพบ หลักฐานในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากมีความเจริญทางด้านวิชาการดนตรี เช่น การประพันธ์ เพลงสามชั้น เพลงเถา เพลงเดี่ยว และรูปแบบการบรรเลงร้องรับส่งละครเสภา หรือเรียกว่า บทเพลงเสภา

นอกจากนี้สถานภาพของนักเปียพาทย์ยังมีพัฒนาการที่สูงขึ้น อันเนื่องมาจากผู้ว่าจ้าง หรือ ผู้อุปถัมภ์เปียพาทย์ มีความเติบโตทางด้านรายได้ ทั้งมีค่านิยมการฟังดนตรีเปียพาทย์ ทำให้สถานภาพของนักดนตรีไทยได้รับการยกย่อง และมีความรู้เรื่องทางวิชาชีพ โดยพบว่า มีการประชันอย่างแพร่หลายมาตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เนื่องจากค่านิยมของคนไทยที่ชื่นชอบการแข่งขันมีความพึงพอใจในรูปแบบการบรรเลง รวมกลุ่ม และแข่งขัน ซึ่งเรียกว่า การประชันวง หรือประชันเพลงเดี่ยว ดังนั้น จึงมีรูปแบบการประชันวงควบคู่กับเพลงเดี่ยวมาโดยเสมอ

ในหมู่ของชนชั้นสูง รัฐ และเจ้านายล้วนให้ความสำคัญต่อศิลปวัฒนธรรมชาติตะวันตก ทำให้มีกลวิธีในการจัดแสดง และนิยมการจัดประชัน อีกทั้งพัฒนาการประสมวงเปียพาทย์แบบใหม่ และชอบการแต่งเพลง จึงมีการจัดประลอง หรือการประชันเปียพาทย์อยู่เนือง ๆ ดังที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงศิริรัตนบุษบงที่ทรงกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

สมัยหนึ่งในต้น ๆ รัชกาลที่ 5 เพลงสามชั้นยังมีเล่นกันน้อย แต่เปียพาทย์ ดี ๆ มีมาก วงครูที่สามารถก็มีมาก คนจึงมีวันนัดไปตั้งวงเล่นแข่งขันกันที่ตำหนักแพ เวลาเดือนหงายต่างครูต่างแต่งเพลงสามชั้นไปवादกัน ไม่บอกว่าเป็นเพลงอะไร แล้วปล่อยให้ทายกันไป ไม่มีใครทายออกก็นิ่งเสีย แล้วยังมีการแก่งทำทางปิดไม่ให้ทายออกอีกด้วย

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงศิริรัตนบุษบง อ้างถึงใน ภัทรวดี ภูชญาภิรมย์ 2535:59)

ส่วนมากนักดนตรีเปียพาทย์ที่มีชื่อเสียง ได้รับความอุปถัมภ์และส่งเสริมโดยพระมหากษัตริย์ และเจ้านายในวังต่าง ๆ จัดเป็นวงดนตรีเปียพาทย์ประจำวังเจ้านาย ซึ่งแล้วแต่จะโปรดให้มีการแสดงในงาน งานพระราชพิธี งานพิธีการต่าง ๆ ตลอดจนการประชันระหว่างวังเจ้านาย อาทิ วงเปียพาทย์บางขุนพรหม ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์ วรพินิต วงเปียพาทย์วังบูรพาภิรมย์ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุพันธุ์วงศ์วรเดช เป็นต้น การจัดเปียพาทย์ประชันวงจะมีการประกาศประชาสัมพันธ์ ให้ทราบในกลุ่มผู้สนใจ หรือประชาชนโดยทั่วไป โดยแจ้งสถานที่ และเมื่อมีการรับชม จะมีการจัดคณะกรรมการตัดสินโดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ครูดนตรีที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและมีชื่อเสียง โดยมีการประกาศผลการตัดสินผลการประชันเปียพาทย์อย่างชัดเจน อาทิ งานสี่มะเส็ง เปียพาทย์ประชันวง เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าฟ้า ซึ่งเป็นพระราชโอรส และ

พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สี่พระองค์ทรงเจริญพระชนมพรรษา ครบ 4 รอบ สี่พระองค์ โดยจัดขึ้น ณ วังลดาววัลย์ ของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ในวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2473 (คณะผู้ดำเนินงานโครงการปฏิญญานิพนธ์ดุริยางคศิลป์ไทย นิสิตชั้นปีที่ 4 รุ่นที่ 6 2534:21-22)

การประชันปีพาทย์นอกจากจะเป็นการแสดงความสามารถแล้ว ยังสามารถเป็นผลประโยชน์หรือรายได้ ทำให้มีชื่อเสียงและมีสถานภาพดีขึ้น สามารถประกอบวิชาชีพทางดนตรีมีสถานภาพที่มั่งมีมากขึ้น มีชื่อเสียงมากขึ้น

2.3 แบบแผนการประชันวงปีพาทย์

แบบแผนการประชันปีพาทย์ ถือเป็นระเบียบปฏิบัติที่สืบทอดวิธีการประชันวงปีพาทย์เป็นระยะเวลานานจนเป็นจารีต และผู้จัดประชันวงปีพาทย์ หรือนักดนตรีมักนำจารีตในอดีตมาศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบงาน โดยมีแบบแผนดังนี้

2.3.1 การกำหนดวงดนตรี รูปแบบวงดนตรี

การจัดงานประชันปีพาทย์ต้องมีการกำหนดประเภทของวงดนตรีเพื่อให้มีกรอบและวัตถุประสงค์ของการประเมินผลที่ชัดเจนอาทิการกำหนดให้มีการประชันวงปีพาทย์เครื่องห้าวงปีพาทย์เสภาวงปีพาทย์เครื่องคู่ ฯลฯ โดยมีการระบุชนิดของจำนวนคนที่ต้องไม่เกินหรือไม่น้อยกว่าจำนวนที่ต้องการการกำหนดเครื่องดนตรีในมาตรฐานวิชาชีพเดียวกันอาทิไม่นำเครื่องดนตรีต่างชาติเข้ามาผสมเป็นวงดนตรีในรูปแบบที่มีการขับร้องหรือบรรเลงเพียงอย่างเดียวเป็นต้น

2.3.2 ข้อกำหนดบังคับ หรือการระบุข้อจำกัด

การจัดงานมีการระบุถึง อายุผู้บรรเลง การรายงานตัว การกำหนดเวลาการรายงานตัว จำนวนนักดนตรี กลุ่มเพลง หรือกฎ

2.3.3 ข้อกำหนดด้านบทเพลง

การดำเนินการจัดงานประชันนั้นจะกำหนดในสองลักษณะ คือ

- การกำหนดบทเพลงตามวัตถุประสงค์จัดงาน อาทิ กำหนดบทเพลงของศิลปินผู้แต่ง กำหนดเพลงหมู่ หรือเพลงเดี่ยว เพื่อวัดผลการปรับวง หรือความสามารถทางทักษะการเรียนรู้
- การกำหนดบทเพลงตามจารีตนิยม อาทิ บทเพลงของปีพาทย์เสภา ประกอบด้วยการบรรเลงบท เพลงตามลำดับดังนี้

โหมโรงหนึ่งเพลง เพลงพม่าห้าท่อน เพลงจระเข้หางยาว เพลงสี่บท เพลงบุหลัน เพลงอื่น ๆ เพลงเดี่ยว ซึ่งจะระบุว่าเป็นเพลงเดี่ยวชื่อเพลงใด หรือระบุหน้าทับที่ใช้ในเพลง เช่น เพลงเดี่ยวที่ใช้หน้าทับปรบไก่ เพลงเดี่ยวหน้าทับสองไม้ และเพลงลา โดยสามารถเปรียบเทียบศักยภาพในบทเพลงบังคับ ในรูปแบบการบรรเลงรวมวง การปรับวง การแบ่งหน้าที่ในการบรรเลง และการแสดงความสามารถเป็นรายบุคคลในการเดี่ยวรอบวง

2.3.4 การกำหนดวิธีการดำเนินการประชันวงปีพาทย์

วิธีการดำเนินการของผู้ดำเนินการจัดงานประชัน อาทิ การจับสลาก หรือการบรรเลงตามลำดับวงอาวูโส หรือกลุ่ม เพื่อหาวง บรรเลงลำดับแรก ซึ่งมักเรียกว่าเป็น **วงตั้ง** และวงดนตรีที่บรรเลงลำดับถัดไปเรียกว่า **วงประชัน**

การกำหนดวิธีการดำเนินการประชันวงปีพาทย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเพื่อให้การจัดงานนั้นได้รับการยอมรับจากผู้บรรเลงทุกวง รวมทั้งผู้ชม โดยเมื่อเริ่มการประชันวงปีพาทย์แล้ว ผู้จัดการประชันนั้นจะมีวิธีการประเมินผลการเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ผลของการประชัน หรือไม่ได้ ซึ่งหากต้องการผลที่ชัดเจนในด้านวิชาการปฏิบัติบรรเลง ผู้ดำเนินงานจะเรียนเชิญคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับมาตัดสินเป็นหมู่คณะกรรมการ เพื่อให้มีความเป็นกลาง และน่าเชื่อถือ โดยมีเกณฑ์ประเมิน

2.2.4.1 การบรรเลงรวมวง

เป็นการเปรียบเทียบ ด้วยการสังเคราะห์เสียงการบรรเลงของวงปีพาทย์ โดยสามารถเปรียบเทียบ รูปแบบการปรับวง ความพร้อมเพรียงสามัคคี ความไพเราะทางสุนทรียะอันเกิดจากการแบ่งหน้าที่การบรรเลง ความคิดสร้างสรรค์ด้านทำนองเพลง ความมีวินัย ความมีเอกภาพของทำนอง การประสานเสียงระหว่างเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ การดำเนินทาง และกลอน หรือท่วงทีลีลาการดำเนินจังหวะ ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

2.2.4.2 การบรรเลงเดี่ยว

ในการประชันวงปีพาทย์แม้จะเป็นการประเมินผลเปรียบเทียบในรูปแบบวง แต่วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ การศึกษาเปรียบเทียบทักษะ และความสามารถของผู้บรรเลงในรายบุคคล เพื่อให้เกิดการยอมรับในด้านความสามารถผู้บรรเลงที่เป็นองค์ประกอบของวงด้วยและต้องบรรเลงอย่างถูกต้อง ต้องไม่ปรากฏลักษณะต่อไปนี้

แนวล้ม หมายถึง การหยุดการบรรเลงกลางคัน การบรรเลงเร็วจนควบคุมวิธีการบรรเลงได้ไม่ชัดเจนและมีการตั้งแนวขึ้นบรรเลงใหม่ ขาดความต่อเนื่องและขาดอรรถรสในการฟัง หรือมีอัตราจังหวะที่สับสน ไม่มีการควบคุมให้การบรรเลงมีความราบรื่น

การบรรเลงตาย หมายถึง การบรรเลงด้วยอัตราจังหวะที่เร่งอย่างทวีขึ้นต่อเนื่องและสามารถควบคุมเสียงดนตรีให้ฟังเป็นทำนองชัดเจน และไม่สามารถสื่อความหมายบทเพลงได้ โดยอาจหยุด หรือไม่หยุดก็ตาม

เครื่องดนตรีชำรุด หมายถึง การไม่สำรวจความพร้อม การเตรียมอุปกรณ์เครื่องดนตรีไม่รัดกุม และมีความผิดพลาดขณะบรรเลง ทำให้เกิดความเสียหายในการฟัง สายซึ้งหลุด ตะกั่วหลุด อุปกรณ์หัก ฟัง ชำรุดขณะทำการบรรเลง

ในการประชันวงปีพาทย์นั้น อาจมีการตัดสินโดยคณะกรรมการหรือไม่ก็ทำได้ โดยหากมีคณะกรรมการจะตัดสินในเรื่องกฎเกณฑ์ทางวิชาการ และระเบียบวิธีแบบแผนทางดุริยางคศิลป์ไทย และหากไม่มีกรรมการตัดสิน จะใช้ผู้ชมเป็นเกณฑ์ อาทิ ความพึงพอใจซึ่งแสดงออกในวงที่ชื่นชอบ ด้วยการปรบมือ ฯลฯ

2.4 ความเป็นมาในการจัดปีพาทย์ถวายมือในวัดพระพิเรนทร์

วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญบุญกุศล ร่วมกับการจัดงานรื่นเริงหรือประกอบกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีพิธีกรรม จึงเป็นแหล่งเผยแพร่มรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทยในสมัยโบราณ เนื่องจากมิได้เป็นเขตบุคคล แต่เป็นสถานที่ที่ผู้คนในสังคมละแวกใกล้เคียงได้พบปะพูดคุยกัน อีกทั้งยังมีบริเวณกว้างขวาง ทำให้มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงงานรื่นเริง คนไทย ในอดีต มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จึงมักมีวงปีพาทย์บรรเลงในงานพิธีกรรม หรือประเพณีต่าง ๆ โดยเฉพาะหากพระภิกษุสงฆ์สนใจในการส่งเสริมอุปถัมภ์ดนตรีไทย หรือเคยเป็นนักดนตรี ตลอดจนเคยที่ญาติใกล้ชิด เพื่อนฝูงเป็นนักปีพาทย์ ก็ยังมีใจสนับสนุนให้ดำเนินการแสดงปีพาทย์ หรือจัดปีพาทย์ประชันวงในวัด

วัดพระพิเรนทร์ในช่วง ปลายพุทธศักราช 2490 เป็นต้นมา จนถึงพุทธศักราช 2512 มีเจ้าอาวาสคือ พระเทพคุณาธาร (พระมหาผล) ซึ่งมีความผูกพันใกล้ชิดกับศิลปินวิชาชีพลีเก และศิลปินนักปีพาทย์เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากศิลปินผู้ประกอบวิชาชีวดังกล่าว มักเป็นผู้หาเช่ากินค่า หรือมีภาระในการใช้จ่ายมาก ซึ่งมักมาขอความช่วยเหลือจากพระเทพคุณาธาร เพราะต่างทราบกันดีว่าท่านเป็นพระภิกษุที่เปี่ยมด้วยเมตตาพรหมวิหาร และภารกิจที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ท่านมากที่สุด คือ การจัดงานศพ หรือการฌาปนกิจศพ ให้แก่ศิลปินผู้ไร้ญาติขาดมิตร หรือศิลปินที่ไม่มีที่อยู่หรือมีลักษณะอนาถาโดยเฉพาะเมื่อทราบว่าศิลปินท่านใดไร้ญาติ หรือไร้ทรัพย์สิน ท่านจะให้ความสงเคราะห์จัด

งานพิธีศพ และดำเนินการงานศพให้จนลุล่วงทุก ๆ งาน จนเป็นที่กล่าวขาน และเป็นที่ยอมรับแก่บรรดาศิลปินทั้งหลายว่า จะไม่นอนตายข้างถนน หรือไม่ทุกข์ยากอนาถาหากท่านยังมีชีวิตอยู่ (พระราชปริยัติเวที [อุทัย อุทัย] และคณะ, 2553 : 2) ด้วยเหตุผลดังกล่าวศิลปินลิเก และศิลปินปี่พาทย์จึงมักแวะเวียนมาพูดคุย หรือค้างแรมในวัดพระพิเรนทร์เนื่องจากความคุ้นเคยในอริยาไศยไมตรีของท่าน จนกระทั่งพระเทพคุณาธาร (พระมหาผล) ได้ถึงแก่กรรมภาพ ในวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2512 เหล่าศิลปินลิเก ปี่พาทย์ นักร้อง นักแสดง ต่างเดินทางมาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง และต่างมีความปริวิตก ถึงกับมีการบันทึกคำรำพันของศิลปินไว้ในประวัติของท่าน ว่า “ต่อไป เราตายใครจะช่วยเอาเราไปเผา หาใครเหมือนท่านไม่ได้อีกแล้ว” ดังนั้น ในการจัดงานพระราชทานเพลิงของท่าน เหล่าศิลปินจึงได้ร่วมประชุม และมีมติเพื่อดำเนินการสงเคราะห์ศิลปินที่ด้อยฐานะ หรือไร้ญาติ ด้วยการจัดตั้งเป็นองค์กรเพื่อทำการสงเคราะห์ในการฃาปนกิจสงเคราะห์ในอนาคต และนัดประชุมเหล่าศิลปินที่มีความใกล้ชิดกับท่าน และศิลปินที่มีชื่อเสียงมากมาย

การจัดปี่พาทย์ประชันวงในภายหลังนั้น เกิดขึ้นภายหลังจากการจัดตั้งสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินโดยเกิดขึ้นภายหลังจากการบรรเลงดนตรีถวายมือ ซึ่งจัดขึ้นทุกปีในเดือน 9 หรือ เดือนกันยายน โดยมีประวัติความเป็นมาโดยสังเขป ของการจัดตั้งสมาคม และการดำเนินงานจัดการบรรเลงถวายมือ ตามลำดับโดยสังเขปดังนี้

หลังงานพระราชทานเพลิงศพพระเทพคุณาธาร โดยนายโปรง สัตย์สนอง และนายบุญช่วย เงินดี เป็นผู้ประสานงาน และในการจัดประชุมดังกล่าวมีมติจัดตั้งสมาคมที่ให้การสงเคราะห์ศิลปินเพื่อสืบสานเจตนารมณ์พระเทพคุณาธาร โดยมีเหล่าศิลปินมากมายเข้าร่วมเป็นกรรมการและสมาชิก และร่วมบริจาคทรัพย์ถึง 200 คน โดยเก็บเงินคนละ 10 บาทเป็นทุนก้อนแรกในการก่อตั้งสมาคม

พระครูศิริทัตสุนทร และพระครูสังฆรักษ์ประสมได้เป็นประธานการประชุม และรับเป็นธุระในการช่วยเหลือสงเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่สมาคม และกำหนดวัตถุประสงค์ของสมาคมในครั้งนั้น 3 ประการ คือ

1. เพื่อช่วยเหลือจัดการศพศิลปินที่ยากจนและไม่มีญาติ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่มวลศิลปิน
2. เพื่อสนับสนุนส่งเสริม และรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมการดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทย
3. เพื่อได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ และสมัครสมานสามัคคี

หลังจากนั้นการดำเนินงานของสมาคม จึงได้เริ่มดำเนินงานขึ้นสืบสานเจตนารมณ์พระเทพคุณาธาร และได้เรียนเชิญ ฯพณฯ พล.โท หม่อมหลวงขาบ กุญชร เป็นนายกสมาคมคนแรก ซึ่งท่านได้ตอบรับเป็นอย่างดี โดยการตั้งชื่อสมาคมได้รับความอนุเคราะห์ จากพระศรีวิสุทธิโมลี ให้ตั้งชื่อว่า “**สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน**” ซึ่งได้ดำเนินการยื่นคำขอตั้งสมาคมจากกองวัฒนธรรม และได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาคมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2512 โดยในที่ประชุมของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินอย่างเป็นทางการครั้งแรก จึงได้ประกาศแต่งตั้งนายกสมาคมคนใหม่ คือ ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ และทำพิธียกป้ายสมาคม โดยกราบบังคมทูลเชิญ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ทรงเป็นองค์ประธานเปิดป้ายชื่อสมาคม ณ หอสมุดวัดพระพิเรนทร์ ในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2513 เวลา 17.00 นาฬิกา โดยบรรยายละเอียดของศิลปินที่จะเป็นผู้นำของสมาคมไว้ดังนี้ เป็นศิลปิน หรือรักใคร่ชอบพอสศิลปิน

1. เป็นผู้มีเกียรติ และทรงคุณวุฒิในการดนตรี หรือนาฏศิลป์
2. มีกำลังทรัพย์ และมีจาคะ
3. มีใจกว้างขวาง และมีความเป็นธรรม โอบอ้อมอารีเป็นคน

เสมอต้นเสมอปลาย

(สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน, 2516: 10-13)

หนังสือของสมาคมระบุว่า พระศรีวิสุทธิโมลี ได้ให้ความอนุเคราะห์ประทานให้ใช้ชื่อว่า “สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน” นอกจากนี้ นายสุรินทร์ อุตตเดชกรรณการผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมยังได้นำคณะกรรมการไปสาบานตนหน้าพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อให้ปฏิญาณตนให้สัตย์สาบานว่า จะมีความซื่อสัตย์ ไม่ทอดทิ้ง และไม่คดโกงสมาคม และในที่สุดคณะกรรมการดังกล่าว และได้รับใบอนุญาตจากกองวัฒนธรรม ให้ดำเนินงานสมาคมโดยถูกต้องตามกฎหมาย ในวันที่ 3 กันยายน 2512 และพระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพรทรงเจิม และทรงเปิดป้ายสมาคม ในวันที่ 9 กันยายน 2513 เวลา 17.00 น. ณ หอสมุดวัดพระพิเรนทร์ พระครูศิริทัตสุนทร ได้กล่าวตอนหนึ่งว่า

... มีศิลปินลิเก - ปี่พาทย์ ได้รวมกลุ่มกันก่อตั้ง สมาคมขึ้น ศิลปินดังกล่าวส่วนมากเป็นสานุศิษย์ของอาตมา และเห็นว่าเป็นความคิดริเริ่มไปในทางที่ดี อาตมาจึงสนับสนุน ช่วยเหลือ เท่าที่สามารถจะทำได้ แต่อาตมาเป็นสงฆ์ อาจช่วยได้ไม่ถนัดนัก เข้าใจว่า คงช่วยได้เพียงระยะแรก ๆ เท่านั้น เมื่อท่านผู้ใหญ่ทั้งสองมาประชุมพร้อมกันในวันนี้ก็ถือว่า เป็นนิมิตดีของการก่อตั้งสมาคมแล้ว จึงขอฝากงานก่อตั้งสมาคมครั้งนี้ไว้กับท่านพลโท ม.ล.ชาวมงคล กุญชร และท่านศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ไว้ในโอกาสนี้ด้วย สำหรับสานุศิษย์ของอาตมาในที่นี้ ทุกคนยินดีปฏิบัติตามที่ท่านจะเห็นสมควร

(ที่ระลึกในงานไหว้ครูสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน 2516:10-13)

โดยมีหลักฐานจากเอกสารสิ่งตีพิมพ์ซึ่งเป็นเอกสารประชาสัมพันธ์สมาคมโดยลำดับซึ่งเห็นว่าคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการดำเนินการเป็นศิลปินดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสังคมดนตรีไทยโดยกว้างขวาง

ในวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2512 นักดนตรีไทย และครูดนตรีไทย ตลอดจนศิลปินนาฏศิลป์ (ลิเก) ที่มีชื่อเสียง ได้ร่วมกันประชุมเพื่อรวบรวมเงินทุนจัดตั้งเป็นหน่วยงาน สมาคม และได้ขอรวบรวมจากผู้เข้าร่วมประชุมเป็นเงินจำนวน คนละ 10 บาท โดยมีนักดนตรีไทยที่ร่วมบริจาค ดังต่อไปนี้

1. นายน้อย จันทร์ศิลปิน
2. นายโปร่ง สัตย์สนอง
3. นายขลุ่ย กุลแสง
4. นายบุญยัง เกตุคง
5. นายบุญยงค์ เกตุคง
6. นายพูน เรืองนนท์
7. นายทองใบ เรืองนนท์
8. นายเจือ นาคะมาลัย
9. นางสมพงษ์ เรืองนนท์
10. นายเพิ่ม เรืองนนท์
11. นางทองหยิบ เรืองนนท์
12. นางจำเนียร เรืองนนท์

13. นายพิมพ์ นักระนาด
14. จ.ส.ต.กาหลง พึ่งทองคำ
15. นางระยิบ เกตุคง
16. นายอัมพร เรืองนนท์
17. นายพิน เรืองนนท์
18. นายสอน วงษ์อ่อง
19. ร.อ.อ.โองการ กลีบขึ้น
20. นางเพลินพิศ กลีบขึ้น

ต่อมา คณะผู้ดำเนินงานได้จัดประชุมครั้งแรกในวันที่ 24 ธันวาคม 2512 มีการแต่งตั้งตำแหน่งผู้บริหารสมาคมดังนี้

กรรมการบริหารสำนักงาน

พลโท.ม.ล.ชาบ กุญชร	นายกสมาคม
ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์	รองนายกคนที่ 1
นายปรีชา พวงประยงค์	รองนายกคนที่ 2
นายโปร่ง ลัดยศสนอง	เลขานุการ
นายไสว มุทธราอิต	เหรัญญิก
นายสว่าง เขียนประเสริฐ	นายทะเบียน

กรรมการดำเนินการฝ่ายดนตรี

นายพิมพ์ นักระนาด	นายบุญยัง เกตุคง
นายพริ้ง ดนตรีรส	นายบุญยงค์ เกตุคง
นายสกล แก้วเพ็ญภาค	นายช่อ อากาศโปร่ง
นายพัฑ์ กังรัตน์	นายสุรินทร์ ดนตรีเจริญ
นายถวิล อรรถกฤษ	นางทองสุข บุรณะพิมพ์
นายผาด การคุณี	นายทองใบ เรืองนนท์
นายอุทัย อุซุจินตามัย	พ.ท. เปลียน วงศ์หอมเนียม
นายลำรวาย งามชุ่ม	

องค์อุปถัมภ์ และผู้อุปถัมภ์ฝ่ายฆราวาส

1. พ.อ. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร
2. พ.ต.ต.เอี่ยม ปาณชุกเดชะ
3. พ.ต.ท.ประสงค์ ศุภรเสพย์
4. คุณนายละม่อน ปาณชุกเดชะ
5. คุณนายนวลศรี ศรีศักดิ์
6. คุณนายเคลื่อน กำประเสริฐ
7. จ.ส.ต.จำลอง ผึ้งทอง
8. จ.ส.ต.วินัย สุวรรณภานันท์
9. คุณแม่ถนอม ยวงศรี
10. คุณจินดา ปรานสมุทร
11. พ.ท.จุล ถิ่นคำ
12. นายนิ่ม โพธิ์เอี่ยม
13. ร.ต.ท.พุดม เขยประทุม
14. ร.ต.อ.แสง วิริยะรัตน์
15. นายชวลิต กานดาร์ต

ต่อมาคณะกรรมการ ได้พิจารณาการยื่นคำขอตั้งสมาคมต่อกองวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ โดยได้รับอนุญาตให้เป็นสมาคมถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2512 โดยใช้ชื่อว่า “สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน” และได้ทำพิธีเปิดป้ายสมาคม เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2513 เวลา 17.00 น. ณ หอสมุดวัดพระพิเรนทร์ โดยมี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ทรงเป็นประธานและเปิดป้ายชื่อสมาคม หลังจากนั้นจึงประชุมเลือกตั้งกรรมการ ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ต่อไปนี้

คณะกรรมการของ สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน (รุ่นแรก)

ซึ่งได้รับเลือกตั้งเมื่อ 25 กันยายน 2513

1. ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์	นายกสมาคม
2. นายปรีชา พวงประยงค์	รองนายกสมาคม
3. นายโปร่ง ลัทธิ์สนอง	เลขานุการสมาคม
4. นายไสว มุทธราฮิศ	เหรัญญิก
5. นายสว่าง เขียนประเสริฐ	นายทะเบียน
6. นายถาวร หล้าสุวรรณ	ผู้ช่วยนายทะเบียน

คณะกรรมการกลาง

1. พลโท ม.ล. ขาบมงคล กุญชร ประธานคณะกรรมการกลาง
2. นายพิมพ์ นักระนาด (ถึงแก่กรรม)
3. นายพริ้ง ดนตรีรส
4. ร.อ.อ.โองการ กลีบขึ้น
5. นายประสิทธิ์ ถาวร
6. นายเจือ นาคะมาลัย
7. นายปลิว หล้าสุวรรณ (ถึงแก่กรรม)
8. นายบุญสม มีสมวงศ์
9. นายผจญ จันท์เหมือน
10. นายจำเนียร ศรีไทยพันธุ์
11. นายไสว มุทธาธิศ
12. นายบุญยงค์ เกตุคง
13. นายบุญยัง เกตุคง
14. นายสมยศ เปี่ยมลาภ
15. นายโปร่ง สัตย์สนอง

คณะกรรมการดำเนินงาน ฝ่ายดนตรี

1. นายพริ้ง ดนตรีรส ประธานกรรมการดำเนินงาน
2. พ.ต.ท.กมล แพทย์คุณ
3. พ.ท.เปลี่ยน วงศ์หอมเนียม
4. นายสกล แก้วเพ็ญภาค
5. นายพัฒน์ กังรัตน์
6. นายถวิล อรรถกฤษ
7. นายสุรินทร์ ดนตรีรส
8. นายสมหวัง ขำอุไร
9. นายอุทัย อุษุจินดามัย
10. นายผาด การคุณี
11. นายจำลอง เพ็ญศรี
12. นางทองสุข บุรณะพิมพ์
13. นายสำรว ยงามชุ่ม
14. นายเชื้อ ดนตรีรส

15. นายสวัสดิ์ กิจนิเทศ

16. นายทองใบ เรืองนนท์

(ที่ระลึกในงานไหว้ครูสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน 2516:3)

เมื่อก่อตั้งเป็นสมาคมคณะกรรมการจึงเห็นพ้องต้องกันให้มีการจัดพิธีไหว้ครูทุกปีในวันคล้ายวันเปิดป้ายสมาคม ซึ่งเป็นวันเก้า เดือนเก้า หรือวันที่ 9 กันยายน ของทุก ๆ ปี โดยคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้นในฝ่ายดนตรี ฝ่ายนาฏศิลป์จะทำการติดต่อครูดนตรีไทยที่มีความเชี่ยวชาญ และเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย ตลอดจนเป็นครูดนตรีอาวุโสที่ได้รับสืบทอดการอ่านโองการไหว้ครูดนตรีและนาฏศิลป์ โดยในการจัดการไหว้ครูมีการติดต่อวงดนตรีปี่พาทย์พิธี ที่ต้องบรรเลงไหว้ครู คณะกรรมการจึงมีบางท่านที่มีฝีมือดนตรีจึงต้องบรรเลงในพิธีด้วยตามความเหมาะสม

นอกจากการบรรเลงดนตรีในวงไหว้ครูแล้ว คณะกรรมการส่วนกลางหรือคณะกรรมการบริหารสำนักงาน คณะกรรมการดนตรี และคณะกรรมการนาฏศิลป์ ยังเห็นพ้องต้องกันในการประชุม ในปี พ.ศ. 2513 ให้จัดมีการบรรเลงดนตรีไทยถวายมือ จัดการแสดงลิเก และมหรสพต่าง ๆ โดยคัดเลือกวงดนตรีหรือคณะที่มีชื่อเสียงของประเทศ ซึ่งเป็นที่นิยมของนักดนตรีในยุคนั้นมาบรรเลงปี่พาทย์อวดฝีมือ และแสดงลิเกเพื่อเป็นการถวายมือในวันไหว้ครูของทุก ๆ ปี จึงเรียกการบรรเลงปี่พาทย์ว่า “ปี่พาทย์ถวายมือ” ซึ่งจะมีสองวงเสมอ และ “คณะลิเกแสดงเพื่อถวายมือ” เพื่อให้สมาคมมีรายได้ เพื่อสงเคราะห์ศิลปินในด้านการจัดงานฌาปนกิจสงเคราะห์ หรือความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ที่มีการยื่นแสดงความจำนงขอความช่วยเหลือจากสมาคม โดยคณะกรรมการจะประชุมเพื่อลงมติอนุมัติความช่วยเหลือเป็นรายการณี เริ่มจากปีพ.ศ. 2513 เป็นต้นมา โดยนายโปรง สัตย์สนอง เลขานุการได้เรียบเรียงเพื่อชี้แจงรายละเอียดของสมาคมดังนี้

... สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินจึงหาวิธีสนับสนุน ส่งเสริม และปรับปรุง การดนตรีแบบไทยเดิมให้คงเดิมให้คงอยู่ และรุ่งเรืองเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติต่อไป ตามโอกาสที่สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินจะทำได้ ในขั้นแรกของการส่งเสริมนี้ สมาคมได้เชิญคณะปี่พาทย์ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เท่าที่สามารถจะติดต่อเชิญได้ไปบรรเลงถวายมือในคืน ของวันไหว้ครูของสมาคมเป็นประจำทุกปี ในเดือน สำหรับวันไหว้ครูอาจเปลี่ยนแปลงตามฤกษ์ยาม แต่ต้องเป็นเดือนกันยายน ทั้งนี้ เนื่องจากสมาคมมีจุดมุ่งหมายในการจัดการบรรเลงถวายมือไว้ว่า

1. เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการดนตรีไทย
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักดนตรี
3. เพื่อให้ให้นักดนตรีไทยมีประสบการณ์ในการบรรเลง
4. เพื่อฝึกและส่งเสริมให้ประชาชน รู้จักฟังเพลงแบบไทยเดิม
5. เพื่อมาแสดงความกตัญญูทศเวทที่ต่อครูในวันไหว้ครู
6. เพื่อสมัครสมาชิกร่วมกัน และได้พบปะสังสรรค์กันระหว่างนักดนตรี

และอีกตอนหนึ่ง ว่า

การจัดการบรรเลงถวายมือของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากมีคณะปีพาทย์ให้ความร่วมมือส่งคณะปีพาทย์เข้าร่วมปีละหลายวง และกำลังเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินจึงขอขอบพระคุณหัวหน้าคณะปีพาทย์ทุกท่าน ที่เห็นประโยชน์ในการจัดการบรรเลงของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน โดยส่งคณะปีพาทย์เข้าร่วมบรรเลงถวายมือไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย... ”

(ที่ระลึกในงานไหว้ครูสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน 2516:10-13)

จากข้อมูลประชาสัมพันธ์ของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดปีพาทย์ประชันวง เป็นผลสืบเนื่องจาก พระเทพคุณาธาร ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในอดีตมีเจตนารมย์ในการช่วยเหลือ สงเคราะห์ โดยเฉพาะการอุปถัมภ์ศิลปินที่ไร้ญาติ หรือฐานะ ดั่งนั้นเมื่อท่านมรณภาพ เหล่าศิลปินจึงรวบรวมทุนทรัพย์ จัดตั้งสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินเพื่อเป็นการช่วยเหลือระหว่างศิลปินด้วยกัน และใช้วัดพระพิเรนทร์เป็นที่ตั้งสมาคม และจัดกิจกรรมเพื่อระดมทุนในการสงเคราะห์ศิลปินตามเจตนารมย์ของพระเทพคุณาธาร โดยได้จัดประเพณีไหว้ครูดนตรีไทยและนาฏศิลป์ ขึ้นที่วัด หรือสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินเป็นประจำทุกเดือน 9 หรือเดือนกันยายนของทุกปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2513 เป็นต้นมา และได้มีวงดนตรีที่รับเชิญ หรือแสดงเจตนาในการบรรเลงถวายมือ เพื่อแสดงความกตัญญูต่อครูอาจารย์ ซึ่งสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินต้องรับหน้าที่ในการจัดรูปแบบการถวายมือให้เป็นสองวง บรรเลงสลับกันจึงเป็นลักษณะการประชันวงปีพาทย์ ดั่งนั้น เมื่อวงดนตรีที่ต้องบรรเลงคู่กันในการถวายมือ จึงเป็นลักษณะปีพาทย์ประชันวง

2.5 ปี่พาทย์บรรเลงถวายมือในวัดพระพิเรนทร์

การเกิดปี่พาทย์ประชันวงในวัดพระพิเรนทร์ ถือเป็นผลผลิตของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากที่พระเทพคุณาธาร มรณภาพ (โดยเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน 2512 เป็นต้นมา) ภายใต้งานดำเนินงานของสมาคม ฯ เนื่องจากการจัดตั้งสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ซึ่งเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อดำเนินงานช่วยเหลือสงเคราะห์ศิลปิน ด้านความช่วยเหลือจัดการศพศิลปินที่ยากจนและไม่มีญาติ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่มวลศิลปิน ทั้งทำให้ศิลปินได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ สัมผัสสามัคคี และมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนส่งเสริม และรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมการดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทย จึงจัดการแสดงปี่พาทย์ประชันวง และประเพณีไหว้ครูซึ่งเป็นภารกิจหลักทุกปีจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเมื่อเสร็จจากพิธีไหว้ครูแล้ว มีการถวายมือของเหล่าศิลปินมากมาย ที่ต้องการแสดงความเคารพตักเตือนครูอาจารย์ ซึ่งประกอบด้วย การถวายมือของนาฏศิลป์หรือลิเก และการถวายมือของปี่พาทย์ ลักษณะการดำเนินงานของ สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน คือ การดำเนินการติดต่อประสานงานคณะลิเกต่าง ๆ และคณะวงปี่พาทย์จากแหล่งต่าง ๆ ที่มีความพร้อม โดยให้การต้อนรับ และจัดคิวลำดับการแสดงการถวายมือ และมีระเบียบการจัดที่จัดการถวายมือคณะลิเก ซึ่งมีจำนวนมากและใช้เวลายาวนาน ให้มีการแสดงถวายมือก่อน พิธีไหว้ครู 1 อาทิตย์ ส่วนการบรรเลงปี่พาทย์ถวายมือ หรือปี่พาทย์ประชันวงนั้น จะจัดบรรเลงถวายหลังจากพิธีจริงในวันไหว้ครู โดยจะต้องบรรเลงหมด หรือครบทุกวงภายในวันรุ่งขึ้นถัดไป

ปี่พาทย์ประชันวง ซึ่งเป็นการบรรเลงถวายมือนั้น เกิดขึ้นในภายหลังจากการจัดบรรเลงปี่พาทย์ถวายมือโดยปกติหลายปี เดิมเป็นเพียงบรรยากาศการบรรเลงถวายมือ เนื่องจากจำนวนวงดนตรียังไม่มากมายนัก สามารถบรรเลงได้ครั้งละวง อาทิ การบรรเลงปี่พาทย์ในปี พ.ศ. 2513 – 2515 เป็นการถวายมือ โดยวงดนตรีครูอาวุโส ในปี พ.ศ. 2516 เป็นการจัดบรรเลงปี่พาทย์ประชันวง โดยไม่มีกรรมการ ในปี พ.ศ. 2517 – 2518 เป็นการจัดปี่พาทย์ประชันโดยมีคณะกรรมการ เป็นต้น

สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน กำหนดให้บรรเลงปี่พาทย์หลังจากพิธีไหว้ครู ในเวลากลางคืนของวันไหว้ครู ซึ่งเป็นวันพฤหัสบดี ของเดือนกันยายน หรือเดือนกุมภาพันธ์ โดยจะกำหนดวันที่ในแต่ละปีตามความพร้อมและฤกษ์การจัดงานไหว้ครู

การบรรเลงถวายมือนั้นจะถูกจัดให้บรรเลงครั้งละสองวง ซึ่งมักจะถวายมือบทเพลงเดียวกัน ในลักษณะการประชันความสามารถ ไหวพริบ ปฏิภาณ ทักษะที่ได้รับการถ่ายทอด โดยแต่ละวงจะทำการฝึกซ้อมมาอย่างดี เนื่องจากผู้ชมมีจำนวนมาก ดังนั้น ผู้ที่ชื่นชอบการบรรเลงดนตรีปี่พาทย์จึงมักจะ

มารอชม รอดู ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ ของปีพาทย์ประชันวง ซึ่งสร้างความประทับใจแก่ผู้รอชมมาเป็นระยะเวลานาน สมาคม ฯ ยังมีแนวคิดในการจัดบรรเลงถวายมือเป็นระยะเวลายาวนาน หรือมีความต่อเนื่องทุกปี เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายในการบรรเลงถวายมือของสมาคม ฯ ด้วยว่า

ทั้งนี้ เนื่องจากสมาคมมีจุดมุ่งหมายในการจัดการบรรเลงถวายมือไว้ว่า

1. เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการดนตรีไทย
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักดนตรี
3. เพื่อให้นักดนตรีไทยมีประสบการณ์ในการบรรเลง
4. เพื่อฝึกและส่งเสริมให้ประชาชน รู้จักฟังเพลงแบบไทยเดิม
5. เพื่อมาแสดงความกตัญญูต่เวทีต่อครูในวันไหว้ครู
6. เพื่อสมัครสมานสามัคคี และได้พบปะสังสรรค์กันระหว่างนักดนตรี

การบรรเลงรำถวายมือ และการบรรเลงปีพาทย์ถวายมือในวันไหว้ครูดนตรีไทย ของสมาคมสังเคราะห์สหทัยศิลป์นั้น ได้รับความร่วมมือจากคณะลูก และนักดนตรีปีพาทย์หลายพื้นที่ตั้งแต่การจัดครั้งแรก คือ วันพฤหัสบดีที่ 10 กันยายน 2513 โดยมีรายนามวงปีพาทย์ ดังนี้

1. วงนายสกล แก้วเพ็ญภาค	จังหวัดนนทบุรี
2. วงนายรวม ราชบุรี	จังหวัดราชบุรี
3. วงนายไพฑูรย์ จรรณาภรณ์	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. แผนกดุริยางค์ กองสวัสดิการ	กรมตำรวจ
5. วงครู จ.ส.ต กาทอง พึ่งทองคำ	จังหวัดนนทบุรี
6. วงครูสังเวียน เกิดผล	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
7. วงครูถวิล อรรถกฤษ	จังหวัดปทุมธานี
8. วงครูทองสุข บุณยพิมพ์	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
9. วงครูเจริญ ปั่นจาด	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(ที่ระลึกในงานไหว้ครูสมาคมสังเคราะห์สหทัยศิลป์ 2516:135)

การบรรเลงถวายมือ วันพฤหัสบดีที่ 2 กันยายน 2514 มีรายนามวงปีพาทย์ บรรเลงที่เพิ่มขึ้น ดังนี้

1. แผนกดุริยางค์ กองสวัสดิการ	กรมตำรวจ
2. นายอุทัย แก้วละเอียด	จังหวัดสมุทรสงคราม
3. นายสกล แก้วเพ็ญภาค	จังหวัดนนทบุรี
4. นายสุภัทร ภู่มกร	จังหวัดลพบุรี
5. นายชำนาญ ราชกิจ	จังหวัดเพชรบุรี
6. นายเจริญ ปั่นจาด	จังหวัดพระนคร
7. นายไพฑูรย์ จรรนาภย์	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
8. นายพงษ์ ดนตรีศิษย์ศรทอง	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
9. นายกลิ่น ดนตรีเจริญ	จังหวัดปทุมธานี
10. นายพยุ่ง แสงทับทิม	จังหวัดปทุมธานี
11. จ.ส.ต.กาหลง พึ่งทองคำ	จังหวัดนนทบุรี
12. นายรวม พรหมบุรี	จังหวัดราชบุรี
13. นายนภา ศรีวงศา	จังหวัดปทุมธานี
14. นายถวิล อรรถกฤษ	จังหวัดปทุมธานี
15. นายสังเวียน เกิดผล	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
16. นายประสงค์ พิณพาทย์	จังหวัดปทุมธานี
17. นายล้วน ดนตรี	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการบรรเลงปีพาทย์ถวายมือ ระหว่างปีพ.ศ. 2513 – 2515 สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ประกาศกำหนดระเบียบของการบรรเลงปีพาทย์ โดยคณะกรรมการได้ร่วมกันพิจารณานักดนตรีไทยที่เป็นครูอาวุโส และมีชื่อเสียงมาบรรเลงถวายมือ ด้วยการเชิญมาบรรเลง นอกจากนี้ในการประชาสัมพันธ์ สมาคมฯ ยังได้รับการติดต่อจากวงปีพาทย์ที่แสดงความจำนงมาบรรเลงถวายมือ ทว่าสามารถบรรเลงได้เพียง วงละ 2 เพลง เนื่องจากต้องการให้มีระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดงาน และมีการประชาสัมพันธ์ให้หัวหน้าวง หรือผู้รับผิดชอบวงดนตรี ออกมาจับสลากลำดับการบรรเลงลำดับพิธีการ หลังไหว้ครู่ฯ โดยแบ่ง เป็นเพลงหมู่ หรือเพลงสำหรับรวมวง 1 เพลง และเพลงสำหรับเดี่ยวเครื่องดนตรี 1 เพลง ซึ่งสามารถเดี่ยวเครื่องดนตรีภายในวง อาทิ เดี่ยวระนาดเอก เดี่ยวระนาดทุ้ม เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ฯลฯ แล้วแต่ความพร้อม หรือความสามารถ โดยระเบียบดังกล่าวนี้ได้ใช้มาจนถึง ปีพ.ศ. 2516

วงปี่พาทย์ ที่มีชื่อเสียงที่สมาคม ฯ เชิญมา เมื่อพิจารณาถึงประวัติแล้ว นับว่าเป็นวงที่มีชื่อเสียง อาทิ วงครุรวม ราชบุรี พบว่าเป็นวงปี่พาทย์ที่สืบทอดวิชาการปี่พาทย์มาจาก หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และมีชื่อเสียงระหว่างปีพ.ศ. 2513 – 2515 มากเนื่องจาก ประกอบอาชีพทางด้านวิชาชีพดนตรีไทย และมีการแสดงดนตรี และรับจ้างไปบรรเลงทั้งใกล้และไกล นอกจากนี้ยังเคยบรรเลงประจำราชสำนัก ในความอุปถัมภ์ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ หรือ วงครุไพฑูรย์ จรรยาภู่ บุตรของครูเพชร จรรยาภู่ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของครูซ้อย สุนทรวาทีน ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกว้างขวาง และมีผู้ชื่นชมเป็นอันมาก และได้มีสำนักดนตรีสืบทอดมาจนถึงรุ่นบุตร คือ ครูไพฑูรย์ ดังนั้น จึงถือเป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียง ทำให้สมาคม ฯ มีความสนใจและเรียนเชิญมาบรรเลง ดังรายนามวงบรรเลงข้างต้น และพบดนตรีว่า เมื่อก่อนวงดนตรีที่มีชื่อเสียงนั้น ได้รับการเชิญจากการทาบทาม จากคณะกรรมการการดำเนินงานจะมีการฝึกซ้อมทักษะการบรรเลง โดยครูดนตรีจะปรับวง แนว และวิธีการบรรเลงเพลงหมู่ เพลงเดี่ยว เพื่อให้มีความสามารถเหมาะสมกับการบรรเลงถวายมือ หรือการประชัน ต่อหน้าแขกผู้ร่วมงานของวัดพระพิเรนทร์ เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน

ข้อสังเกตจากการจัดปี่พาทย์ถวายมือของการดำเนินงานจัดงานในระยะแรก คือ มีการตั้งวงปี่พาทย์ครั้งละสองวงเพื่อบรรเลงถวายมือโดยคณะกรรมการจัดงานมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้กระชับเวลา แต่จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมาข้างต้นเห็นว่า มิได้ประกาศ ใช้คำว่า ปี่พาทย์ประชันวง หรือการประชันปี่พาทย์มาแต่เดิม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อมิให้เกิดความรู้สึกที่ต้องแข่งขัน หรือมีความรู้สึกแบ่งแยกฝักฝ่ายเพื่อให้กำลังใจ โดยผู้ร่วมงาน หรือนักดนตรีที่เคยเข้าร่วมบรรเลงหรือสามารถสังเกตการณ์วันไหว้ครูของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน หลายปีตั้งแต่การจัดงานครั้งแรก ให้คำสัมภาษณ์ว่า มิได้ประกาศใช้คำว่า ประชันวง หรือประกวดแต่อย่างใด อาทิ คุณสมชัย ชำพาลี (บ้านผลิตเครื่องดนตรีไทยวัดยาง) ได้ให้คำสัมภาษณ์ใน วันที่ 11 เมษายน 2556 เวลา 11.00 น. – 12.00 น. ว่า

...ขั้นตอนการจัดงาน ก็เหมือนการไหว้ครู ลิเกเขาก็จะมีการจัดการไหว้ครู ลิเก ลิเกเขาก็จะมาเล่น เขาก็จะจัดงานกันแบบว่าสมัยก่อนมีสามคืนแล้วก็มีเจ็ดคืน ตอนนี้จะลด มีห้าคืนสี่คืน คือลิเกเขาจะมาเล่นถวาย งานวัดเขาก็ไม่อยู่แล้วละ มาเล่นก็เก็บเงิน เอาเงินเข้าวัดบ้างอะไรบ้าง มีรายได้เข้าชมรม คือลิเก

เนี่ยเขาจะมีรายได้ แต่ปีพาทย์จะมีวันเดียว วันไหว้ครู วันพฤษหัทสไหว้ครู วันปีพาทย์นะ สมัยก่อนก็มีพวกระนาดเขาจะมาประลองกัน ไม่ถึงกับประชัน ถ้าประชันกันนี้ไม่ได้ ประชันกันเมื่อไหร่จะมีเรื่องทุกที คือต้องเอามาประลองกันในสมัยก่อนนี่เป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นลีกเขาจะเล่นไปห้าคืน เราก็ปล่อยให้เขาเล่น พอถึงวันพฤษหัทสปีบเนี่ย เข้าเราก็ทำพิธีไหว้ครู ครอบครู แล้วพอช่วงหลังจากตอนเย็นวันพฤษหัทสเขาก็จะเป็นของปีพาทย์ไป ปีพาทย์เนี่ยเราจะต้องควักเงินให้กับปีพาทย์ แต่ลีกที่เขาเนี่ย เขาเอาเงินเขามาให้ เพราะเขามีรายได้ พวกแม่ยกที่เขามาดูลีกเขาจะเสียเงินเข้ามา ปีพาทย์นี้เราเปิดฟรี เปิดฟรีให้เขาเข้ามา ถ้าเราเก็บเงินไม่มีใครมา...

(สมชัย ชำพาลี, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2556)

อีกตอนตอนหนึ่งของคำสัมภาษณ์ ที่ระบุถึงการนำวงดนตรีปีพาทย์ต่างจังหวัดมาร่วมบรรเลง และบรรยากาศของผู้ร่วมงาน ว่า

...เท่าที่จัดกัน ที่เห็นมาคือเขาจะจัดมีระเบียบ เขาจะเอาคนต่างจังหวัดมาอะไรมา เอามาจากราชบุรีสมัยนั้นก็เล่นกันถึงสว่างนะเพราะมันหลายวง พอมาก็ทยอยกันไป เขามานอนนั่งดู ไม่เหมือนสมัยนี้ สมัยก่อนเขามาดูเขาเรียบร้อย ... พวกแม่ยกที่เขามาดูลีกเขาจะเสียเงินเข้ามา ปีพาทย์นี้เราเปิดฟรี เปิดฟรีให้เขาเข้ามา ถ้าเราเก็บเงินไม่มีใครมา ...

(สมชัย ชำพาลี, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2556)

จากคำสัมภาษณ์เห็นได้ว่า นอกจากมิได้ประกาศการประชันวงแล้ว บรรยากาศของการจัดงานเป็นไปเพื่อการแสดงความเคารพ หรือถวายมือต่อครูดนตรี เพื่อให้เกิดความสามัคคี และมีการรำ หรือการแสดงลิเกเพื่อถวายมืออีกหลายคณะซึ่งเป็นที่นิยมของผู้ที่ชอบลิเก เดินทางเข้ามาชมการแสดง และร่วมไหว้ครู ซึ่งเป็นการแสดงที่มีผู้ชมเข้าร่วมจำนวนมาก

นอกจากนี้ จากคำสัมภาษณ์ ของนักดนตรีปีพาทย์ นายณรงค์ฤทธิ์ โตสง่า อีกท่านหนึ่งก็ให้คำสัมภาษณ์สอดคล้องกับนายสมชัย ชำพาลี คือ เดิมสมาคมฯ มิได้มีเจตนาในการจัดปีพาทย์ประชันวง แต่เนื่องจากการได้รับความสนใจในการบรรเลงถวายมือ จากการเข้าร่วมชมของบุคคลากรทางดนตรีจำนวนมาก การดำเนินงานมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิด และวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน

ขึ้นอยู่กับผู้จัด ในปีนั้น ๆ ซึ่งแปรเปลี่ยนเป็นการประกาศว่ามีปีพาทย์ประชันวงบ้างในบางปี ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

เริ่มจาก พ.ศ.2514 ผมอายุประมาณ 8-9 ขวบ ครั้งยังเป็นคณะ
สุพจน์ โตสง่า ผมก็ยังคงเฝ้าอยู่ ก็มีลูกศิษย์พ่อเข้ามาเรื่อยๆ ส่วนใหญ่จะโตกว่า จน
ประมาณผมอายุ 16 ก็จะมีลูกศิษย์รุ่นๆเดียวกัน และรุ่นน้องเข้ามา จึงเริ่ม
แบ่งเป็นรุ่น ทั้งรุ่นโต รุ่นเล็ก จน พ.ศ. 2522 ทางสมาคมสงเคราะห์ลหายศิลป์
ก็เชิญวงที่บ้านให้ไปเข้าร่วม ซึ่งก่อนหน้านั้นก็มีทุกปีอยู่แล้ว แต่เรามาทีหลัง
เค้า ปีนั้นไปก็เป็นปีแรกเลยที่ใช้ชื่อ “ศิษย์สุพจน์ โตสง่า” ซึ่งตอนแรกเป็นชื่อ
“คณะสุพจน์ โตสง่า” ยังไม่มีคำว่า “ศิษย์” ครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่ไปซึ่งผมเป็น
คนปรับวง ผมตีระนาดทุ้ม คนระนาดเป็นลูกศิษย์ของพ่อ เป็นรุ่นเดียวกัน เป็น
เพื่อนกันกับผม ชื่อคุณเสมียน อินทนะ ตอนนี้นำประกอบกิจการดนตรีอยู่ที่ภูเก็ต
พอ พ.ศ.2522 ปีก็เหมือนหลังจากนั้นก็ดังเลย ตอนนั้นใช้เพลงสี่บทเถา คุณชัย
ยุทธ โตสง่า ร้อง แล้วก็เดี่ยวแขกมอญ สองเพลง ตอนนั้นเขาจะไม่มีประชัน ให้
ขึ้นทีละวงๆเลย คือกติกาของวัดพระพิเรนทร์เค้าไม่แน่นอน บางปีเค้าก็จะ
ประชันกัน อย่างเช่นตอนช่วงปี พ.ศ.2519 ก็จะมีประชัน ครั้งนั้นประชันวัด
พระพิเรนทร์ที่โด่งดังที่สุดก็คือ สมนึก ศรีประพันธ์ (ถึงแก่กรรม)ข้าราชการ
แผนกกองสวัสดิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เค้าเป็นสัญลักษณ์เลยเพราะเค้า
เป็นแชมป์ แล้วอีกปีเค้าเสียแชมป์ให้ครูเขียว อยู่กรมศิลปากร ในยุคนั้นผมยัง
เด็กมาก คือได้ไปดูเกาะรั้วดู
(ขุนอิน โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2556)

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้น เห็นว่า การจัดบรรเลงถวายมือครู ที่มีการประกาศ ว่าเป็นปีพาทย์
ประชันวง ในปีนั้น ย่อมทำให้ผู้ชมการแสดงปีพาทย์ได้เปลี่ยนความรู้สึกในการรับฟังด้วยสุนทรีย์
หรือชื่นชมนักดนตรี เป็นการชื่นชมที่ตัวบุคคล หรือการให้กำลังใจนักดนตรีไทย หรือวงปีพาทย์ที่ตน
ชื่นชอบ เช่น นายสมนึก ศรีประพันธ์ ซึ่งภายหลังเป็นครูปีพาทย์ที่มีชื่อเสียง เนื่องจากส่วนหนึ่งเป็น
นักดนตรีที่ขึ้นบรรเลง ในการถวายมือและประชันวง ซึ่งเป็นผู้บรรเลงระนาดเอก นำวงในการบรรเลง
วงปีพาทย์ ดังนั้น ย่อมทำให้ผู้ชมเกิดความประทับใจหรือกล่าวถึง ผลการประชันที่ผ่านการรับชมมา
โดยผู้ที่ขึ้นเวทีเพื่อแสดง หรือประชันบ่อยครั้ง จะเป็นที่รู้จักโดยกว้างขวาง เนื่องจากมีนักดนตรีปีพาทย์
เข้าร่วมงานไหว้ครู และร่วมชมหรือสังเกตการณ์ จำนวนมาก และจากข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นว่า

การบรรเลงปี่พาทย์ถวายมือของสมาคมสหทัยศิลป์ มีการจัดประชันสลับปีกับบางปีที่จัดเพียงการแสดงปี่พาทย์ ดังนั้น เมื่อไม่มีการประกาศจัดปี่พาทย์ประชันวง แต่มีการตั้งวงบรรเลงในลักษณะเป็นคู่ ย่อมทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ว่า มีการประชันวงอยู่เนือง ๆ ซึ่งทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจโดยกว้างขวางว่า การบรรเลงถวายมือในวัดพระพิเรนทร์ ซึ่งจัดโดยสมาคมสงเคราะห์สหทัยศิลป์ มีลักษณะเป็นการจัดปี่พาทย์ประชันวง

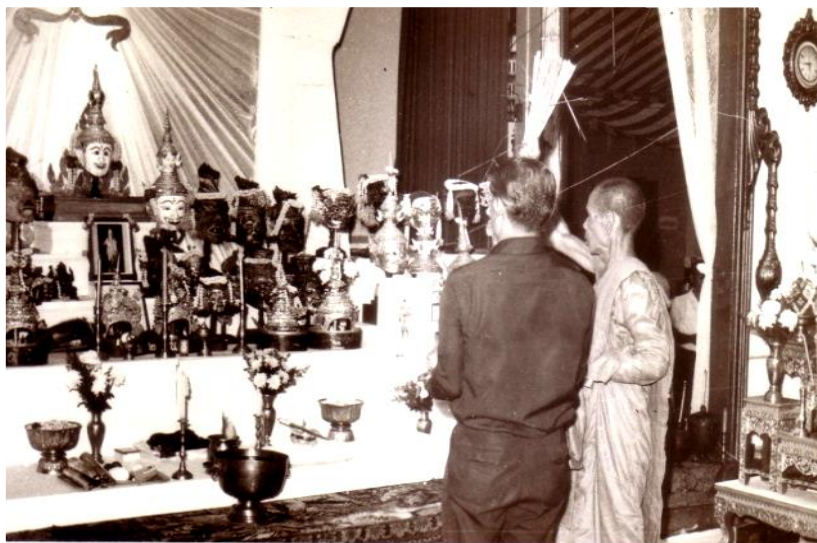
สรุปได้ว่า การจัดการบรรเลงดนตรีไทย ของสมาคมสงเคราะห์สหทัยศิลป์ เกิดจากมติการประชุมของคณะกรรมการบริหารสำนักงานสมาคม ร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายดนตรีไทย ซึ่งได้กำหนดรูปแบบให้มีการบรรเลงแบบวงปี่พาทย์เสภา เพื่อถวายมือ แก่ครูดนตรีไทยหลังพิธีกรรมไหว้ครู เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อกวี ต่อครูอาจารย์ในลักษณะการปฏิบัติบูชา หรือการนำความรู้ที่เรียนสร้างประโยชน์ในวงวิชาชีพ ดังนั้น การจัดบรรเลงปี่พาทย์จึงต้องจัดขึ้นทุกปี ในวันไหว้ครู ซึ่งจัดในวันคล้ายวันก่อตั้งสมาคม ในระยะเวลา วันที่ 9 – 16 กันยายน ของทุก ๆ ปี และในการจัดบรรเลงดนตรีถวายมือ จะจัดการบรรเลงเป็นระยะเวลา 1 คืน สิ้นสุดในเวลา 06.00 น. ของวันถัดไป การบรรเลงถวายมือ เพื่อให้มีกำลังใจและเป็นการฝึกฝนความเตรียมพร้อม การบรรเลงขับร้องซึ่งต้องแสดงต่อหน้านักดนตรีผู้ร่วมงานจำนวนมาก ซึ่งในแต่ละปี หลักจากพ.ศ. 2513 เป็นต้นมา มีจำนวนศิลปิน เข้าร่วมงานมากขึ้น ๆ เป็นเหตุให้มิติของการประชุมสมาคม ฯ เห็นว่าควรให้กระชับเวลาด้วยการจัดการบรรเลงถวายมือ ด้วยการจัดปี่พาทย์ประชันวง ทำให้เกิดประเพณีของการปรับวงเพื่อขึ้นบรรเลงในวงดนตรีแต่ละวง ที่เข้าร่วมบรรเลง นอกจากจะประดิษฐ์ หรือปรับทางเพื่อบรรเลงถวายมืออย่างสมเกียรติแล้ว ยังต้องปรับวงให้มีแนวทางที่สร้างสรรค์ หรือแสดงออกถึงทักษะความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญในทางปี่พาทย์ เพื่อมิให้เสียเปรียบในการแสดง ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมบรรเลง หรือผู้เข้าร่วมชม ร่วมให้กำลังใจที่ตนรู้จักมักคุ้น หรือนักดนตรี วงดนตรีที่ชื่นชอบ ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้บรรเลงมีชื่อเสียงมากขึ้น

บทที่ 3

องค์ประกอบของการจัดงานประชันวงปี่พาทย์วัดพระพิเรนทร์

3.1 การจัดการบรรเลงปี่พาทย์ประชันวง

ปี่พาทย์ประชันวงในวัดพระพิเรนทร์ เป็นลักษณะการจัดโครงการแสดงที่ต่อเนื่อง ของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน โดยจัดให้มีการแสดงปี่พาทย์ถวายมือ หรือปี่พาทย์ประชันวงหลังจากพิธีไหว้ครู ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากที่พระเทพคุณาธารมรณภาพ ในปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา ซึ่งนับรวมเป็นระยะเวลา 45 ปี ถือว่าสมาคมได้ทำนุบำรุง ส่งเสริมให้มีพัฒนาการในการเรียนการสอนดนตรีไทย การรวมวง การเดี่ยว เนื่องจากการแสดงปี่พาทย์ประชันวง ถือเป็นการกระตุ้นให้นักดนตรีได้มีแรงบันดาลใจด้านการพัฒนาตนเอง ศิลปกรรม พัฒนารูปแบบการแสดงปี่พาทย์ และการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ด้านทักษะการปฏิบัติบรรเลง ทำให้นักดนตรีได้ศึกษาการบรรเลง การปรับวง การบรรเลงหมู่ การเดี่ยว ที่หลากหลาย และศึกษาความสามารถการบรรเลงหมู่และเดี่ยว

ภาพที่ 3.1 ภาพการจัดมณฑลสถานที่ไหว้ครู ครั้งแรก พ.ศ. 2513

ภาพที่ 3.2 ภาพการจัดมณฑลสถานที่ไหว้ครูในปัจจุบัน (พ.ศ. 2553)

ชวนพิศ อัฐรัตน์ (2534 : 54 - 63) ศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการบรรเลงดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นของวัดพระพิเรนทร์เริ่มจาก หลังจากการไหว้ครูเสร็จสิ้นลง ครูและศิษย์จะรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน และในตอนบ่าย มีการตั้งวงดนตรีปี่พาทย์ วงเครื่องสาย วงมโหรี หรือเดี่ยวเครื่องดนตรีไทย บรรเลงเพื่อความครึกครื้น

ภาพที่ 3.3 ลักษณะการจัดกิจกรรมไหว้ครู

ภาพที่ 3.4 ลักษณะการจัดกิจกรรมไหว้ครู การนิมนต์พระภิกษุสวดมนต์เย็น - ฉันทภัตตาหารเช้า

ส่วนกลางคืน ศิษยานุศิษย์ทั้งหลายจะมาพบปะสังสรรค์ บรรเลงดนตรีร่วมกันอาจจะ ประชันปี่พาทย์ หรือเดี่ยวเครื่องมืองต่าง ๆ จนตึกตื่น หรืออาจถึงเช้าเลยก็ได้ อย่างเช่น การจัดพิธี ไหว้ครูของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินที่วัดพระพิเรนทร์ เป็นต้น จากข้อมูลเอกสารดังกล่าว สอดคล้องกับคำกล่าวของอดีตประธานฝ่ายดนตรีไทย ของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ซึ่งให้ สัมภาษณ์ว่า

พอก่อตั้งเป็นสมาคม ก็เลยมาคิดกันในหมู่กรรมการว่า เมื่อมีองค์กร ศิลปินก็ควรมีกิจกรรมที่เชิดชูผลงาน หรือแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์ ก็เลยคิดกันว่าควรจัดงานไหว้ครู ก็มาดูก็มีลิเก แต่สมัยก่อนลิเกไม่ได้มากนัก เหมือนเดี๋ยวนี้ มีเป็นลิเกของ วพร. วพร. ก็คือ วัดพระพิเรนทร์ เป็นคณะลิเก ของวัด แล้วพวกพ่อผมเล่น พ่อตม ลุงเจือ ลุงไหว ลุงโป่ง คุณเล็ก ดาบสนอง ส่วนมากพ่อผมจะเป็นโฆษก อย่างพระพร ภิรมย์ นักร้อง ท่านก็มาช่วยเป็น โฆษกบ้าง ท่านก็ต้องมาทุกปี มาไหว้ครู มาดูปี่พาทย์ประชันกัน จนกระทั่ง เดียวนี้ท่านเป็นพระ แต่ทุกปีถึงเวลาท่านก็มา ท่านก็ถือ เป็นลิเกคนหนึ่งในวัด พระพิเรนทร์ นอกจากนี้ยังมี ลิเกลุน้อง ตาเสริฐ ลิเกวิเชียร บุญช่วย ลุง ไหว ลุน้อง ทั้งนั้นเลย ก็เรียก พวกมาประชุมกัน ที่นี่ ถ้าเป็นสมาคมก็ต้อง

หาผู้ใหญ่มา ๆ มาเป็นประธาน เป็นผู้มีเกียรติ มาเป็นนายกสมาคม ก็กราบ
ทูลเชิญ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ๆ ต่อมาก็ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์

(บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2553)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3.5 การประกอบพิธีไหว้ครู สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน วัดพระพิเรนทร์ พ.ศ. 2553

การจัดการบรรเลงดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นของวัดพระพิเรนทร์เรียกว่า เป็นลักษณะ
รูปแบบการบรรเลงปี่พาทย์ ซึ่งเป็นประเภทวงเดียวที่เป็นหลัก มีวัตถุประสงค์ครั้งแรก คือ เพื่อ
บรรเลงถวายมือ ซึ่งหลังจากการไหว้ครูเสร็จสิ้นลง ครูและศิษย์จะรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
และในตอนบ่าย มีการตั้งวงดนตรีปี่พาทย์ วงเครื่องสาย วงมโหรี หรือเดี่ยวเครื่องดนตรีไทย บรรเลง
เพื่อความครึกครื้น ส่วนกลางคืน ศิษยานุศิษย์ ทั้งหลายจะมาพบปะสังสรรค์ บรรเลงดนตรีร่วมกัน
ในประเภทปี่พาทย์ หรือประชันปี่พาทย์ หรือเดี่ยวเครื่องมือต่าง ๆ จนดึกดื่น หรืออาจถึงเช้าเลยก็
ได้ นับได้ว่าเป็นการบรรเลงเพลงเพื่อบูชา และการบรรเลงในลักษณะการแสดงเพื่อสุนทรีย์ หรือ
บางครั้งเป็นการบรรเลงเพื่อศิลปะ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนดนตรี แต่ในระยะต่อมา
การจัดปี่พาทย์ถวายมือ ได้รับความชื่นชม และได้รับความสนใจจากนักดนตรีไกล และไกลพื้นที่

ภาพที่ 3.6 การแสดงปีพาทย์ถวายมือ ของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน พ.ศ. 2513

ต่อมา เมื่อนักดนตรีตามบ้านดนตรี หรือตามสถาบันการศึกษาได้ทราบข่าวการรวมกลุ่ม เพื่อจะจัดเป็นกิจกรรมไหว้ครู และบรรเลงให้ความสนใจมากขึ้น จึงมีการตอบสนองความสนใจด้วยการสร้างรูปแบบให้มีการประชันวง มีการแข่งขัน ซึ่งเริ่มจากมีกรรมการ และเปลี่ยนเป็นไม่มีกรรมการ ตัดสิน หรือบางปีมีการตัดสินด้วยผู้ชมด้วยการลงคะแนน มีการตัดสินจากการปรบมือ ซึ่งคณะกรรมการของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน จะพิจารณาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละปี และการดำเนินงานกำหนดรูปแบบแต่ละปีเกิดจากการศึกษา การประชุมด้านผลกระทบ ผลเสีย ผลดีจากการดำเนินงานครั้งที่ผ่านมาเป็นตัวแปรที่สำคัญ

(ก)

(ข)

ภาพที่ 3.7 ภาพคณะกรรมการมอบรางวัล (ก) และ ภาพอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร กับคุณชวลีศรี กัณฑ์รัตน์ (ข)

การแสดงหลังไหว้ครุ นั้นเดิมมีเพียงแนวคิดการถวายเป็นมือ ลีเก และปีพาทย์เป็นหลัก ยังมิได้มีแนวคิดการประชันวงหรือการประกวดแต่อย่างใด ทว่า มีศิลปิน และนักปีพาทย์ที่มีชื่อเสียงเข้ามาเกี่ยวข้องหลายคน ทำให้ได้รับความสนใจจากสังคมดนตรีไทย และสังคมในส่วนอื่น ๆ ด้วย ดัง ข้อมูลสัมภาษณ์บุญสร้าง เรื่องนนท์ ประธานจัดการแสดงดนตรีไทย ของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ซึ่งให้สัมภาษณ์ว่า

พอก่อตั้งเป็นสมาคม ก็เลยมาคิดกันในหมู่กรรมการว่า เมื่อมีองค์กรศิลปินก็ควรมีกิจกรรมที่เชิดชูผลงาน หรือแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์ ก็เลยคิดกันว่าควรจัดงานไหว้ครุ ก็มาดูก็มีลีเก แต่สมัยก่อนลีเกไม่ได้มากนักเหมือนเดี๋ยวนี้ มีเป็นลีเกของ วพร. วพร. ก็คือ วัดพระพิเรนทร์ เป็นคณะลีเกของวัด แล้วพวกพ่อผมเล่น พ่อตม ลุงเจือ ลุงไหว ลุงโป่ง คุณเล็ก ตาบสนอง ส่วนมากพ่อผมจะเป็นโฆษก อย่างพระพรภิรมย์ นักร้อง ท่านก็มาช่วยเป็นโฆษกบ้าง ท่านก็ต้องมาทุกปี มาไหว้ครุ มาดูปีพาทย์ประชันกันจนกระทั่งเดี๋ยวนี้ท่านเป็นพระ แต่ทุกปีถึงเวลาท่านก็มา ท่านก็คือ เป็นลีเกคนหนึ่ง ในวัดพระพิเรนทร์ นอกจากนี้ยังมี ลีเกลุงน้อง ตาเสริฐ ลีเกวิเชียร บุญช่วย ลุงไหว ลุงน้อง ทั้งนั้นเลย ก็เรียก พวกมาประชุมกัน ทีนี้ ถ้าเป็นสมาคมก็ต้องหาผู้ใหญ่มา ๆ มาเป็นประธาน เป็นผู้ที่มิเกียรติ มาเป็นนายกสมาคม ก็กราบทูลเชิญ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ๆ ต่อมาก็ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์

(บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

ภาพที่ 3.8 การติดป้ายประชาสัมพันธ์หน้าวัดพระพรณทร์

รูปแบบการจัดแสดงปีพาทย์ถวายมือภายในวัดพระพรณทร์ ที่ดำเนินการโดยสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินในครั้งแรกที่จัด คือ ปีพุทธศักราช 2513 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน คือ การบรรเลงถวายมือ ซึ่งมีรูปแบบการแสดงเป็นวงปีพาทย์เป็นหลัก แต่ยังมีพบว่าการถวายมือด้วยวงอื่น ๆ ด้วย ดังสามารถระบุได้ดังนี้

วงปีพาทย์เครื่องห้า คือ ปี่ใน ระนาดเอก ซอวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด ฉิ่ง

วงปีพาทย์เสภา คือ ปี่ใน ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซอวงใหญ่ ซอวงเล็ก กลองสองหน้า และฉิ่ง

วงอื่น ๆ ซึ่งมีการใช้วงบางประเภท ในบางปีเท่านั้น เช่น วงปีพาทย์มอญ วงเครื่องสาย วงมโหรี

โดยแต่ละวงดนตรีได้รับการติดต่อจากผู้ประสานงาน หรือคณะกรรมการของสมาคม ฯ ให้ฝึกซ้อม และบรรเลงปีพาทย์ในเดือนกันยายนในปีที่รับเชิญ ทั้งนี้พบว่าสมาคม ฯ มีเจตนารมย์ให้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และเพื่อส่งเสริมวิชาชีพดนตรีไทยให้นักดนตรี โดยการสร้างประสบการณ์ตรงแก่นักดนตรี พบปะสังสรรค์และแสดงออกถึงการเชิดชูผลงานของครูดนตรีที่แต่ละ

ท่านได้รับการฝึกฝนมา โดยมีทั้งวงในกรุงเทพฯ และวงปี่พาทย์ต่างจังหวัดเข้าร่วม ดังปรากฏในข้อความสัมภาษณ์ของบุญสร้าง เรื่องนนท์ ที่ระบุว่า

สมัยนั้น 2511 - 2513 วัดพระพิเรนทร์ก็เลยเป็นศูนย์รวมนักดนตรี ทั้ง ลีเก และปี่พาทย์ แต่ก็ยังมีการรวมตัวที่ใหญ่ ๆ อีกที่ เช่น บ้านคุณเขาวลิต ก็ เป็นศูนย์รวมนักดนตรีที่มีฝีมือมากที่ฝั่งธนบุรี วัดทองธรรมชาติ พอมิงงานวงคุณ เขาวลิตก็มา แถมก็มาบริจาคด้วย มาช่วยเหลือ ยังมีครูรวม ราชบุรี พี่ชัยยะ คุมมา ครูสกล แก้วเพ็ญภาค ครูกาหลง พี่ทองคำ ครูบุญยงค์ - ครูบุญยัง เกตุคง ทางนักปี่พาทย์ที่นี้ก็นับว่ามีนักปี่พาทย์ที่มีฝีมือมาก ยังมีศูนย์รวมอีกที่ อย่างบ้านดุริยประณีต ก็อยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้าคุณครู พระยาเสนาะ ดุริยางค์ แต่ระยะแรกก็ยังไม่ได้มานี่ได้แต่มาดูมาชม มาร่วมเอาปีหลัง ๆ

(บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวอดีตประธานฝ่ายดนตรี ผ่านมา ชัยยุทธ์ โตสง่าที่กล่าวว่า

เมื่อก่อนนี้เป็นกรรมการเวลาไหว้ครู มันก็มีการประชัน จะเรียกว่าประชัน ก็ไม่เชิงนะ ปัจจุบันนี้เขานิยมใช้คำว่าประชัน ประชันที่นั่นมันแค่เพลงสองเพลง สามเพลงเท่านั้นเอง ใ้อ้จะไปตัดสินกันว่าแพ้ว่าชนะมันเป็นไปได้ ก็เพื่อเป็นการชักจูงให้คนสนใจมาฟัง มากันเยอะๆหนึ่ง แล้วก็พี่ปี่พาทย์ให้มีความเจริญ ขึ้นตามลำดับ แต่จริงๆแล้วประชันในนั้นจะเอาเป็นมาตรฐานแท้จริงๆตามหลัก โบรมณไม่ได้ เพราะว่าโบรมณท่านกำหนดเพลง ท่านไม่ใช่เอาเพลงอะไรมาตีก็ ได้

ปัจจุบันวัดพระพิเรนทร์ก็กำหนดวงละสองเพลงสามเพลงอะไรอย่างนั้น เคยไปฟัง แล้วเพลงแต่ละเพลงนี้ ระบบ ระดับของเพลงนี้มันไม่เท่ากัน บางคนก็ เพลงนั้น บางวงก็เพลงนี้ บางวงก็ออกทางเพลงชะยาวเพ็ญ มีเดี่ยวในเพลง บาง วงก็ไม่มี อันนั้นมันไม่มีมาตรฐานที่แท้จริง ที่โบรมณเขากำหนดไว้ โบรมณเขากำหนดไว้เหมือนบังคับไว้เลย ถ้าประชันจริงๆจะต้องมีหนึ่งโหมโรงแล้วแต่ถนัด เพลงอะไรก็ได้ จะเป็นโหมโรงมะลิเลื้อย โหมโรงไอยเรศ โหมโรงขวัญเมือง อะไร

ก็แล้วแต่ถนัดหนึ่งเพลง แล้วก็จะต้องมีจังหวะยาวอีกหนึ่งเพลง จากนั้นก็จะต้องมีสี่บท บุหลัน จากนั้นไปก็เพลงประเภทสองไม้ ประเภททยอย แหกโอด แหกมอญ แหกลพบุรี ทยอยนอก ทยอยในพวกนี้ จะกำหนดไว้ แล้วพวกที่เข้าเพลงประชันนั้นรู้ยู่่าถึงตอนนั้นจะต้องประเภทนั้นประเภทนั้น เพลงมันมีคุณค่าเท่ากัน โหมโรงก็เลือกมาโหมโรงหนึ่ง จังหวะยาวนี้ก็เหมือนกัน ไม่มีทางใด เปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้ เพราะว่าเคยถามครู ว่าทำไมเพลงจังหวะยาว เพลงสั้นๆทำไมเอามาเข้าประชัน ก็ได้รับคำตอบว่า เพลงสั้น ๆ นี้มันไม่ทางแก้ตัว ดีถูกก็ถูกเลย กลอนดี ไม่ดี ก็ต้องคิดให้ดี ดีไปมันไม่เหมือนเพลงอื่น เพลงอื่น จังหวะสี่ จังหวะห้า จังหวะแปด จังหวะนี้ มันยังแก้ตัวในเพลงได้ อันนี้มันพลาดแล้วมันแก้ไม่ได้ แล้วก็พอถึงเพลงประเภทบุหลัน สี่บทนี้ ใอันนี้เพลงประเภท บังคับ คู่ขึ้นเชิงของคนระนาด ดูการปรับวงอะไรพวกนี้

(ชัยยุทธ์ โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2554)

อีกตอนหนึ่งกล่าวเพิ่มเติมว่า

ปัจจุบันนี้มันสนุกสนานเหมือนไปดูจิว มันไม่มีไอ้วิชาการเข้าไปแทรก บ้าง อันนี้ความสนุก ความสนใจ คือชักจูงให้คนไปฟัง ถ้าไม่ใช่พวกนักศึกษา ก็ไปในรูปแบบนี้ พวกนักฟังเขาก็สนุกเขาก็ตบมือ ฟังเพื่อความสนุก ฟังเพื่อเป็นวิชา ฟังเพื่อความเพลิดเพลินโดยมาก ไม่นึกถึงวิชาการ ผู้บรรเลงก็ไม่นึกถึงเนื้อในวิชาการบ้าง ในการที่ไปฟัง มันมีบุคคลหลายประเภท นักศึกษาเขาก็มีไป ไปเรียนรู้ โบราณเขาว่าครูพักลักจำ เขาบรรเลงที่ไหนให้ไปฟังที่นั่น สิ่งไหนที่ดีก็จำมา แต่เดี๋ยวนี้มันแทบจะจำอะไรไม่ได้เลย เป็นสนุกสนานไป ไม่ใช่เป็นวิชาการ วัดพระพิเรนทร์เนี่ย

(ชัยยุทธ์ โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2554)

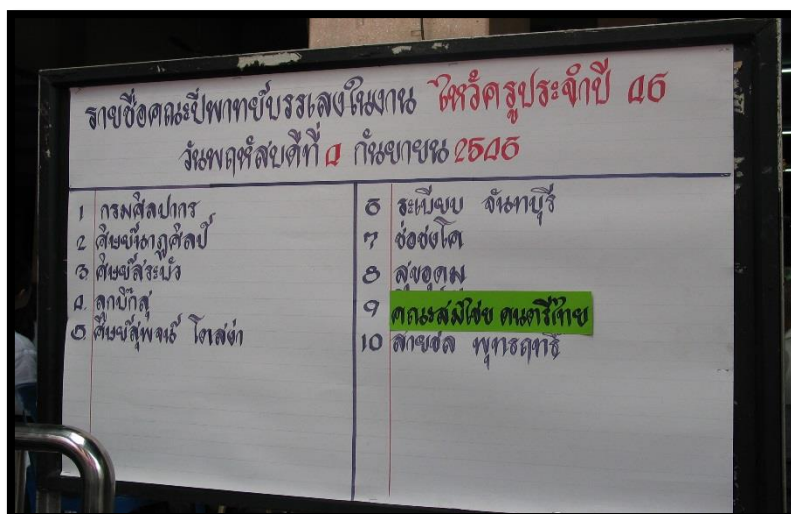

ภาพที่ 3.9 การประชันวงปี่พาทย์เสภาในอดีต (พ.ศ.2513) สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน

ภาพที่ 3.10 การประชันวงปี่พาทย์เสภาในปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน

ช่วงระยะเวลาตั้ง ปี พ.ศ. 2526 ถึง พ.ศ. 2540 การจัดพิธีไหว้ครู หรือการจัดการบรรเลงดนตรีไทยถวายมือ ยังคงมีลักษณะเดิม เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินงานบางท่าน ยังเป็นที่ปรึกษา ดังนั้น การบรรเลงปี่พาทย์ถวายมือ ซึ่งเป็นลำดับถัดมาจากการไหว้ครู ยังคงยึดระเบียบ หลักการทางดุริยางคศิลป์ไทย และไม่เน้นการดัดแปลงบทเพลง หรือแต่งเพลงใหม่ ๆ เนื่องจากมีแนวคิดที่ว่า ปี่พาทย์เป็นดนตรีที่สืบทอดตามวัฒนธรรมไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งร่วมสืบสานการไหว้ครูมา โดยลำดับ ดังนั้น การบูชาครูด้วยการบรรเลงจึงต้องยึดถือระเบียบปฏิบัติให้คล้ายคลึงกับการสืบทอดในรุ่นก่อน (ขุนอิน โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2554)

ภาพที่ 3.11 การขึ้นป้ายประชาสัมพันธ์ประกาศรายนามวงที่บรรเลง

จากการสัมภาษณ์ นายขุนอิน โดสง่า ผู้ประจบ และนักดนตรีผู้เข้าแข่งขัน กล่าวว่า จำนวนของวงดนตรีไทย และคณะลูกทุ่งแสดงความต้องการแสดงถวายมือมากขึ้น เนื่องจากความเชื่อศรัทธา และความเชื่อที่ว่า ผ่านเวทีวัดพระพิเรนทร์แล้วถือว่ามีความประสพการณ์ที่ผ่านการรับรองว่าฝึกฝนมาดี ดังนั้น นักดนตรีหรือหัวหน้าวง คณะ จึงต้องการเดินทางเข้ามาแสดง และหลาย ๆ วงไม่คิดค่าบำรุง ค่ารถ เนื่องจากทราบปัญหาความขาดแคลน และต้องการมาแสดงด้วยความกตัญญู กตเวทิตา แต่ภายหลังมีแนวคิดในการจัดแข่งขันปีพาทย์เนื่องจากมีระยะเวลาสั้นลงเพราะมีวงดนตรีมากขึ้น นายขุนอิน โดสง่า จึงกล่าวถึง การแข่งขันว่า วงดนตรีปีพาทย์ต่าง ๆ จำต้องบรรเลงสลับกันในเวลาไล่เลี่ยกัน จึงมักแสดงฝีมือหรือสร้างกลวิธีเพื่อเอาชนะใจคนดู โดยได้รางวัลเป็นการปรบมือ และพวงมาลัย ดังคำสัมภาษณ์ของนายขุนอิน โดสง่าที่ระบุว่า

แล้วก็ปี 2534 อีกปี ปี 33 ผมตีระนาดทุ้ม คราวนี้เขาให้ไปสองวง อีกวงป้อมตี อีกวงผมตีระนาด ผมไปสองวง แต่กติกาแปลก เขาให้พวงมาลัย วงไหนพวงมาลัยเยอะกว่าวงนั้นชนะ คราวนี้ก็แย่งใครแย่งกัน การที่เราไปสองวงเราเสียเปรียบและ มันคละกัน มันก็ตัดกันเอง วงป้อมเขาพวงมาลัยเยอะกว่า แต่ก็ซ้อมอยู่ด้วยกัน รู้กันอยู่ด้วยกัน แล้วหลังจากนั้นผมก็ไม่เคยขึ้นไปเลยนะ

(ขุนอิน โดสง่า, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2556)

จากข้อความสัมภาษณ์เบื้องต้นเห็นได้ว่า การแสดงดนตรีถวายมือ เป็นการประชันเนื่องจาก ระยะเวลาที่จำกัด ทำให้นักดนตรีต้องพลิกแพลงวิธีการฝึกฝน บรรเลง หรือสร้างเอกลักษณ์ที่เป็นที่ ประทับใจแก่นักดนตรีที่มาร่วมงาน และนักดนตรีที่มีฝีมือมักได้รับการกล่าวขาน และมีชื่อเสียงใน ระยะเวลาอันสั้น แต่เป็นที่รู้จักในระยะเวลายาวนาน ดังเช่น นายสมนึก ศรีประพันธ์ เป็นต้น

ภาพที่ 3.12 การตั้งวงปี่พาทย์ประชัน ในปีพ.ศ. 2553

ภาพที่ 3.13 ภาพบรรยากาศรอบงานปี่พาทย์ประชันวง วัดพระพิเรนทร์ ปี 2551

ภาพที่ 3.14 ภาพบรรยากาศบนเวทีที่ปี่พาทย์ประชันวง วัดพระพิเรนทร์ ปี 2551

3.2 ข้อกำหนดของปี่พาทย์ถวายเป็นและปี่พาทย์ประชันวง

ข้อกำหนดของปี่พาทย์ถวายเป็น และปี่พาทย์ประชันวงนั้นเกิดจากความประสงค์ของคณะกรรมการสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ที่ต้องการให้งานไหว้ครูและการบรรเลงดนตรีถวายเป็นหลังการไหว้ครูดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและแสดงออกถึงการแสดงที่ติดตามวัฒนธรรมไทย และเมื่อภายหลังมีเวลาจำกัดลง และมีผู้สนใจมากขึ้นจึงมีแนวคิดการจัดปี่พาทย์ประชันวง

เมื่อก่อนนี้เป็นกรรมการเวลาไหว้ครู มันก็มีการประชัน จะเรียกว่าประชันก็ไม่เชิงนะ ปัจจุบันนี้เขานิยมใช้คำว่าประชัน ประชันที่นั่นมันแค่เพลงสองเพลงสามเพลงเท่านั้นเอง ไ้อ้จะไปตัดสินกันว่าแพ้ว่าชนะมันเป็นไปได้ ก็เพื่อเป็นการชักจูงให้คนสนใจมาฟัง มากันเยอะๆหนึ่ง แล้วก็พุ้นพู่ปี่พาทย์ให้มีความเจริญขึ้นตามลำดับ แต่จริงๆแล้วประชันในนั้นจะเอาเป็นมาตรฐานแท้จริงๆจามหลักโบราณไม่ได้ เพราะว่าโบราณท่านกำหนดเพลง ท่านไม่ใช่ว่าเอาเพลงอะไรมาตีก็ได้

ปัจจุบันวัดพระพิเรนทร์ก็กำหนดวงละสองเพลงสามเพลงอะไรอย่างนั้น เคยไปฟัง แล้วเพลงแต่ละเพลงนี้ ระบบ ระดับของเพลงนี้มันไม่เท่ากัน บางคนก็ เพลงนั้น บางวงก็เพลงนี้ บางวงก็ออกทางเพลงชะยาวเพ็ญ มีเดี่ยวในเพลง บาง วงก็ไม่มี อันนั้นมันไม่มีมาตรฐานที่แท้จริง ที่โบราณเขากำหนดไว้ โบราณเขากำหนดไว้เหมือนบังคับไว้เลย ถ้าประชันจริงๆจะต้องมีหนึ่งโหมโรงแล้วแต่ถนัด เพลงอะไรก็ได้ จะเป็นโหมโรงมะลิเลื้อย โหมโรงไอยเรศ โหมโรงขวัญเมือง อะไร ก็แล้วแต่ถนัดหนึ่งเพลง แล้วก็จะต้องมีกระเซ้หางยาวอีกหนึ่งเพลง จากนั้นก็ จะต้องมียี่สิบท บุษลัน จากนั้นไปก็เพลงประเภทสองไม้ ประเภททยอย แยกโอด แยกมอญ แยกลพบุรี ทยอยนอก ทยอยในพวกนี้ จะกำหนดไว้ แล้วพวกที่เข้า เพลงประชันนั้นรู้ที่อยู่ถึงตอนนั้นจะต้องประเภทนั้นประเภทนั้น เพลงมันมี คุณค่าเท่ากัน โหมโรงก็เลือกมาโหมโรงหนึ่ง กระเซ้หางยามนี้ก็เหมือนกัน ไม่มี ทางใด เปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้ เพราะว่าเคยถามครู ว่าทำไมเพลงกระเซ้หางยาว เพลงสั้นๆทำไมเอามาเข้าประชัน ก็ได้รับคำตอบว่า เพลงสั้น ๆ นี้มันไม่ทางแก้ ตัว ดีถูกก็ถูกเลย กลอนดี ไม่ดี ก็ต้องคิดให้ดี ดีไปมันไม่เหมือนเพลงอื่น เพลงอื่น จังหวะสี่ จังหวะห้า จังหวะแปด จังหวะนี้ มันยังแก้ตัวในเพลงได้ อันนี้มันพลาด แล้วมันแก้ไม่ได้ แล้วก็พอถึงเพลงประเภทบุหลัน สิบทนี่ ใอันนี้เพลงประเภท บังคับ คู่ขึ้นเชิงของคนระนาด ดูการปรับวงอะไรพวกนี้ ไม่ใช่ปัจจุบันนี้ ปัจจุบัน นี้มันสนุกสนานเหมือนไปดูจิว มันไม่มีไอ้วิชาการเข้าไปแทรกบ้าง อันนี้ความ สนุก ความสนใจ คือชักจูงให้คนไปฟัง ถ้าไม่ใช่พวกนักศึกษา ก็ไปในรูปแบบนี้ พวกนักฟังเขาก็สนุกเขาก็ตบมือ ฟังเพื่อความสนุก ฟังเพื่อเป็นวิชา ฟังเพื่อความ เพลิดเพลินโดยมาก ไม่นึกถึงวิชาการ ผู้บรรเลงก็ไม่นึกถึงเพื่อในวิชาการบ้าง ใน การที่ไปฟังอะ มันมีบุคคลหลายประเภท นค.เขาก็มีไป ไปเรียนรู้ โบราณเขาว่า ครูพักลักจำ เขาบรรเลงที่ไหนให้ไปฟังที่นั่น สิ่งไหนที่ดีก็จำมา แต่เดี๋ยวนี้มันแทบ จะจำอะไรไม่ได้เลย เป็นสนุกสนานไป ไม่ใช่เป็นวิชาการ วัดพระพิเรนทร์นี่

(ชัยยุทธ์ โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2554)

ดังนั้น คณะกรรมการจึงสร้างข้อกำหนดขึ้นมาก่อนเพื่อนำมาบังคับใช้ ในการแสดงปีพาทย์ ประชันวง เพื่อให้การดำเนินงานผ่านไปด้วยดีโดยแบ่งเป็นสองข้อกำหนดดังนี้

3.2.1 รูปแบบข้อกำหนดของปีพาทย์ถวายเป็น

การจัดปีพาทย์แสดงเพื่อถวายมือหลังการไหว้ครู ของสมาคม ฯ เดิมเป็นการบรรเลงเพื่อบูชา ครูอาจารย์เป็นหลัก ต่อมา คณะกรรมการจึงจัดกิจกรรมสนองต่อวัตถุประสงค์ของสมาคมด้านการ ส่งเสริม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้เกิดโครงการหรือการจัดงานไหว้ครูดนตรีไทยที่ต่อเนื่อง โดยประสานงานความร่วมมือจากศิลปินปีพาทย์ ศิลปินลิเกที่มีชื่อเสียง คณะกรรมการจึงบัญญัติ ข้อกำหนดของปีพาทย์ประชันวงของวัดพระพิเรนทร์ เพื่อนำมาใช้เป็นกฎเกณฑ์ดำเนินการบรรเลงปี พาทย์ถวายเป็นในแต่ละครั้ง ซึ่งพบว่า ข้อกำหนดมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ และความ ต้องการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการ หรือคณะกรรมการได้รับข้อเสนอจากผู้เข้าร่วมการบรรเลง ถวายมือ และผู้เข้าร่วมชมการบรรเลงถวายมือหรือปีพาทย์ประชันวง โดยแบ่งเป็นข้อกำหนด ดังนี้

3.2.1.1 ข้อกำหนดครั้งที่ 1/2513

ข้อกำหนดครั้งที่ 1 / 2513 ถือเป็นข้อกำหนดครั้งแรก พบว่าคณะกรรมการสมาคม ฯ กำหนดขึ้นใช้ในปี พ.ศ. 2513 – พ.ศ. 2515 โดยมีข้อกำหนดดังนี้

1. การบรรเลงปีพาทย์ถวายเป็น บรรเลงวันที่ 10 กันยายน 2513
2. ข้อกำหนดการปฏิบัติ
 - 2.1 การจับสลากเรียงลำดับวงบรรเลง
 - 2.2 การบรรเลงเพลงหมู่ หรือเพลงรวมวง 1 เพลง และเพลงเดี่ยว 1 เพลง

ภาพที่ 3.15 นักดนตรีปีพาทย์สตรี ที่เป็นสีส่นในการแสดงปีพาทย์ประชันวง

3.2.2 รูปแบบข้อกำหนดของปีพาทย์ประชันวง ข้อกำหนดปีพาทย์ประชันวงวัดพระพิเรนทร์ บัญญัติโดยคณะกรรมการของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน โดยนำมาใช้เป็นกฎเกณฑ์เพื่อดำเนินการบรรเลงปีพาทย์ถวายมือในแต่ละครั้ง พบว่า ข้อกำหนดมีการเปลี่ยนแปลงโดยขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ และความต้องการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการ หรือคณะกรรมการได้รับข้อเสนอจากผู้เข้าร่วมการบรรเลงถวายมือ และผู้เข้าร่วมชมการบรรเลงถวายมือหรือปีพาทย์ประชันวง โดยแบ่งเป็นข้อกำหนด ดังนี้

3.2.1.2 ข้อกำหนดครั้งที่ 2/2516

เป็นข้อกำหนดที่แก้ไขเพื่อเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. การบรรเลงปีพาทย์ประชันวง โดยวงดนตรีครุอาวุโสรับเชิญของสมาคม ฯ เป็นผู้บรรเลงเพลงโหมโรงเพียงวงเดียวเท่านั้น
 - 1.1 วงที่ประสงค์จะประชัน ให้แจ้งคณะกรรมการสมาคมฯ ภายในวันที่ 25 สิงหาคม 2516 เติร์ป 16 วงแรกที่ยื่นความจำนงเท่านั้น และบรรเลงวันที่ 6 กันยายน 2516
2. ข้อกำหนดการปฏิบัติ
 - 2.1 การจับสลากเรียงลำดับวงบรรเลง และคู่ประชันวง โดยนั่งประจำที่พร้อมกัน
 - 2.2 การบรรเลงเพลงหมู่ หรือเพลงรวมวง 1 เพลง ออกห่างเครื่องไม่เกิน 10 นาที และเพลงเดี่ยว 1 เพลง
 - 2.3 บรรเลงสลั้บวงเพื่อเปรียบเทียบประชันทุกเพลง จนจบการประชัน ทั้งเพลงหมู่และเพลงเดี่ยว
 - 2.4 สำหรับเพลงเดี่ยวนั้น ให้เดี่ยวไม่น้อยกว่า 3 เครื่องมือ สามารถเดี่ยวได้ทุกอัตราจังหวะ หรือสามารถเดี่ยวเถา 3 อัตราจังหวะ โดยมีให้ร้องส่งเพลงเดี่ยว
 - 2.5 ห้ามมิให้เดี่ยวเพลงกราวใน
3. ข้อกำหนดด้านคู่ประชัน ให้เปรียบวงคู่ประชันทุกวงที่มีด้วยอายุผู้บรรเลงระนาดเอก ในรุ่นเดียวกันเท่านั้น ในรุ่น แบ่งรุ่น อายุโดยปีเป็นเกณฑ์ (ไม่นับ เดือน และวัน)

- 3.1 รุ่นใหญ่อายุ 40 ปีขึ้นไป
- 3.2 รุ่นกลางอายุ 30- 39 ปี
- 3.3 รุ่นเล็ก อายุ 29 ปี ลงมา
4. จำนวนนักดนตรี รวมนักร้อง ไม่เกิน10 ท่าน และ หนึ่งท่านสามารถบรรเลงได้เพียงหนึ่งวง หนึ่งประเภทเครื่องมือเท่านั้น
5. ให้ใช้เครื่องดนตรี และเครื่องขยายเสียงที่จัดไว้ให้เท่านั้น
6. เป็นการประชันที่ไม่มี การตัดสินผล แต่ทุกวงจะได้รับของที่ระลึกเป็นเกียรติ
7. วงบรรเลงทุกวงจะได้รับค่าพาหนะเดินทาง
8. แจ้งความจำนง และส่งใบสมัครที่เลขานุการสมาคมฯ

3.2.1.3 ข้อกำหนดครั้งที่ 3/2517-2518

ใช้กติกาเช่นเดียวกับครั้งที่ 2/2516 แต่มีข้อกำหนดที่แก้ไขเพื่อเปลี่ยนแปลง คือ มีการตัดสินผลการประชันโดยคณะกรรมการ โดยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ เป็นผู้เสนอให้มีการประชันวง และมีการตัดสินผลการประชัน จึงถือว่าการบรรเลงปีพาทย์ในลักษณะปีพาทย์ประชันในสองปีนี้มี ความแตกต่างจากปีก่อนชัดเจนที่สุด

ภาพที่ 3.16 ภาพการบรรเลงปีพาทย์ประชันวง ปี พ.ศ. 2546

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีผลการตัดสินออกมา นักดนตรีที่พาทยซึ่งมีจำนวนมากจากสำนักหรือบ้านดนตรีในหลายๆ พื้นที่ ต่างมีความเห็นที่แตกต่างกันออกไป โดยส่วนมาก ไม่ยอมรับการตัดสินของคณะกรรมการว่ามีความเด็ดขาดและถือเป็นที่สุดในการระบุมูล เนื่องจากเดิมมิได้มีการตัดสินมาก่อน นอกจากนี้ นักดนตรีไทยในสำนักอื่น ๆ หลายแห่งไม่เข้าใจเรื่องกฎเกณฑ์ของคณะกรรมการ และไม่มี ความเข้าใจในมาตรฐานของแบบแผนการบรรเลงประชัน เพราะนักดนตรีหลาย ๆ แห่งยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน อาทิ ความเข้าใจด้านแนวลั้ม บรรเลงขาด หรือเกิน ความพร้อมของเครื่องดนตรีซึ่งมีความชำรุดระหว่างบรรเลง ล้วนแต่เป็นสาเหตุที่ทำให้การบรรเลงไม่สมบูรณ์ และเป็นเหตุให้ถูกปรับแพ้ ดังนั้น การประชันจึงควรมีการชี้แจงวิธีการประเมิน หรือการให้ความรู้ การอบรมหลักและแบบแผนการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้าแข่งขันมีความเข้าใจที่ตรงกันก่อนบรรเลง (วิบูลธรรม เพียรพงษ์, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2557)

3.2.1.4 ข้อกำหนดครั้งที่ 4/2533

ใช้กติกาเช่นเดียวกับครั้งที่ 2 / 2516 แต่มีข้อกำหนดที่แก้ไขเพื่อเปลี่ยนแปลง คือ มีการตัดสินผลการประชันโดยผลการโหวต นับคะแนนจากตัว ทางบัตรของผู้เข้าชม เนื่องจากคณะกรรมการมีมติเห็นว่า ควรให้คนดูมีส่วนร่วมในการตัดสิน เพื่อให้ได้รับการยอมรับไม่มีข้อวิพากษ์วิจารณ์ แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนคนในแต่ละพื้นที่ และความโปร่งใส มีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงการใช้จ่ายจำนวนคนที่ชัดเจน ทำให้ลั้มเลิกวิธีการดังกล่าวภายหลัง (วิบูลธรรม เพียรพงษ์, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2557)

3.2.1.4 ข้อกำหนดครั้งที่ 5/2544

นายชัยยุทธ์ โตสง่าประธานฝ่ายดนตรีไทย ได้เสนอต่อคณะกรรมการสมาคม ฯ เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงในข้อกำหนดการประชัน เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมในการประชันลดลงเป็นอย่างมาก ทำให้มีจุดประสงค์ให้คนรุ่นใหม่เข้ามามากขึ้น แต่ยังคงยึดถือแบบแผนโบราณ โดยมีกรอบกติกา กำหนดมากขึ้น กล่าวคือ ให้มีการบรรเลงเพลงเถา มากขึ้น แต่ไม่กำหนดหน้าทับเช่นเดิม และหากนำเพลงสากลมาบรรเลงห้ามขับร้อง ให้ใช้บรรเลงเท่านั้น และให้มีการเดี่ยวเครื่องดนตรีต่อเครื่องมือกัน แต่ห้ามใช้เพลงเดียวกันเพื่อลดความขัดแย้งดังเคยโดยระบุ ดังนี้

1. กำหนดให้วงปี่พาทยบรรเลงเพลงเถา จำนวนสองเพลงเถา โดยบรรเลงเพลงหน้าทับปรบไก่อ หนึ่งเพลง หน้าทับทยอยหรือสองไม้ หนึ่งเพลง และบังคับห้ามมีการเดี่ยวในระหว่างการ

บรรเลงอัตราจังหวะ 3 ชั้น และ 2 ชั้น ให้เดี่ยวได้เฉพาะชั้นเดียว และหากนำเพลงสากลมาบรรเลง ห้ามขับร้อง ให้ใช้บรรเลงเท่านั้น และคำนึงถึงกาลเทศะ ความเหมาะสม ความสามัคคี

2. กำหนดให้วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงเดี่ยว เครื่องดนตรีในวงทุกเครื่องมือดนตรีโดยบรรเลงต่อเครื่องมือระหว่างวงทั้งสอง โดยสามารถเดี่ยวได้ทุกอัตราจังหวะเพลง หรือเดี่ยวได้ทั้งเถา แต่ห้ามเดี่ยวเพลงเดียวกันระหว่างเครื่องมือเดียวกัน

จากข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น พบว่า นักดนตรี และผู้ชม ยอมรับข้อกำหนดครั้งที่ 2 / 2516 และข้อกำหนดครั้งที่ 5 / 2544 เนื่องจากรักษาบรรยากาศ และสามารถควบคุมความขัดแย้งได้ในการประชันซึ่งสังเกตได้ว่า เมื่อเปลี่ยนข้อกำหนดในปีพ.ศ.2517 – 2518 แล้วเมื่อมีการถลงหรือตัดสินผลการประชัน ในปี 2517 – 2518 ได้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ ไม่ยอมรับผลการตัดสิน และมีข้อสังเกตจากผู้เข้าร่วมประชัน คือ คณะกรรมการมีความผูกพันกับวงดนตรีทำให้เกิดความโปร่งใส และผู้เข้าร่วมประชัน หรือผู้ชมไม่ยอมรับผลการตัดสิน ทำให้เกิดความแตกความสามัคคีในหมู่นักดนตรี และมีปัญหาทางด้านแนวคิดการตัดสิน ส่งผลให้มีนักดนตรี หรือวงดนตรีต้องการชัยชนะกลับคืนในครั้งถัดมา หรือมีการทะเลาะวิวาท ถึงขั้นมีการชกต่อย และมีความบาดหมาง คณะกรรมการสมาคม ฯ เมื่อได้พบปัญหา จึงกำหนดการยุติการตัดสินผลการประชันทุกรูปแบบ ไม่มีการดำเนินการด้านการตัดสินผลปี่พาทย์ประชันวงอีก

ตารางที่ 3.1 แสดงการสรุปรูปแบบการจัดประชันวง

ช่วงเวลา	ปีพุทธศักราช	รูปแบบการจัด
1	2513-2515	วงละ 2 เพลง เพลงหมู่ 1 เพลง เพลงเดี่ยว 1 เพลง โดยให้มีการบรรเลงเรียงกันตามลำดับวงที่จับสลากได้
2	2516	วงละ 2 เพลง เพลงหมู่ 1 เพลง เพลงเดี่ยว 1 เพลง ให้มีการบรรเลงเรียงกันตามลำดับครั้งละ 2 วงที่จับสลากได้ในลักษณะปี่พาทย์ประชันวง เมื่อวงที่หนึ่งของคู่ประชันบรรเลงเพลงหมู่จบวงที่สองจะบรรเลงต่อทันที ในลักษณะการประชันไม่มีการตัดสินผลประชัน มีคณะกรรมการตัดสินผลการประชันปี่พาทย์ คือ ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ เป็นประธาน ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูประสิทธิ์ ถาวร ครูโองการ กลีบขึ้น

ตารางที่ 3.1 แสดงการสรุปรูปแบบการจัดประชันวง (ต่อ)

ช่วงเวลา	ปีพุทธศักราช	รูปแบบการจัด
3	2517-2518	วงละ 2 เพลง เพลงหมู่ 1 เพลง เพลงเดี่ยว 1 เพลง ให้มีการบรรเลงเรียงกันตามลำดับครั้งละ 2 วงที่จับสลากได้ในลักษณะปีพาทย์ประชันวง เมื่อวงที่หนึ่งของคู่ประชันบรรเลงเพลงหมู่จบ วงที่สองจะบรรเลงต่อทันที ในลักษณะการประชันมีคณะกรรมการตัดสินผลการประชันปีพาทย์ คือ ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ เป็นประธานกรรมการตัดสิน มีคณะกรรมการ คือ ครูประสิทธิ์ ถาวร กับครูบุญยงค์ เกตุคง ครูอุทัย แก้วละเอียด
4	2519-2532	ใช้รูปแบบปี พ.ศ. 2516 วงละ 2 เพลง เพลงหมู่ 1 เพลง เพลงเดี่ยว 1 เพลง ให้มีการบรรเลงเรียงกันตามลำดับครั้งละ 2 วงที่จับสลากได้ในลักษณะปีพาทย์ประชันวง เมื่อวงที่หนึ่งของคู่ประชันบรรเลงเพลงหมู่จบ วงที่สองจะบรรเลงต่อทันที ในลักษณะการประชันไม่มีการตัดสินผลประชัน
5	2533	การจัดปีพาทย์ประชันวง 5 วง เนื่องจากงบประมาณจำกัด และต้องการการประชันแบบให้ผู้ชมตัดสิน ด้วยการมอบพวงมาลัย หย่อนบัตร เป็นการจัดประกวดเริ่มจากการจับสลากขึ้นบรรเลง เพลงหมู่ เพลงเดี่ยว ให้ผู้เข้าชมใช้หางบัตร หย่อนลงในกล่องเพื่อเป็นการโหวตคะแนน ด้วยการนับ เกิดการวิพากษ์วิจารณ์จน ล้มเลิกการตัดสินทุกรูปแบบ
6	2534-2537	ใช้รูปแบบปี พ.ศ. 2516 อีกครั้ง เนื่องจากเกิดปัญหาการวิพากษ์วิจารณ์ มีข้อกำหนด คือ วงละ 2 เพลง เพลงหมู่ 1 เพลง เพลงเดี่ยว 1 เพลง ให้มีการบรรเลงเรียงกันตามลำดับครั้งละ 2 วงที่จับสลากได้ในลักษณะปีพาทย์ประชันวง เมื่อวงที่หนึ่งของคู่ประชันบรรเลงเพลงหมู่จบ วงที่สองจะบรรเลงต่อทันที ในลักษณะการประชันไม่มีการตัดสินผลประชัน

ตารางที่ 3.1 แสดงการสรุปรูปแบบการจัดประชันวง (ต่อ)

ช่วงเวลา	ปีพุทธศักราช	รูปแบบการจัด
7	2538	การจัดประชันเริ่มซบเซา มีประชาชนให้ความสนใญน้อยลง
8	2539- 2540	มีการเปลี่ยนผู้จัดแสดง / ผู้กำกับ ใหม่ มีการจัดประชันในลักษณะ รูปแบบปี พ.ศ. 2516 อีกครั้ง และมีวงดนตรีเข้าร่วมถึง 12 วง โดยจัดบรรเลงครั้งละ 2 วง ตามลำดับ ทำให้สิ้นสุดการบรรเลงในเวลาเช้า
9	2541 - 2542	มีการบรรเลงเพียงวงเดียว เนื่องจากมีงบประมาณจำกัด
10	2543 - 2545	มีข้อกำหนดใหม่ คือ 1. กำหนดให้วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงเถา จำนวนสองเพลงเถา โดยบรรเลงเพลงหน้าทับปรบไ้ 1 เพลง หน้าทับทยอยหรือสองไม้ 1 เพลง และบังคับห้ามมีการเดี่ยวในระหว่างการบรรเลงอัตราจังหวะ 3 ชั้น และ 2 ชั้น ให้เดี่ยวได้เฉพาะชั้นเดียว และหากนำเพลงสากลมาบรรเลงห้ามขับร้อง ให้ใช้บรรเลงเท่านั้น และคำนึงถึงกาลเทศะ ความเหมาะสม ความสามัคคี 2. กำหนดให้วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงเดี่ยว เครื่องดนตรีในวงทุกเครื่องมือดนตรีโดยบรรเลงต่อเครื่องมือระหว่างวงทั้งสอง โดยสามารถเดี่ยวได้ทุกอัตราจังหวะเพลง หรือเดี่ยวได้ทั้งเถา แต่ห้ามเดี่ยวเพลงเดียวกันระหว่างเครื่องมือเดียวกัน
11	2546 - 2548	สร้างแนวคิดด้านการตลาด ด้วยการประชาสัมพันธ์ และเชิญผู้ชมและรับแนวคิดจากผู้ชมที่หลากหลาย และจัดรายการแสดงที่ผู้ชมต้องการชม เป็นรายการแรกของการประชันวงปี่พาทย์ ดังมีรายการแรกของจำนวน 3 ปีดังกล่าว ก่อนปี่พาทย์ประชันวง ดังนี้ ปี 2546 ปี่พาทย์ประชันวงของสตรี ปี 2547 เครื่องสายประชันวง ปี 2548 ปี่พาทย์ประชันวงเด็ก

ตารางที่ 3.1 แสดงการสรุปรูปแบบการจัดประชันวง (ต่อ)

ช่วงเวลา	ปีพุทธศักราช	รูปแบบการจัด
12	2549-2553	ใช้รูปแบบข้อกำหนดของปี พ.ศ.2516 โดยมีการบรรเลงถวายมือในลักษณะประชันวงและไม่มีการตัดสิน จำนวน 4 – 5 คู่ จำนวน 8- 10 วง แต่ไม่มีการเดี่ยวรอบวง มีเพียงให้บรรเลงเพลงเถาจำนวนสองเพลง อาจเป็นเพลงคนละหน้าทับ และรวมระยะเวลาไม่เกิน 50 นาที

3.3 การบริหารจัดการ

การจัดเป็นรูปแบบโครงการต่อเนื่องเริ่มต้นจาก พ.ศ. 2513 เป็นต้นมาโดยนายโปร่ง สัตย์สนอง นายไสว มุทธาธิศ เป็นต้นคิดในการจัดตั้งได้รับการสนับสนุนทุนจากนายบุญช่วยเงินดี ศิลปินดนตรีไทยและลิเกคนละ 10 บาทจำนวน 200 คนร่วมก่อตั้งได้รับแหล่งเงินทุนบริษัทห้างและการอุปถัมภ์จากคณะกรรมการสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินบางท่านที่มีจิตศรัทธาตลอดจนผู้มีจิตศรัทธาที่สมาคมได้ติดต่อขอความอนุเคราะห์อาทิพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพรคณะกรรมการบางท่านหรือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเป็นต้นจึงนำมาจัดกิจกรรมโครงการไหว้ครูและการบรรเลงถวายมือปีพาทย์และลิเก

การจัดการของสมาคมฯ นั้นประกอบไปด้วย องค์ประกอบจากการประชุม คำแนะนำจากที่ปรึกษาสมาคม ฯ ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น ศิลปิน ผู้ร่วมงานแสดง ครูอาวุโส ด้านลิเกและปีพาทย์ และเป็นการจัดการในรูปแบบการดำเนินงานของคณะกรรมการสมาคม ฯ ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดการในสองส่วน คือ การไหว้ครู และการแสดงการถวายมือ ด้วยลิเก และปีพาทย์

ภาพที่ 3.17 การบรรเลงปีพาทย์ในลำดับที่บรรเลงในช่วงเช้าวันรุ่งขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์นายขุนอิน โตสง่า และอาจารย์วิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ นักดนตรีที่คลุกคลีในเวทีวัดพระพิเรนทร์ กล่าวให้สัมภาษณ์ว่า ในระยะช่วงปี พ.ศ. 2526 – 2540 การจัดการไหว้ครูและการประชันปีพาทย์ ได้รับความร่วมมือจากนักดนตรีจากที่ต่างๆ ด้วยความสมัครใจ โดยในสถานการณ์ประชันหรือถวายมือนั้นคณะกรรมการ ฯ พิจารณาจากความพร้อมในการแสดงฝีมือ ซึ่งส่วนมากก็มักมาด้วยความเสียสละ ไม่คิดค่าตัวหรือค่าดำเนินการ กล่าวคือ ผู้บรรเลง หรือวงดนตรีมาบรรเลงด้วยความสมัครใจ แต่สมาคม หรือผู้จัดก็มักหาเงิน หรือเรียกราคาครูอาวุโส และเสนอต่อที่ประชุมขอเพิ่มเติมในส่วนค่ารถให้นักดนตรีที่ประชันวง ซึ่งก็มีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าบ้าง หรือได้รับความช่วยเหลือบ้างคละเคล้า ไม่สม่ำเสมออย่างใดอย่างหนึ่งมาทุกปี (ขุนอิน โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2554)

เมื่อก่อนต้องเชิญวงที่มีชื่อเสียงมา แต่พอหลังจากวงผู้หญิงมาสร้างชื่อเสียงลีลา ปี่ถัด ๆ มาวงปีพาทย์ทั้งชายทั้งหญิงก็มากันเองเลย มาขอคิว เริ่มสมัครมาขอแสดงเป็นสิ่งที่ท้าทาย และก็เป็นเวทีที่เปิดกว้าง ทุกคนก็ปลื้มใจกัน เพราะใคร ๆ ก็อยากมาขึ้นเวทีที่นี่ ดูศักดิ์สิทธิ์ เพราะเวทีโรงละครแห่งชาติ หรือเวทีอื่น ๆ ก็ไม่ง่ายที่จะหาโอกาสเข้าไปแสดง สังคีตศาลาโอกาสก็น้อย ที่

สำคัญของจุดมุ่งหมาย คือ คนจะกลับไปขึ้นป้ายได้ไฉนล่ะว่า ผ่านเวทีวัดพระพิเรนทร์มาแล้ว เป็นเหมือนเครดิต หรืออัฟเกรดคนมาแสดงทำนองนี้

(ขุนอิน โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2554)

การบริหารจัดการบรรเลงดนตรีไทยปีพาทย์ประชันวง ใช้รูปแบบการบริหารจากคณะกรรมการมาโดยตลอดตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงปัจจุบันนี้เช่นเดียวกัน โดยมีการประชุมรายเดือนหรือประชุมวางแผนเมื่อใกล้ถึงวันไหว้ครู เริ่มต้นจากการแต่งตั้งประธานฝ่ายการแสดงดนตรีไทย ซึ่งในขั้นเริ่มแรกนั้น จะมีประธานดนตรีไทยเป็นผู้ตัดสินใจ และเป็นผู้ออกแบบการบรรเลงในแต่ละครั้ง โดยยุคเริ่มต้น เป็นศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ ซึ่งเป็นผู้กำหนดกติกา และวิธีการบรรเลงตลอดจนการจัดรูปแบบการแสดง การติดตั้งเครื่องเสียง

ต่อมาได้มีการแต่งตั้งตำแหน่งการจัดการจัดแสดงดนตรีไทย ภายในสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน เรียกว่า**ประธานฝ่ายดนตรีไทย** คือ นายบุญสร้าง เรืองนนท์ นายอำนาจ จันทรวีเชียร นายชัยยุทธ์ โตสง่า โดยลำดับ และพบว่า การแสดงปีพาทย์นั้นเป็นการบริหารงาน โดยประธานดนตรีไทย เป็นผู้รับมอบอำนาจการตัดสินใจจากนายกสมาคม ฯ จึงสามารถตัดสินใจ และแก้ปัญหาตลอดจนสร้างรูปแบบการแสดงด้วยตนเอง (ดูภาคผนวก, สัมภาษณ์)

ในการบริหารงานดำเนินงานต่าง ๆ ตลอดจนถึงการไหว้ครูและการประชันปีพาทย์นั้น คณะกรรมการในที่ประชุม จะมอบหมายให้ฝ่ายดนตรีไทยดำเนินการ ซึ่งจะมีประธานฝ่ายดนตรีไทยเป็นผู้ดำเนินงาน ดังนั้น เมื่อเปลี่ยนประธานฝ่ายดนตรีไทย จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนด หรือการเลือกตามประธานฝ่ายดนตรีไทยมีข้อเสนอแนะ หรือคิดเห็นว่าเหมาะสม

ในระยะเวลาช่วงปัจจุบัน ยังคงเป็นการบริหารในรูปคณะกรรมการสมาคม ฯ อยู่ โดยในปัจจุบันนายชัยยุทธ์ โตสง่าเป็นกรรมการ รับผิดชอบด้านจัดหา หรือลำดับการแสดงปีพาทย์ประชันในการบรรเลงถวายมือ ซึ่งโดยมากบรรเลงกันหลายชั่วโมงติดต่อกันถึงช่วงเวลารุ่งเช้าของวันใหม่ และการบริหารยังคงประสบปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณ เพื่อนำมาสมนาคุณ หรือช่วยเหลือค่ารถผู้มาร่วมบรรเลง เนื่องจากต้องรักษางบประมาณเพื่อจัดงานศพ และค่าอุปกรณ์อุปกรณ์กิจศพ นักดนตรีหรือนักกลึงที่เสียชีวิตแต่ละเดือน ซึ่งกระทำได้น้อยลงมาก (ชัยยุทธ์ โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2556)

3.4 งบประมาณ

ลักษณะรูปแบบของแผนงานการบริหารงบประมาณเป็นการใช้เงินบำรุงวัดของวัดพระพิเรนทร์ส่วนหนึ่ง ร่วมกับงบประมาณจากคณะกรรมการดนตรีไทยผู้จัดงาน นำมาจากการสนับสนุนของห้างร้านหน่วยงาน และนอกจากนี้ พบว่า มีการพิมพ์พระรูปพ่อแก่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 ซึ่งถือเป็นรุ่นแรกและสืบทอดมาโดยตลอด เนื่องจากได้รับความนิยมจากนักดนตรีไทย โดยแจกให้กับวงดนตรีที่ประชัน และมีการจำหน่ายเพื่อนำเงินมาสมทบ และเข้าประชุมของสมาคมเพื่ออธิบายและอนุมัติเงินแต่ละปี เพื่อนำถวายให้ทันในปีนั้น ชัยยุทธ โตสง่า ได้ให้ทัศนะในด้านงบประมาณว่า เนื่องจากในปัจจุบัน ค่าครองชีพและค่าวัสดุสูงขึ้นทำให้จัดสรรงบประมาณน้อยลง จึงสร้างความลำบากในการดำเนินงานของกรรมการสมอกรรมการด้านการจัดการแสดงจึงต้องแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า หรือเรียกรับบริจาคมากขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

...งบประมาณในการจัดนี้ก็ไม่มีอะไรมาก แล้วแต่คณะ แล้วแต่จะเล่นกัน
 ยังไง เผลอวัดพระพิเรนทร์นี้เรามีกรรมการ และก็มีคนที่กว้างขวาง เพราะฉะนั้น
 ค่าใช้จ่ายต่างๆก็ร่วมกันออก โดยมากก็มีคนมาบริจาค ก็ช่วยๆ แต่ส่วนกลางนี้
 เราก็มียของเราไว้ เขาบริจาคเท่าไรดีเอามาเก็บว่าที่หลัง เพราะฉะนั้นห้าบาท
 สิบบาท ร้อยบาท ก็ขึ้นป้ายเป็นเกียรติให้เขา แล้วค่าใช้จ่ายก็มีการทำบุญเลี้ยง
 พระ แล้วก็เลี้ยงน้ำร้อนน้ำชา เครื่องสังเวท ก็เป็นค่าใช้จ่าย เครื่องสังเวทก็
 แล้วแต่ตามบ้าน ถ้ามีมากเขาก็ให้...

(ชัยยุทธ โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2556)

จากการศึกษาข้อมูลด้านงบประมาณ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไม่พบหลักฐานด้านงบประมาณ แต่พบว่า สมาคม ฯ จะได้รับความช่วยเหลือ จากสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินเพื่อจัดวง ในราว 5,000 - 10,000 บาท ทว่า ต้องหาเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น และสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ นายบุญสร้าง เรื่องนนท์ ที่กล่าวว่า ได้รับเงินจากสมาคม ฯ เพียง 3,000 บาท ใน พ.ศ.2523 และต้องหาเงินทุนสนับสนุน ราว 30,000 บาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่าย ว่าจ้างนักดนตรีคู่เอกที่เชิญมาบรรเลง คู่กับวงอื่น ๆ ค่าใช้จ่ายเครื่องเสียง ค่าอาหาร เป็นต้น

การดำเนินภายใต้งบประมาณบริหาร ที่มีรายได้ไม่น้อยอาทิ ใน พ.ศ.2523 สมาคมมีเงินทุนราว 3,000 บาท โดยเบิกจ่ายผ่านคณะกรรมการ นอกจากนี้ได้รับบริจาคผู้ที่ชื่นชอบปีพาทย์กัน แต่ไม่เป็น

ดนตรี รวมการบริจาค 30,000 บาท ยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้เนื่องจาก คณะกรรมการมีความเห็นว่า ต้องมีเงินตอบแทนเป็นค่ารถ โดยเฉลี่ย วงละ 8,000 บาท เห็นได้ว่า สมาคมฯ และผู้จัดการประชาชน เป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย ซึ่งหากยังดำเนินการในลักษณะดังกล่าว อาจเป็นเหตุให้เงินทุนของสมาคม ฯ อยู่ในสภาวะที่จัดการบริหารเพียงเพื่อประชันปีพาทย์เท่านั้น ไม่สามารถนำมาดำเนินการช่วยเหลือด้าน ฌาปนกิจสงเคราะห์แก่ศพศิลปิน ไม่มีทุนทรัพย์หรือ ขาดญาติมิตรได้ เนื่องจากรายได้ที่ระดมทุนมีอยู่น้อย ทั้งต้องจ่ายภาระการเดินทางแก่ผู้เข้าร่วมบรรเลง ดังคำสัมภาษณ์บุญสร้าง เรื่องนนท์ ว่า

ทีนี้ในปีที่ผมจัด 3 วง พ.ศ.2523 ก็เป็นปีที่มีเงินทุนอยู่แค่ 3,000 บาท ทำไงต่อดี จัดให้เขาประชันแต่ไม่มีการตัดสิน เขาต้องบรรเลงกันถึงสว่าง ให้เขาสามพันต่อวงคงไม่ไหว เราก็พอดีได้จากคุณอำนวยการบาร์เบอร์เนียบบริจาคเพิ่มเข้ามา นามสกุลปั้นช่างก็มาช่วย เขาชอบปีพาทย์กันแต่เขาไม่เป็น ก็ได้มา 30,000 บาท ก็ยังไม่พอ ก็กะจะช่วยวงละ 8,000 บาท เราก็ไปเลยขอห้องเพื่อน นายทอง แจ่มวิมล ซึ่งเป็นเพื่อนเรา ที่เขาตีปีเดียวกับพี่เชียวนะ เขากำลังตั้งจะมาในวงปลื้มปรีชา ตอนนั้น เราก็หาปีพาทย์รุ่นเดียวกับเขามาประชันกัน กับวงคุณป้อม กองปราบ ก็ชื่อวงสามัคคีดนตรีไทย กับวงในนามปทุม วงตัดก็เป็นสามวง

(บุญสร้าง เรื่องนนท์,สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

ภาพที่ 3.18 ภาพการบรรเลงปีพาทย์ถึงวันรุ่งขึ้นอีกวัน ในงานไหว้ครูประจำปี พ.ศ. 2546

การดำเนินงานทางด้านการสรรหางบประมาณของสมาคมจากข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์ พบว่า ในระยะเวลาประมาณสิบห้าปีแรกนั้น ได้รับการสนับสนุนทางการเงินพอเพียง และสามารถดำเนินงานได้ดี เนื่องจากมีคณะกรรมการ และที่ปรึกษาที่มีเงินทุนสูง แต่ในระยะเวลาถัดมาจนถึงปัจจุบันต้องประชาสัมพันธ์จากเอกชน หรือบุคลากร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีจิตศรัทธาบริจาค ดังนั้น นายแพทย์สุพจน์ อ่างแก้ว และคณะกรรมการอื่นจึงปรารถนาถึงภาพสะท้อนด้านความลำบากของการสรรหาประมาณว่า งบประมาณในการดำเนินงานน้อยจึงใช้เพียงเพื่อการดำเนินงานปีพายุภัยมือ หรือประชันวงเท่านั้น จะเหลือพอถึงการอุปถัมภ์สงเคราะห์ไม่ได้เหมือนดังที่พระเทพคุณาธารยังดำรงชีวิตอยู่ ดังนั้นสมาคมมีความช่วยเหลือต่อศิลปินด้านการศพน้อยลงอย่างมาก และมีเจตนาเพียงการจัดงานในแต่ละปีเท่านั้น เนื่องจากความยากลำบากในการสรรหาประมาณ แต่เมื่อพิจารณาถึงด้านปัจจัยการนำเข้าและนำออกของงบประมาณในช่วงแรกของการดำเนินงานของสมาคม กับช่วงระยะหลังถึงปัจจุบัน จะพบว่า เดิมมิได้มีการจัดงานไหว้ครู และปีพายุภัยมือประชันวง เนื่องจากเป็นการช่วยเหลือด้านการศพ และความอนาถาเท่านั้น ดังนั้น เงินที่ได้รับจากการบริจาควัด หรือเงินเก็บของพระสงฆ์จึงสามารถดำเนินงานสงเคราะห์ศิลปินยากไร้ได้เต็มที่ แต่เมื่อมีการดำเนินงานไหว้ครูและการแสดงหลังพระเทพคุณาธารมรณภาพ จึงเกิดความขัดสนเนื่องจากปัจจัยนำออกมากกว่าหลายด้าน อาทิ ด้านค่ารถผู้แสดง ด้านจัดเตรียมสถานที่ ฯลฯ ดังนั้น หากจะดำเนินงานให้มีรายรับ และรายจ่ายที่สมดุลมากขึ้น สมาคมฯ ต้องทำการสรรหาประมาณมากขึ้นตลอดทั้งปี และมีการประชาสัมพันธ์ที่กว้างขวางขึ้น รวมทั้งสร้างกิจกรรมนำรายได้เข้าให้มากขึ้นหลาย ๆ ด้าน จึงจะสามารถบริหารงบประมาณได้สมกับชื่อของสมาคม และการทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรม

บทที่ 4

ผลกระทบของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ต่อดนตรีไทย

จากการศึกษาข้อมูลเอกสาร คำสัมภาษณ์ และแหล่งข้อมูลอ้างอิงตามที่ปรากฏในส่วนของ ประวัติความเป็นมาของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินและรูปแบบของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์นั้น ผู้วิจัยได้จำแนกข้อมูลการวิเคราะห์ผลกระทบ โดยพิจารณาจากช่วงเวลาที่มีความแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัยนับตั้งแต่เริ่มต้นมาจนถึงช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเข้าดำเนินการเก็บข้อมูล ภาคสนาม แบ่งออกเป็น 2 ระยะช่วงเวลาที่สำคัญ คือ

ช่วงที่ 1 ระยะเวลาดั้งแต่ ปีพ.ศ. 2513 - พ.ศ. 2518 พิจารณาในช่วงระยะเวลานับตั้งแต่ การก่อตั้งสมาคมอย่างเป็นทางการและเริ่มมีการบรรเลงถวายมือเป็นครั้งแรก และได้มีการพัฒนา ระเบียบวิธีการบรรเลงถวายมือมาสู่การบรรเลงปีพาทย์ประชันวง และได้จัดให้มีกติกากการตัดสินวงดนตรีโดยมีคณะกรรมการตัดสินอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม

ช่วงที่ 2 ระยะเวลาดั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 - พ.ศ. 2553 พิจารณาในช่วงระยะเวลานับตั้งแต่ การปรับปรุงวิธีการตัดสินการประชันวงปีพาทย์ตามมติของคณะกรรมการสมาคมและเสียงตอบรับ จากผู้เข้าร่วมงานทั้งในส่วนของนักดนตรีและผู้ฟัง ตลอดจนจนถึงได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของงาน ตามการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสมาคม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ตีความเอกสารและศึกษาวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงภายในสังคมดนตรีไทย โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

- ผลกระทบของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ ที่มีผลต่อนักดนตรีไทยและสำนักดนตรีไทย
- ผลกระทบของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ ที่มีผลต่อองค์ความรู้ทางวิชาการดนตรีไทย
- ผลกระทบของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ ที่มีผลต่อสังคมดนตรีไทย

โดยในการแสดงผลการวิเคราะห์ตามประเด็นทั้งสามนั้นจะถูกแสดงไว้ในแต่ละส่วนของช่วงระยะเวลาที่กล่าวถึงข้างต้น และหากในช่วงระยะเวลาใดที่มีผลการวิเคราะห์ที่มีความคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจะแสดงส่วนที่อ้างถึงไว้ประกอบคู่กันไปด้วย

4.1 ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2513–2518

4.1.1 ผลกระทบต่อนักดนตรีไทยและสำนักดนตรีไทย

ดังที่ปรากฏแจ้งแล้วว่าสถานภาพของนักดนตรีปี่พาทย์ในช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะนักดนตรีที่ได้รับการอุปถัมภ์จากชนชั้นปกครองในราชสำนัก ซึ่งได้รับผลกระทบทางสถานภาพอย่างมาก ทำให้ภาวะการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในวิชาชีพดนตรีนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบากในระยะหนึ่ง อีกทั้งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นักดนตรีอาชีพยังถูกจำกัดกรอบความคิดทางวัฒนธรรมโดยภาครัฐ ซึ่งสะท้อนภาพทัศนคติที่เป็นลบต่อนักดนตรีที่มีได้ขึ้นทะเบียนเป็นศิลปินโดยกรมศิลปากรว่าไม่มีความเป็นหลักเป็นฐาน แม้แต่เมื่อมาตรการดังกล่าวได้คลี่คลายลงพร้อมกับการหมดอำนาจของผู้นำภาครัฐเดิม กรอบของความคิดและมโนภาพของสังคมไทยยุคประชาธิปไตยก็ยังคงมีต่อบุคคลที่ประกอบวิชาชีพเป็นศิลปินอิสระถูกตีตราว่าเป็นอาชีพที่มีสถานภาพที่ต่ำต้อย และหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจครัวเรือนไม่ได้

การทำมาปนกิจสงเคราะห์ให้แก่นักดนตรีและศิลปินลีลาภายใต้การดำริเริ่มของพระเทพคุณาธาร (พระมหาผล) นับได้ว่าเป็นนัยยะของการเยียวยาสถานภาพของนักวัฒนธรรมบันเทิงดนตรีไทยให้พร้อมที่จะกลับมามีบทบาทเป็นที่ยอมรับในสังคมอีกครั้ง โดยใช้พื้นที่ของวัดซึ่งเป็นพื้นที่แห่งความเสมอภาคโดยไม่แบ่งชนชั้นวรรณะเข้ามาเป็นตัวช่วยกล่อมเกลาคำคิดของสังคมภายนอกให้รับรู้ที่ละน้อยอย่างเป็นขั้นตอนโดยการบอกกล่าวแบบปากต่อปากในหมู่ศิลปิน อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่ใช้สำหรับการแสดงถึงพลังของศิลปินซึ่งมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีกว่าที่พร้อมจะเข้ามาให้ความช่วยเหลือต่อสมาชิกร่วมวิชาชีพที่เคยได้รับความเดือดเนื้อร้อนใจจากความลำบากในการประกอบอาชีพนักดนตรีให้สามารถพึ่งพาตนเองและมีกำลังใจที่จะยืนหยัดในการดำรงสถานภาพการเป็นศิลปินอาชีพต่อไป และการมรณภาพของพระเทพคุณาธารนั้น จึงเป็นสัญญาณเริ่มต้นของการตื่นรู้ของกลุ่มสังคมดนตรีไทยที่จะต้องพึ่งพาตนเองอย่างจริงจัง ดังปรากฏจากเอกสารหลักฐานว่า ได้มีการรวบรวมเงินกันในหมู่สมาชิกนักดนตรีเพื่อเป็นกองทุนให้กับสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน

การชี้้นำให้สังคมส่วนใหญ่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่เป็นอยู่ของกลุ่มวิชาชีพศิลปินที่พ้นจากระบบอุปถัมภ์และศิลปินอิสระให้สามารถตั้งตัวได้ด้วยตนเองนั้นจึงมีความสำคัญยิ่ง แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดในด้านทุนทรัพย์และกำลังคน จึงต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับแหล่งทุนทั้งด้านการเงินและแหล่งต้นทุนทางสังคมมาเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมทางสังคมดนตรีไทย ดังจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการสมาคมในยุคเริ่มต้นในฝ่ายฆราวาส ล้วนแต่เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับทั้งในทางสังคม

ทั่วไปและในหมู่นักดนตรีไทย เช่น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ซึ่งเป็นตัวแทนจากฝ่ายราชินิกุลในราชสำนักที่มีสถานะทางสังคมสูง ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ เป็นตัวแทนของกลุ่มนักวิชาการที่มีความผูกพันกับสำนักบ้านดนตรีหลวงประดิษฐไพเราะ ในขณะเดียวกันภายหลังที่ได้รับเริ่มให้มีการจัดพิธีไหว้ครู และการประชันปีพาทย์ประชันวงในพิธีไหว้ครู ก็ได้นำมาสู่การเปิดโอกาสในการนำศิลปินเพลงไทยที่เป็นเอกทัศทางดนตรีและได้รับการยอมรับในหมู่นักดนตรีด้วยกันเข้ามาเป็นคณะกรรมการสมาคมและกรรมการตัดสินดนตรีไทยดังที่มีการเชิญครูประสิทธิ์ถาวร ครูพินิจ ฉายสุวรรณ ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูบุญยัง เกตุคง เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์การจัดปีพาทย์แสดงเพื่อถวายมือหลังการไหว้ครูของสมาคม ฯ พบว่า เดิมเป็นการบรรเลงเพื่อบูชาครูอาจารย์เป็นหลัก ในปีถัดมาเมื่อคณะกรรมการพบว่าได้รับการยอมรับและความชื่นชมจากสังคม และได้รับความสนใจจากศิลปินนักดนตรีไทยเข้ามาเข้าชมจำนวนมาก คณะกรรมการจึงจัดกิจกรรมสนองต่อวัตถุประสงค์ของสมาคมด้านการส่งเสริม ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้เกิดโครงการหรือการจัดงานไหว้ครูดนตรีไทยที่ต่อเนื่อง โดยประสานงานความร่วมมือจากศิลปินปีพาทย์ ศิลปินลิเกที่มีชื่อเสียง โดยประชุมคณะกรรมการเพื่อบัญญัติข้อกำหนดของปีพาทย์ประชันวงของวัดพระพิเรนทร์ เพื่อนำมาใช้เป็นกฎเกณฑ์ดำเนินการบรรเลงปีพาทย์ถวายมือในแต่ละครั้ง อันเป็นที่มาของปีพาทย์ประชันวงวัดพระพิเรนทร์

ผลจากการจัดประชันทำให้มีผลกระทบต่อศิลปินและสำนักบ้านดนตรีไทยในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ในระยะ พ.ศ.2513 - 2515 ได้มีการเชิญครูดนตรีอาวุโส ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีไทยทั้งจากการเรียนการสอนในสำนักหรือบ้านดนตรีที่มีชื่อเสียง และจากสถาบันเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติ หรือสถาบันการศึกษา อาทิ กรมศิลปากร วิทยาลัยนาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ฯลฯ เข้าร่วมการบรรเลง จึงทำให้เป็นจุดสนใจและเป็นการกระตุ้นให้เกิดแหล่งเรียนรู้อาจารย์ปฏิบัตินอกสถาบันการศึกษา ทำให้นักดนตรีไทยหรือสังคมทั่วไปได้เข้ามาเข้าชม และสังเกตการณ์ ซึ่งทำให้นักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง หรือนักดนตรีที่มีโอกาสได้เข้าร่วมบรรเลงได้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากขึ้น

นอกจากนี้พบว่า ลักษณะรูปแบบการบรรเลงปีพาทย์ ใน พ.ศ. 2513 - 2515 เป็นการแสดงที่มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อบรรเลงถวายมือ ซึ่งหลังจากการไหว้ครูเสร็จสิ้นลง ครูและศิษย์จะรับประทาน อาหารกลางวันร่วมกัน และในตอนบ่าย มีการตั้งวงดนตรีปีพาทย์ วงเครื่องสาย วงมโหรี หรือเดี่ยวเครื่องดนตรีไทย บรรเลงเพื่อความครึกครื้น ส่วนกลางคืน ศิษยานุศิษย์ ทั้งหลายจะมาพบปะสังสรรค์ บรรเลงดนตรีร่วมกันในประเภทวงปีพาทย์ หรือประชันปีพาทย์ หรือเดี่ยวเครื่องมือต่าง ๆ

จนตึกตื่น หรืออาจถึงเข้าเลขก็ได้ นับได้ว่าเป็นการบรรเลงเพลงเพื่อบูชา และการบรรเลงในลักษณะการแสดงเพื่อพบปะสังสรรค์

เวทีวัดพระพิเรนทร์ และผลจากการบรรเลงถวายมือ ทำให้เป็นแรงบันดาลใจให้นักดนตรีได้พัฒนาศักยภาพทางด้านฝีมือเพื่อให้มีผลงานแสดงปรากฏในเวทีแสดงที่กำลังอยู่ในความสนใจของนักดนตรีไทยในขณะนั้น ซึ่งสามารถมีสถานภาพเป็นที่ยอมรับ และรู้จักกว้างขวางขึ้น ดังที่นักดนตรีได้แสดงทรรศนะที่ร่วมสังเกตการณ์ว่า

วัดพระพิเรนทร์สมัย 40 กว่าปีที่แล้วมานั้น ถือว่าเป็นเวทีแจ้งเกิดของเหล่าบรรดานักระนาดที่มีฝีมือสูง ถ้าใครตีระนาดได้ไหวพลีแล้ว เข้ามาตีโซวในงานไหว้ครูที่นี่แล้วจะต้องมีชื่อเสียงติดหูติดปากพวกปี่พาทย์ทั่วประเทศ อย่าง พี่เชียวหรือครูกลม ปลื้มปรีชา พอชนะ พี่ป๋อง สมนึก ทรัพย์ประพันธ์ แล้วนั้นชื่อเสียงก็โด่งดังเป็นพลุแตก

(ขุนอิน โตสง่า 2555:ออนไลน์)

จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่าการแสดงปี่พาทย์ในลักษณะการจัดตั้งเพื่อการแสดงโดยที่มุ่งเน้นการได้รับความอนุเคราะห์จากศิลปินที่มีชื่อเสียง ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าในระยะเริ่มแรกควรเป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียง และมีศิลปินเป็นกรรมการของสมาคมด้วย ดังปรากฏในข้อความสัมภาษณ์ของบุญสร้าง เรื่องนนท์ ที่ระบุว่า

สมัยนั้น 2511 - 2513 วัดพระพิเรนทร์ก็เลยเป็นศูนย์รวมนักดนตรี ทั้งลิเก และปี่พาทย์ แต่ก็ยังมีการรวมตัวที่ใหญ่ ๆ อีกที่ เช่น บ้านคุณเชาวลิต ก็เป็นศูนย์รวมนักดนตรีที่มีฝีมือมากที่ฝั่งธนบุรี วัดทองธรรมชาติ พอมีงานวงคุณเชาวลิตก็มา แถมก็มาบริจาคด้วย มาช่วยเหลือ ยังมีครูรวม ราชบุรี พี่ชัยยะ คุมมา ครูสลก แก้วเพ็ญภาค ครูกาหลง ฟิ่งทองคำ ครูบุญยงค์ - ครูบุญยัง เกตุคง ทางนักปี่พาทย์ที่นี้ก็นับว่ามีนักปี่พาทย์ที่มีฝีมือมาก ยังมีศูนย์รวมอีกที่อย่างบ้านดุริยประณีต ก็อยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้าคุณครู พระยาเสนาะดุริยางค์ แต่ระยะแรกก็ยังไม่ได้อ่านนี้ได้แต่มาดูมาชม มาร่วมเอาปีหลัง ๆ

(บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

จะเห็นว่า นักดนตรีที่เข้าร่วมการประชันในระยะแรกนั้นจะไม่มีแรงกดดัน หรือ การวิพากษ์วิจารณ์กรณีที่มีความเห็นแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาข้อกำหนดในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2517-2518 ซึ่งมีคณะกรรมการเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งมีการตัดสินผลผลการประชัน ทำให้มีผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เนื่องจากการบรรเลงดนตรีไทยเป็นศิลปกรรมทางวัฒนธรรมของชาติ ถ่ายทอดจากระบบมุขปาฐะ จากการเรียนรุ่นสู่รุ่น และบูชาครู หรือความรู้ในสำนักคนในลักษณะความเทิดทูนอุดมคติ ดังนั้น หากมีการตัดสินในเวทีที่มีได้มีเจตนาธรรมณ์ด้านการประกวดประชันมาแต่เดิม แล้วแปรเปลี่ยนทิศทางของวัตถุประสงค์การบรรเลงถวายมือ ย่อมเกิดกระแสการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสม หรือความไม่ยอมรับในวิธีการตัดสิน เนื่องจากเป็นเวทีที่บรรเลงถวายมือ ซึ่งถือเป็นสถานที่บูชาครู ในลักษณะอุดมคติ หากมีการพ่ายแพ้เกิดขึ้นในการแสดง ย่อมทำให้ผู้สังกัดในสำนักหรือกองเชียร์ผู้ชมที่มีความนิยมชมชอบ ผักใฝ่ในทีมวงที่พ่ายแพ้ เกิดความไม่พึงพอใจ เนื่องจากเสื่อมเสียการยอมรับทางสถานภาพ

เมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนของนักดนตรีที่ขึ้นบรรเลงในงานประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ พบว่านอกจากจะเป็นใบเบิกทางในการสร้างชื่อเสียงสังคมนักดนตรี และพื้นที่ดังกล่าวก็ยังถูกใช้เป็นช่องทางในการยกระดับสถานะทางสังคมส่วนบุคคลของนักดนตรีด้วย โดยลักษณะที่ถือกันว่าผู้ที่ได้รับเชิญให้มาตัดสินหรือผ่านการขึ้นเวทีประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ในอดีต ล้วนแต่ได้รับการยกย่องจากนักดนตรีด้วยกันในฐานะเสมือนเช่นเดียวกันกับศิลปินที่ผ่านการประชันในสังคมระบบอุปถัมภ์ และทำให้ได้รับการยอมรับและความเคารพจากศิลปินรุ่นหลังที่มีเครือข่ายสำนักดนตรีร่วมกัน ซึ่งเอื้อต่อการได้รับเกียรติคุณในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านศิลปวัฒนธรรมส่วนภาครัฐอีกด้วย ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของศาสตราจารย์ นายแพทย์สุพจน์ อ่างแก้ว ที่แสดงถึงเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้

เมื่อก่อนนี้วัดพระพิเรนทร์ก็เป็นทีเดียวที่ตั้งหน่วย ก็มีการจัดสรรคัดเลือก
พอใครได้ผ่านที่นี่แล้วก็เอาไปคุยได้ว่า ฉันผ่านวัดพระพิเรนทร์มาแล้วนะ ใอันนี้
เป็น Ego [อิตตา ผู้เขียน] ในใจ ก็แล้วแต่ใครจะคิด แต่จริงๆแล้วเราก็ไปเชิญเขา
มา แต่การไปเชิญทางกรรมการเขาก็มองเห็นหน้าแล้วว่าน่าจะไปเชิญ สมควร
อะไรอย่างนี้ ก็เหมือนกับลิเก เขาก็ไปคุยว่าเขาได้ผ่านวัดพระพิเรนทร์มาแล้ว ก็
เป็นที่เชื่อถือได้ว่าเขาเล่นไม่เลวหรอก ก็เป็น Flavour [รสนิยม ผู้เขียน] อย่าง
หนึ่ง

(สุพจน์ อ่างแก้ว, สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2556)

4.1.2 ผลกระทบต่อองค์ความรู้ทางวิชาการดนตรีไทย

4.1.2.1 ข้อกำหนดในการประชันวง

การกำหนดกรอบข้อกำหนดของการประสมวงดนตรีปี่พาทย์ที่เกิดขึ้นภายในวัดพระพิเรนทร์ในยุคแรกนั้น ยังคงได้รับแบบแผนตามระเบียบวิธีอย่างโบราณกาล ได้แก่ การบรรเลงเลงโหมโรงเสภา การบรรเลงรวมวง การบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรี และการบรรเลงเพลงทางเครื่อง และการบรรเลงเพลงประเภทอื่น ๆ ตลอดจนถึงเพลงลาจะถูกกำหนดขึ้นโดยกลุ่มศิลปินเพลงไทยที่สำคัญ 2 กลุ่ม คือ

4.2.1.1.1 กลุ่มคณะกรรมการผู้จัดการประกวดและนักดนตรีอาวุโส

นับตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของการริเริ่มให้มีการประชันนั้น พบว่า กลุ่มของคณะกรรมการจัดงานจะให้ความสำคัญในการกำหนดกฎกติกาในการบรรเลงตามระเบียบแบบแผนการบรรเลงเสภา โดยอาศัยการทาบทามครูอาวุโสที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มนักดนตรีไทยทั่วไปในสังกัดบ้านดนตรี รวมไปถึงนักศิลปินอาวุโสในสังฆกรรมกรศิลปากร ซึ่งมีประสบการณ์ความรู้ทางดนตรีที่มีความเข้มแข็งแล้วเข้าถึงองค์ความรู้ในระดับพหุสูต เพื่อพิจารณาถ่วงถ่วงรูปแบบการประกวดประชันให้อยู่ในกรอบกติกาที่เหมาะสม

พินิจ ฉายสุวรรณ กล่าวถึงลักษณะการประชันที่มีการกำหนดกรอบกติกาในยุคเริ่มต้น ดังนี้

...เมื่อก่อนนี้เป็นกรรมการเวลาไหว้ครู มันก็มีการประชัน จะเรียกว่าประชันก็ไม่เชิงนะ ปัจจุบันนี้เขานิยมใช้คำว่าประชัน ประชันที่นั่นมันแค่เพลงสองเพลง สามเพลงเท่านั้นเอง ใ้อจะไปตัดสินกันว่าแพ้วชนะมันเป็นไปได้ ก็เพื่อเป็นการชักจูงให้คนสนใจมาฟัง มากันเยอะๆหนึ่ง แล้วก็พี่ปี่พาทย์ให้มีความเจริญขึ้นตามลำดับ...

...ประชันมันมีขอบเขตที่กำหนดไว้ ประชันนี้หมายถึงว่าต้องมีฝีมือ แพ้วชนะ อะไรเขาไม่ได้ตัดสิน ผู้ฟังเป็นผู้ตัดสิน บ้านครูไม่มีกรรมการ มีคนฟังทั้งนั้นแหละ คนนั้นดีดี วงนี้ฆ้องดีดี คนร้องเค้าร้องดี ผู้ฟังเขาจะกำหนด...

(พินิจ ฉายสุวรรณ, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2556)

4.2.1.1.2 กลุ่มนักดนตรีผู้เข้าร่วมการประชัน

การสร้างกรอบความคิดตามกติกาของกลุ่มผู้จัดงานประชันในยุคเริ่มต้นนั้นไม่มีการประกาศผล หรือมิได้มีเจตนาเพื่อการประชันโดยแท้จริง แต่ได้จัดในรูปแบบการบรรเลงถวายมือ ครึ่งละวง ไม่ต้องตั้งวงเป็นสองวง และในการบรรเลงนั้นเป็นลักษณะให้ความสำคัญแก่บ้านดนตรี หรือวงที่เชิญมา ซึ่งเป็นการบรรเลงถวายมือมีวงดนตรียังไม่มากนัก แต่อยู่ในความสนใจและความภาคภูมิใจของวงดนตรีไทยที่ได้เล่นถวายมือ ท่ามกลางนักปีพาทย์ที่เดินทางมาไหว้ครูจำนวนมาก โดยคณะกรรมการ ฯ ได้พิจารณาให้โอกาสกับวงปีพาทย์ที่มีชื่อเสียง ให้มีโอกาสได้เข้ามาบรรเลง ด้วยการคัดเลือกตาม ตามความเห็นของที่ประชุม และสืบข้อมูลความพร้อมจากนักดนตรีต่าง ๆ เสมอ เมื่อทราบข้อมูลแล้วจึงเชิญวงที่มีชื่อเสียง หรือจัดลำดับ วงที่เสนอขอมาบรรเลงถวายมือ

4.1.2.2 การปฏิบัติบรรเลงดนตรีไทย

4.1.2.2.1 การปรับวง

ผลกระทบด้านวิธีการปรับวงดนตรีไทยที่เกิดจากการจัดปีพาทย์ประชันวงวัดพระพิเรนทร์ เป็นไปในลักษณะความมีอิสระที่สูง เนื่องจากมีขอบเขตกว้าง และในจำนวนหลายปีไม่มีการตัดสินผลการประชัน นักดนตรีหรือครูจึงต้องปรับให้มีลีลา เป็นเอกลักษณ์เพื่อให้เป็นที่จดจำ มีความประทับใจต่อคนดู โดยเกิดจากการรับทราบข้อกำหนด หลังจากนั้น ครูดนตรีไทย หรือกุุ่มนักดนตรีไทย ที่ต้องการนำวงเข้าบรรเลงประชัน จะปรับหลังจากทราบข้อกำหนดในแต่ละปีที่สมาคมประกาศ หรือติดต่อทาบทามเชิญมาบรรเลง โดยคณะกรรมการสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินเป็นผู้สร้างข้อกำหนดให้มีการบรรเลง อาทิ

1. กำหนดให้วงปีพาทย์บรรเลงเพลงหมู่ หรือเพลงสำหรับรวมวง (ยกเว้น โหมโรง) สามารถออกเพลงลูกบท หรือหางเครื่องได้ ไม่บังคับหน้าทับและกำหนดความยาวของเพลงให้มีระยะเวลาไม่เกิน 10 นาที
2. กำหนดให้วงปีพาทย์บรรเลงเพลงเดี่ยว เครื่องดนตรีในวงจำนวนไม่น้อยกว่า 3 เครื่องมือดนตรี โดยสามารถเดี่ยวได้ทุกอัตราจังหวะเพลง หรือเดี่ยวได้ทั้งเถา แต่ห้ามเดี่ยวเพลงกราวใน

กติกาดังกล่าวที่ใช้บังคับการบรรเลงนั้น ประกาศใช้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2513 เป็นต้นมา โดยมีการประกาศให้มีคณะกรรมการตัดสินการประชัน จำนวนสามปี คือ ปีพ.ศ. 2517 พ.ศ. 2518 และ ปี พ.ศ.2533

จากข้อกำหนดดังกล่าว เห็นว่า วงดนตรีที่เข้ามาประชันวงนั้นสามารถเลือกบทเพลงได้ตามที่ผู้ปรับวง หรือนักดนตรีมีความสะดวก หรือพึงพอใจในการเลือกมาบรรเลง แต่บทเพลงต่าง ๆ ที่นักดนตรีเลือกมาบรรเลงนั้น อาจมีความแตกต่างกันไปเป็นอย่างมาก เนื่องจากระเบียบวิธีในการประพันธ์มีความแตกต่างกัน วิธีการบรรเลง หรือเสียงของบทเพลงในการบรรเลงย่อมทำให้ผู้ฟังหรือ คณะกรรมการ เกิดความรู้สึก หรือการวิพากษ์วิจารณ์ ในด้านความเห็นที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ในบทเพลงซึ่งมีระเบียบวิธีการประพันธ์ที่ยากและซับซ้อนกว่าเพลงที่ประพันธ์เรียบง่ายนั้น ย่อมมีท่วงทีลีลา และอารมณ์เพลง ที่มีความแตกต่างกัน การประดิษฐ์เรียบเรียงท่วงทำนอง เพลงรวมวง หรือ เมื่อบรรเลงเดี่ยวนั้น ย่อมไม่สามารถเปรียบเทียบทางด้านฝีมือ หรือทักษะการบรรเลงได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากบทเพลงแตกต่างกัน

ในการคัดเลือกเพลงเพื่อประชันนั้น ผู้จัดต้องการให้อิสระแก่วงดนตรี จึงระบุในข้อกำหนดให้บรรเลงเพลงหนึ่งเถา และเพลงเดี่ยวหนึ่งเพลง โดยไม่บังคับหน้าทับ ทำให้ศิลปิน หรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทย มีความเห็นว่า บทเพลงเดี่ยว ที่มีหน้าทับปรบไก่อ้นั้น มักเป็นบทเพลงที่มีลักษณะที่กระชับ แสดงความสามารถทางปฏิภาณ หรือทักษะการบรรเลงได้อย่างสูงในระยะเวลาที่กำหนด หากเกิดการบรรเลงผิด โน้ต หรือผิดทำนองจะสามารถทำให้ผู้ฟังทราบได้ในทันที ในขณะที่เพลงลูกโยน หรือเพลงหน้าทับสองไม้ มีอิสระในการยืด ขยายทำนองเพลง เพื่อมีการพักข้อมือในการบรรเลงได้มากกว่า เนื่องจากการบรรเลงเพลงทำนองลูกโยน สามารถบดแต่งลูกโยน ให้มีท่วงทำนองแปลกหูแปลกตา หรือนันท่วงทีอารมณ์สนุกสนานได้มากกว่าเพลงหน้าทับปรบไก่อ และมีความยาวของบทเพลงมากกว่าหากมีการขยายทำนองดังกล่าว ทำให้ดูเหมือนว่า มีพลังกำลังที่เหนือกว่า สามารถบรรเลงยาวนานมากกว่า และหากมีการบรรเลงผิดโน้ต หรือทำนองในระหว่างการบรรเลงลูกโยน นักดนตรีสามารถบรรเลงกลับมาที่ทำนองหลักได้ เนื่องจากสามารถบดแต่งกลวิธีพิเศษเพื่อขยาย หรือยืดทำนองได้ ดังที่ครูพินิจ ฉายสุวรรณ กล่าวว่า “เพลงสั้นๆทำไมเอามาเข้าประชัน ก็ได้รับคำตอบว่า เพลงสั้นๆนี้มันไม่ทางแก้ตัว ดีถูกก็ถูกเลย กลอนดี ไม่ดี ก็ต้องคิดให้ดี ดีไปมันไม่เหมือนเพลงอื่น เพลงอื่นจังหวะสี่ จังหวะห้า จังหวะแปด จังหวะนี้ มันยังแก้ตัวในเพลงได้” (พินิจ ฉายสุวรรณ, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2556)

นอกจากนี้ พินิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ มีความเห็นเรื่องดังกล่าวว่า การประชันในโบราณนั้นศึกษาและมีเหตุผลในการคัดเลือกเพลงโดยวัตถุประสงค์ศึกษาความเชี่ยวชาญของนักดนตรี จึงสามารถเลือกเพลงที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนลำดับต่าง ๆ และถือเป็นหลักสูตรในบ้านต่าง ๆ ต่างยึดถือ และเข้าใจร่วมกันว่า หลักสูตรดนตรีไทย ซึ่งมีได้เป็นตำรารูปเล่มมีการศึกษาระเบียบวิธีการประพันธ์เพลงซึ่งสามารถนำมาแบ่งเป็นกลุ่มเพลงเพื่อนำมาจัดการเรียนการสอนในบ้าน หรือในที่อื่น ๆ ดังนั้น บทเพลงใน แต่ละกลุ่มจะนำมาให้ผู้เรียนศึกษาตามความเหมาะสมของการเรียน และความพร้อมของผู้เรียน อาทิ กลุ่มเพลงเรื่อง กลุ่มเพลงยาว กลุ่มเพลงโหมโรง กลุ่มเพลงมโหรี กลุ่มเพลงเร็ว กลุ่มเพลงละคร กลุ่มเพลงเกร็ด ซึ่งในแต่ละเพลงซึ่งนักดนตรีไทยที่ประชันปีพาทย์ในวัดพระพิเรนทร์ เลือกบรรเลงประชันนั้น ในความเห็นของครูผู้มีวิสัยทัศน์พบว่า มีความแตกต่างกันในด้านกลุ่มเพลง ไม่สามารถนำมาวัดในการประชันเพียงชั่วคราวแล้วตัดสิน เนื่องจากผู้บรรเลงไม่เข้าใจในระเบียบวิธีประพันธ์ และการบรรเลง ดังนั้น ในการประชันควรเลือกบทเพลงในกลุ่มเดียวกัน หรือเพลงเดียวกัน มาตัดสินจึงจะพบมาตรฐานการบรรเลงในระดับเดียวกัน นอกจากนี้ควรพิจารณาความยาวของบทเพลง และการออกทางเครื่องนั้นบางครั้งควรมีความเหมาะสม และศึกษาในด้านกลุ่มเสียง กลุ่มบทเพลงที่สอดคล้องกัน ไม่ควรเน้นที่ความแปลกหูแปลกตาเป็นหลัก (พินิจ ฉายสุวรรณ, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2556) จากทรรศนะของพินิจ ฉายสุวรรณ ทำให้เข้าใจได้ว่า คณะกรรมการได้มองประเด็นเรื่องนี้ ในแง่มุม ของความต้องการลดความขัดแย้ง จึงมิให้บรรเลงเพลงเดียวกัน หรือ บังคับบทเพลงมากเกินไป ซึ่ง อาจทำให้เกิดความขัดแย้ง และการวิพากษ์ วิจารณ์การดำเนินงาน

จากทรรศนะข้างต้น อานันท์ นาคคง เห็นว่า การบรรเลงตามข้อกำหนดต่าง ๆ ที่มีนั้น ชาวบ้าน หรือผู้ที่มีความรู้ด้านดนตรีที่แตกต่างจากระเบียบวิธีของราชสำนัก หรือสถาบันการศึกษา ย่อมมีความคิดที่แตกต่างกัน แต่ในวัดพระพิเรนทร์มีปรากฏการณ์ คือ

1. การเปิดตัวเพลงใหม่หลายเพลง อาทิ เพลงพม่าชมเดือน ของครูบุญยงค์ เกตุคง มาตั้งที่วัดพระพิเรนทร์
2. การปรับวง ปรับเพลง ง่ายต่อความเข้าใจต่อคนส่วนมาก สนุก บันเทิงได้เช่นกัน
3. ผู้คนตื่นตื่นกับเพลงใหม่ หรือหัวเพลง หางเพลงที่ โดยให้ความสนใจมากกว่าบทเพลง เพราะนำมาเชื่อมต่อ และเปิดเพลงไม่เหมือนใคร บางเพลงผู้ชมตะโกนเป็นลูกคู่

4. วิธีการบรรเลงของปี่พาทย์ประชัน ในระยะหลังแตกต่างจากในระยะ สิบ หรือ ยี่สิบปีก่อน เนื่องจากมีการปรับวง ที่เน้นความสนุกสนาน ความบันเทิง (อานันท์ นาคคง, สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2557)

เห็นได้ว่า บทบาทของการปี่พาทย์ประชันวง ที่มีต่อการคัดเลือกเพลงประชัน และการปรับวง แสดงออกถึงความเรียบง่าย ความสนุกสนาน และเน้นผู้ฟังเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเกิดจากจำนวนผู้ฟังที่มีมากกว่าผู้บรรเลง และเป็นกองเชียร์ของหลาย ๆ วง หลายพื้นที่ ดังนั้น หากจะคัดเลือกบทเพลง และปรับวงในลักษณะที่มีความเป็นวิชาการตามแบบแผนนั้น นักดนตรี และผู้ดำเนินงาน ย่อมมีความเห็นในลักษณะที่แตกต่างออกไป เนื่องจากผู้คนที่รับเชิญ หรือเสนอตัวมาบรรเลงถวายมือประชันนั้น มีความรู้ ความสามารถ คุณวุฒิ วิทยุฒิที่แตกต่างกันมาก ส่วนมากจึงทำเพื่อความบันเทิง หาสละสลวย และสุนทรีย์เชิงประจักษ์มากกว่า การนำเสนอเพื่อการสืบสาน ซึ่งมีความปรารถนาให้วิธีการบรรเลงแปลกหูแปลกตา เพื่อสร้างความนิยมที่สูงต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้ชมซึ่งมีวิทยุฒิ หรือคุณวุฒิน้อย หรือผู้ที่ต้องการลอกเลียนพฤติกรรม อาจมิได้ทราบถึงวัตถุประสงค์นี้ และอาจนำวิธีการแปลก นั้นไปสืบสานวัฒนธรรมดนตรีไทย ซึ่งจะส่งผลเสียต่อลักษณะชนบที่ดั้งเดิม

4.1.2.2.2 การบรรเลงรับร้อง-ส่งร้อง

การรับร้อง ส่งร้องของวงประชันปี่พาทย์วัดพระพิเรนทร์ มีความแตกต่างจากการรับร้องส่งร้อง ในเพลงร้องส่งปกติ อย่างมาก และจะแสดงอัตลักษณ์ที่ชัดเจน จากคำสัมภาษณ์ของขุนอิน โดสง่า กล่าวว่

*จริงๆแล้วการพัฒนามีทุกอย่าง ในสมัยแรกเราไปเป็นคนดู เห็นครูเล่นกัน
สนุกสนาน นึกจะขี้ก็ทำได้คล่องมาก บางทีขี้เลยเข้าไปในเนื้อร้องเลย ครูเค้ารู้
ลูกตก ระนาดทุ้มก็นึกสนุกหยอกกลับมาแล้วก็ขี้ม พอถึงเรายังพัฒนามากเลย
งานไหนก็แล้วแต่ ถ้าทราบใดคุณต้องซ้อมเพลงนะ*

(ขุนอิน โดสง่า, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2554)

เนื่องจาก นักระนาดเอก ระนาดทุ้ม ปี จะแสดงความสามารถที่แปลกหู แปลกตา เพื่อเรียกร้องความสนใจ ความประทับใจ เสียงปรบมือ การเปลี่ยนทางรับส่งร้อง โดยมากจากอดีต จนถึงปัจจุบัน มีวิธีการที่คล้ายคลึงกันในหลายสิบปีที่ผ่านมา คือ บรรเลงด้วยระนาดเอก เป็นส่วนมากเพื่อแสดงความเด่น และความสนุกสนานในการฟัง โดยจะมีการรัว กรอ หรือขี้ โดย

บรรเลงส่งร้องในทำนองที่ยาวมากขึ้นกว่าเดิม โดยนักระนาดจะจำเนื้อร้อง และวิธีการร้อง จากนั้นเมื่อบรรเลงส่ง ระหว่างท่อน จะมีการส่งร้องที่ประดิษฐ์ทำนองโดยระนาดดังนี้

1. การรัวขี้ เป็นทำนองเอื้อนของการร้อง และส่งร้องเข้าไปจำนวนครึ่งหน้าทับปรบไก่อ หรือหนึ่งหน้าทับเพลงสองไม้
2. การขี้เป็นกลอนขยายอัตราจังหวะ เพื่อส่งร้อง จำนวน ครึ่งหน้าทับทับปรบไก่อ หรือหนึ่งหน้าทับเพลงสองไม้
3. การเร่งจังหวะโดยอัตราเพิ่มขึ้นสม่ำเสมอ อย่างรวดเร็วขึ้น แล้วหยุดบรรเลงเมื่อจบท่อนเพลง จึงมีจังหวะเจียบ หรือเว้นช่วงระหว่างการร้องโดยวิธีการบรรเลงส่งร้องดังกล่าว เป็นการสร้างความประทับใจ หรือเรียกเสียงเฮฮาจากผู้ชมผู้ฟังเพื่อให้รู้สึกสนุกสนาน

4.1.2.2.3 การเดี่ยวเครื่องดนตรีไทย

การเดี่ยวเครื่องดนตรีไทย ของการจัดปีพาทย์ประชันวงวัดพระพิเรนทร์ กำหนดให้วงปีพาทย์บรรเลงเพลงเดี่ยว เครื่องดนตรีในวงทุกเครื่องมือดนตรี โดยบรรเลงต่อเครื่องมือระหว่างวงทั้งสอง โดยสามารถเดี่ยวได้ทุกอัตราจังหวะเพลง หรือเดี่ยวได้ทั้งเถา โดยรูปแบบการเดี่ยวที่มีแบบแผนมาแต่เดิม เริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. 2513 – พ.ศ. 2518 จากการสัมภาษณ์ขุนอิน โตสง่า ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การฟังและเดี่ยวเครื่องดนตรีไทย ดังนี้

จำได้ว่า รู้สึกเขาจะเดี่ยวแขกมอญกัน แล้วก็ตัดสินรายตัวเลย รายเครื่องมือเลย ตอนปีที่ก่อนหน้า เค้ามียุทธาโคก รู้สึกจะมีสิ่งงนะ ตอนนั้นพี่สมนึกเขามาจากบ้านนอก ไม่มีใครรู้จักเลย มาถึงปั๊บก็โป้ง ปราบมือดีกรุงเทพฯหมดเลย พอมาอีกปีก็มีพี่เชียว ทางกรมศิลปากร ก็เอามาปราบครูสมนึกได้เหมือนกัน ก็สู้กันมา เขาก็เป็นการประชันที่ตื่นเต้น

(ขุนอิน โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2554)

4.1.3 ผลกระทบในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เพลงประเภทเสภาเป็นสื่อในการการเล่าเรื่องวรรณกรรมผ่านกระบวนการบรรเลงปีพาทย์เสภามาช้านาน และเคยเป็นความบันเทิงที่เคยรับใช้สังคมดนตรีไทยในช่วงระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะคลี่คลายมาสู่การบรรเลงเพื่อการฟังในเวลาต่อมา ซึ่งเป็นที่นิยมกันในกลุ่มเจ้านายตลอดจนถึงขุน

นางในราชสำนัก จนมีการประกวดประชันวงดนตรีปี่พาทย์และกลายเป็นแบบแผนของความบันเทิงที่ใช้แสดงเชิงชั้นความสามารถของศิลปินเพลงไทยในเวลาต่อมา

เมื่อเข้าสู่ยุคของนักดนตรีที่ต้องพ้นไปจากการอุปถัมภ์ของฝ่ายอำนาจปกครองมาสู่การพึ่งพาตนเองนั้น ดนตรีไทยในส่วนกลางได้ถูกจำกัดสถานที่ในการบรรเลงและถูกจำกัดผู้ชมไว้ในวงแคบ ในขณะที่การดนตรีในส่วนภูมิภาคซึ่งมีเครือข่ายของศิลปินที่ได้รับการอุปถัมภ์ในอดีตได้นำความรู้ไปเผยแพร่สู่ราษฎรโดยทั่วไปเพื่อประกอบสัมมาอาชีพ แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะนำความรู้ในการบรรเลงวงปี่พาทย์เสภาได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากบริบทของสังคมภูมิภาคมีความนิยมในวงปี่พาทย์มอญมากกว่าปี่พาทย์ไทย

เมื่อมีการก่อตั้งสมาคมสหทัยศิลปิน วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเด่นชัดในการประชันวงปี่พาทย์ของวัดพระพิเรนทร์ก็คือ การจัดวงปี่พาทย์อย่างไทยเพื่อใช้สำหรับการฟังเป็นการเฉพาะแยกจากโรงลิเกการสร้างเวทีสำหรับการประชันวงปี่พาทย์ในรูปยกพื้นเวทีแทนการวางในแนวระนาบเดียว ซึ่งเป็นการดัดแปลงรูปแบบเวทีจากโรงพิธีในช่วงพักจากงานพระฉันท์เข้าก่อนประกอบพิธีไหว้ครู ซึ่งทำให้ผู้ชมสามารถมองเห็นนักดนตรีในขณะที่บรรเลงได้ครบถ้วนทุกคน อีกทั้งพิธีกรผู้ดำเนินรายการก็นับเข้าเป็นองค์ประกอบของงานประชันปี่พาทย์วัดพระพิเรนทร์ที่ความน่าสนใจและเป็นสีสันของงาน ซึ่งพิธีกรจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการสื่อสารและประสานเชื่อมโยงผู้บรรเลงและผู้ฟังเข้าด้วยกัน และได้มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลที่ขึ้นมาทำหน้าที่พิธีกรอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่นายอำนวย จันทรวีเชียร เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้นเมื่อมีผู้ที่มาชมการแสดงดนตรีที่วัดพระพิเรนทร์ก็จะเกิดความสนใจและคิดนำไปปรับใช้กับการแสดงดนตรีในงานของตน ทำให้เกิดการแพร่หลายออกไปดังที่ปรากฏในการจัดประกวดประชันวงดนตรีไทยประเภทวงปี่พาทย์อื่น ๆ ในต่างจังหวัด เช่น การประชันปี่พาทย์วัดป่าธรรมโสมถน เป็นต้น

นอกจากนั้นในแต่ละปีที่มีการจัดการประชันปี่พาทย์ ณ วัดพระพิเรนทร์ ในอดีตนั้นมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนวัดให้เพิ่มขึ้นทั้งในส่วนของการจัดเก็บรายได้ของสมาคม การจัดสินค้าและบริการที่นำมาจำหน่ายภายในวัด และร่วมไปถึงสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการแสดงดนตรี เช่น เครื่องเสียง เครื่องไฟ ฉากและเวที นอกจากนี้ยังรวมไปถึงยานพาหนะรับจ้างที่นำมารับส่งนักดนตรีและเครื่องดนตรี เป็นต้น

4.2 ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2519–2553

4.2.1 ผลกระทบต่อนักดนตรีและสำนักดนตรีไทย

ในช่วงระยะภายหลังจากการจัดประชันปีพาทย์ภายหลังพ.ศ. 2519 วัตถุประสงค์ของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินได้เปลี่ยนทิศทางจากเดิมเป็นอันมากนับตั้งแต่ช่วงการสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งนายกสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินของนายนายแพทย์สุพจน์ อ่างแก้ว ดังคำสัมภาษณ์ในฐานะอดีตนายกสมาคมที่ว่า...

ก็อยากให้สมาคมเป็นที่พึ่งของศิลปินได้ แต่มันก็พึ่งได้น้อย เขามีเป็นเพียงแต่ว่า อะพอตายก็เอาพวงหรีดไป เอาเงินไปช่วยบ้างถ้าคนไหนเป็นสมาชิกตามส่วนนะ เพราะนี่เอง ซึ่งผมอยากจะคิดมากกว่านั้น อยากจะให้มีการส่งเสริมในเรื่องของ ศิลปะวิชา เหมือนกับมีการส่งเสริม แต่สมัยก่อนนั้นสมาคมเราก็คิดกันสูง แต่วามันขาดทุน ไม่ทราบเพราะอะไรนะ พอผมเข้าไปไม่มีขาดทุน แล้วก็ มีเงินมากขึ้นๆ เราก็เก็บฝากไว้ๆ เดียวนี้เรามีเงิน แต่ก็พอจะใช้กรรมการก็อย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งผมเองบอก ไม่ชอบ อยากจะให้เขาเนียเอาเงินมาใช้สำหรับที่จะปรับปรุงให้เกิดศิลปะยั่งยืนอยู่ได้ มากกว่าที่เราจะมานั่งเก็บเงินอยู่ ที่เก็บเงินก็ไม่ใช้เงินเรา เงินสมาคม แต่บังเอิญเฟเวอร์มันดี เงินก็เลยไม่ขาดทุน มันเหมือนกับที่บางแห่งเขาจะจัดแล้วก็ต้องล้มไปเพราะว่าไม่มีเงินสนับสนุน ผมก็ดีใจตรงนี้ แต่ก็เสียใจตรงที่ว่าอยากจะให้มีการสนับสนุนศิลปะ อย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ให้คงไว้

(สุพจน์ อ่างแก้ว, สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2556)

เช่นเดียวกันกับทัศนคติของขุนอิน โตสง่า ที่มีต่อสมาคมในปัจจุบันว่า...

เอาเข้าจริง ๆ แล้วสงเคราะห์ศิลปินตรงไหน คือเขาอาจจะสงเคราะห์กัน แต่เราก็ไม่รู้ว่วงเคราะห์ใครบ้าง คือเขาก็ไม่ได้มีการแถลงข่าวว่าปีนี้ใครเป็น ใครตาย เจ็บป่วยช่วยกันยังไง เอาเข้าจริงๆแล้วผมว่าไม่มีหรอก มันกลายเป็นไปสงเคราะห์สมาคมให้มีเงินจัดต่อไปแค่นั้นก็พอแล้ว มันก็หาเงินจัดยากอยู่นะสมัย

นั่น แต่เขาก็จัดมาได้ถึงสมัยนี้ก็โอเคอะ ก็คืออะ ดีในแง่ที่ว่ามันก็เป็นเวทิตๆให้ได้ก
ได้เล่น

(ขุนอิน โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2556)

4.2.1.1 การยกระดับสถานภาพส่วนบุคคล

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ที่บรรยายสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีการกล่าวถึง
ดนตรีที่มีชื่อเสียงจากการประชันปีพาทย์เป็นรายบุคคลในช่วงนับตั้งแต่ภายหลังการประชันปีพาทย์ใน
ปี พ.ศ. 2519 เป็นต้นมานั้นพบว่าเป็นการกล่าวถึงนักดนตรีในส่วนของนักระนาดเอกเป็นการเฉพาะ
มากกว่านักดนตรีปีพาทย์เครื่องอื่น ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้ความความนิยมในการฟังหรือการเรียน
การศึกษาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องนำมีมากกว่าเครื่องตาม ดังที่มีการกล่าวถึง นามของนักระนาดที่
มีชื่อเสียงจากการประชันวงปีพาทย์ ดังนี้

...อีกหนึ่งเดือนจะถึงงาน นายป้อม กองปราบก็มาคืนอีกรวง ก็เลยเหลือวง
ประสิทธิ์ ก็บวงทรงศักดิ์ซึ่งตอนนั้นดังมาก แต่แรกๆเป็นคนขี้ง คนห่มให้สมนึก
ก็โทรปรึกษาวงทรงศักดิ์ ว่ายังเหลือตั้งได้อีกอีกรวงใหม่ เพราะขาดไปหนึ่งวง
เอาคนระนาดรุ่น ๆ เดียวกัน ทรงศักดิ์บอกมี ถามใครอะ มึงเง เอ้า เราก็เลย
ต้องตกลงต้องจัดวงเราเองคือวงเรื่องนนท์ขึ้นอีกรวง ตอนนั้นผมก็ตีระนาดเอก มี
โหมโรงมีเพลงเสภาบุหลัน ลีบถ เราก็เลือกซ้ำเพลงกันได้ ผมก็เลือกเพลงปราบ
ไก่อ่เพลงเทพธัญจวน ทรงศักดิ์เขารู้สึกเพลงพันธุ์ฝรั่งเงเนี่ยจำไม่ได้ เบี้ยวก็
ใช้แขกมอญบางช่วง แล้วก็พญาโคกด้วยกัน ต่อท้ายทยอย ผมก็ตีโธ่ลาว ทรง
ศักดิ์รู้สึกทยอยในเบี้ยวตีทยอยเขมรคนชอบมากปราบมือกันตลอด...

...ปีถัดมา แล้วก็เลยเริ่มเอาละเปลี่ยนลีลัน มีวงผู้หญิงมาบ้างละ วงผม
ยาว วงใยเย็น จังหวัดเพชรบุรี ผู้หญิงทั้งวงแก่งั้นเลย มาสร้างลีลันคนก็
เต็มนะซี ตีระนาดมีลงคอก ใช้คอกด้วย คนมาดูถูกอกถูกใจกันมาก ไม่มี
ประชัน ก็เลยเป็นแนวสนุกสนาน รู้สึกก็มีวงผู้หญิงมาราวสองปี มาจากผัดไท
อยุธยาบ้าง คือ ดีดีด้วยได้รับความนิยมมากเลยวงผู้หญิง...

(บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2553)

จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงหล่อหลอมและส่งผลกระทบต่อให้สถานะภาพของนักดนตรีปีพาทย์ โดยเฉพาะนักระนาดประชันวงในสังคมนตรีไทยในยุคของวัดพระพิเรนทร์นี่เป็นที่ยอมรับสูง กว่านักระนาดปีพาทย์การแสดงประเภทอื่น ๆ ในสมัยดังกล่าว และในทางกลับกันก็พบว่าการประชัน วงระยะต่อมาได้ให้ความสำคัญกับนักดนตรีเครื่องเป่าน้อยลงกว่าในยุคก่อตั้ง ดังตัวอย่างบทความที่มีการกล่าวกันถึงนักเป่าในที่เปลี่ยนสถานภาพมาเป็นนักดนตรีประเภทเครื่องตีในวงปีพาทย์ว่า ดนตรี พระพิเรนทร์ว่า

...ผมคิดว่าผู้ที่ทำให้ทุกอย่างเกิดขึ้นได้ก็คือครูประสิทธิ์ ถาวรที่เปรียบเป็น ครูและผู้ฝึกสอนที่แนะนำแนวทางทุกอย่างให้จนพี่เขี้ยวระนาดหนุ่มจากกรม ศิลปากรได้รับชัยชนะ แถมลูกวงทั้งหมดก็คือลูกศิษย์ของท่านที่จบจากวิทยาลัย นาฏศิลป์ทั้งอยู่ที่กรมศิลป์และครูอาจารย์จากวิทยาลัยนาฏศิลป์มาผสมผสานกัน โดยเฉพาะอาจารย์บุญช่วย โสวัตร มีอุปแต่ผันตัวมาตีระนาดทุ้มก็ยังได้รับชัยชนะอีกเหมือนกัน...

(ขุนอิน โทสง่า:ออนไลน์, 2555)

แต่ก็จะเห็นได้ว่า นักเป่ายังคงต้องเป็นส่วนสนับสนุนในวงปีพาทย์มีสมาชิกครอบงำของ ดุริยางค์ และหากไม่มีคนเป่าเสียอย่างหนึ่ง ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการบรรเลงที่มีความกลมกลืน และในแง่มุมมองทางสังคมแล้วก็ยังคงถือว่านักเป่ายังคงมีสถานภาพที่ได้รับความยอมรับนับถือไม่น้อยกว่านักดนตรี สมาชิกในวงที่บรรเลงเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ

4.2.1.2 การเพิ่มพูนทักษะทางดนตรี

จากการศึกษาคำสัมภาษณ์ของนักดนตรีปีพาทย์ ที่เคยกระบวนกรบรรเลงภายใต้กรอบ กติกาและขอบเขตของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ในช่วงระยะดังกล่าวนี้ พบว่าทำให้มีส่วน ส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยส่วนบุคคลเป็นอันมาก ดังที่ จะกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.2.1.2.1 ก่อนวันประชัน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการกระตุ้นเตรียมความพร้อมด้านทักษะส่วนบุคคลในช่วงก่อน การประชันที่สำคัญในการประชันปีพาทย์ก็คือ “วงคู่ประชัน” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคู่กรณีที่ได้มีการ ทาบทามหรือจับสลากจับคู่ประชันไว้แต่ต้นแล้ว ซึ่งทำให้นักดนตรีที่เข้าสู่สังเวียนประชันปีพาทย์วัด

พระพิเรนทร์ต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการทบทวนทักษะและการสร้างแรงบันดาลใจในการเอาชนะคู่แข่งอย่างสมศักดิ์ศรี ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมการฝึกซ้อมส่วนบุคคลเป็นเวลานาน ดังตัวอย่างที่กล่าวถึงเหตุการณ์ก่อนการซ้อมเพื่อเข้าสู่การประชันปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ ดังนี้

จริงๆแล้วการพัฒนามีทุกอย่าง งานไหนก็แล้วแต่ ถ้าตราบใดคุณต้องซ้อมเพลงนะ ทุกเวลา ถ้าคุณได้ไปซ้อม มันพัฒนาจากการฝึกซ้อมไม่ได้พัฒนาจากการขึ้นวัดพระพิเรนทร์ คุณขึ้นวัดพระพิเรนทร์ไม่ได้ซ้อม แล้วคุณจะพัฒนาตรงไหน แต่พอดีว่ามีเวทีวัดพระพิเรนทร์ก็ได้ซ้อมตลอด ก็จะเป็นกำลังใจให้เขาว่ามีเวทีเล่น

(ขุนอิน โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2556)

เช่นเดียวกับคำสัมภาษณ์ของ วิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ที่ให้ความสำคัญกับการซ้อมเพื่อรับมือกับคู่แข่งในงานประชันวัดพระพิเรนทร์ไว้ดังนี้

อาตุ่มก็ว่า เห็นมัย ทีหลังไม่ต้องไป ถ้าไม่ซ้อมไม่ต้องไป ฝีมือไม่ต้องพูด ถ้าไม่ซ้อมไม่ไป อย่างป้อม ปองนำฟังมัยละ ก็เขาซ้อมมันก็น่าฟัง คู่ต่อสู้เห็นความพร้อมเพรียง แข็งขัน ก็ไเพราะ คู่แข่งก็ถอยละ ถ้าซ้อมเนี่ยเมื่อไรก็ได้ พวกมึงต้องซ้อม ไล่ระนาด ใครไล่อะไรไล่ไป ไล่ไปทุกวัน ไม่ยอมลงกันสามสี่ ชั่วโมง ไม่ต้องหยุดกัน

(วิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2553)

4.2.1.2.2 วันประชัน

ในช่วงระหว่างการรอเวลาเข้าสู่ช่วงการประชัน นักดนตรีปีพาทย์โดยเฉพาะนักระนาดเอกจะใช้เวลาทั้งหมดไปกับการไล่มือเพื่ออุ่นเครื่อง โดยอาศัยสถานที่ตามบริเวณอาคารหรือแม้กระทั่งภายในพาหนะที่ใช้ขนส่งเครื่องดนตรีเป็นสถานที่อุ่นเครื่อง เพื่อให้เกิดความพร้อมของกล้ามเนื้อทุกส่วนหรือสภาวะ “ซ้อร้อน” โดยอาศัยเพลงไล่มือและเพลงเดี่ยวเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนเป็นหลัก ดังตัวอย่างประสบการณ์ของการไล่มือในระหว่างรอการประชันว่า “สมัยก่อนนี่ก็ปะปนกันไป ไปอยู่หลังเวที คนเล่นจะไม่อยู่ตรงคนดู จะไปอยู่อีกที่ๆไม่มีคนดู เค้าจะไปไล่ ไปวอร์ม [Warm] กัน

อุ่นช่อก่อน ก็จะไปหลบกัน แล้วพอถึงคิวตัวเองก็จะออกมา” (ขุนอิน โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2556)

จะเห็นได้ว่าทักษะการไล่มือเพื่อเตรียมตัวขึ้นแสดงนับเป็นสิ่งส่งผลกระทบนต่อนักดนตรีไทยและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบรรเลงเพลงปี่พาทย์เสภาเป็นอย่างมาก เสมือนกับการอุ่นเครื่องของนักกีฬา และการไล่มืออุ่นเครื่องในวงวัดพระพิเรนทร์ก็ได้ใช้เป็นบรรทัดฐานของการเตรียมพร้อมในการบรรเลงของนักดนตรีประชาชนในทุก ๆ รายการแสดงในเวลาต่อมา

4.2.1.2.3 ในขณะขึ้นเวทีประชาชน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวอย่างวิดีโอและสื่อโซเชียลที่บันทึกเหตุการณ์สดจากการแสดงประชาชนวงปี่พาทย์วัดพระพิเรนทร์รวมถึงประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชันด้วยตนเอง นั้น พบว่า การบรรเลงที่เกิดขึ้นในระหว่างการประชันสดนั้น ได้ใช้ทักษะการบรรเลงในรูปแบบที่แตกต่างกัน 3 ชนิดคือ

- ทักษะการบรรเลงแบบทำนองอิสระ หมายถึง การบรรเลงด้วยทักษะการแปลทำนองและตกแต่งสำนวนเพลงจากทำนองหลัก โดยให้อิสระในการคัดเลือกและเรียบเรียงสำนวนกลอนจากทำนองแม่แบบที่ได้รับการถ่ายทอดตามกระบวนการศึกษาในแต่ละสำนัก

- ทักษะการบรรเลงแบบบังคับสำนวนทำนอง หมายถึง การบรรเลงด้วยทักษะการแปรทำนองและตกแต่งจากทำนองหลัก แต่ได้รับการจำกัดกรอบของทำนองไว้ตามลักษณะการสร้างทำนองเสริมแต่งของผู้ประพันธ์และผู้ปรับวง

- ทักษะการบรรเลงแบบปฏิภาณ หมายถึง การบรรเลงด้วยทักษะการบรรเลงเฉพาะตนที่มีได้อยู่ภายใต้กระบวนการศึกษาและเป็นอิสระจากการทำนองเพลงและการเสริมแต่งทำนอง แต่เป็นไปตามลักษณะความรู้ความสามารถขั้นสูง และความคิดสร้างสรรค์ของผู้บรรเลงที่เกิดขึ้นในทันที ณ ขณะเวลาที่มีการบรรเลงเกิดขึ้น

ในรูปแบบของทักษะการบรรเลงทั้ง 3 ชนิดนั้นจะเห็นได้ว่า รูปแบบของทักษะการบรรเลงวงดนตรีแบบประชาชนวงนั้น นักดนตรีปี่พาทย์ที่บรรเลงในรายบุคคลจะต้องมีกระบวนการฝึกฝนในแบบทำนองอัตโนมัติแลแบบสำนวนทำนองบังคับเป็นขั้นต้น จึงจะเกิดทักษะแบบปฏิภาณเกิดขึ้นได้ และถือเป็นทักษะการบรรเลงที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประชันวงปี่พาทย์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่กล่าวถึงการใช้ทักษะการบรรเลงในระดับต่าง ๆ กันที่เกิดขึ้นในการประชันปี่พาทย์วัดพระพิเรนทร์ ดังนี้

...คนเล่นก็มีความตั้งใจมากจนเดี๋ยวนี้ ที่จริงเงินแค่สามพันนี่ถ้ามจริง ๆ เขาก็หมดกันตั้งแต่ สองสามวันแรกแล้ว แต่เขาซ้อมกันเป็นเดือน เพราะมาขึ้นเวทีนี้ คนดูเขาก็มาดูคุณ พลาดนิดเดียวงานเดี๋ยวเขาก็พูดกันเป็นลิบ ๆ ปีเมื่อก่อนครูบุญยงค์ บุญยัง ขึ้นมาทำงานไม่ต้องซ้อมเลยท่านก็เต็มทีคนเล่นด้วยก็ต้องตามให้ท่านว่าท่านจะบรรเลงแบบไหน...

(บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2553)

4.2.2 ผลกระทบต่อองค์ความรู้ทางวิชาการดนตรีไทย

4.2.2.1 ข้อกำหนดในการประชันวง

เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ผลกระทบที่ทำให้ผู้ที่เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจนั้นมีความเปลี่ยนแปลงตาม ซึ่งทำให้เกิดผลต่อทัศนคติในการตัดสินใจที่มีอยู่เดิม ทำให้ต้องมีการกำหนดบทบาทและกติกาในการบรรเลงขึ้นตามความเหมาะสมแก่สถานการณ์ ดังที่มีการกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของตัวบุคคลที่กำหนดกรอบกติกาการประชันในชั้นหลังดังนี้

ป้อม [ชัยยุทธ์ ไตสง่า] ก็มาเป็นประธานมาจัดดนตรี คนก็เริ่มฮือฮากันอีก คนชอบบอกชอบใจกันอีก หลังปี พ.ศ. 2530 คนก็กลับมานิยมมากมาขึ้น ... วงดนตรีทั้งหมดเข้ามาหาเอง เขาก็จะคัดไม่ได้ให้ขึ้นทันที ป้อมเขาจะคัดเลือกให้เล่นโดยให้อัดซีดีมาให้ฟัง ว่าสมควรขึ้นหรือไม่ ดูวิธีดูวงเพลง ก็ตัดสินใจก่อนว่าจะให้วงไหนขึ้นแต่ละปี ๆ แล้วก็ดูวงอื่น ๆ ที่สมน้ำสมเนื้อกัน มันก็เป็นเด็กรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ปรับวง ก็จะมีอะไรสนุกสนานแปลกใหม่ทันสมัย เราก็ไม่ใช่ไม่เอาหลักการแต่เราก็ได้ศึกษากัน

(บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2553)

สำหรับในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ากลุ่มของคณะกรรมการและผู้ตัดสินในรุ่นเก่าที่เดินตามร่องรอยของขนบการบรรเลงปี่พาทย์เสภาแบบดั้งเดิมจำเป็นต้องปรับตัวของผู้ตัดสินเข้ามาทดแทนตลอดเวลาเพื่อรักษาภาพลักษณ์ความเป็นมาตรฐานของงานประชันให้ยังคงอยู่ต่อไป

การกำหนดกรอบข้อกำหนดของการประสมวงดนตรีปี่พาทย์ที่เกิดขึ้นภายในวัดพระพิเรนทร์ ในช่วงเวลาพ.ศ. 2519 เป็นต้นมานั้น ถูกกำหนดขึ้นโดยกลุ่มศิลปินเพลงไทยจำนวน 2 กลุ่มได้แก่

4.2.2.1.1 กลุ่มนักดนตรีผู้เข้าร่วมการประชัน

การสร้างกรอบความคิดตามกติกาของกลุ่มผู้จัดงานประชันนั้นได้สร้างพฤติกรรมทางเลือกให้กับนักดนตรีซึ่งเป็นหัวหน้าวงหรือผู้ปรับวงต้องปรับตัวตามวิธีที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการตัดสินแพ้ชนะ ซึ่งความรู้สึกนึกคิดนั้นจะถูกส่งต่อไปถึงนักดนตรีที่เป็นสมาชิกด้วย และในบางกรณีที่ไม่ได้มีรูปแบบการตัดสินที่ชัดเจน กลุ่มนักดนตรีที่เป็นผู้บรรเลงก็จะเข้ามามีผลกระทบที่สำคัญในการสร้างเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและรักษาบรรยากาศของการบรรเลงไว้ไม่ให้ขาดตอน ซึ่งมีทั้งในกรณีที่มีการเตรียมเพลงไว้ล่วงหน้าเพื่อนำมาบรรเลงโชว์เป็นการเฉพาะ และกรณีที่มีการเตรียมเพลงตั้ง-เพลงรับไว้สำหรับแก้มือต่าง ๆ ของคู่ประชัน ดังเช่นตัวอย่างประสบการณ์ของหัวหน้าวงดนตรีที่ถ่ายทอดไปสู่สมาชิกในวงว่า “...ผมจะบอกผมอายุมากแล้วผมก็จะสอนตรงนี้เราดีแล้ว เรายังรักษาไว้ ตรงนั้นต้องฝึกอะไร เราจะทำอะไรเพิ่มขึ้น เรามีจุดที่ดี จุดด้อยกว่าหัววงนั้นยังงั้นนะ เราต้องซ่อมมา ออกกำลัง ว่ายน้ำ เน้นการฝึกการเก็บ เราผลิตเองนะ...” (ชัยยุทธ์ โตสง่า, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2553)

4.2.2.1.2 กลุ่มนักดนตรีที่เป็นฝ่ายผู้ฟัง

นับได้ว่าเป็นมวลชนกลุ่มใหญ่ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อแนวโน้มในการจัดองค์ความรู้สำหรับการประชันปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ในช่วงภายหลังที่มีการกำหนดกติกาขึ้นอย่างชัดเจนสำหรับผู้ที่มีส่วนร่วมในการฟังดนตรีในการประชันในวัดพระพิเรนทร์นั้น เมื่อมุ่งประเด็นไปถึงกลุ่มนักฟังซึ่งโดยส่วนมากเป็นทั้งนักดนตรีและนักประสบการณ์ดนตรี ซึ่งเป็นได้ทั้งผู้ที่อยู่ในรายการประชันและอยู่ในระหว่างพัก หรือผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในการประชันแต่ต้องการที่จะมาฟังดนตรีโดยตรงเมื่อได้รับชมรับฟังกติกาและกระบวนการเพลงที่ใช้ในการบรรเลงของนักดนตรีประชันในแต่ละฝ่ายแล้ว ก็เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มเครือข่ายนักดนตรี

และมีคำวิพากษ์วิจารณ์การบรรเลงของผู้บรรเลงและผลการตัดสินของกรรมการทั้งในด้านสร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของซึ่งกล่าวถึงตัวแทนของกลุ่มนักดนตรีที่มีฐานะเป็นผู้ฟังในการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ ไว้ดังนี้

...สมัยก่อนมันงานเผยแพร่ดนตรีไทย ก็ต้องปากต่อปาก บอกต่อ ๆ ไป มันยังไม่ค่อยเยอะ แต่ผลก็มีนะ งานวงก็เยอะขึ้น ก็คนดูอยากดู แต่ในส่วนนี้ ถ้าคนดูก็จะดูในแง่ฝีมือ มันลึกซึ้ง ดูฝีมืออะไร ดนตรีไทยมันจะดูสองส่วน คือดูในพิธีกรรม ดูวงนี้เล่นปีพาทย์มอญเพราะดี ดูเล่นไม่ฉวม ดูรำอะไร กับอีก

อย่างหนึ่ง ดูฝีมือไปเลย ดูเดี่ยว ดูวงบรรเลง ยังเนี้ยก็จะจำงไปเลย ดูประชัน
 อย่างวงไหนดี สืบทอดกันมานะ อย่างต่างจังหวัดจะชอบ มันก็คืออย่าง คนละ
 วยกันอะไรก็ต้องเล่น แต่เราก็ได้ประสบการณ์ เราเล่า เราบอกศิษย์ อย่าง
 ผู้ใหญ่เขาจะสงบนิ่ง อย่างประชัน เราก็ถึงไม่ได้เรียนกับสมนึกแต่เราก็เห็นเขา
 สงบนิ่งนะ เขาก็จะนิ่ง แล้วพอบรรเลงก็จะดีขึ้น เราได้เรียนรู้จากผู้ใหญ่ได้
 เห็นมา อย่างเด็วนี้เด็กไม่ค่อยยอมรับกันอย่างแพ้กก็ค่อยยอมกัน พอแพ้
 ไม่ยอมรับกัน ฉะนั้นเด็กรุ่นหลังเราเนี่ยมันต้องคุยต้องอบรมกัน แพ้ยิ่งดี แพ้
 ยิ่งต้องปรับปรุงกัน มันเป็นสังขธรรม มันเป็นเรื่องธรรมดา ต้องฝึกไปให้สำเร็จ
 เราอยากให้มีตรงนี้ มีการสอนกัน วัดพระพิเรนทร์ก็อยากเป็นแกนกลางตรงนี้
 วัดจะเป็นกองกลาง ก็อยากให้ ไม่อยากแบ่งแยกกัน วงนี้นะไม่คิดอะไร วงนี้
 ดีได้นะ พอติได้ก็เอาไปแก้ไขนะ คืออยากให้เป็นกลุ่มเป็นก้อน แข่งขันกันแต่
 ฝีมือ เหมือนคนรุ่นเก่า เขารักกันนะ เขาดีกันเอาตายเลย แต่รักกัน เขาอยู่
 บ้านเดียวกัน เรื่องพวกนี้ควรอบรมมารยาทคนรุ่นใหม่..

(ชัยยุทธ์ โตสง่า, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2556)

เช่นเดียวกับคำสัมภาษณ์ของ บุญสร้าง เรื่องนนท์ ที่ให้ความสำคัญกับการฝึกซ้อมเพื่อ
 ชื่อเสียง ดังนี้ ...การขึ้นเวทีคนดู ก็เกี่ยวกับชื่อเสียง คนพูดกันไม่ใช่เลิกไป บางครั้งก็พูดกันเป็นสิบ ๆ
 ปี ดังนั้น ทั้งครูที่จะเตรียมวงมา เขามีประสบการณ์มาก่อน เขาก็ระแวงระวัง ซ้อมบางทีสองเดือน
 สามเดือนเพื่อมาบรรเลงที่นี่...” (บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2553)

4.2.2.2 การปฏิบัติบรรเลงดนตรีไทย

4.2.2.2.1 คุณภาพโดยรวมของการบรรเลงประชันวง

เมื่อพิจารณาถึง คุณภาพการประชันปีพาทย์ของวัดพระพิเรนทร์ในปัจจุบัน
 พบว่า กรอบกติกาการบรรเลงประชันวง ไม่มีการบังคับ หรือห้ามความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น นักดนตรี
 จึงต้องสร้างความนิยมให้เกิดขึ้นแก่ตนและหมู่คณะ เน้นที่ความแปลกหู แปลกตา ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็น
 จุดที่สร้างความตื่นตาตื่นใจแก่ผู้เรียนดนตรีปีพาทย์มาตั้งแต่ครั้งต้น ๆ ของการจัดงานวัดพระพิเรนทร์
 เนื่องจากนักดนตรีที่บรรเลงในการจัดปีพาทย์ถวายเป็นครั้งแรก ล้วนเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียง ศิลปิน

แห่งชาติ ครูดนตรีไทยที่เป็นที่เคารพ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ดังนั้น เวทีการแสดงปีพาทย์ย่อมเป็น ความรู้สึกที่มีผลต่อจิตใจ ในลักษณะการบูชาครูซึ่งเป็นอุดมคติ ของศิลปินนักดนตรีไทย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการประชันในช่วง พ.ศ.2519-2553 คือ คุณภาพการ ประชัน ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งเปลี่ยนแปลงตั้งแต่แนวคิด ในด้านการประชัน กล่าวคือ เดิมการ ประชันปีพาทย์เป็นพฤติกรรมการรับคำสั่ง จ้างหา หรือบังคับโดยผู้บังคับบัญชา เจ้านาย หรือผู้มี อำนาจ ผู้มีพระคุณ เนื่องจากโดยอุปนิสัยคนไทย แล้วคนไทยไม่จัดเวทีชิงดีชิงเด่น นอกจากผู้อื่น จัดหาให้ นักดนตรีไทยในแต่ละวัง แต่ละบ้าน ทว่า การประชันวงของวัดพระพิเรนทร์ เป็น พฤติกรรมที่เกิดจากความสมัครใจ การแสดงความเคารพต่อครู และความปรารถนาของผู้จัดที่ ต้องการให้วงดนตรีที่มีชื่อเสียงมาประชัน นอกจากนี้ยังมีวงที่แสดงความจำนง ต้องการแสวงหาเวที ทั้งการแสดงโชว์อย่างเดียว หรือ การประชันกับวงอื่น ๆ โดยในการประชันนั้น เป็นการประชันไม่มี การประเมินผลโดยคณะกรรมการ ไม่ประกาศผล ซึ่งนักดนตรีผู้ประชัน และกองเชียร์จะมีความพึง พอใจเมื่อไม่มีการประกาศว่าแพ้ แต่ผลเสีย คือ นักดนตรีจะไม่ทราบความผิดพลาด และการแก้ไข

นอกจากนี้ ยังทำให้การประชันในวัดพระพิเรนทร์มีลักษณะการซ่อนรูป เพราะเป็นที่ ทราบดีในหมู่นักดนตรีและผู้ฟังว่าเป็นการประชัน แต่การไม่ประกาศผล จึงสามารถตีความได้หลาย ประการ และยังมีลักษณะการประชันที่มีสิ่งอื่นเบี่ยงเบนความสนใจผู้ชม และเป็นแบบอย่างทำให้มี การจัดการประชันที่ไม่ชัดเจนในหลายๆ รูปแบบ โดยอานันท์ นาคคง มีความเห็นว่า

เนื่องจากรูปแบบการจัดงานสังคมนักดนตรีไทยในสมัยใหม่ มักจะไปเสพ หรือชมวัฒนธรรมอื่นๆ เป็นวัตถุประสงค์ประกอบ อาทิ การไปทานอาหาร ไป ซื้อเครื่องดนตรีที่นำมาขายราคาถูก ไปซื้อเสื้อผ้า เครื่องประดับ ซิตี ดูลิเก ดังนั้น การประชันซึ่งเป็นวัฒนธรรมในระยะเวลาใกล้เคียงปัจจุบันนี้ เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่มีคนมากขึ้น มีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เข้ามา เกี่ยวข้องซึ่งทำให้สังคมนักดนตรีไทย หรือนักดนตรี มีวัฒนธรรมเรื่องอื่น ๆ เบี่ยงเบน ความสนใจ หรือเป้าหมายหลักในการดำเนินชีวิต มีเรื่องอื่น ๆ ที่ต้องเข้าไปให้ ความสนใจ อาทิ การประชันปีพาทย์ในงานศพ ซึ่งเป็นงานที่โคกเศร้า แต่ก็มี การจ้างหา ไหว้วาน เชิญนักดนตรีปีพาทย์ให้มาประชัน หรือแสดง ความสามารถโดยอาศัยงานศพเป็นสถานที่แสดง ซึ่งต้องเข้าใจ และยอมรับว่า การต้องการประชัน หรือการต้องแข่งขันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ

ดนตรีไทยที่ไม่หยุดนิ่ง แต่เป็นกิจกรรมของประชาชน ที่เดินทางนำแนวคิดมา แสดงให้เห็นแลกเปลี่ยนกัน โดยเฉพาะวัดพระพิเรนทร์ซึ่งเป็นงานไหว้ครูดนตรี ลีเก ที่มีชื่อเสียงดังนั้น นักดนตรีจึงต้องการมาแสดงการประชัน ซึ่งทำให้มีวง ประชันมากขึ้น และส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดประชัน

(อานันท์ นาคคง, สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2556)

สิ่งที่มีผลต่อคุณภาพของการจัดประชันอีกอย่างหนึ่งคือ ระยะเวลาในการจัดแสดง เนื่องจากผู้จัดต้องการให้วงที่มาบรรเลงได้มีโอกาสบรรเลงในระยะเวลาใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ภายในคืนเดียวกันนั้น เพื่อแสดงว่าเป็นการบรรเลงถวายครูในวาระมงคลวันไหว้ ดังนั้น จึงต้องลด จำนวนเพลงต่อหนึ่งวงให้น้อยลง และไม่จำเป็นต้องรักษารูปแบบการบรรเลงเพลงเสภา ซึ่งเป็นการตั้งเพลงตามลำดับจารีตได้ จึงกำหนดให้บรรเลงเพลงเถา และเพลงเดี่ยว ซึ่งจากนั้นเป็นต้นมา วงดนตรีปี่พาทย์จึงต้องสร้างจิตวิทยาในการเรียกร้องความประทับใจ ในการบรรเลง และขับร้องมาโดยตลอด เพื่อให้มีวิธีการที่แปลกหูแปลกตา น่าฟัง เช่น การบรรเลงระนาดเอกลงศอก กวาดได้ฝืน ระนาด การโยนกลอง ฯลฯ ดังที่อดีตประธานฝ่ายดนตรีไทยกล่าวว่า

วงผู้หญิงมาบ้างละ วงผมยาว วงใยเขื่อน จังหวัดเพชรบุรี ผู้หญิงทั้งวงแก่ ทั้งนั้นเลย มาสร้างสีสันคนก็เต็มนะซี ติระนาดมีลงศอก ใช้ศอกด้วย คนมาดู ถูกอกถูกใจกันมาก ไม่มีประชัน ก็เลยเป็นแนวสนุกสนาน รู้สึกก็มีวงผู้หญิงมา ราวสองปี มาจากฝึกให้ อยู่ธยาบ้าง คือ ดีดีด้วยได้รับความนิยมนะเลยวง ผู้หญิง

(บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2553)

4.2.2.2 การบรรเลงลูกหมัดและเพลงทางเครื่องออกภาษา

ผลกระทบด้านการประพันธ์ทำนองลูกหมัด และเพลงทางเครื่องภาษาที่มีความเปลี่ยนแปลงจากลูกหมัดหรือเพลงลูกบททางเครื่องในอดีต เนื่องจากผู้ปรับวงที่นำมาบรรเลงวัดพระพิเรนทร์ต้องการเน้นให้มีความเด่น ซึ่งมีปะโยชน์ในด้านการศึกษาแนวความคิด การสร้างสรรค์ เป็นอย่างมาก เนื่องจากลูกหมัดนั้นถือเป็นความถนัดของผู้บรรเลงเนื่องจากต้องบรรเลงเป็นประจำ ในทุกเพลง ดังนั้น เมื่อเป็นปี่พาทย์ประชันวงวัดพระพิเรนทร์ ซึ่งมีความคิดในด้านความโลดโผน มี

ความต้องการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ โดยลักษณะลูกหมุด จะมีความเร็วสูง และตามด้วยเพลงลูกบท หรือหางเครื่อง โดยมักจะเอาเพลงร่วมสมัย หรือเพลงดังในยุคนั้น มาดัดแปลงเป็นหางเครื่อง และนำมาดัดแปลง จังหวะให้แปลกหู แปลกตา เรียกเสียงเฮฮา จากผู้ฟัง เพื่อให้เป็นที่จดจำ จากนั้นจะสร้างสรรค์ลูกของเพลงลูกบท หรือลูกหมุดหางเครื่องอีกทำนองหนึ่ง โดยนำเพลงหางเครื่องมาดัดทอน หากนำเพลงร่วมสมัยมาบรรเลงเป็นลูกบท ก็จะดัดทอนให้เป็นลูกหมุด ให้มีลักษณะโลดโผน และมีกลวิธีใหม่ ๆ เพื่อให้เป็นที่จดจำ ซึ่งจะหมายถึงชื่อเสียง และความจดจำจากผู้ฟังเป็นระยะเวลาานาน (สมชัย ชำพาลี, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2556)

วิบูลย์ธรรม เพียรพงษ์ นักเปียโนผู้เคยประชันในช่วงปีพ.ศ. 2518 – 2519 มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ และเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงในเวทีวัดพระพิเรนทร์ ทั้งยังทำหน้าที่ผู้บรรเลงส่งลูกศิษย์ร่วมบรรเลง ในช่วงปีพ.ศ.2519-2553 ได้แสดงความเห็นว่า ในอดีต การบรรเลงเพลงลูกบทนั้น โบราณจารย์ จะบรรเลงโดยมีการแปลง และขยายอัตราจังหวะ ซ่อนเป็นนัย มิให้ผู้ฟังทราบในทันที โดยประดิษฐ์ ซ่อนไว้ในทำนองในบันไดเสียงกลุ่มเดียวกัน และจะคลี่คลายเป็นเพลงลอยกระทง ซึ่งผู้ฟังจะได้รับรู้ถึงการเคลื่อนไหวของทำนองที่กลมกลืน ซึ่งเมื่อเป็นเพลงลอยกระทง จึงมีความประทับใจ แต่ในรุ่นหลัง เมื่อนำเพลงสมัยใหม่ยอดนิยมมาบรรเลง จะบรรเลงโดยไม่มี การประดิษฐ์ ทำนองหัวท้าย ให้กลมกลืน ซึ่งเป็นการสูญเสียความคิดสร้างสรรค์ในการเชื่อมต่อทำนอง และเป็นแบบอย่างที่ย่างเกินไปดังที่อดีตนักประชันเปียโนวัดพระพิเรนทร์ตั้งข้อสังเกตว่า

ก็จะกำหนดเพลงมาให้ เพื่อไม่ให้ไขว้เขว เช่น กำหนด เพลงปรบไก่ เพลงทะยอยนะ เกานะ หรือกำหนดชื่อเพลงเลย ไม่นึกตึกาก็ตัดลิ้นไม่ได้ อันนี้เฉพาะประชัน แต่ถ้าโชว์ก็แล้วแต่วงใคร ๆ ส่วนหางเครื่องนี้ก็รุ่นหลัง ทำกันมากขึ้น ให้คนฟังสนุกครึ้ม ๆ มีมาตั้งแต่โบราณ เล่นเพลง แล้วก็มาลูกหมุด แล้วก็มาหางเครื่องเพื่อจะบอกว่ามันมาจากทิศไหน คนดูก็อ้อ เพลงจากที่นั่นนะ เพลงนี้ อ้อ คล้ายปูไข่ไก่หลง ที่จริงวงอาตุ้มเป็นครั้งแรก ๆ เลย รุ่นต่อมาก็เริ่มออกไปจนถึงเพลงลูกทุ่ง หน้าซำ กลองแขกตีสามซำ ไม่รู้ว่าโบราณเขาซ่อนนัย เขาไม่ให้รู้หรอกว่า นี่เขาจะเล่นเพลงลอยกระทง เขาซ่อนเกร็ด มาเลยรุ่นหลังมันคิดไม่ได้ พอจะรู้ว่าตัวคนฟังก็อ้าว นี่ ออกราวแหอเนี่ย เดียวนี้มันเรียนน้อยหรือไงไม่รู้มันนะ มันเอาโจ่งแจ้ง ไม่ต้องแปลงเลย เอาตรง ๆ ฟังลิเกกันเพลิน ๆ ไปเลย ที่จริงมันก็อยู่ที่ครู หรือที่คนระนาดนั้นละ มันเรียน

มากมันก็มีชิ้นเชิง เด็กรุ่นหลัง ก็ไม่รู้ว่ามีเพลงไหนของใครอะไร บางทีมันแกะ
เทปกันมาก็ไม่รู้ที่มาที่ไป ล่องกันไปเรื่อย ๆ เล่นเราแอบไปเลย

(วิบูลธรรม เพียรพงษ์, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2553)

ลักษณะการบรรเลงลูกหมุด และหางเครื่องดังกล่าว เป็นการกระตุ้นให้นักดนตรีไทยได้มี
ความคิดสร้างสรรค์ และเป็นแนวทางของกระบวนการคิดที่มีความแปลกหู แปลกตา ดังที่อดีต
ประธานฝ่ายดนตรีไทยวัดพระพิเรนทร์อธิบายถึงลักษณะความคิดสร้างสรรค์ว่า

การบรรเลงของวัดพระพิเรนทร์ต้องถือว่า มีอะไรแปลกใหม่ ที่เป็น
กรณีศึกษา ตั้งแต่เริ่มต้นมา คือ ก็ มักเป็นวงปี่พาทย์เครื่องห้า รองลงมาเป็นปี่
พาทย์พิธี และปี่พาทย์มอญ จะมีเพลงเริ่มต้นวง มีเพลงเทียบเสียงอะไร แล้วก็
ว่ากันตามลำดับแบบแผน จะมีแปลกใหม่อีกก็พวกหางเครื่อง เพลงแต่งใหม่
บ้าง เรียบเรียงใหม่บ้าง ทันสมัย คนฟังสนุกสนาน เป็นเอกลักษณ์ของการ
แสดงที่นี่ เรียกว่าต้องมีของดีมาเสนอ เริ่มมีมาตั้งแต่รุ่นนายทะเบียน การตี
กลองแขกก็แปลกใหม่ให้สะดุ้ง มีระนาดขี้เพิ่มเทคนิคระนาด
หรือเครื่องอื่น ๆ อีก มันต้องแต่งลูกหมุดมา ตบแต่งเพลง ให้สนุกสนาน ที่จริง
ความสนุกนี้มีมาแต่รุ่นครูบาอาจารย์ คือ ตอนสอนเขาเกิดสนุกขึ้นมา ดีเพิ่มเล่น
ๆ ตอนเขาคิดสด ๆ เป็นมุขสนุกสนาน แต่ก็ไม่ได้ให้เอาไปใช้ ลูกศิษย์ฟังเข้า
เห็นเข้าก็ตื่นตาตื่นใจ เอ๊ะ นำเอาไปเล่นแปลกดี คนอื่นได้ยินก็ไม่กล้าพูด
เพราะครูเขาคิดมาวิจารณ์ไม่ดี คนเงียบ แต่เราต้องสอนข้อดีข้อเสียให้ได้ก็รู้ว่า
อันไหนถูก อันไหนผิด

(บุญสร้าง เรืองนนท์, สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2553)

ดังนั้น หากนักดนตรีที่ศึกษาด้านแบบแผนการบรรเลงในชนบ ได้รับฟัง รับชม แล้วไม่
เข้าใจย่อมคิดว่าเป็นการทำลายศิลปะ แต่ในด้านความคงอยู่ของศิลปะซึ่งคนรุ่นใหม่ได้รับการเผยแผ่
อิทธิพลของคนต่าง ๆ รอบตัว ย่อมเกิดความนิยมชมชอบในแนวความคิด เนื่องจากสามารถดึงดูด
ใจในด้านความสนุกสนาน และเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบ กระตุ้นให้เข้าใจได้ว่าศิลปะดนตรีไทย
สามารถสร้างความประทับใจได้ ดังนั้น จึงถือเป็นสีสัน แต่มิได้เป็นแบบอย่างที่น่ากลัว เนื่องจาก
เพลงยอดนิยม ย่อมเปลี่ยนไป อยู่ทุกเดือน ทุกปี เนื่องจากวงการเพลงสตริง เพลงสากล จะแต่ง

เพลงใหม่ออกมาอยู่เสมอ ดังนั้น ลูกหมัด ทางเครื่องที่แต่งจากเพลงใหม่ จึงใช้ได้ชั่วคราว เท่านั้น แต่มีผลในด้านการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของนักดนตรีไทย

4.2.2.3 กระบวนการสืบทอดและถ่ายทอดของสำนักดนตรีไทย

ผลกระทบของการจัดปี่พาทย์ประชันวงที่มีต่อกระบวนการสืบทอดและถ่ายทอดของสำนักดนตรีไทย และการถ่ายทอดดนตรีของวงดนตรีวิชาซีพเป็นผลกระทบในด้านที่เป็นประโยชน์ต่อสำนักหรือบ้านดนตรี กล่าวคือ เป็นการสร้างโอกาสและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนดนตรีในสำนัก

จากความเห็นและข้อมูลการศึกษาเห็นได้ว่าบทบาทของการจัดปี่พาทย์ประชันวงวัดพระพิเรนทร์ ซึ่งมีชื่อเสียงมีผลต่อกระบวนการสืบทอดและถ่ายทอดของสำนักดนตรีไทย เนื่องจากการบรรเลงถวายมือ หรือการประชันเป็นการแสดงความศรัทธา หรือกตัญญูกตเวทีย เป็นการเผยแพร่ความรู้ ของสำนักดนตรีแต่ละแห่ง โดยเมื่อนำมาบรรเลงถวายมือด้วยการประชันวง ที่วัดพระพิเรนทร์ย่อมเป็นการแสดงออกของกระบวนการคิด การสร้างสรรค์ ที่มีผู้ชมจำนวนมาก ก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ผนวกกับการบูชาพระ ครูบาอาจารย์ ซึ่งถือว่าการแสดงออกเพื่ออุทิศตนดังนั้น ครูผู้สอนของสำนักดนตรีไทย ย่อมพิจารณาคัดเลือกบทเพลงของหลักสูตรในบ้าน และวางแผนการเรียนการสอนในสำนักผู้บรรเลง ซึ่งโดยมากเป็นไปเพื่อความสันทนการและการแสดงออกเพื่อศิลปะ มิได้มีจุดมุ่งหมายเชิงพาณิชย์ หรือการแบ่งแยกทางความคิด แต่เป็นบทเพลงที่เรียบเรียง และแต่งเติม สร้างสรรค์ให้มีท่วงทีลีลาแปลกหูแปลกตา หรือแต่งทำนองให้หลากหลายออกไปจากทำนองของเก่า เพื่อให้ผู้ชมผู้ฟัง มีความประทับใจ และสามารถนำมาแข่งขัน หรือคาดคะเนว่ามีทักษะ หรือการสร้างสรรค์ที่เทียบเคียง หรือดีกว่าวงคู่ประชัน แล้วนำมาฝึกฝนผู้เรียนในเพลงหมู่ และเพลงเดี่ยวตามความถนัดและความพร้อมของผู้เรียน จึงถือได้ว่า วัดพระพิเรนทร์มีส่วนในการสร้างเวที ให้คนรุ่นใหม่ หรือผู้เรียนในสำนักต่าง ๆ ได้แสดงต่อหน้าครู ศิลปินผู้เชี่ยวชาญด้านปี่พาทย์ และผู้ฟังจำนวนมาก ซึ่งทำให้เกิดพัฒนาการ และได้แลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถกับนักดนตรีในแหล่งอื่น ๆ ซึ่งทำให้สำนัก ๆ หรือผู้สอน ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนการสอน และหลักสูตรภายในบ้าน หรือสำนักของตน ทว่า ควรมีคำอธิบาย ให้ความรู้ ความเข้าใจในการเรียนการสอนดนตรีไทยสู่จิตต์ อันจะเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด และความเข้าใจวิธีการเรียนการสอน และหลักสูตรของบ้านดนตรีแต่ละแห่งแก่นักดนตรีไทย

ปี่พาทย์ประชันวงในวัดพระพิเรนทร์ เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายทอดดนตรีในสถาบันการศึกษา กล่าวคือ นักดนตรีที่มาประชัน โดยมากผู้จัด หรือคณะกรรมการสมาคม ฯ มักจะ

พิจารณาที่ความคงอยู่ของบ้านดนตรีเป็นหลัก โดยการสำรวจ การสอบถาม จากนั้นจึงพิจารณาความพร้อมแล้วทำการการทาบตาม โดยจากคำสัมภาษณ์ของครูดนตรีพบว่า มีวงดนตรีไทยที่เคยมีชื่อเสียงจากบ้าน หรือสำนักต่าง ๆ จำนวนมากที่ประสบปัญหาขาดแคลนผู้เรียน ที่อยู่กิน นอนในบ้านดนตรีดังเช่นอดีต ทำให้ผู้สืบทอด เป็นผู้เรียน ที่เดินทางไปกลับ หรือมีการไหว้วานนักดนตรีจากแหล่งต่าง ๆ โดยในระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ผู้สืบทอดสายจากบ้านดนตรี หรือศิษย์สำนักดนตรีต่าง ๆ ต้องเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถาบันการศึกษา ระดับประถมศึกษา ถึงระดับอุดมศึกษา ดังนั้นเมื่อสำนักหรือบ้านดนตรี ต้องมีการประชัน นักเรียน หรือนักศึกษา ที่เคยร่วมวงบรรเลงจะสามารถมีเวที หรือโอกาสในการสร้างศักยภาพ และพัฒนาความสามารถของตนในโอกาสที่มีการขึ้นเวทีที่พาทยประชันวงวัดพระพิเรนทร์ โดยจะสามารถนำความรู้ที่เรียนมาปรับแก้สถานการณ์ เมื่อคู่ประชันมีการบรรเลงที่มีศักยภาพสูงกว่า ทั้งยังได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทำให้เกิดความเข้าใจอันดี ทั้งยังมีโอกาสนำประสบการณ์นี้สอนให้ผู้เรียนให้เข้าใจถึงความมีน้ำใจนักกีฬา และการปรับอารมณ์ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด

พบว่า การประชันในลักษณะที่กรรมการการจัดงาน หรือผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ที่ผ่านการเป็นกรรมการตัดสิน หรือผู้เข้าร่วมบรรเลงถวายมือ หรือประชัน ให้ความเห็นไปในทิศทางใกล้เคียงกัน คือ มือแน่วในด้านการแสดงเพื่อสุนทรีย์ภาพ สูงกว่า การแสดงเพื่อวัดผลประเมินผลเป็นหลัก ดังเช่นองค์กรอื่น ๆ จัดประชัน เนื่องจากสถานที่ และวัตถุประสงค์ความต้องการไหว้ครู ถวายมือแต่ครู

ดังนั้น ผู้เรียนดนตรีที่เข้ามาบรรเลงดนตรีวัดพระพิเรนทร์ มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อการเสพสุนทรีย์ภาพของศิลปะเพื่ออุดมคติ หรือการบูชาคุณความดีผู้มีพระคุณ เนื่องจากไม่ปรากฏคติความเชื่อหรือการประทุษร้ายร่างกาย ระหว่างการประชัน จึงสามารถสรุปได้ว่า เนื่องจากการให้ความรู้ของสำนักดนตรี บ้านดนตรี หรือสถาบันบรรลูประสงค์ในด้านความมีสมัคสมาน น้ำใจนักกีฬา หรือความสมานฉันท์ แต่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ดนตรีในวัดพระพิเรนทร์ ควรได้รับคำชี้แนะ จากครูอาจารย์เพื่อทราบวิธีการที่ถูกต้อง และได้ศึกษาวิธีการดนตรีที่ชัดเจนขึ้น เข้าใจหลักและวิธีการบรรเลงที่ถูกต้องมากขึ้น มากกว่าจะสนใจหรือประทับใจแต่เพียงความแปลกหูแปลกตา ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่บรรเลงดนตรีแต่ไม่ไพเราะ หรือขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีในการบรรเลง ดังที่ ครูพิณิจ ฉายสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ได้ให้ทรรศนะการประชันวัดพระพิเรนทร์ ว่า

..สรุปแล้ววัดพระพิเรนทร์ เป็นที่รวมนักดนตรี ต่างคนต่างมีอะไรดี ๆ ก็ มาบรรเลงเล่าสู่กันฟัง แต่ว่าการแพ้กัณฐกนี่อาจจะไม่มี แพ้ชนะอยู่ที่ผู้ฟัง ชอบ คนไหน วงไหน เขาก็ฟังคนนั้น พวกที่เขาไม่สนใจ เขาไม่รู้จัก อันนี้ก็ยุติธรรม วัดพระพิเรนทร์ ก็มีอย่างที่บอกไปแล้ว เพื่อความสนุกสนาน บันเทิง วิชาการ แต่ถ้า วิชาการยังไม่มีคนไหนแบบนี้ที่เอาไปเขียน เพราะว่าสาระที่สำคัญหายาก การ เป็นระเบียบ การตั้งวง การเป็นระเบียบของการบรรเลงไม่มี อย่างเครื่องหนังก็ตี ชะดัง คนระนาดไม่ได้ยิน หนึ่งเครื่องเสียงก็เปิดชะดัง คือคำว่าตีใช้ได้สำหรับวัดพระพิเรนทร์ แต่ถ้าคำว่าบรรเลง ถ้าหากว่าบรรเลงแล้วต้องมีความไพเราะ ต่างคนต่างซ้อมเสียงต้องมีความไพเราะ ใ้ไหนไม่ใช้บรรเลง ตี ใช้ตีกันเหลือเกิน ไม่มี ความไพเราะ ก็เอาไว้เป็นจุดหนึ่งเป็นการศึกษาเอาไปวิเคราะห์ถามที่ครูรู้ก็บอกอย่างนี้ละ...

(พินิจ ฉายสุวรรณ, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2556)

จะเห็นว่า ทรณะของศิลปินแห่งชาติข้างต้น ได้ระบุถึงความอ่อนด้อยทางวิชาการ หรือการ ดัดแปลงในการบรรเลงเพื่อแสดงความสนุกสนานหรือสุนทนาการในวัดพระพิเรนทร์ ไม่ได้เกิดจาก ระเบียบวิธีการคิดค้นประดิษฐ์บรรเลงเพื่อความประณีตทางศิลปะ หรือความงามศิลปะเป็นจุดเน้น ทว่า เน้นที่ความสนุกสนาน ความน่าฟัง หรือความสามารถในการบรรเลงแต่ละเครื่องดนตรีพร้อม ๆ กัน จึงไม่สามารถใช้เป็นหลักอ้างอิงวิชาการว่าเป็นระเบียบวิธีที่มีคุณภาพทางการบรรเลง ดังนั้น นักดนตรีที่มีวิจรรย์ญาณ จึงต้องรู้จักการประยุกต์ หรือการสังเกต บันทึก การแสดงประสบการณ์ เรียนรู้ หรือการทดลองทางการบรรเลงที่นำเสนอสู่สังคม ซึ่งถือว่าการบริการวิชาการต่อสังคม ของแต่ละสำนักในบทเพลง ในช่วงที่มีการแสดงฝีมือ

4.2.3 ผลกระทบในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบของการจัดประกวดปีพาทย์ประชันวงในช่วงระยะดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นภาพสะท้อน อุดมคติของนักปีพาทย์ตั้งแต่ในยุคเริ่มให้มีการทาบทามวงดนตรีจากต่างจังหวัดเข้าประชันวงใน กรุงเทพมหานคร ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นลูกศิษย์และเครือข่ายของครูที่มีชื่อเสียงที่เคยมีความสัมพันธ์ กันและได้กระจายออกไปตั้งถิ่นฐานสั่งสอนวิชาดนตรีให้กับชุมชนในสังคมต่างจังหวัด เช่นวงครุรวม พรหมบุรี วงประคองศิลป์ วงบ้านใหม่ทางกระเบน วงศิษย์โสธร ฯลฯ ซึ่งเมื่อถึงเวลาวันจัดประชันก็จะ เข้ามาสู่กรุงเทพมหานครเพื่อมาร่วมบรรเลงหรือรับชมการแสดงในแต่ละครั้ง ซึ่งส่วนมากจะอยู่ตลอด

ช่วงกลางคืนของวันไปจนถึงตอนดึกหรือช่วงเช้าของวันใหม่ ตลอดที่อยู่ในห้วงเวลาการประชัน ก็จะได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การบรรเลงดนตรีในโอกาสต่าง ๆ และได้รับชมและมีส่วนในการวิจารณ์ผลการบรรเลงของแต่ละวงว่าเป็นลักษณะอย่างไร ทำให้ได้รับประสบการณ์ทางหูและทางตาที่เปิดโลกทัศน์เกี่ยวกับการบรรเลงดนตรีที่พาทย์เพิ่มขึ้น ในส่วนของผู้บรรเลงที่มาจากต่างจังหวัดก็จะได้รับประสบการณ์ในฐานะศิลปินซึ่งได้ร่วมบรรเลงกับวงดนตรีและผู้ฟังที่มาจากส่วนกลาง ซึ่งทำให้สถานะของนักดนตรีที่เข้ามาบรรเลงในปัจจุบันมีความเสมอภาคกัน ลดความแตกต่างในการมองภาพนักดนตรีจากต่างจังหวัดว่าเป็นกลุ่มที่เข้าถึงแหล่งความรู้ของศูนย์กลางได้ยาก

จากผลการวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดประชันปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญของปัจจัยผลกระทบต่าง ๆ ดังตารางต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 ผลกระทบของการประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ พ.ศ. 2513-2553

ปัจจัยผลกระทบ	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ผลกระทบต่อนักดนตรีและสำนักดนตรีไทย	มีการยกระดับสถานะทางสังคมส่วนบุคคลของนักดนตรีด้วยโดยลักษณะที่ถือกันว่าผู้ที่ได้รับเชิญให้มาตัดลิ้นหรือผ่านการขึ้นเวทีประชันวงปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ในอดีต ล้วนแต่ได้รับการยกย่องจากนักดนตรีราชวรด้วยกันในฐานะเสมือนเช่นเดียวกันกับศิลปินที่ผ่านการประชันในสังคมระบบอุปถัมภ์ และทำให้ได้รับการยอมรับและความเคารพจากศิลปินรุ่นหลังที่มีเครือข่ายสำนักดนตรีร่วมกัน ซึ่งเอื้อต่อการได้รับเกียรติคุณ
ผลกระทบต่อองค์ความรู้ทางดนตรี	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักศิลปินอาวุโสในสังคมนครศิลป์ ซึ่งมีประสบการณ์ความรู้ทางดนตรีที่มีความเข้มแข็งแล้วเข้าถึงองค์ความรู้ในระดับพหุสูตรเพื่อพิจารณาถ่วงรอบรูปแบบการประกวดประชันให้อยู่ในกรอบกติกาที่เหมาะสม 2. การสร้างกรอบความคิดตามกติกาของกลุ่มผู้จัดงานประชันนั้นได้สร้างพฤติกรรมทางเลือกให้กับนักดนตรีซึ่งเป็นหัวหน้าวงหรือผู้ปรับวงต้องปรับตัวตามวิธีที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการตัดลิ้นแพ้ชนะ ซึ่งความรู้สึคนักคิดนั้นจะถูกส่งต่อไปถึงนักดนตรีที่เป็นสมาชิกด้วย และในบางกรณีที่ไม่ได้มีรูปแบบการตัดสินที่ชัดเจน กลุ่มนักดนตรีที่เป็นผู้บรรเลงก็จะสร้างเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและรักษาบรรยากาศของการบรรเลงไว้ไม่ให้ขาดตอน 3. ผลกระทบด้านวิธีการปรับวงดนตรีไทยที่เกิดจากการจัดปีพาทย์ประชันวงวัดพระพิเรนทร์ เป็นไปในลักษณะความมีอิสระสูง

ปัจจัยผลกระทบ	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
	<p>เนื่องจากมีขอบเขตกว้าง และในจำนวนหลายปีไม่มีการตัดสินผลการประชุม นักดนตรีหรือครูจึงต้องปรับให้มีลีลา เป็นเอกลักษณ์เพื่อให้เป็นที่จดจำ มีความประทับใจต่อคนดู การรับร้อง ส่งร้องของวงประชันปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ มีความแตกต่างจากการรับร้องส่งร้อง ในเพลงร้องส่งปกติ อย่างมาก และจะแสดงอัตลักษณ์ที่ชัดเจน เนื่องจาก ศึกษาระนาบ ปี จะแสดงความสามารถที่แปลกหู แปลกตา เพื่อเรียกร้องความสนใจ ความประทับใจ เสียงปรบมือ การเปลี่ยนทางรับส่งร้อง</p> <p>4. เน้นการบรรเลงลูกหมัดให้มีความเด่น ซึ่งมีปะโยชน์ในด้านการศึกษาแนวความคิด การสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก เนื่องจากลูกหมัดนั้นถือเป็นความถนัดของผู้บรรเลงเนื่องจากต้องบรรเลงเป็นประจำในทุกเพลง ดังนั้น เมื่อเป็นปีพาทย์ประชันวงวัดพระพิเรนทร์ ซึ่งมีความคิดในด้านความโลดโผน มีความต้องการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์</p> <p>5. การเดี่ยวเครื่องดนตรีไทย ของการจัดปีพาทย์ประชันวงวัดพระพิเรนทร์ กำหนดให้วงปีพาทย์บรรเลงเพลงเดี่ยว เครื่องดนตรีในวงทุกเครื่องมือดนตรีโดยบรรเลงต่อเครื่องมีระหว่างวงทั้งสอง โดยสามารถเดี่ยวได้ทุกอัตราจังหวะเพลง หรือเดี่ยวได้ทั้งเถา</p>
ผลกระทบต่อบริบททางดนตรีในด้านอื่น ๆ	<p>1. การประชันวง ที่วัดพระพิเรนทร์ย่อมเป็นการแสดงออกของกระบวนการคิด การสร้างสรรค์ ที่มีผู้ชมจำนวนมาก ก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ผนวกกับการบูชาพระ ครูบาอาจารย์ ซึ่งถือว่าการแสดงออกเพื่ออุดมคติดังนั้น ครูผู้สอนของสำนักดนตรีไทย ย่อมพิจารณาคัดเลือกบทเพลงของหลักสูตรในบ้าน และวางแผนการเรียนการสอนในสำนักผู้บรรเลง ซึ่งโดยมากเป็นไปเพื่อความสนทนากาและการแสดงออกเพื่อศิลปะ มิได้มีจุดมุ่งหมายเชิงพาณิชย์ หรือการแบ่งแยกทางความคิด แต่เป็นบทเพลงที่เรียบง่าย และแต่งเติมสร้างสรรค์ให้มีท่วงทีลีลาแปลกหูแปลกตา หรือแต่งทำนองให้หลากหลายออกไปจากทำนองของเก่า เพื่อให้ผู้ชมผู้ฟัง มีความประทับใจ</p> <p>2. ผู้ชมสามารถมองเห็นนักดนตรีในขณะที่บรรเลงได้ครบถ้วนทุกคน อีกทั้งพิธีกรผู้ดำเนินรายการก็นับเข้าเป็นองค์ประกอบของงานประชันปีพาทย์วัดพระพิเรนทร์ที่ความน่าสนใจและเป็นสีสันของงาน ซึ่งพิธีกรจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการสื่อสารและประสานเชื่อมโยงผู้</p>

ปัจจัยผลกระทบ	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
	<p>บรรเลงและผู้ฟังเข้าด้วยกัน และได้มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลที่ขึ้นมาทำหน้าที่พิธีกรอย่างต่อเนื่อง</p> <p>3. การจัดงานมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจโดยรวมของวัดให้เพิ่มขึ้น ทั้งในส่วนของ การจัดเก็บรายได้ของสมาคม การจัดสินค้าและบริการที่นำมาจำหน่ายภายในวัด และร่วมไปถึงสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการแสดงดนตรี เช่น เครื่องเสียง เครื่องไฟ ฉากและเวที นอกจากนี้ยังรวมไปถึง ยานพาหนะรับจ้างที่นำมารับส่งนักดนตรีและเครื่องดนตรี เป็นต้น</p> <p>4. ทำให้ได้รับประสบการณ์ทางหูและทางตาที่เปิดโลกทัศน์ เกี่ยวกับการบรรเลงดนตรีประเภทเพิ่มขึ้น ในส่วนของผู้บรรเลงที่มาจากต่างจังหวัดก็จะได้รับประสบการณ์ในฐานะศิลปินซึ่งได้ร่วมบรรเลงกับวงดนตรีและผู้ฟังที่มาจากส่วนกลาง ซึ่งทำให้สถานะของนักดนตรีที่เข้ามาบรรเลงในปัจจุบันมีความเสมอภาคกัน ลดความแตกต่างในการมองภาพนักดนตรีจากต่างจังหวัดว่าเป็นกลุ่มที่เข้าถึงแหล่งความรู้ของศูนย์กลางได้ยาก</p>

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาประวัติความเป็นมา และผลกระทบทางสังคมดนตรีไทยของการจัดประชันวงปี่พาทย์ ณ วัดพระพิเรนทร์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

การจัดการบรรเลงดนตรีไทย ของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ซึ่งเริ่มจดทะเบียนอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2512 ได้กำหนดรูปแบบให้มีการบรรเลงแบบวงปี่พาทย์เสภา เพื่อถวายเป็นกุศลแด่ครูดนตรีไทยหลังพิธีกรรมไหว้ครู ควบคู่กับการแสดงของศิลปินลิเก เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญู กตเวทิต่อครูอาจารย์ในลักษณะการปฏิบัติบูชา ซึ่งจัดในวันคล้ายวันก่อตั้งสมาคม ในระยะเวลาวันที่ 9 – 16 กันยายน ของทุก ๆ ปี และในการจัดบรรเลงดนตรีถวายเป็นกุศล จะจัดการบรรเลงเป็นระยะเวลา 1 คืน สิ้นสุดในเวลา 06.00 น. ของวันถัดไป ในปีต่อ ๆ มา วัตถุประสงค์ของการประชุมสมาคมฯ เห็นว่าควรให้กระชับเวลาด้วยการจัดการบรรเลงถวายเป็นกุศล ด้วยการจัดปี่พาทย์ประชันวง ทำให้เกิดประเพณีของการปรับวงของวงดนตรีที่เข้าร่วมบรรเลง ซึ่งนอกจากจะประติสนิยม หรือปรับทางเพื่อบรรเลงถวายเป็นกุศลอย่างสมเกียรติแล้ว ยังต้องปรับวงให้มีแนวทางที่สร้างสรรค์ หรือแสดงออกถึงทักษะ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญในทางปี่พาทย์ เพื่อมิให้เสียเปรียบในการแสดง ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมบรรเลง หรือผู้เข้าชม ร่วมให้กำลังใจจนที่ตนรู้จักมักคุ้นหรือวงดนตรีที่ชื่นชอบ ขณะที่นักดนตรีที่มีความสามารถหรือขณะการประกวดก็จะมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสังคมดนตรีไทยอย่างกว้างขวาง

รูปแบบการจัดการบรรเลงดนตรีไทยของวัดพระพิเรนทร์เริ่มจาก หลังจากการไหว้ครูเสร็จสิ้นลง ครูและศิษย์จะรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน และในตอนบ่าย มีการตั้งวงดนตรีปี่พาทย์ และศิษยานุศิษย์เริ่มบรรเลงดนตรีถวายเป็นกุศลบูชาครู โดยคณะกรรมการจัดการดนตรีของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินเป็นผู้ออกข้อกำหนดต่างๆเป็นรายปี มีทั้งแบบการบรรเลงถวายเป็นกุศล การประชันในลักษณะต่างๆ เช่นการประชันแบบมีคณะกรรมการตัดสิน และการประชันแบบให้ผู้ชมผู้ฟังตัดสินจากเสียงปรบมือหรือพวงมาลัย

สถานะทางสังคมของนักดนตรีที่มาร่วมบรรเลงปี่พาทย์ในงานวัดพระพิเรนทร์ จะได้รับการยกย่องจากนักดนตรีด้วยกันในฐานะเสมือนเช่นเดียวกันกับศิลปินที่ผ่านการประชันในสังคมนะครศิลป์ และทำให้ได้รับการยอมรับและความเคารพจากศิลปินรุ่นหลัง

ในช่วง พ.ศ. 2513-2518 ศิลปินอาวุโสและนักดนตรีในสังกัดกรมศิลปากรผู้มีประสบการณ์ความรู้ทางดนตรีที่มีความเข้มแข็งแล้วเข้าถึงองค์ความรู้ในระดับพหุสูต จัดการบรรเลงในรูปแบบการประกวดประชันให้อยู่ในกรอบกติกาที่เหมาะสม สร้างกรอบความคิดตามกติกา ให้กับนักดนตรี สำนักดนตรี ผู้ปรับวงให้บรรเลงเพื่อสร้างแรงดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและรักษาบรรยากาศของการบรรเลง ช่วง พ.ศ. 2519-2553 การจัดปี่พาทย์ประชันวงวัดพระพิเรนทร์มีอิสระสูง มีขอบเขตกว้าง และไม่มีการตัดสินผลการประชัน นักดนตรี สำนักดนตรี ครูผู้ปรับวงจึงปรับวงให้มีลีลา เป็นเอกลักษณ์เป็นที่จดจำ มีการสร้างสรรค์ทางเพลงและลูกหมัดที่สนุกสนาน โลกโผน เช่น เพลงเดี่ยวที่ใช้เทคนิคขั้นสูง สร้างความสนใจ ความประทับใจ เสียงปรบมือ จากผู้ชมได้เป็นอย่างดี

กล่าวได้ว่าการประชันวงปี่พาทย์วัดพระพิเรนทร์เป็นการแสดงออกของกระบวนการคิด การสร้างสรรค์ ที่มีผู้ชมจำนวนมาก ผสมกับการบูชาครูบาอาจารย์ ทำให้ครูผู้สอนของสำนักดนตรี ย่อมพิจารณาคัดเลือกนักดนตรี บทเพลงสำคัญของแต่ละสำนัก วางแผนการปรับวง แต่งเติม สร้างสรรค์ให้มีท่วงทีลีลาที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้ชมผู้ฟัง มีความประทับใจในการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการดนตรีไทย ในยุคสมัยนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การจัดประชันวงปี่พาทย์ในงานไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์ ช่วง พ.ศ. 2513-2518 มีความสมบูรณ์ ทั้งนักดนตรี สำนักดนตรี และการสร้างสรรค์องค์ความรู้ทางดนตรีไทย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากวิถยานิพนธ์เล่มนี้ศึกษาผลกระทบในภาพรวมในการจัดงานต่อดนตรีไทย ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับการปรับวงซึ่งเป็นองค์ความรู้ของสำนักดนตรีที่เข้าร่วมบรรเลงแต่ละสำนัก เป็นหัวข้อที่ควรศึกษาในรายละเอียดต่อไป

รายการอ้างอิง

- ขุนอิน โตสง่า. 2555. "โลกเปลี่ยนไปดนตรีไทยก็เปลี่ยนแปลง16." **คมชัดลึก** [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูล 12 พฤศจิกายน 2557, (<http://www.komchadluek.net/detail/20121129/145987/> โลกเปลี่ยนไปดนตรีไทยก็เปลี่ยนแปลง16.html).
- ขุนอิน โตสง่า. ประธานกรรมการบริษัท กลไกโกลู จำกัด. **สัมภาษณ์**. 12 เมษายน 2556.
- คณะผู้ดำเนินงานโครงการปริญญาโทดุริยางคศิลป์ไทย นิสิตชั้นปีที่ 4 รุ่นที่ 6. 2534. **ปีพาทย์ ประชันวง**. รายงานวิจัย, ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เครื่องดนตรีไทย และขิม**. 2521. กรุงเทพฯ: สมใจการพิมพ์.
- ชัยยุทธ์ โตสง่า. ศิลปินศิลปาธร สาขาดนตรี ประจำปีพุทธศักราช 2553. **สัมภาษณ์**. 5 สิงหาคม 2553.
- ดวงใจ อมาตยกุล. 2533. **ดนตรีตะวันออก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. 2535. **ตำนานเครื่องมโหรี ปีพาทย์ เกร็ดความรู้เรื่องดนตรีไทย และประชุมบทเพลงไทยเดิม**. อนุสรณ์มาปณกิจศพ นางอิง พุกกะพันธ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ที่ระลึกในงานไหว้ครูสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน**. 2516. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- ชนิด อยู่โพธิ์. 2523. **เครื่องดนตรีไทย พร้อมด้วย ตำนานการประสมวง มโหรี ปีพาทย์ และ เครื่องสาย**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร. มหาวิทยาลัย
- นริศรานุกัดติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา และ ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. 2505. **สาส์นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- นิตยา ประยูร. 2546. **ปีพาทย์บ้านโตสง่า : กรณีศึกษาวงศิษย์สุพจน์ โตสง่า**. พิมพ์คอมพิวเตอร์. บทความส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชา ประวัติและพัฒนากาหนดนตรีไทย ภาควิชาศิลปนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญสร้าง เรืองนนท์. ดุริยางศิลป์ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. **สัมภาษณ์**. 14 กุมภาพันธ์ 2553.
- ปัญญา รุ่งเรือง. 2517. **ประวัติการดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- พระมหาวิชาญ ทิวากโร (เทพนอก). 2549. "ประวัติโดยสังเขปสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปินและ บทความไหว้ครู." [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- พระราชปริยัติเวที (อุทัย อุทัย) และคณะ. 2553. **พระเทพมณเฑียรวัดพระพิเรนทร์**. กรุงเทพฯ: [ม.ป.ป].

พินิจ ฉายสุวรรณ. ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สาขาดนตรีศึกษาและสาขาดนตรีวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล.

สัมภาษณ์. 17 เมษายน 2556.

ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์. 2535. **สถานภาพนักเปียโนในสังคมไทย พ.ศ. 2411 – 2468.** วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนตรี คล้ายฉ่ำ. ผู้บังคับการหมู่ กองสวัสดิการ 3 (ดนตรี) สำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจ

แห่งชาติ. **สัมภาษณ์.** 24 เมษายน 2556.

มานพ ถนอมศรี และคณะ. 2546. **ทิพย์วาทิตศิลป์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ 1984.

วิบูลธรรม เพียรพงษ์. พนักงานราชการกองสวัสดิการ 3 (ดนตรี) สำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจ

แห่งชาติ. **สัมภาษณ์.** 5 สิงหาคม 2553.

ศิลปะละครหรือคู่มือนาฏศิลป์ไทย. 2531. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

สมชัย ชำพาลี. ประธานกรรมการบริษัท สมชัยดนตรีไทย จำกัด. **สัมภาษณ์.** 11 เมษายน 2556.

สมาน น้อยนิตย์. ที่ปรึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมไทย บริษัทโอเชียน มีเดีย จำกัด. **สัมภาษณ์.** 23

เมษายน 2556.

สุพจน์ อ่างแก้ว. อดีตประธานสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน. **สัมภาษณ์.** 19 เมษายน 2556.

อานันท์ นาคคง. อาจารย์ประจำภาควิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สัมภาษณ์. 25 กรกฎาคม 2553.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คำสัมภาษณ์
 อาจารย์พินิจ ฉายสุวรรณ
 วันที่ 17 เมษายน 2556

การทำงาน

- ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี ๒๕๔๐
- อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยสาขาดนตรีศึกษาและสาขาดนตรีวิทยามหาวิทยาลัยมหิดล

ความเกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรีไทยวัดพระพิเรนทร์

เมื่อก่อนนี้เป็นกรรมการเวลาไหว้ครู มันก็มีการประชัน จะเรียกว่าประชันก็ไม่เชิงนะ ปัจจุบันนี้เขานิยมใช้คำว่าประชัน ประชันที่นั่นมันแค่เพลงสองเพลง สามเพลงเท่านั้นเอง ใ้อ้จะไปตัดสินกันว่าแพ้วาชนะมันเป็นไปได้ ก็เพื่อเป็นการชักจูงให้คนสนใจมาฟัง มากันเยอะๆหนึ่ง แล้วก็ฟื้นฟูชีพาทยให้มีความเจริญขึ้นตามลำดับ แต่จริงๆแล้วประชันในนั้นจะเอาเป็นมาตรฐานแท้จริงตามหลักโบราณไม่ได้ เพราะว่าโบราณท่านกำหนดเพลง ท่านไม่ใช่ว่าเอาเพลงอะไรมาตีก็ได้ ปัจจุบันวัดพระพิเรนทร์ก็กำหนดวงละสองเพลงสามเพลงอะไรอย่างนั้นเคยไปฟัง แล้วเพลงแต่ละเพลงนี้ ระบบ ระดับของเพลง

นี่มันไม่เท่ากัน บางคนก็เพลงนั้น บางวงก็เพลงนี้ บางวงก็ออกห่างเพลงชะยาวเพ็ชร์ มีเดี่ยวในเพลง บางวงก็ไม่มี อันนั้นมันไม่มีมาตรฐานที่แท้จริง ที่โบราณเขากำหนดไว้ โบราณเขากำหนดไว้เหมือน บังคับไว้เลย ถ้าประชันจริงๆจะต้องมี 1 โหมโรงแล้วแต่ถนัด เพลงอะไรก็ได้ จะเป็นโหมโรงมะลิเลื้อย โหมโรงไอยเรศ โหมโรงขวัญเมือง อะไรก็แล้วแต่ถนัดหนึ่งเพลง แล้วก็ต้องมีจระเข้หางยาวอีกหนึ่ง เพลง จากนั้นก็ต้องมีสี่บท บุหลัน จากนั้นไปก็เพลงประเภทสองไม้ ประเภททยอย แยกโอด แยกมอญ แยกลพบุรี ทยอยนอก ทยอยในพวกนี้ จะกำหนดไว้ แล้วพวกที่เข้าเพลงประชันนั้นรู้ที่อยู่ว่าถึง ตอนนั้นจะต้องประเภทนั้นประเภทนั้น เพลงมันมีคุณค่าเท่ากัน โหมโรงก็เลือกมาโหมโรงหนึ่ง จระเข้หางยาวนี่ก็เหมือนกัน ไม่มีทางใด เปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้ เพราะว่าเคยถามครู ว่าทำไมเพลงจระเข้หางยาว เพลงสั้นๆทำไมเอามาเข้าประชัน ก็ได้รับคำตอบว่า เพลงสั้นๆนี่มันไม่ทางแก้ตัว ดีถูกก็ถูกเลย กลอนดี ไม่ดี ก็ต้องคิดให้ดี ดีไปมันไม่เหมือนเพลงอื่น เพลงอื่นจังหวัดสี่ จังหวัดห้า จังหวัดแปด จังหวัดนี้ มันยังแก้ตัวในเพลงได้ อันนี้มันพลาดแล้วมันแก้ไม่ได้ แล้วก็พอถึงเพลงประเภทบุหลัน สี่บทนี้ ใอันนี้ เพลงประเภทบังคับ ดูชั้นเชิงของคนระนาด ดูการปรับวงอะไรพวกนี้ ไม่ใช่ปัจจุบันนี้ ปัจจุบันนี้มันสนุกสนานเหมือนไปดูจิว มันไม่มีวิชาการเข้าไปแทรกบ้าง อันนี้ความสนุก ความสนใจ คือชักจูงให้คนไปฟัง ถ้าไม่ใช่พวกนักศึกษา ก็ไปในรูปแบบหนึ่ง พวกนักฟังเขาก็สนุกเขาก็ตบมือ ฟังเพื่อความสนุก ฟังเพื่อเป็นวิชา ฟังเพื่อความเพลิดเพลินโดยมาก ไม่นึกถึงวิชาการ ครูโบราณ คำมีเหตุผลในการคัดเลือกเพลงโดยวัตถุประสงค์ศึกษาความเชี่ยวชาญของนักดนตรี จึงสามารถเลือกเพลงที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนลำดับต่าง ๆ และถือเป็นหลักสูตรในบ้านต่าง ๆ ต้องยึดถือ ศิษย์แต่ละที่ ๆ ก็ต้องเข้าใจร่วมกันว่า หลักสูตรดนตรีไทย ไม่เป็นตำรา เล่ม ๆ ครูจะสอน บทเพลงใน แต่ละกลุ่ม ๆ นำมาให้ผู้เรียนศึกษาตามความเหมาะสมของการเรียน และความพร้อมของผู้เรียน กลุ่มเพลงเรื่อง กลุ่มเพลงยาว กลุ่มเพลงโหมโรง กลุ่มเพลงมโหรี กลุ่มเพลงเร็ว กลุ่มเพลงละคร กลุ่มเพลงเกร็ด

ผู้บรรเลงก็ไม่นึกถึงเพื่อในวิชาการบ้าง ในการที่ไปฟังอะ มันมีบุคคลหลายประเภท นศ.เขาก็มี ไป ไปเรียนรู้ โบราณเขาว่าครูพักลักจำ เขาบรรเลงที่ไหนให้ไปฟังที่นั่น สิ่งไหนที่ดีก็จำมา แต่เดี๋ยวนี้มันแทบจะจำอะไรไม่ได้เลย เป็นสนุกสนานไป ไม่ใช่เป็นวิชาการ วัดพระพิเรนทร์เนี่ย

ช่วงที่เป็นกรรมการ ตั้งแต่เกษียณมาก็ 23 ปีแล้วก่อนนั้นยังไม่เกษียณ ตอนนี่ 83 ช่วงนั้น ประมาณ 50 กว่า ผู้ชักจูงคือ ครูบุญยงเขาไปเป็นประธานอยู่ที่นั่น ฝ่ายดนตรีไทยที่นั่นวัดพระพิเรนทร์ เป็นวัดของลิเก วัดแคนางเลิ้งเป็นวัดพวกแสดง พวกแสดงหนังภาพยนตร์ ทีนี้ก็มีพี่น้องจะไหว้ครูที พวกลิเกก็ยากที่จะหาทุนสนับสนุน พอที่ไปนั่นมันหมดแล้ว มันตกอับไปแล้วก็เหลือปีพาทย์ก็สนับสนุน ครูบุญยงเขาไปช่วยการจัดงานให้แต่ละปีๆ ทีแรกก็ไม่ได้ประชันไม่ได้มีวงประชัน ต่อมาก็มีวงประชัน สี่วง

ห้าวาง เขาไม่ได้ประชันหรือ เขาขึ้นไปก็มีเพลง ก็ไปตีคนละเพลง สองเพลงสามเพลง ใ้อที่พวกสหายที่จะตัดสิน ก็ตัดสินไป ครูเขาก็ดี ตีกันอย่างนี้ตีถวายเป็นดีกว่า

กติกาในการตัดสิน

ก็มีฝ่ายกรรมการ แต่การตัดสินเขาดูกันไม่ได้หรือ เรื่องตัดสินเขาจะตัดสินยังไงสองเพลงสามเพลงอย่างนี้ตัดสินไม่ได้ ตัดสินปุ๊บกรรมการตัดสินเนี่ย เรียกว่า ความยุติธรรมจะไม่มีในกรรมการ ทุกที่แหละ เป็นกรรมการหลายที่ อย่างของทุกปี ธนาคารไทยพาณิชย์ เขาสนับสนุน ของกรมหลวงชุมพร โรงเรียนอะไรจำไม่ได้

ผลตอบแทน

กรรมการไม่มีค่าตอบแทนนะ มีค่ารถค่าน้ำมัน โดยมากจะแจกเป็นรูปครู แจกรูปแจกเหรียญ ไม่มีโล่ มีปิ่นเขาแจกศิระชะครุ เงินทองก็ไม่มากมายหรือ พอค่าน้ำมันรถที่บรรทุกเครื่องมาเท่านั้น

ผลของการขึ้นประชันที่มีต่อวงการดนตรี ตัวนักดนตรี

มันมีผลต่อระยะนั้น พอจากนั้นมามันก็เอามาเป็นต้นแบบต้นฉบับไม่ได้ ประชันที่เป็นต้นแบบต้นฉบับมันหมดไปแล้ว ลีนบุญคุณครูหลวงประดิษฐ์ท่านก็หมดแล้ว ก็เหมือนประชันนะ นักดนตรีต่างๆไปเรียกว่าประชัน แต่ว่าท่านจัด นักดนตรีไปก็มีปีพาทย์สองวง สามวง ก็บรรเลง อันนั้นแต่ละวงตีไปในขอบข่ายของเพลงที่ต้องการประชัน อันนี้ก็เรียกว่าประชันได้ แต่ว่าท่านก็ไม่ถือว่าประชัน ท่านถือว่าตีถวายเป็นครู โดยมากลูกศิษย์ลูกหาที่อยู่ต่างจังหวัด ไม่ต้องไปหาที่พัก ก็ฟังปีพาทย์ไปจนสว่าง ประชันมันมีขอบเขตที่กำหนดไว้ ประชันนี้หมายถึงว่าต้องมีฝีมือ แพ้ ชนะ อะไรเขาไม่ได้ตัดสิน ผู้ฟังเป็นผู้ตัดสิน บ้านครูไม่มีกรรมการ มีคนฟังทั้งนั้นแหละ คนนั้นตีดี วงนี้ช้องตีดี คนร้องเค้าร้องดี ผู้ฟังเขาจะกำหนด การประชันวัดพระพิเรนทร์ ไม่มีผลต่อวงการวิชาการ เป็นแค่ความสนุก มันสนุก

ผลต่อตัวนักดนตรี บางทีก็ไม่รู้หรือ อยู่บนเวทีมันก็ดัง ออกทีวีตีก็ดัง อันนั้นอีกรูปแบบหนึ่ง เหมือนประชันไปโฆษณาให้นักดนตรีไปฟัง ดนตรีไทยมันจะได้ยินอยู่ได้ต่อไป เท่านั้นแหละ แต่ละครเขามีไหว้ครู ไหว้ครูนี้มันก็ไม่ถูกต้อง ประเพณีไหว้ครูจะถูก แต่ว่าค่าตอบแทนมันสูงมันมากเกินไป เพราะตามธรรมดาแล้วเนี่ย ผู้ที่เข้าไปไหว้ครู ก็มีเมื่อก่อนนี้หกบาทสิบสองบาท ปัจจุบันนี้แล้วมายี่สิบสี่บาทตามของ แล้วชั้นที่เอาไปไหว้ครูเนี่ยก็ไปซื้อของไปถวายเพราะ สิบสองบาทก็ไม่มีแล้ว ยี่สิบบาทก็ไม่มี กับข้าวถุหนึ่งยี่สิบขึ้นไปแล้ว ทีนี้เวลาครูอาจารย์ทั้งหลายที่เข้ารู้การไหว้ครูเนี่ย ไหว้ครูมีชั้นที่นักเรียน นิสิตนักศึกษาเอาไปไหว้เนี่ยมีประโยชน์ตรงไหน มีผลยังไง ไม่มีคำอธิบาย ใครเขาไม่

รู้ก็บอกเงินกำนลครุพิธีการก็เอาไปใช้ ถึงได้ว่าบางงานพิธีการค่าตัวเป็นหมื่นสองหมื่น ไปเรียกค่าตัว บางที่เขาไม่มีทำใจ ก็เป็นธุรกิจไป มันไม่ถูกต้อง อันนี้การไว้ครุก็จำไว้เลย

ประชันวัดพระพิเรนทร์มันมีสำคัญอยู่ครั้งเดียว นั่นประชันเพลงดับนางลอย ตั้งแต่ตอนต้น มาถึงจับเบญจกาย บางลำพูเขาก็มาตีที่วัดพระพิเรนทร์ นั่นนะมีนักดนตรีที่ฟังเจียบหน่อย แล้วก็ยังมีอีก สองวง เท่านั้นแหละ อันนี้เขาเรียกว่าประชัน ไม่เคยพูดถึงแพ้นะ ไม่มีกรรมการ สมัยโน้รวิในวังเขาก็ ไม่มีการตัดสิน มีแต่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินท่านชอบท่านก็ประทาน ท่านก็ไม่ได้ว่าวงนั้นแพ้งนี้ชนะตาม หลักอะไร ปีหนึ่งมีงานแซยิด วงบางขุนพรหมก็จัดไป หลากๆ วงปลายเงิน จัดกันไป บรรเลงไป เจ้านายท่านก็มีของท่าน แต่ว่าเรื่องแพ้อะไรไม่มี ผมว่ามันมาพูดกันในยุคเราเนี่ยจะจริงๆ ไอ้คน ชนะเนี่ยมันไปหากินได้ไหมทุกวันๆ เขามีงานสับงาน แบ่งไปได้ไหม ก็ได้วงละงานๆ เมื่อก่อนครุก็เป็น พักเหมือนกัน ก็ได้คิดต่อวงการ เป็นคนระนาดเป็นทำไมวะเรียนไปทำไมวะสร้างศัตรู มันไม่ได้เรียน อย่างอื่น มาเรียกอย่างช้า เรียนได้ทุกอย่างดีดีตีตีเป่า เพลงละครหลวงวิจิตรทุกเรื่องครุครุจำได้หมด วัดพระพิเรนทร์ประชันเพื่อสนุกสนาน นักดนตรีมีฝีมือทั้งนั้น แต่จะนำมาเป็นวิชาการไม่ได้ เพื่อสนุก เท่านั้น

ข้อดีข้อเสีย

ข้อดีก็ที่เขาชักจูงให้นักดนตรีไปฟัง เขาก็ว่าแน่นทุกปี ไอ้ข้อเสียก็อย่าไปพูดเลย เขาทำดีแล้ว ต่อไปเราต้องเป็นนักวิชาการ อย่าไปแบ่งดีแบ่งเสีย ไม่มีตีก็เอาไว้ตรงนี้ วัดพระพิเรนทร์ไม่ใช่ไม่ถูกต้อง แต่ถูกต้องไปในทางสนุกสนาน อันนี้ดี มีความสามัคคี พร้อมใจ เต็มใจที่จะไปบรรเลงในงานนั้น ผลที่ได้แต่ละปีตอบแทนโดยมากก็จะได้เหรียญ อย่างวัดพระพิเรนทร์ปี 13 17 15 ก็ออกทุกปี ครุไปยุ่ง ตั้งแต่ปี 13

พิธีกร

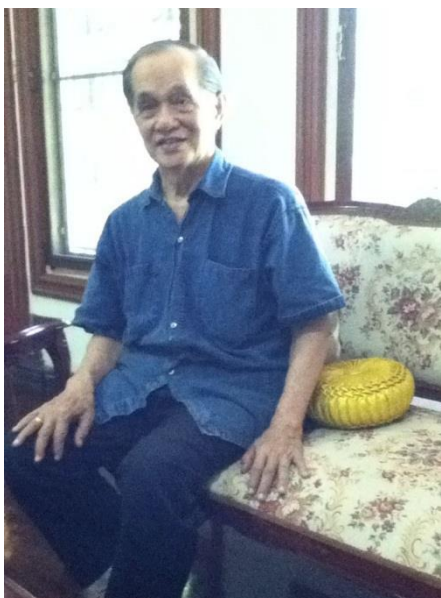
ตอนนั้นครุเป็นพิธีกร ครุมีท่านอยู่ที่นั่น จากนั้นมาก็หม่อมจรรยา จากหม่อมจรรยามาก็จำ ไม่ได้ แต่ปัจจุบันนี้ก็มี ใครที่เป็นศิลปินแห่งชาติด้านลิเก แล้วก็ไม่ได้ไปเลย เขาก็ไม่ได้มาบอก

สรุปแล้ววัดพระพิเรนทร์ เป็นที่รวมนักดนตรี ต่างคนต่างมีอะไรดีก็มาบรรเลงเล่าสู่กันฟัง แต่ ว่าการแพ้อะไรชนะนี้อาจจะไม่มี แพ้นะอยู่ที่ผู้ฟัง ชอบคนไหน วงไหน เขาก็ฟังคนนั้น พวกที่เขาไม่ สนใจ เขาไม่รู้จัก อันนี้ก็ยุติธรรม วัดพระพิเรนทร์ ก็มีอย่างที่ยกไปแล้ว เพื่อความสนุกสนาน บันเทิง วิชาการ แต่ถ้าวิชาการยังไม่มีคนไหนแบบนี้ที่เอาไปเขียน เพราะว่าสาระที่สำคัญหายาก การเป็น ระเบียบ การตั้งวง การเป็นระเบียบของการบรรเลงไม่มี อย่างเครื่องหนังก็ตีชะดัง คนระนาดไม่ได้ยิน

หนึ่งเครื่องเสียงก็เปิดเซตง คือคำว่าตีใช้ได้สำหรับวัดพระพิเรนทร์ แต่ถ้าคำว่าบรรเลง ถ้าหากว่าบรรเลงแล้วต้องมีความไพเราะ ต่างคนต่างซ้อมเสียงต้องมีความไพเราะ ใช้นี้ไม่ใช่บรรเลง ตี ใช้ตีกันเหลือเกิน ไม่มีความไพเราะ ก็เอาไว้เป็นจุดหนึ่งเป็นการศึกษาเอาไปวิเคราะห์ตามที่ครูรู้ก็บอกอย่างนี้ล่ะ

คำสัมภาษณ์
นายแพทย์สุพจน์ อ่างแก้ว
วันที่ 19 เมษายน 2556

ความเกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรีไทยวัดพระพิเรนทร์

เขาก็มีวัดพระพิเรนทร์มา 20 กว่าปีนะ ที่แรก ดร.อุทิศเขาก็เริ่มๆเป็นมาแล้ว พอมาทีหลังเขาก็ออกไป ก็เปลี่ยนๆ จนกระทั่งมาเป็นผม ผมก็ออกจากวัดพระพิเรนทร์ ฟังออกมาได้สองปีนี่เอง เขาก็ให้อยู่เรื่อยมา อยู่มา 20 กว่าปี เป็นนายกมา เขาก็เปลี่ยนๆมาเขาก็ให้ผมเป็น ผมก็ไม่ได้คิดอะไรมาก ก็ช่วยๆเขาไป แล้วก็ไม่ได้มีงานอะไรมากด้วยนะ

ผู้ชักจูงเข้าไป

ก็นักดนตรีด้วยกัน ผมก็รู้จักกันเพราะว่าท่านดั่งช่อง 5 ผมอยู่ช่อง 3 ช่องสี่ ก็รู้จักกัน ครั้งแรกที่เข้าไปก็ไม่ได้ไปอะไรกับเขาหรอกนะ ที่เข้าไปก็เห็น มล.ขาบ ชายกลาง ก็รวมๆกันตั้งอยู่ ผมก็ไม่ได้ไปยุ่งกับเขา รู้สึกจะหาตัวไม่ค่อยจะได้ เขาเลยมาหาผม ผมก็พอช่วยๆเขาได้ก็ได้เป็นเรื่อยมาฟังมาออกสักสองปี

ความมุ่งหมายของสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน

ผมมองๆดูแล้ว คนอื่นเขาบอกเข้าไปทำไม เรื่องเกี่ยวกับไหว้ครู มันจะเข้าทรงเหมือนอะไรต่ออะไรต่างๆ เราจะเข้าไปทำไม ผมบอกผมไม่ได้เข้าไปในลักษณะนั้นนะ เพราะลักษณะช่วยในวัฒนธรรมในเรื่องของการไหว้ครู ทางดนตรีปีพาทย์ การแสดงต่างๆ มันก็ดี ซึ่งผมก็มองในลักษณะว่าจะได้ไปช่วย มันก็ดีนะ การไหว้ครูเนี่ยเราไปดูในปลีกย่อยของความเคารพมันก็ดี คือถ้าคนมันเคารพกันจะด้วยวิธีใดมันก็ดีทั้งนั้น มันไม่น่าเกลียด ส่วนต่างๆที่แฝงมากมาย มันก็เป็นของส่วนบุคคล อย่างเราไปเราก็เฉยๆ ผมก็เคารพครูมันก็ดี จะเคารพเป็นพระฤาษี มันก็เป็นการอุปโลกน์ขึ้น มันก็เป็นสิ่งที่ดี พระพุทธเจ้าเราก็ไม่เคยเห็นองค์ท่านก็ปั้นกันไปปั้นกันมา มันก็ไม่เสียหายอะไรนี่ เขาว่าถ้าคนเคารพกันมันก็เกิดความผาสุก เพราะฉะนั้นพวกดนตรีที่เขาเคารพครู มองๆไปแล้วเขาก็ทำถูกนะ เพราะว่าดนตรีอะไรกันเล่นสมัยโบราณ เขาต้องมีครู เขาว่าครูนั้นอยู่ในจิต ถ้าเราเคยออกไปร้องเพลง ว่าขานกัน ไอ้กลอนเพลงที่อยู่ในใจเราเนี่ย บางทีเราก็จำได้บ้างจำไม่ได้บ้าง ทีนี้พอนึกถึงครู คล้ายๆเหมือนมีครูช่วยมันก็เลยทำให้กล้าขึ้น โดยเฉพาะเราไม่ได้ฟังคอมพิวเตอร์ เราก็ฟังครู อันนี้มันอยู่ในใจ ถ้ามีคนคอยช่วย เราก็กล้าต่อว่าต่อขาน กลอนก็ไม่จำ เขาว่าอย่างนั้นนะ มันก็ดีนะ คล้ายๆบางทีเราก็นึกถึงคำครูได้ ผมก็เรียนวิทยาศาสตร์ก็นึกถึงครูนะ ยิ่งสมัยก่อนหมอกับครูนั้นมันมาก เดียวนี้สิน้อยลง เหมือนร้องรำทำเพลง รำที่มาจากครูต้องอย่างนี้ ดูอ่อนช้อยกลมกลืนดี มันก็นับถือครู เพราะฉะนั้นเวลาจะทำพิธี ผมเองก็เป็นคนธรรมดา แต่ก็ไม่ได้ห้ามปราม เพราะว่าเป็นเรื่องของจิตใจที่เขาจะใฝ่เคารพ ใฝ่รู้ มีความเกรงใจแทรก มีอะไรต่างๆ ผมก็ไม่ห้ามเพราะว่าเป็นสิ่งที่เขาปลูกฝังกันมานาน ซึ่งเราเข้าไปเราจะไปทำแก้อะไรๆ จะไปห้ามผมก็ไม่ทำ แม้แต่เขาเข้าทรงกันตอนที่ปีพาทย์ ตอนที่พระพิฆเนศวรอะไรเงี้ยนะ ตอนที่หน้าพาทย์อะไรต่างๆ แล้วคนก็ชกดินชกทอง เป็นคนแก่เป็นเด็กอะไรต่างๆ เรามองดูแล้วมันเป็นการเคลิบเคลิ้มของจิต

การคัดเลือก

เมื่อก่อนนี้เราก็แล้วแต่เพลงถวายเป็น เพลงถวายเป็นเขาก็เล่นให้ครูฟัง ครูก็คือพระฤาษี ครูแก่ๆนั้นอยู่ เราก็ดีไป คือหัดเพลงอะไรมาก็มาเล่น ฉันทักจะอวดว่าฉันทัก ครูก็มีศิษย์หลายคน หลายพวก หลายรุ่น หามาแสดงเป็นรุ่นๆไป ทีนี้ก็แล้วแต่ความเหมาะสมของกรรมการที่จะให้ มันแล้วแต่จะทำ ปีนี้เอาตำรวจ ทหารเรือ ทหารบกมาเล่น เอามาพร้อมกัน ครูที่นี้ขอก็เป็นลูกศิษย์ เป็นครูของกรมทหารบก ทหารอากาศ ตำรวจ ก็ไปเอามาเล่น เป็นการถวายเป็น เพราะฉะนั้นไม่แล้วแต่ความเหมาะสมอย่างปีที่แล้วยังปีนี้นั้นเขาไม่สะดวกจะมา เราก็ไม่เอา ไปเอาของที่สะดวกกว่า เขาก็จะเสนอตัวมา หรือเราไปขอร้องเขา ก็แล้วแต่ แต่เมื่อก่อนนั้นเล่นด้วยความสมัครใจ เขาเรียกว่ามาถวายครู

งบประมาณ

งบประมาณในการจัดนี้ก็ไม่มีอะไรมาก แล้วแต่คณะ แล้วแต่จะเล่นกันยังไง เผอิญวัดพระพิเรนทร์นี้เรามีกรรมการ และก็มีคนที่กว้างขวาง เพราะฉะนั้นค่าใช้จ่ายต่างๆก็ร่วมๆกันออก โดยมากก็มีคนมาบริจาค ก็ช่วยๆ แต่ส่วนกลางนี้เราก็มีของเราไว้ เขาบริจาคเท่าไรก็เอามาเก็บว่าที่หลัง เพราะฉะนั้นห้าบาท สิบบาท ร้อยบาทไร้งี้ ก็ขึ้นป้ายเป็นเกียรติให้เขา แล้วค่าใช้จ่ายก็มีการทำบุญเลี้ยงพระ แล้วก็เลี้ยงน้ำร้อนน้ำชา เครื่องสังเวท ก็เป็นค่าใช้จ่าย เครื่องสังเวทก็แล้วแต่ตามบ้าน ถ้ามีมากเขาก็ให้

ผลของการขึ้นประท้วงที่มีต่อวงการดนตรี ตัวนักดนตรี

คืออย่างนี้ เมื่อก่อนนี้วัดพระพิเรนทร์ก็เป็นทีเดียวยี่ดั่งหน้อย ก็มีการจัดสรรคัดเลือก พอใครได้ผ่านทีนี้แล้วก็เอาไปคุยได้ว่า ฉันทนะผ่านวัดพระพิเรนทร์มาแล้วนะ ใ้ไ้เป็นอีโก้ในใจ ก็แล้วแต่ใครจะคิด แต่จริงๆแล้วเราก็ไปเชิญเขามา แต่การไปเชิญทางกรรมการเขาก็มองเห็นหน้าแล้วว่าน่าจะไปเชิญสมควร อะโรอย่างนี้ ก็เหมือนกับลิเก เขาก็ไปคุยว่าเขาได้ผ่านวัดพระพิเรนทร์มาแล้ว ก็เป็นที่เชื่อถือได้ว่าเขาเล่นไม่เลวหรอก ก็เป็นเฟเวอร์อย่างหนึ่ง

กติกากการประท้วง

คือว่าการที่ให้เขาเล่นบางทีเราก็ไม่อยากจะบังคับมาก เพราะบังคับมากเนียทำให้เขาเครียด เวลาที่เขาจะมาประท้วง เพลงเดียวกันนี่นะ อะสี่บท หกบท แปดบท เขาก็ต้องไปซ้อม พวกนี้มันเป็นมาตรฐาน ใครจะเก่งจริงก็อยู่ที่การบรรเลง เพลงไม่ผิด ยังต้องมีพรียงพรายถูกต้อง จังหวะรุกเร้า คึกครื้น อะไรต่างๆ เขาก็ไปซ้อม ไปแต่งทางมา มันก็ทำให้เขาเครียดมาก เพราะฉะนั้นเราก็แล้วแต่จะบรรเลง บางทีก็ไม่ได้บอก ก็แล้วแต่ว่าทางนี้จะเล่นเพลงอะไรๆ ก็ดูเพลงที่สูสีกันหรือเพลงที่ถนัด เราจะไปบังคับให้เขาเล่นเพลงทยอย แล้วก็ทางนั้นก็ทยอย มันก็เชือดเฉือนกัน แต่เขาเอาคนละเพลงซะ มันก็เป็นคนละทาง ผู้ฟังก็จะได้รับฟัง สนุกสนาน คือเราก็ไม่อยากจะให้เกิดความแตกแยกถ้าเราจะให้มันห้าห้ากัน ว่าชิงรางวัลชนะเลิศ ใช้เพลงเดียวกันเล่น อย่างนั้นจะต้องมีรางวัลจูงใจ สมมุติเขาประท้วงกันเนี่ย ถ้าเขาจะเอาที่ 1 อาจจะต้องจำกัดเพลง แล้วแต่กรรมการให้

รางวัลตอบแทนในการประท้วง

รางวัลที่ตอบแทนวัดพระพิเรนทร์ไม่มี เพราะว่าถ้ามีก็เกิดความแตกแยก เคยมีเหมือนกัน เมื่อก่อนคนเขาให้อะไรต่ออะไรไปนะ ทีนี้รางวัลที่จะให้ทุกคระมันก็ไม่พอ ก็ต้องเลือกสรร จะเอา

กรรมการหรืออะไรที่ยกมือ ไอ้คนที่ไม่ได้ก็เสียใจ ตอนหลังก็เลยไม่ให้เลย อาจจะให้เป็นค่าตอบแทน สำหรับฝึกซ้อม ทีนี้ก็แล้วแต่

ปัญหาถาวร และปัญหาสำคัญในการจัดงาน

ปัญหาส่วนมากก็แก้ตกกันทั้งนั้น ไม่งั้นก็จัดได้นานปานนี้ไม่ได้ สำหรับตัวผมนี่ไม่ค่อยคิดมากนัก คิดแต่ว่าให้งานนี้มันสำเร็จลุล่วงไปได้ก็นับว่าดี แล้วก็ที่เราทำมานี้ก็ได้รับความศรัทธาสูงจาก สมาชิกหรือคนที่มา เพราะฉะนั้นไม่เคยขาดทุนเลย ที่อื่นเขายังขาดทุนนะ ที่ของเราไม่มีขาดทุน แล้วก็ไม่ต้องมีสปอนเซอร์รายใหญ่รายเล็กอะไรต่ออะไร ก็ไม่ได้คิดว่าเขาจะให้เท่าไร ไม่ได้คิดว่าจะต้องเป็นคนนั้นคนนี่ ไม่คิด โดยเฉพาะผมแล้วเป็นคนที่ทำมานี้ไม่เคยให้ใครต้องลำบาก แล้วก็เอาหน้า มาแล้วก็จะทำให้ได้หน้าได้ตากลับไปก็แล้วแต่เขาคิด แต่เราเองก็แล้วแต่ศรัทธา

ข้อเสนอแนะ

ระยะเวลาที่เข้าไปจัด ไม่รู้สมัยไหน รวมๆแล้ว20กว่าปีแน่นอน ก็ว่าจะออกๆ แต่เขาว่าไม่รู้จะเอาใครมาแทน เราก็ทำไป ทำแล้วไม่ลำบากอะไร แต่ผมก็เสียใจอยู่นิดนึง ก็อยากให้สมาคมเป็นที่พึ่งของศิลปินได้ แต่มันก็พึ่งได้น้อย เขามีเป็นเพียงแต่ว่า พอตายก็เอาพวงหรีดไป เอาเงินไปช่วยบ้างถ้าคนไหนเป็นสมาชิกตามส่วนนะ เพราะนี่เอง ซึ่งผมอยากจะคิดมากกว่านั้น อยากจะให้มีการส่งเสริมในเรื่องของ ศิลปะวิชา เหมือนกับมีการส่งเสริม แต่สมัยก่อนนั้นสมาคมเราก็คิดกันสูง แต่ว่ามันขาดทุนไม่ทราบเพราะอะไรนะ พอผมเข้าไปไม่มีขาดทุน แล้วก็เงินมากขึ้นๆ เราก็เก็บฝากไว้ๆ เดียวนี้เรามีเงิน แต่ก็พอจะใช้กรรมการก็อย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งผมเองบอก ไม่ชอบ อยากจะให้เขาเนียเอาเงินมาใช้สำหรับที่จะปรับปรุงให้เกิดศิลปะยั่งยืนอยู่ได้ มากกว่าที่เราจะมานั่งเก็บเงินอยู่ ที่เก็บเงินก็ไม่ใช่เงินเราเงินสมาคม แต่บังเอิญเฟเวอร์มันดี เงินก็เลยไม่ขาดทุน มันเหมือนกับที่บางแห่งเขาจะจัดแล้วก็ต้องล้มไปเพราะว่าไม่มีเงินสนับสนุน ผมก็ตั้งใจตรงนี้ แต่ก็เสียใจตรงที่ว่าอยากจะมีมีการสนับสนุนศิลปะ อย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ให้คงไว้

คำสัมภาษณ์
 อาจารย์สมาน น้อยนิตย์
 วันที่ 23 เมษายน 2556

การทำงาน

- ที่ปรึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมไทย บริษัทโอเซียน มีเดีย จำกัด

ความเกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรีไทยวัดพระพิเรนทร์

วัดพระพิเรนทร์เนี่ยตอนเมื่อก่อนก็ไปแบบไปดู วัดพระพิเรนทร์เนี่ยนะถ้าทำไม่ผิดรู้สึกว่าคุณท่านเป็นคนชอบศิลปะ แล้ววัดนั้นเป็นวัดของครูหลวงประดิษฐอยู่แถวนั้น คนสร้างเครื่องร้านแจ็กฝนเมื่อก่อนที่สร้างเริ่มก็อยู่แถวนั้นที่วัด เป็นคนที่ทำระนาดที่สวยงามที่สุดตอนนั้น ซึ่งนายชัยที่วัดยางรับต่อมา ที่วัดตอนนั้นจำไม่ได้ว่าคุณชื่ออะไรแต่ชอบก็เกิดมีการไหว้ครูกันขึ้น คือไหว้ครูแบบชนบท ไหว้ครูของท่านมีสองวัน วันแรกเป็นไหว้ครูลูกเเก วันแรกสุดดิบเขาจะมีลิเกมาเล่นทั้งคืน รุ่งขึ้นไว้ครูปีพาทย์ก็มีปีพาทย์มาบรรเลง คีนของปีพาทย์ไหว้ครู ไหว้ครูที่ว่านี้เป็นไหว้ครูสายละครนะ สายนาฏศิลป์ ไม่ใช่ไหว้ครูปีพาทย์ตรงๆ การไหว้ครูของเราเขามีสองแขนงที่คนเขาจะไหว้คู่กันเสมอ วิทยาลัยนาฏศิลป์ก็เหมือนกัน แขนงนาฏศิลป์คือโขนละคร แขนงเราคือปีพาทย์ แต่ที่นั่นไหว้ครูนาฏศิลป์ ในระยะแรกจะเป็นครูอาคม เป็นพระรามของเรา เป็นครูผู้ใหญ่ เป็นคนไหว้ แล้วนักดนตรีก็จะเชิญระดับผู้ใหญ่ ครู

บุญยง ครูบุญยงเมื่อก่อนนี้พวกครูดนตรีใหญ่ที่มีเหลืออยู่เมื่อก่อนจะเป็นผู้ทำพิธีทั้งหมดก็เป็นเรื่อง ปี่พาทย์ พวกลิเกอาจจะมาด้วยอะไรด้วยก็แล้วแต่ แต่ถ้าวินเขาก็จะมาไหว้ครูหฺนะ แต่ว่าทางเรานั้น คือนวันนั้นก็จะมีปี่พาทย์บรรเลงตลอด แต่ปี่พาทย์ในวันนั้นจะเป็นการประกวดประชัน ไม่ถึง จะเรียก ประชันวงก็ได้ประกวดก็ได้ แต่ไม่สมบูรณ์แบบ ถ้าโบราณประชันจริงๆ เพลงต่อเพลง เพลงเดียวแล้วรู้ แพ้รู้ชนะเลย เหมือนหลบๆ นิดๆ เหมือนหลบคือถ้าประชันต้องอย่างเงี้ย บางทีเพลงไม่ซ้ำกัน เพื่อไม่ให้ ตีกัน แล้วเขาก็ดูเองไม่มีกรรมการในช่วงแรก คือให้ดูกัน มึงเล่นเพลงนี้ อ้าวเพลงนี้มันดีกว่านี้กว่า ก็ ชนะสิ ไอ้เพลงที่สู้ไม่ได้ก็บอกก็ลองเพลงเดียวกันสิ ก็ยังเป็นปัญหาให้แก่ผู้ดูเป็นคนคิดเอง

ช่วงแรกที่ครูไปครูก็เริ่มเป็นช่างบันทึกเสียง บันทึกเทป องค์กรกลาง องค์กรเจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร เป็นชายกลางเขาเรียกกัน เป็นเจ้าของวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ชอบมาดูแลเรา อดเทป ถ่ายนู่นถ่ายนี่ ก็เอาเราไป ก็พอใจฉัน ก็เชิญชวนไป ก็เป็นคนอัดเทป เพราะเรารู้หมดวงเป็นยังไง นี่ก็คือในการเริ่มไปครั้งแรก เพราะว่าไปเราประกวดไม่ได้ วิทยาลัยนาฏศิลป์ห้าม กรมศิลปากรห้าม ประกวด เพราะถ้าแพ้เสียเลย นั่นคือช่วงแรกที่เราไป แต่พอไปบ่อยเข้าๆ สักพักนึงก็มีลูกน้องคนนึง เมื่อก่อนครูอยู่วงครูโม เป็นวงลูกศิษย์ครูประสิทธิ์ ครูโมก็มีวงอยู่ที่วัดบางเสาธง เสาร์-อาทิตย์เราจะไป ทากินที่นั่นกัน แล้วก็ได้เพลงมอญจากที่นั่น ก็มีคนในบ้านคนนึง ปีก่อนปีนึงคนของเรา นายนิกรเนี่ย เข้าไปตีฆ้องให้วงๆหนึ่ง คนเดียว แล้วปรากฏว่าวงนั้นแพ้ ครูจำชื่อวงไม่ได้ แต่นิกรเนี่ยเป็นวงของเรา แต่ว่าไม่ได้ไปในนามของเรา เขาเข้าไปอยู่ในวงใดวงหนึ่งไม่รู้ ก็แพ้เค้า ก็มีคนเด็กเขาพูด นี่ไงพวกกรม ศิลป์ยังแพ้เขาเลย พวกฉันก็โกรธ พอปีหน้าเราขอลงผู้ประชัน กับนายสมนึกด้วย นายคนที่ว่าวงนี้ไม่สามารถเอาชนะมันได้เลย นายสมนึกเนี่ยระนาดตอนนั้นจัดมาก เก่งมาก ทั้งร่อนทั้งอะไร เป็นที่ยอมรับกันเนี่ย แต่เราก็นินดี เราก้พยายามไม่ใช่ชื่อวงครูประสิทธิ์ ไม่ใช่ชื่อวงโรงเรียนนาฏศิลป์ ใช้ชื่อวงครูโม ปลื้มปรีชา ที่เราไปอยู่ แล้วก็ลูกครูโม นายเขียวเป็นคนตีระนาด ครูบุญช่วยกับพวกเราเป็นคนปรับ คือปรับสไตล์ครูประสิทธิ์แต่ไม่บอกให้เขา รู้ คิดว่าถ้าแพ้ก็แพ้ของเราเนี่ย เดี่ยวครูเราเสียชื่อ พวกเราไม่เคยประชัน

การประกวดครั้งนี้มีกรรมการ คราวนี้ประกวดจริงๆเลยนะ จะว่าประชันก็ได้ ดร.อุทิศ เป็นกรรมการ เอาสิ เขาก็ชี้แจง แพ้อะไรยังไงบอกหมด มันแพ้กันแค่ลูกเดียว ความจริงสมนึกมันก็ที่สุดแล้ว แต่ปรากฏว่าวงของครูโม ปลื้มปรีชา นายเขียวเนี่ยเขาตีเสียงหนักแน่น นายนิกรหฺนะร่อนอย่างเดียว ตั้งแต่ต้นจนจบร่อนเสียงเดียวหมด แต่ครูประสิทธิ์เจ้าแห่งเสียง เราเอาสไตล์ของครูมาหมด คือ รัวสามลูก ตรงนี้ชนะเขาเรียกว่ารัวสามลูก คือเน้นที่ตัวนี้ เขาก็บอกว่าชนะนิดเดียว แล้วจากนั้นเป็นต้นมา จึงมีคำสั่งฎออกมาว่า ห้ามนักเรียกนาฏศิลป์หรือว่ากรมศิลปาลงอีก แล้วต่อไปวัดนั้นก็ยังมีมา

เรื่อยๆ เปลี่ยนผู้ใหญ่ไปๆตายไปก็เหลืออยู่ แต่ประเพณีเขายังเหลืออยู่ ปัจจุบันก็ยังทราบว่าเป็นครั้งแรก เป็นของลิเก จะมากันมากมาย ปรากฏว่าไหว้ครูกันตั้งแต่สี่โมงเช้า สี่ทุ่มยังไม่หมดเลย ครูบุญเลิศ ตอนนี้อยู่ที่ลิเกแห่งชาติทางฝ่ายของลิเกเป็นผู้ทำ ฉันทน์ก็เคยไปเมื่อสองครั้งหลังนี้เอง คือเอียนแล้วใจ ก็ไม่เอาอะ ไปแล้วที่จอดรถอะไรก็แน่น แต่ว่าสังคมตรงนั้นยังดีอยู่ เขาจะมีการประชัน บางทีก็เหล่าทัพมั่ง ก็สี่เหล่าทัพมาประกวดประชัน จะใช้คำไรก็แล้วแต่ แต่ว่าไม่เคยมีการประกวดจริงๆแบบสมัยฉันเลย ก็ดีแบบว่ามึงทยอยถูกก็ทยอยบ้าง ดีปรบไปก็ปรบไป ก็เท่านี้ ให้มีอะไร ก็เลิกพากันไป พอถึงตอนเช้าก็ไหว้ครู

ลักษณะการประชัน ไม่เปลี่ยนเพียงแต่เขาจะจับคู่ไว้เลย ปีนี้จะเอาสี่เหล่าทัพมั่ง แล้วเขาก็บอกเพลงกันว่าเอาเพลงประเภททยอยเอาหน้าทัพเป็นเกณฑ์ ปีนี้ประชันเพลงทยอย ยังไม่ทำแบบเพลงต่อเพลง ลืมเล่าไปอย่างนี้ ก่อนที่ครูเขียวชนะเลิศแล้ว ปรากฏว่าขณะนั้นมันมีรุ่นน้องอีกรุ่นหนึ่ง ครูเพลิน ตีระนาดไหว่มาก เป็นขวัญใจของวัดพระพิเรนทร์ ดั่งขึ้นมา แต่ว่าเป็นวงโจว ต่อมาปีหลังนายเพลินดังมากเป็นที่ติดใจ แต่เสียดายว่าอายุเขาน้องอยู่ไม่นานเขาก็เสียชีวิต

ปัจจุบันก็เหลือธรรมดา ถ้าทราบไม่ผิดมันระดับนักศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยมีวงหลายวง ตอนเมื่อสามสี่ปีก่อนเคยไปครั้งหนึ่ง คุณป้อมบอยไทยเขาเป็นกุนซื่อ เป็นคนช่วยจัดการเรื่องปีพาทย์ เคยให้โอเชียนเราเนี่ยไปถ่ายทำปีนี้ แต่เราไม่ให้เอาออก เรอบอกว่ามันเป็นปีพาทย์ป่า มันเล่นกันแบบฮือฮา ฮาเฮ ไม่อยากให้เด็กได้เห็น ตีระนาดเนี่ย แพ้ด้วยตัวเองทุกวง ถ้าเป็นภาษาสมัยที่ฉันเป็นกรรมการอยู่ ไหวจนตาย เร็ว แต่เร็วแล้วไม่สุด ไม่รู้ว่าเด็กสมัยนี้ หรือครูที่สอนเด็กจะรู้หรือไม่ว่าตีไปเนี่ย ไหวไปเนี่ย แล้วตีไม่สุดก่อนสุดท้ายเขาเรียกว่าตาย แพ้เลย ปัจจุบันไม่รู้จะบอกใครตีว่าการตีระนาดตาย แพ้

ขอออกไปถึงกฎการประชันสมัยนี้ด้วยว่า ทำไมคนที่มาจากต่างจังหวัด คนที่ไหวๆ ทำไมแพ้มหมด แล้วคนก็ตบมือเขาเออะทำไมเขาแพ้ เราต้องเรียกมา แล้วมานี่ แล้วมาดุกติกา นายรู้ไหมว่า นอกจากกติกาในการตีเพลง ผิดคำร้อง ขาดเกินแล้ว ที่ตัดสินแพ้เลย นายรู้ไหมอะไรอีกที่ตัดสิน หลุดก็แพ้ หลุดก็แพ้ คนสมัยก่อนร้ายกาจมาก เขาถือว่าบังคับมือไม่ได้ อย่างนี้เดี๋ยวไม่ได้ คำว่าเดี๋ยว ต้องรู้ทั้งกำลัง รู้ทั้งฝีมือ เขาถ้อยกว่าคำพระพุทเจ้าเลย นิดเดียวถือว่าขาดเลย เหมือนกันเราก็ถ้อยนะ แต่เขาไม่รู้ เขานึกว่านิดเดี๋ยวน่า หลุด แล้วก็ตีได้จบเพลงคนเฮใหญ่ ทำอะไรแพ้ แล้วก็ตาย ล้ม บางคน คำว่าล้มก็รู้หรือกะ แน่วขึ้นไป อ้าวแนวกลองแนวมึงไปหลุดกลางท่อน หรือมึงไปกลับฉับฉิ่ง คนเดียวก็สามารถถือว่าแนวล้ม แพ้แล้วรู้ไหม เขาละเอียด พอตัดสินเสร็จ บัตรสนเท่มาเต็มเลย เนี่ยแหละ เขาไม่รู้จัก คนเล่นเยอะแยะเลยแต่ไม่เข้าใจ

เรื่องการจัดงาน

แน่นอนเข้าต้องมีสุกดิบ วันพุธเป็นวันสุกดิบ เขาก็จะมีปีพาทย์ ทำเหมือนโบราณก็คือปีพาทย์ไม้แข็งหนึ่งวง ซึ่งเชื่อว่าไม้พันเครื่องคู่ หรือเครื่องใหญ่ เครื่องห้าคงไม่เอาแล้วล่ะ ก็อาจจะเชิญปีพาทย์ใครมาก็ได้ เอาผู้ใหญ่มาเพื่อให้เด็กดูว่ามาไหมโรง เมื่อก่อนครูบุญยงครูบุญยังอยู่ ครูบุญยงครูบุญยังมักจะถูกมา เพราะสองพี่น้องนี้ชอบงานวัด สองพี่น้องนี้เขาชอบ เขาจะมีกำลังดี เขาตีเสียงดูมาแล้ว เขาเรียกเป็นที่นิยม แล้วก็จะมีคนซ้องต่างๆเทศบาลมาไหมโรง การไหมโรงเนียเป็นประเพณีของวงปีพาทย์เลย ขึ้นไปตั้งปีบต้องไหมโรง ไหมโรงมีความหมายอยู่สองประการ ประการแรกคือไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เคารพครูอาจารย์ แล้วก็อัญเชิญเทพยดาฟ้าดินมาเป็นสักขีพยานในงาน ให้รู้ว่าต่อไปจะมีงานอันเป็นมงคล ประมาณบ่ายสามโมงก็เริ่มและ ไหมโรงเสร็จก็อาจจะโชว์เพลงเรื่องที่แสดงการรับพระ เป็นการโชว์ก่อนไม่ใช่การรับพระเลย เพราะเพลงเรื่องเป็นเพลงที่คนระนาดสามารถโชว์ก่อนว่า จะเก่งขนาดไหน จากนั้นพระก็จะมาสวดมนต์เย็น จบก็รับพระ ก็จะมีเพลงของเรา จากรับพระเสร็จแล้วก็จะมีลิเก เมรุศพ ศาลาศพนั่นแหละ ก็ปิดเอาฉากชิงชะ แล้วก็ตั้งเวทีขึ้นหน่อย บนนั้นนั่นหนะคือโรงลิเก วัดก็ไม่กว้างเท่าไหน ลิเกก็จะมาจากต่างที่ต่างทาง ง่ายๆพระเอกทั้งโรง มาถึงแม่ยกก็จะเยอะก็มารับพวงมาลัยกัน ไม่อะไรมากมาย ออกมาก็จับขอเงิน เมื่อก่อนเครื่องแต่งกายยังไม่ขนาดนี้ สมัยนี้ต้องยอมรับเลย นั่นคือคืนลิเก หหมดไปคืนนี้

เข้ามาก็จะมึงปีพาทย์ ก็จะมีไหมโรงเข้า พอไหมโรงเสร็จก็เหมือนกัน จะมีเพลงซ้ำหนึ่งเพลงรับพระมาสวด เราเรียกว่างานสวดมนต์เย็นฉันทเข้า จากนั้นไปก็เกิดพิธีไหว้ครู ตรงที่เป็นโรงลิเก ก็เปลี่ยนเป็นตั้งศีร์ษะนาฏศิลป์ ครูโขนนาฏศิลป์เยอะมาก 30 กว่า ปีพาทย์เรา 9 องค์เท่านั้น แล้วก็จัดพิธีเครื่องสังเวย เครื่องควาหวานมีตามตำรา ไม่มีการย่อ แม้กระทั่งกัญชยาฝิ่นก็ต้องหา มีครบทุกอย่าง แล้วก็มีการครอบครู ต่อมาก็คือคืนถวายมือ ก็เป็นคืนที่ลูกศิษย์มาเจอกัน แล้วก็มาเคารพไหว้ครูเห็นแท้จริงอย่างนั้น

คำสัมภาษณ์
 อาจารย์สมชัย ชำพาลี
 วันที่ 11 เมษายน 2556

การทำงาน

- เจ้าของกิจการร้านผลิตและจำหน่ายเครื่องดนตรีไทย “สมชัยดนตรีไทย”

ความเกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรีไทยวัดพระพิเรนทร์

อันดับแรกเลยก่อนนี้ เอาเมื่อแรกๆเลยเราก็สนใจ แล้วก็เป็นการตื่นตัวมากเลยนะในด้านดนตรีไทยในสมัยนั้น โห้ย ใครได้ขึ้นวัดพระพิเรนทร์รู้สึกว่าจะแหม มันเป็นเกียรติมากๆเลยถ้าใครเขาไปเล่นบนนั้นได้เนี่ย คือเขาจะคัดเอา วงต่างๆตามต่างจังหวัด อย่างราชบุรี เพชรบุรี อุทยาน ลพบุรี อะไรอย่างเนี่ย เขาจะมาไกลๆ ก็เอาวงไกลๆกันมา แล้วครูพวกนี้ ก็มีครูอาวุโสทั้งนั้นสมัยก่อน มีบุญยัง บุญยัง มีผู้อาวุโสตั้งแต่ ดร.อุทิศ นั้นแหละมา มาทำกันสมัยนั้นก็จะไม่มีอย่างนี้ คือต้องมีบรมครูเยอะ แล้วตามต่างจังหวัดเขาก็จะปรับเพลงมา อย่างเพลงเนี่ย หนึ่งในที่เราได้ฟังสมัยนั้นคือเพลงมันมีทุกรสแบบว่าทาง เขาฟังทาง ฟังกลอน ฟังอะไร สำเนียงของมอญ พม่า เขมร ไอ้เราจะฟังแล้วรู้สึกมันต่างกัน ต่างกับสมัยนี้ สมัยนี้คล้ายๆว่าอะไรก็ได้เอามาใส่ให้สนุกสนานเฮฮาไป มันไม่เป็นเรื่องเป็นราวเหมือนสมัยก่อน และเพลงก่อนๆเนี่ย คนที่เอามาเล่น ก็คล้ายๆว่าจะหายไปแล้วก็เอามาปรับใหม่ เอามาทำ

ใหม่ เพลงโบราณโบราณ บางทีเขามีมาต่อยอด เช่นเขามีสามชั้น ก็ไปต่อออกสองชั้น เล่นแค่สองชั้นก็ไปออกชั้นเดียว ชั้นเดียวก็ไปออกครึ่งชั้น เขาจะมีต่อไปอย่างนั้น

ช่วงแรกที่เราได้มีการจัดงานวัดพระพิเรนทร์ บทบาทในช่วงนั้นคือในสมัยนั้นเป็นคนระนาด มาจากต่างจังหวัด อยู่จ.กาญจนบุรี เข้ามาสัมผัสในกรุงเทพฯ สมัยนั้นเป็นคนระนาดที่ว่าหารุ่นเดียวกันเนี่ยหายาก หมายความว่ามันไม่มีรุ่นเดียวกันหรอก มีแต่รุ่นอายุมากๆ เขาก็ไม่ทัน ไม่เหมือนเรา เรามันทันต่อเหตุการณ์ หนึ่งสมัยนั้นมันเป็นระนาดลิเกเข้ามา คือลิเกสมัยก่อนเนี่ย ระนาดลิเกกับระนาดสังคีต หรือตามสำนักเนี่ยมันต่างกัน ระนาดลิเกต้องหัวดี ต้องแบบว่าปฏิพานไหว ปรึบต้องดี แล้วคนเดียวเนี่ยสามารถจะแก้ไขได้หมดทุกอย่าง เหมือนว่าลิเกทั้งโรงสืบทอดคนเนี่ย ขึ้นอยู่กับคนเดียวคือคนระนาด เขาต้องรับอยู่คนเดียว เขาร้องมาเรารับคนเดียว เพราะฉะนั้นคนระนาดลิเกสมัยนั้นหะลำบาก แล้วก็ต้องหาประสบการณ์แล้วมาก แล้วเราก็เข้ามาอยู่กรุงเทพฯ พอดีบังเอิญเราเข้ามาอยู่ตรงนี้ ฝั่งธนเนี่ย รู้สึกรุ่นเดียวกันมีแค่สองคน นอกนั้นก็จะมีพวกรุ่นพี่ๆ เขาแบบไม่ค่อยทำลิเก เราเนี่ยทำลิเกมา รู้เรื่องลิเกในด้านลิเกว่าเรื่องนั้นมันจะต้องเป็นยังไงๆ เขาจะให้เรื่องได้ เพราะเราตีเข้าหาตัวละคร ไม่เหมือนสมัยนี้ คือฟังไม่ได้ ตั้งแต่นั้นมาก็เข้าไปวัดพระพิเรนทร์ เข้าไปดู พอไปดูเราก็เข้าไปสัมผัส ตอนนั้นก็รู้จักครูบาอาจารย์เยอะ คนที่ซึกจุงเข้าไปคือหมอสุพจน์ อ่างแก้ว ช่วงหลังหมอสุพจน์ อ่างแก้ว เป็นคนคุม เป็นนายก สมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน แล้วบังเอิญเขาเชิญไป เขาก็ขอ เพราะมันไม่มีใครแล้ว อายุมากๆ สมัยนั้นพี่ไบเขายังอยู่ พอพี่ไบเสียเขาก็จัดตั้งให้เป็นรองนายกสมาคม ไอ้เราจริงๆ แล้วก็ไปหรอก แต่ไอ้ความที่ว่าเขาบอกว่าศิลปินเราก็อยากจะรักษาเอาไว้ ถ้าไม่มีคนอยู่ตรงนั้นมันก็ลำบาก หนึ่งคนที่อยู่ได้จะต้องมีใจ ยอมเสียสละ คนเราถ้าทำตรงนี้ได้ก็อยู่ได้ ถ้าไม่มีคนเสียสละ มันก็ทำไม่ได้ เพราะเขาเห็นในตรงนี้ พอมานำที่นี้ตั้งแต่นั้นก็ไม่ได้ตีระนาด ก็มาทำดนตรีไทย เลิกจากทำลิเกก็มาสร้างดนตรีไทย เพราะช่วงนั้นดนตรีไทยเนี่ยหาช่วงยาก แล้วบังเอิญช่วงนั้นดนตรีไทยกำลังบูมเรื่องเครื่องมอญ สมัยนั้นวัดพระพิเรนทร์เขาทำเครื่องมอญ ตอนนั้นจากข้างตรงนั้นหายตัวไป ก็มีที่นี้ที่เราไปดูมาแล้วก็มาถ่ายทอด ไปดูมาแล้วก็ทำแบบวัดพระพิเรนทร์ ช่วงที่เข้าไปเป็นช่วงประมาณอายุ 30 กว่าๆ เริ่มมาอยู่ตรงนี้ตอน 2550 แต่เริ่มมาดูวัดพระพิเรนทร์ก็ช่วง พ.ศ. 2512-2513 ก็เข้าไปดูเรื่อยๆ ตอนนั้นยังไม่ได้ไปอยู่นะ สุดท้ายนี่จนเขาดึงเข้าไป ก็ไปช่วยเขา ที่แรกก็ไปเป็นกรรมการ แล้วก็ไปรองประธานดนตรีไทย แล้วมาส่วนหนึ่งเจ้าบ่อมเขาก็ไปจัด เป็นลูกทีมเข้าไป เขาก็ไปหานักดนตรีเข้าไปเล่น

การจัดโดยรวมในช่วงนั้น

ช่วงนั้นก็ดี เราก็ไปดูศึกษาดู เขาให้เราไปก็เป็นตัวช่วย สมัยนั้นเคยขึ้นไปดี แต่ไม่ได้ไปไหนไปเต็มตัว สมัยนั้นเอาเครื่องที่บ้านนี้ไป แต่ก็ไม่ได้เป็นกรรมการอะไร คือเราไปดูเรื่อยๆ ไปดูว่าวงนี้เขาเล่นกันยังไง สมัยนี้เขาเล่นกันยังไง มันก็ตามกันมาตั้งแต่ครูบุญยง บุญยง ท่านก็ไปหมดแล้ว ก็ไม่มีใครแล้วรุ่นๆนี้ก็จะมีย่าป้อม ย่าปอง ย่าปู้ อะไรพวกนี้ อันนี้ถามว่าเขาเป็นอาชีพ มีวง เราเป็นระนาด โนเนม แต่เราก็ทำลิเก อัดเทป ตีระนาด ทำโทรทัศน์ ส่งต่างจังหวัด ลิเกทั้งปีสมัยก่อน

เท่าที่จัดกัน ที่เห็นมาคือเขาจะจัดมีระเบียบ เขาจะเอาคนต่างจังหวัดมาอะไรมา เอามาจากราชบุรีสมัยนั้นก็เล่นกันถึงสว่างนะเพราะมันหลายวง พอมาก็ทยอยกันไป เขามาอนนึ่งดู ไม่เหมือนสมัยนี้ สมัยก่อนเขามาดูเขาเรียบร้อย

ขั้นตอนการจัดงาน ก็เหมือนการไหว้ครู ลิเกเขาก็จะมีการจัดการไหว้ครูลิเก ลิเกเขาก็จะมาเล่น เขาก็จะจัดงานกันแบบว่าสมัยก่อนมี 3 คีนแล้วก็มีมา 7 คีน ตอนนี้จะลดและ มี 5 คีน 4 คีน คือลิเกเขาจะมาเล่นถวาย งานวัดเขาก็ไม่อยู่แล้วละ มาเล่นก็เก็บเงิน เอาเงินเข้าวัดบ้างอะไรบ้าง มีรายได้เข้าชมรม คือลิเกเนี่ยเขาจะมีรายได้ แต่ปีพาทย์จะมีวันเดียว วันไหว้ครู วันพฤหัสไหว้ครู วันปีพาทย์นะ สมัยก่อนก็มีพวกระนาดเขาจะมาประลองกัน ไม่ถึงกับประชัน ถ้าประชันกันไม่ได้ ประชันกันเมื่อไหร่จะมีเรื่องทุกที คือต้องเอามาประลองกันในสมัยก่อนนี่เป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นลิเกเขาจะเล่นไป 5 คีน เราก็ปล่อยให้เขาเล่น พอถึงวันพฤหัสปีบเนี่ย เข้าเราก็ทำพิธีไหว้ครู ครอบครู แล้วพอช่วงหลังจากตอนเย็นวันพฤหัสเขาก็จะเป็นของปีพาทย์ไป ปีพาทย์เนี่ยเราจะต้องควักเงินให้กับปีพาทย์ แต่ลิเกที่เขาเอามาเนี่ย เขาเอาเงินเขามาให้ เพราะเขามีรายได้ พวกแม่ยกที่เขามาดูลิเกเขาจะเสียเงินเข้ามา ปีพาทย์นี้เราเปิดฟรี เปิดฟรีให้เขาเข้ามา ถ้าเราเก็บเงินไม่มีใครมา

บทบาทของอาจารย์ในสมาคมสงเคราะห์สหายศิลป์

บทบาทก็หมายความว่าเรามาตำแหน่งเป็นนายก ถ้าเป็นดนตรีไทยเราเป็นนายก คราวนี้เราก็หาวงมาเล่น หาสักหวงอย่างน้อย คือถ้าคราวที่แล้วมันแปดวงสิบวงนี้ไม่ได้ มันเล่นกันยาวจนถึงสว่างก็เลยจัดเอาแค่หวง ก็ประมาณนี้ตีหนึ่งตีสองไม่เกินตีสาม ไม่เกินตีสอง

วิธีจัดหาวงต่างๆ

คือจริงเราดูแล้วใครๆก็อย่างจะเข้านะ แต่หนึ่งต้องดูให้พร้อม เราต้องคุยกันนะว่าต้องเรียบร้อย ไม่มีนักเลงเข้ามา หรือการเล่นนี้เราจะไม่มีเรื่องมีราว ต้องดูว่าลักษณะคนนี้เข้ามาต้องมีระเบียบ แล้ววงนี้เราพูดกันรู้เรื่อง เข้ามาไม่ได้ประชันกัน ก็ต้องหาวงที่เรารู้จักมักคุ้น พอตีบั้งเชิญเราก็

รู้จักว่า เด็กรุ่นลูก ตอนนี่เขาก็มีไฟอยู่เป็นอาจอาจารย์อยู่จิตรลดา มหิตลอะไรเงี้ย หรือเกษตรเงี้ย พอจะจัดงานก็เอาเกษตรมา มั้ง หรือเอาทุกๆหน่วยงาน จริงๆเยอะ ทีนี้เราก็ต้องพยายามเอาแค่นี้ ปีนี้เอวางนี้ก่อน แล้วปีหน้าค่อยขยับขยายกันไปเรื่อยๆถ้ามันดี ทีนี้แล้วเขาจัดกันคือครูคนนี่ไปสอนคนนี่ แล้วก็เอามาเชื่อมโยงกัน เล่นก็มาผสมกัน ความรู้สึกมันก็เหมือนวงเดียวกันแต่มาแยก มันต้องเอาคนนู้นที่นู่นมาที่นี้มาแล้วเอามาตี ทีนี้คนดูเขาจะฟังว่าวงนี้ตีเรียบร้อย วงนี้เขาตีแตกต่างกัน คราวนี้เขาดูตรงนี้

ความต่อเนื่องในการจัดงาน

จัดมาทุกปี ช่วงที่เข้าไปนี่เกือบสิบครั้งแล้ว แต่ยังไม่เคยจัดนะ ฟังจะมาปีนี้ทางสมาคมเขาให้จัดเอง เพราะช่วงที่ผ่านมาเจ้าป้อมกับเจ้าปู่เขาจัดกัน เราก็ปล่อยให้เขาจัด คือเป็นคนง่าย ๆ ถ้าเขาไม่ทำเราก็ทำ ถ้าเขาทำเราก็ไม่ต้องทำ ทีนี้ไม่ชอบ ไม่ชอบที่จะไปแก่งแย่งชิงดี ทีนี้ปีนี้ อย่างนายกสมาคม นายกหมอสุภรณ์ เขาลาออก เปลี่ยนนายกใหม่ เขาบอกไม่เอาแล้วรุ่นนั้น คล้ายๆว่ามันเห็นจวนจวนแล้ว เหมือนงานเล่นกันงานวัดเอามาประสมกันมันไม่ใช่ ไอ้เราเห็นเมื่อสมัยก่อนที่เรามาสัมผัส มันมาดูแล้วรู้สึกว่าจะเอาคนต่างจังหวัดเขาเข้ามาแล้วมาเล่น แล้วเขาออกไป โหงานการเขามากนะ รู้สึกว่าเขาเล่นดี ทำให้เขามีชื่อเสียงมีหน้ากัน

การระดมความคิดในการจัดงาน

ก็อย่างเช่นปีนี้ เขาโยนให้เราเลย ให้เราคนเดียว เราก็เลยต้องลองจัดดู การบริหารงานจัดก็จะแบ่งเป็นฉับเป็นประธาน แล้วก็จะมีรองประธาน พวกพี่พาทย์ช่วยกันดูแลกันไป เพราะสมัยก่อนนั้นมีคนเดียว แล้วเจ้าป้อมก็เข้ามา เราก็ปล่อยให้เขาจะทำยังไงก็ได้ ทีนี้ความเป็นระเบียบไม่มีอย่างนี้ พอเล่นปีบก็กลับหมด แล้วคนใกล้ๆเขาก็เล่นคนดูไม่กี่คน การจัดเวทีก็จะมีอีกกลุ่มเขาก็จะพากัน ทีนี้ทำนี่เพราะเราพร้อมทุกอย่าง หนึ่งมีเครื่องดนตรีของเรา ไม่ต้องไปเอาของเขา สองพวกนักดนตรีมาแต่ตัว อย่างเขาต้องเอาเครื่องมา บางทีเครื่องไม่สมบูรณ์

การจัดรูปแบบวงอื่นๆ

ลูกชายเขาก็จะเอววงนักศึกษา คือการศึกษาเสร็จแล้วก็กระจายออกไป เขาก็มีคู่หนึ่งปีนี้จะเอานักศึกษา ไม่รู้จะเอามาหลายบุรพาหรือก็คู่ไหนอีกคู่ นอกจากนั้นก็จะเป็นวงผู้ใหญ่ ก็จะเล่นตามเขา ขึ้นมาโชว์กัน

ปัญหาที่พบในการจัดงาน

ต้องมีแน่ๆแหละ ปัญหาถาวรก็เดี๋ยวนี้อาจจะไม่คอบพบแล้วแหละ กินเหล้าเมายาหนะมีแน่ๆ เรื่องลูกศิษย์กู ไอ้พวกปีพาทย์ไม่เท่าไรแต่พวกเชียร์นี่แหละ

วิธีแก้ก็คือ ก็ต้องเอาครูผู้อาวุโสเข้าไปเดี๋ยงจะได้เกรงบ้าง ทุกวันนี้ที่ทำไม่มีผู้ใหญ่เข้าไปเลย มีแต่วัยรุ่นทั้งนั้นแล้วใครจะไปเกรง นี่เราไปในฐานะว่าเป็นครูอาวุโส เข้าไปนั่งเป็นกรรมการเป็นประธาน คนก็เล่นไป ไอ้พวกนี้จะได้เกรงกลัวมั่ง

ปัญหาที่เป็นกรณีพิเศษ ก็มี คือไอ้ลักษณะกองเชียร์นี่แหละ มันยั่วยุ เอ๊ยคนนั้นเป็นยังไง วันนั้นก็มึนปากันมั่งเขี้ยวกันมั่ง พวกปีพาทย์นั่นแหละ

การคัดเลือก

เราต้องศึกษาว่า คนนี้ วงนี้ เร็วๆนี้ เราก็ต้องถามว่าพร้อมไหมที่จะเจอคนนี่ คือเขาต้องจอยการให้ได้ แต่การเล่นเนี่ยไม่ใช่จะไปทะเลาะกัน เราต้องพูดคุยกัน ว่าเออเล่นแบบสร้างสรรค์ สมัยนี้มันลำบากถ้าไม่ทำอย่างนั้น เพราะฉะนั้นนักดนตรีไทยพอไปเล่นแล้วไม่เอาอะลูกศิษย์ครูคนนั้น ไม่เอาคนนี่ คือไอ้คนที่เก่งจริงๆไม่ได้ คนที่เก่งไม่จริงมันได้ นิสัยคนส่วนใหญ่จะเป็นอย่างนั้น

รูปแบบวงที่เคยจัด

ก็มีมโหรี เครื่องมอญ เครื่องสาย แล้วแต่จะเล่น ที่นี้หมายความว่าถ้าจัดเครื่องมอญไม่ไหว เพราะมันเยอะมาก ก็เอาแค่เครื่องไทย และต่อไปเราถูกต้องว่าถ้าเป็นมโหรีก็กลัวจะยืดจะยาวไป จะเข้เครื่องสายก็มี ไม่ใช่ปรากฏแต่ระนาดอย่างเดียว

กติกา

เราก็จะพิตว่าจะเอาอะไรดี ให้มันเหมาะสม ถ้ามันยาวเกินไป หรือนอกจากนั้น เราก็ต้องดูว่าเพลงนี้มันเกี่ยวข้องกับอะไรตรงไหน

การประชันวัดพระพิเรนทร์มีอิทธิพลต่อนักดนตรีไทยอย่างไร

ไอ้โหมากนะ ถ้าทำต่อไปเนี่ย คือต่างจังหวัดก็อยากจะเล่น ก็จ้องว่าปีนี้มีวัดพระพิเรนทร์ก็จะไปดู เด็กบางคนไม่ได้มาเล่น ก็จะมาดูว่าเขาเล่นกันยังไง กลับไปก็จะไปไล่อะไรต่อไร สร้างกำลังใจ

อิทธิพลด้านลบ

ที่รู้คือบางคนไปเที่ยว ไม่ได้เล่น ไม่ได้สร้างสรรค์ ก็ไปอย่างนั้นแหละ แต่พวกนักดนตรีไม่มีปัญหา ส่วนใหญ่คนที่ติดตามไป มันจะไปพูดเหยียดคนนู้นเหยียดคนนี่ มันไม่น่าทำอย่างนี้ นักดนตรีด้วยกันจะไม่มัน ก็คิดว่าฉันทลาดเดี่ยวต้องแก้ อย่างนี้มี

คำสัมภาษณ์
 อาจารย์ขุนอิน โตสง่า
 วันที่ 12 เมษายน 2556

ประวัติการเรียนดนตรี

- เรียนกับครูสุพจน์ โตสง่า (บิดา)
- วิทยาลัยนาฏศิลป์

การทำงาน

- บริษัท กไลโกฏ จำกัด
- คอลัมน์นิตยสารหนังสือพิมพ์คมชัดลึก

ความเกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรีไทยวัดพระพิเรนทร์

เริ่มจาก พ.ศ. 2514 ผมอายุประมาณ 8-9 ขวบ ครั้งยังเป็นคณะสุพจน์ โตสง่า ผมก็ยังคงเด็กอยู่ ก็มีลูกศิษย์พ่อเข้ามาเรื่อยๆ ส่วนใหญ่จะโตกว่า จนประมาณผมอายุ 16 ก็จะมีลูกศิษย์รุ่นๆเดียวกัน และรุ่นน้องเข้ามา จึงเริ่มแบ่งเป็นรุ่น ทั้งรุ่นโต รุ่นเล็ก จน พ.ศ. 2522 ทางสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน ก็เชิญวงที่บ้านให้ไปเข้าร่วม ซึ่งก่อนหน้านั้นก็จะมีทุกปีอยู่แล้ว แต่เรามาที่หลังเค้า ปีนั้นไปก็เป็นปีแรกเลยที่ใช้ชื่อ “ศิษย์สุพจน์ โตสง่า” ซึ่งตอนแรกเป็นชื่อ “คณะสุพจน์ โตสง่า” ยังไม่มีคำว่า

“ศิษย์” ครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่ไปซึ่งผมเป็นคนปรับวง ผมตีระนาดทุ้ม คนระนาดเป็นลูกศิษย์ของพ่อ เป็นรุ่นเดียวกัน เป็นเพื่อนกันกับผม ชื่อคุณเสมียน อินทนะ ตอนนี้นำประกอบกิจการดนตรีอยู่ที่ภูเก็ต พ.ศ.2522 ปู่ก็เหมือนหลังจากนั้นก็ดังเลย ตอนนั้นใช้เพลงสี่บทเถา คุณชัยยุทธ โตสง่า ร้อง แล้วก็เดี่ยวแขกมอญ สองเพลง ตอนนั้นเขาจะไม่มีประชัน ให้ขึ้นทีละวงๆเลย คือกติกาของวัดพระพิเรนทร์ เค้าไม่แน่นอน บางปีเค้าก็จะประชันกัน อย่างเช่นตอนช่วงปี พ.ศ.2519 ก็จะมีประชัน ครั้งนั้นประชัน วัดพระพิเรนทร์ที่โด่งดังที่สุดก็คือ *สมนึก* ศรประพันธ์ ถ้าถามถึงสัญลักษณ์ของงานวัดพระพิเรนทร์ก็คือ *สมนึก* ศรประพันธ์ เค้าเป็นสัญลักษณ์เลยเพราะเค้าเป็นแชมป์ แล้วอีกปีเค้าเสียแชมป์ให้ครูเขียว อยู่กรมศิลปากร ในยุคนั้นผมยังเด็กมาก คือได้ไปดูเกาะรั้วดู

กติกาในการประชันครั้งนั้น (พ.ศ.2519)

ผมไม่แน่ใจนะ แต่จำได้ว่า รู้สึกเขาจะเดี่ยวแขกมอญกัน แล้วก็ตัดสินรายตัวเลย รายเครื่องมือเลย ตอนปีทีก่อนหน้า เค้ามีพญาโศก รู้สึกจะมีสี่วงนะ ตอนนั้นพี่สมนึกเขามาจากบ้านนอก ไม่มีใครรู้จักเลย มาถึงปู่ก็ไปง้อ ปรามมือตีกรงเทพหมดเลย พอมาอีกปีก็มีพี่เขียว ทางกรมศิลปากร ก็เอามาปรามครูสมนึกได้เหมือนกัน ก็สู้กันมา เขาก็เป็นการประชันที่ตื่นเต้น จริงๆแล้วคือเพราะว่านักดนตรีสมัยก่อน คุณภาพมันเยอะกว่าดนตรีสมัยนี้ สมัยนี้คือเด็กมันนิดนึงก็ขึ้นประชันแล้ว คือมันไม่มีการตกตะกอน ไม่มีการสร้างว่าขีดเท่านี้ถึงประชันกันได้ ขีดแค่นี้ถึงไหวกันได้ มันไม่ใช่อย่างนั้น ใครอยากขึ้นก็ขึ้น กลายเป็นว่าใครมีโอกาสก่อนก็ได้ขึ้นก่อน แล้วก็ไม่ได้ตัดสินว่าใครจะเก่งกว่า ทีนี้กลับมาย้อนถึงคณะสุพจน์ โตสง่า ปีนั้นขึ้นปู่ก็มีเสียงค่อนข้างมาก คือมันเด็กทั้งวง มันเด็กวัยรุ่นเกือบหมดเลย แล้วก็เว้นไปปีนึง พอพ.ศ. 2524 ก็เชิญอีก ก็ยังเป็นชุดเดิมอยู่ พ.ศ. 2524 ยังกติกาที่ยังเหมือนเดิม แต่ว่าจะแบ่งเป็น 2 วง ให้ขึ้นคู่กัน เป็นเพลงเถากับเถา แล้วก็เดี่ยวกับเดี่ยว แต่เขา ไม่ได้ต่อเครื่องมือ ไม่มีประกวด ไม่มีตัดสิน วงอีกวงนั้นเป็นวงของพรนาคราช มีระนาดคือ อ.นิรันดร แจ่มอรุณ ที่อยู่รามคำแหง แล้วหลังจากนั้นพวกเราก็ตายไปเลย เขาก็ไม่ได้เชิญ มันแล้วแต่ว่ากรรมการพวกใคร ฟังไหน มันก็แล้วแต่ว่าเขาจะเชิญใคร หรือไม่เชิญใคร แล้วก็รุ่นเลย ปี2533ก็ไปอีกทีนึง ซึ่งตอนนั้นเขาก็จะประกวด เราก็ไปวงเดี่ยว รู้สึกจะเป็น ขึ้นไปหลายๆวง แล้วเขาก็ให้รางวัลแควงเดียวไปเลย แล้วก็มีการรางวัลเป็นเหรียญพ่อแก่เยี่ยมทองให้คนระนาด ตอนนั้นป้อมตีระนาด วงผมชนะป้อมก็ได้รางวัลเป็นพ่อแก่สลักชื่อข้างหลัง คือเป็นรางวัลแล้วก็ป้อมแล้ว แล้วก็ปี 2534 อีกปี ปี 33 ผมตีระนาดทุ้ม คราวนี้เขาให้ไปสองวง อีกวงป้อมตี อีกวงผมตีระนาด ผมไปสองวง แต่กติกาแปลก เขาให้พวงมาลัย วงไหนพวงมาลัยเยอะกว่าวงนั้นชนะ คราวนี้ก็แม่ยกใครแม่ยกมัน การที่เราไปสองวงเราเสียเปรียบและ มันคละกัน มันก็ตัดกันเอง วงป้อมเขาพวงมาลัยเยอะกว่า แต่ก็ซ้อมอยู่ด้วยกัน รู้กันอยู่ด้วยกัน แล้ว

หลังจากนั้นผมก็ไม่เคยขึ้นไปเลยนะ ทุกครั้งผมจะเป็นคนปรับวงทุกครั้ง แต่หลังจากนั้นผมก็ไม่ได้ไปยุ่งเลย จนกระทั่งปี 2544 ต่อมาก็รุ่นเด็กๆสิงห์ตีทยอยใน ก็ขึ้นทีละวง ตอนนั้นเขาจะมีวงผู้หญิงประชันด้วยนะ ต่างหากเลยสามวง ส่วนวงที่เราขึ้นก็ไม่เกี่ยวข้องกันและ ก็มีกรรมศิลป์มีคุณทวิศักดิ์ดีดี แล้วก็วงเรา มีไม่กี่วงนะ มีแค่สองวง นั่นแหละ แล้วจากนั้นมาก็ไม่เคยเข้าวัดพระพิเรนทร์เลย

ในปีที่ไปล่าสุดนั้นใช้กติกาอย่างไรบ้าง

ก็จะมีเพลงเถา ทยอย เดี่ยว เราไม่ได้ประชัน เขาจะมีผู้หญิงประชันกันต่างหากสามวง กติกา มันป็นิ่งก็แบบนึ่ง ๆ เป็นแบบนี้มานานแล้ว คงเป็นเพราะเขาได้ประชุม เสนอ กันแล้วว่าจะเอาอย่างไร เป็นไปตามคนหมู่มาก ปีนี้อาจจะประชันกัน ปีนี้ก็อาจจะอย่างนึ่ง แต่ส่วนมากก็คือจะไม่ตัดสินกัน เพราะเอาเข้าจริงๆแล้วการตัดสินมันยุ่ง มันไม่ได้ตัดสินโดยการประกวด มันเป็นการประชัน มันก็ยิ่งยุ่งไปใหญ่ ตัดสินประกวดนี่ก็ยุ่งแล้วตัดสินประชันนี่ยุ่งไปใหญ่เลยนะ อย่างปีที่สมนึกแพ้ นั่นแหละก็มีปัญหาอีก อะไอย่างนั้น พอเลิกปุ๊บก็ว่ากันไปว่ากันมาอย่างเงี้ย ซึ่งตอนนั้นเราก็เด็ก ก็ไม่รู้อะไรจะขนาดไหน ดูๆก็เหมือนกับสมนึกจะชนะนะ เด็กๆนะ แต่พอตอนหลังเราโตขึ้นมาฟังเทปดู มันก็ไม่ชนะชนะ คือวงนั้นเขาแน่นหนากว่า มันก็ตีพอกัน สู้กันแหละ แต่พอมาตัดสินปั๊บ คือมันมีตีคนละอย่างกันนะ คือสมนึกเขาอาจจะฟังปฐูตปฐูตกว่า มันก็ไม่เยอะ นิดเดียว ความสะอาดนี่พอกันเลย ก็แล้วแต่ว่ากรรมการจะชอบใคร มันก็ไม่ถึงกับแพ้นะกันหรอก ทีนี้พอตัดสิน แพ้-ชนะ ได้-ไม่ได้ อย่างนี้มันก็เป็นปัญหามาก คือปัญหาตัดสิน คือเหมือนมวย มวยมันต่อยกันไปกันมา ถ้าไม่นี้ออกก็ ไม่เหมือนระนาด ระนาดมันนี้ออกไม่ได้ มันต้องตัดสินด้วยไสด มันไม่มีผลของการแข่งขันว่า 1-0 2-0 อย่างนี้มันก็ลำบากนะ พอตัดสินประกวดก็แยแล้ว มาตัดสินประชัน ประชันแล้วตัดสินเลย วงไหนชนะเลยวงเดียวเนี่ย ถ้าประกวดมันขึ้นทีละวงๆไข่ม้อย แล้วก็ตั้งคะแนนไว้ หัก หัก ๆ ๆ แต่ว่าประชันเนี่ยมันไม่ใช่ประกวดนะ มันประชันกันเลย ใครเก่งกว่ากันเลย ต้องมองเลยอะ คือว่าถ้าวงนี้เก่งกว่า วงนี้ชนะเลยนะไข่ม้อย พอเก่งเนี่ยต้องวัดกันใครเก่งกว่า เก่งยังไง พอเป็นเหตุผลที่ว่า ช่างๆ คุๆ ทางสมาคมเขาคงไม่ค่อยอยากจัดประชัน บางทีอาจจะเบื่อๆ ก็เลยอ๊ะ ตัดสินเลยใช้แม่ยก ใครพวงมาลัยมากกว่า ก็แล้วแต่เขา มันก็เป็นเรื่องของกรรมการเขา

ประวัติการไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์ที่อาจารย์ทราบ

ไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์ครั้งแรกน่าจะปีพ.ศ. 2513 นะ เพราะว่าเหริญพ้อแก่รุ่นแรกมัน 13 มีจุดประสงค์จริงๆแล้วเขาบอกว่า เป็นสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน เอาเข้าจริงๆแล้วสงเคราะห์ศิลปินตรงไหน คือเขาอาจจะสงเคราะห์กัน แต่เราก็ไม่รู้ว่าจะสงเคราะห์ใครบ้าง คือเขาก็ไม่ได้มีการแถลง

ข่าวว่าปีนี้ใครเป็น ใครตาย เจ็บป่วยช่วยกันยังไง เอาเข้าจริงๆแล้วผมว่าไม่มีหรอก มันกลายเป็นไป สงเคราะห์สมาคมให้มีเงินจัดต่อไปแค่นั้นก็พอแล้ว มันก็หาเงินจัดยากอยู่นะสมัยนั้น แต่เขาก็จัดมาได้ ถึงสมัยนี้ก็โอเคอะ ก็ดีอะ ดีในแง่ที่ว่ามันก็เป็นเวทีดีๆให้เด็กได้เล่น

พิธีกร แสงสีและเวที

คือพิธีกรจะเปลี่ยนเป็นรุ่นๆไปนะ ถ้าสมัยก่อนพิธีกรที่เป็นสัญลักษณ์เลย ก็มีลุงอำนาจ อำนาจบาเบอร์ เป็นช่างตัดผม เขาก็ค่อนข้างจะเป็นอะไรที่คนจำแม่น หรืออาจเป็นเพราะเราเด็กแล้ว ได้ยินอย่างนั้น มันก็เลยฝังหัวเรามากกว่า มันก็ยากต่อการเป็นพิธีกรถ้าจะเป็นใครสักคนนึงนะ เอาเข้าจริงๆแล้วมันไม่มีใครเป็นพิธีกรอาชีพหรอก มันกลายเป็นมือสมัครเล่นกันหมดแหละ ถูกมัย แต่ตอนหลังรู้สึกจะเป็น *คมสันต์ สุทนต์* ไทยโซว ซึ่งเค้าบอกว่าคมสันต์เป็นนักดนตรีไทยนะ เป็นพิธีกรคนแรก ของรายการดนตรีไทย แต่จริงๆแล้วไม่ใช่เนะ ผมง่อนนะ อัศจรรย์คันธรรพ ซึ่งพิธีกรสคริปกับพิธีกร งานวัดมันคนละอย่างนะ แต่เอาจริงๆแล้ว คมสันท์ก็ยังไม่ใช่หนึ่งในสมาคม แต่รู้สึกว้อ.ป้อมเป็นเองมั้ง เป็นกรรมการเป็นพิธีกรก็ว่าไป คือว่านักดนตรีไทยก็ไม่ได้มาต่อต้านว่าพิธีกรไม่ได้เรื่องเลย ไม่มีหรอก มีแต่พวกปีพาทย์ แต่พวกปีพาทย์มันไม่ได้มองพิธีกรเปรียบเทียบกัน ไม่ได้มองว่าจะต้องเป็นใคร ใคร เก่งกว่า เพราะเอาจริงๆแล้วพวกปีพาทย์อะมันก็แค่ฟังปีพาทย์ คือเข้าไปตีอย่างเดียว ไม่ได้คิดว่าพิธีกร จะเป็นยังไง สรุปแล้วเป็นใครก็เหมือนกัน

ที่นั่งชมการประชัน ของผู้ชม และผู้ประชัน

สมัยก่อนนี้ไม่รู้เนะ แต่สมัยก่อนนี้ก็ปะปนกันไป ไปอยู่หลังเวที คนเล่นจะไม่อยู่ตรงคนดู จะไป อยู่อีกที่ๆไม่มีคนดู เค้าจะไปไล่ ไปวอร์มกัน อุ้บซ้อก่อน ก็จะไปหลบกัน แล้วพอถึงคิวตัวเองก็จะ ออกมา มันไม่มีการจัด มันเป็นไปไม่ได้ที่จะหาที่นั่งดีๆ เพราะมันเป็นงานวัดนะ

การประชันงานไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์มีอิทธิพลต่อนักดนตรีไทยอย่างไรบ้าง

จริงๆ แล้วเวทีมันสำคัญทุกเวที ไม่ใช่วัดพระพิเรนทร์สำคัญทีเดียว แต่ว่าวัดพระพิเรนทร์ ถก จัดมายาวนาน นักดนตรีไทยที่ได้ขึ้นสมัยนี้ยังไม่เกิดแน่นอน มันก็เลยติดปาก วัดพระพิเรนทร์ วัดพระพิเรนทร์ เฮ้ยได้ขึ้นวัดพระพิเรนทร์ ก็ย่อนไปอีกแหละ วัดพระพิเรนทร์ ถามว่ามันถึงขีดหรือยัง มี ขีดวัดใหม่ว่าขีดนี้มันต้องวัดพระพิเรนทร์ สรุปแล้วผมว่า มันน่าจะเป็นความเคยชินมากกว่า ไม่ได้เป็น มาตรฐาน มันบอกไม่ได้ว่าขึ้นวัดพระพิเรนทร์แล้วเก่ง มันน่าจะเป็นเวทีให้เด็กมันเล่นมากกว่านะสมัยนี้ ถ้าสมัยก่อนวัดพระพิเรนทร์จะถูกคัดกรองมาปึกเดียวขนาดฮือฮา ต้องแบบมาแล้วมีอะไรแปลกๆดี เนี่ย คนจะมาดูเยอะมาก มาทั่วทุกสารทิศ แต่ปัจจุบันนี้เข้าใจว่า คนที่มาเล่นกันแล้วก็มาดูกัน ไอ้คนนี้

เป็นพวกวงนี้ วงนี้เป็นแพรววงนี้ก็ตามมาดูกันเป็นอย่างนี้มากกว่า สมัยก่อนถ้ามาประชันเนีย เก่งเลยนะ คนจากบ้านนอกมาดู ไม่มีการมาดูพวกตัวเอง ไม่มีพวกด้วย เมื่อก่อนพวกปีพาทย์ก็ไม่เยอะมาก ก็มาดูวงนี้ก็ต้องเก่งจริงๆ ก็ด้วยด้วยขีดความสามารถนักดนตรีอะนะ มันถูกบอกว่าคุณภาพมันน้อยลง คือไม่ได้ดูถูกสมัยนี้นะ แต่เด็กสมัยนี้มีแค่ขนาดกับเครื่องหนังนะ เก่งมากเลยขนาดยุคนี้ เริ่มเก่งเยอะเลย เครื่องหนังก็ตีเยอะ ซ็องนี่ก็มาไม่ถึง50%ละ ปัจจุบันนี้ไม่เคยเห็นขนาดทุ้มคนไหนที่มันตีแล้วไม่ละลายตาระขนาดเอกได้เลย เห็นไหม ถ้าถามแล้วมันขึ้นไปแล้วไม่คืออะไร คุณมาโชว์ระนาด หรือเครื่องหนัง หรือคุณมาโชว์ปีพาทย์ ความเสถียรของวงมันไม่เหมือนสมัยก่อน ทีนี้ไม่เหมือนปั๊บ ก็ว่ามันไม่ได้อีกเด็ก คือยุคนี้มันกันนะ คือยุคผมก็สู้หลวงประดิษฐไพเราะไม่ได้ แล้วเด็กยุคนี้มันจะมาสู้ยุคผมได้ไง มันก็เป็นขึ้นบันไดที่ต้องลงมาเรื่อยๆ แต่มันก็ยังมีที่ยังมีคนเดินไป พอกลายเป็นเหมือนคุณภาพจะบ่งบอกว่ายุคนี้จะมีอะไรดีๆ ยุคนี้จะเป็นอย่างนี้ แต่ทรัพยากรต่างวงมันก็ต่างกันไป เขาอาจจะมึระนาดไหวมากเลยอะ แต่เครื่องมืออื่นก็ยังไม่พร้อมเท่าไหร่นะ อาจจะเป็มืออาชีพก็ไม่รู้ อาจจะมีการดึงตัวคนนู้นมาคนนั้นมา ก็เป็วงที่ดีได้เหมือนกัน อีกวงก็อีกแบบนึง อาจจะมึคนที่ดีเลิศไปเลยแค่มึจุดบอดคือทุกวงจะไม่ดูจุดบอดตัวเองมาก่อนว่าตรงไหนมันด้อย เอาแต่หาว่าคนไหนมันเก่งก็เอามาก่อน คือตอนนี้เราไม่เคยไปดูวัดพระพิเรนทร์ แต่ก็ได้ๆเอาเพราะเห็นเด็กที่อื่นมันตี อย่างบางคนถ้าเป็รุ่นผมตีได้แค่รับหรือจังหวะ ไม่มีสิทธิ์เลย ผมเป็หัวหน้าวง ผมปรับวงมาเยอะแยะ ผมเห็นบางวงนะ ระนาดทุ้ม ซ็องเล็ก เด็กพวกนี้จะไม่ได้อึ้นเต็ดขาดถ้ามีฝีมือแค่นี้ คือไม่ได้พูดดูถูกนะแต่ว่ามันเรื่องจริง อย่างระนาดทุ้มมันต้องปราดเปรียวแล้วคุณตีเชื่องอย่างนั้น แล้วระนาดเอกทำยังไง มันก็หนักแรงระนาดเอก ไม่มีใครหนุ่กันไป พอเป็อย่างนี้ปั๊บบันก็กลายเป็นขีด ขีดมันลดลง ตกลงว่าฟิงปีพาทย์หรือระนาด บางทีระนาด โห เก่ง เต็มเลย แต่ว่าอย่างอื่นนี่ ยังไปอีกเยอะ ต้องได้ไปประกบกับวงที่เขาพร้อม สักครั้งนึงนะ ผมเชื่อ คือวงนี้เนี่ยระนาดพุงแรง แต่อีกวงมันถูกเล่นเป็ทีม เหมือนฟุตบอลเลยนะ วงนี้มีศูนย์หน้าเด็ดคนเดียว แต่อีกวงมันเล่นเป็ทีมนะ พุดง่ายๆ จับให้สลับกันปั๊บ ใอันนี้อาจจะตีขึ้นเลย เพราะความที่เขาไม่เคยเจอของแข็ง จริงๆแล้วอิทธิพลจากอย่างอื่นมันมีเยอะกว่าระนาดมาก นี่เรื่องจริงนะ มันดึงซ้ายดึงขวา ถูกสร้างมาให้รู้ใจกัน เหมือนมือระนาดทุ้มอะ บางคนจะกระตุกไ้ว่าเฮ้ยมันถึงแนวละ มันถึงนะจนจบ ไม่มีแบบพาไป อุ่มไปแล้วระนาดจะสบายมาก ไม่มีแล้วมันจะหายไปนะ การรู้กัน อะไรกันอย่างนี้ มันก็เริ่มจากอย่างที่บอก คือเด็กมันไม่ได้กินนอนด้วยกัน พอเป็อย่างนี้ปั๊บ ย้ายมาถึงวัดพระพิเรนทร์ มันก็จะเป็นแบบนี้เลย

การประชันวัดพระพิเรนทร์ส่งผลให้มีการพัฒนาสำหรับวงการดนตรีใหม่ อย่างไร

จริงๆแล้วการพัฒนามีทุกงาน ในสมัยแรกเราไปเป็นคนดู เห็นครูเล่นกันสนุกสนาน นึกจะขี้ก็ทำได้คล่องมาก บางทีขี้เลยเข้าไปในเนื้อร้องเลย ครูเค้ารู้ลูกตก ระยะเวลาทุ่มก็นึกสนุกหยอกกลับมาแล้วก็ขี้ม พอถึงเรายิ่งพัฒนามากเลย งานไหนก็แล้วแต่ ถ้าตราบไตคุณต้องซ้อมเพลงนะ ทุกเวลา ถ้าคุณได้ไปซ้อม มันพัฒนาจากการฝึกซ้อมไม่ได้พัฒนาจากการขึ้นวัดพระพิเรนทร์ คุณขึ้นวัดพระพิเรนทร์ไม่ได้ซ้อม แล้วคุณจะพัฒนาตรงไหน แต่พอดีว่ามีเวทีวัดพระพิเรนทร์ก็ได้ซ้อมตลอด ก็จะเป็นกำลังใจให้เขาว่ามีเวทีเล่น แต่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างก็ถูกขมวดความเป็นดนตรีไทย มันถูกขมวดเหมือนกับสาปว่า พวกคุณต้องเล่นกันเองและก็ดูกันเอง ฉนั้นโตฉนั้น วัดพระพิเรนทร์หรือไม่วัดพระพิเรนทร์ก็ต้องเป็น อย่างนี้ตลอด ไม่มีใครแก้ด้วย มันคือด้านลบเลย เพราะว่าคุณไม่มีสิทธิ์เปิดสมอง บางทีก็พวกปีพาทย์ เก่าๆมาดู บางทีก็ชวนขึ้น ตลกไม่ได้เล่นคาเฟ่แล้วถ้าเค้าว่างก็มาดูถ้าไม่ว่างก็ไม่มา มันก็อยู่ที่ว่าจะแก้ไข ยังไงให้คนนอกดู อย่างที่ผมบอกมันเหมือนถูกสาปให้ดูกันเอง มีแต่พวกปีพาทย์ พวกเครื่องเครื่องสาย ยังไม่มาดูเลย ถ้ามีก็น้อย

การประชันในงานไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์ทำให้เกิดความแตกแยกในวงการดนตรีบ้างไหม

มันก็อาจจะมึบ้างบางปีนะ เพราะปีพาทย์ประชันเนี่ย พวกปีพาทย์มันเป็นคนไม่ค่อยยอมแพ้กัน ก็ผมได้ข่าว คือไม่ได้ไปนะ ได้ข่าวว่าถึงกับจะมีเรื่องมีราวกัน คือไม่ยอมกัน แต่ว่าไม่ออกชื่อวงนะ แต่คนรู้เยอะอะ เค้ารู้ต้นเยอะ น่าจะถามวงที่เขาตี ไปถามคนที่เขาไม่รู้สาเหตุไม่ได้หรอก คือเจอเราก็ถามก็เพื่อนๆกัน ก็คุยก็เป็นอย่างนี้ แต่ว่าเอาเข้าจริงๆแล้ว มันก็เป็นธรรมดา ถ้าคิดอีกมุมหนึ่งนะ คนทะเลาะกัน ก็ถือว่าดี ถือว่ามันเป็นการไม่ยอมกัน ก็ไปล้างแค้นกันใหม่ ไปฝึกซ้อมกันใหม่ ก็เหมือนกับเป็นการได้กลับมาเจอกัน ต่อให้ต่อยกันด้วยผมว่าเดี๋ยวก็ดีกัน ก็เหมือนเด็กอะ เดี่ยวมันก็ปรับความเข้าใจกันเองได้ มันไม่ใช่เด็กมีเรื่องกับผู้ใหญ่ ถ้าเด็กมีเรื่องกับผู้ใหญ่มันจะไม่ใช่ว่าเรื่องอย่างนี้และ มันจะเป็นอีกแบบหนึ่ง ถ้าเด็กกับเด็กมีเรื่องกัน มันก็เหมือนมีเรื่องกันแบบเอาเข้าจริงๆมันก็ไม่ถึงกับลงมือลงไม้กันอยู่แล้ว แต่ก็ทะเลาะยังไงกันก็เดี๋ยวมันก็หาย มันเหมือนนั่งกินร้านข้าวต้มแล้วมีเรื่องกัน ไม่มีใครต่อยกันยันสว่างหรอก เดี่ยวมันก็เลิก เพราะฉะนั้นกันทะเลาะกันผมว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ถึงกับเป็นด้านลบดนตรีไทย

ข้อเสนอแนะของอาจารย์ในการจัดงานไหว้ครูวัดพระพิเรนทร์

การให้ข้อเสนอแนะก็ยากนะ เนื่องจากเราไม่มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ถ้าจะให้เสนออะไรสักอย่างที่ไม่เกี่ยวกับคนที่ไม่เคยไปคลุกคลี คือเสนอไปก็ทำไม่ได้อยู่ดี ไม่เสนอดีกว่า เพราะเราก็ไม่ใช่กรรมการนะ ให้เขาทำตามในแบบของเขาไปดีกว่า

คำสัมภาษณ์
 อาจารย์มนตรี คล้ายฉำ
 วันที่ 24 เมษายน 2556

ประวัติการเรียนดนตรี

- เรียนกับครูสุพจน์ โตสง่า

การทำงาน

- ผบ.หมู่ กองสวัสดิการฝ่ายดนตรี สำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตำแหน่ง ระนาดเอก

ความเกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรีไทยวัดพระพิเรนทร์

เคยเข้าไป ประมาณอายุ 17-18 ก็ไปมาหนึ่ง แล้วก็ตอนมาอยู่ตำรวจเหมือนจะเคยไปสามครั้ง เข้าไปในฐานะขึ้นบรรเลง แล้วก็ซมก็ไป เมื่อก่อนนะ เตี้ยวันนี้ไม่ได้ไปแล้ว เข้าไปครั้งแรกมันไม่เชิงมีใครชักจูง แต่สมัยก่อนเราจะรู้กันว่ามันจะมี 2 เวที อันหนึ่งคือวัดป่าธรรมโสภณ ที่ลพบุรี แล้วก็เวทีที่สองคือเนี่ยวัดพระพิเรนทร์ เกรตมันถ้ามองก็คือวัดป่ามันจะออกเป็นแบบลูกทุ่ง ๆ หน้อยนึ่ง แต่วัดพระพิเรนทร์จะผู้ดีหน้อยนึ่ง ไปครั้งแรกคือไปเที่ยวก่อน เข้าไปดู สมัยนั้นพวกครูละมุลยังตืออยู่เลย การจัดโดยรวมยุคนั้นเขาใช้ขึ้นที่ละวงแล้วประกวดเลย นับจากพวงมาลัย ช่วงที่ขึ้นบรรเลงขึ้นที่ละวง สมัยก่อนมันจะขึ้นที่ละวง มียุคนี้หละขึ้นคู่ มันก็เลยเหมือนวัดป่าไป มันไม่น่าดูแล้ว ตอนนั้นที่อยู

ตำราวจีตีครอบจักรวาล ผลตอบแทน ตอนนั้นเป็นคำรถมั่งจำไม่ได้ เพราะตอนไปขึ้นยุคนั้นไม่ได้ประกวด ยุคที่ประกวดคือยุคพวกคนโตๆ อย่างรุ่นพี่สัก รุ่นไร่จู้ รุ่นใหญ่ๆ ผู้ใหญ่ตี กติกาในการตัดสิน ครั้งนั้นฟรีสไตล์ ใครชอบก็คล้อยพวงมาลัย ไม่มีโหวต สมัยนี้คงมีโหวต เพลงที่ดีเหมือนวงละสองเพลง มั่ง ปรบไก่ กับทยอย สมัยนั้นน่าดู คือถ้าจะดูเกรดจริงๆ ต้องดูวัดพระพิเรนทร์ วัดป่าเหมือน ถ้าเป็นมวยวัดป่าเป็นปี เกรดปีเกรดปีบวกอะไรเงี้ย ยังไม่แจ่มจริงๆ ไม่มีใครเชิญขึ้นวัดพระพิเรนทร์หรอก ซึ่งสมัยนี้ใครตีก็ได้ มันก็เลยความศักดิ์สิทธิ์อะไรก็ลดลง

การจัดวงประเภทอื่นๆ สมัยก่อนไม่มี ปี่พาทย์ล้วนๆ ซึ่งมันน่าดูกว่า มันของแท้อะมันน่าดู เก่งจริงๆ ถึงจะได้ขึ้น บางที่เราไปขึ้นเรายังจะเกร็งเลย เพราะว่าขึ้นแต่ละวง ขึ้นแต่ละคนเงี้ย เสือทั้งนั้นเลย ประมาณนั้น

การขึ้นประชันมีผลต่อตัววงดนตรี นักดนตรีอย่างไร ?

มันมีทั้งดีและไม่ดี ผลดีก็คือ มีการพัฒนา มีการที่จะพัฒนาตัวเอง พัฒนาวางอะไรเงี้ย แล้วก็ชื่อเสียง ถ้าดีก็จะมีชื่อ ชื่อเสียคืออาจจะมึศัตรู มีคนไม่ชอบ ตรงข้ามกัน นี่คือเมื่อประมาณนี้ สมัยก่อนเขาเลิกประชันเขาก็มานั่งกินข้าวกัน ไม่เหมือนกับสมัยนี้ อย่างสมัยพ่อปัด ตีกับผู้ใหญ่เสริฐ ตีกันจนแบบ ทำกันจนแบบหมดเพลงอะ พอเลิกงานเขาก็มานั่งกินเหล้าด้วยกัน พอมีงานประชันก็เอาอีก วัดกันหมดทุนเลยอะ ใครหมดทุนก็แพ้ แพ้ก็ต้องยอมแพ้ แล้วไม่มีให้ฮากันแบบสมัยนี้ แคหยิบไม้ยังไม่ทันตีเลยก็มาแล้ว เฮแล้ว สะบัดแค่นี้เฮแล้ว ก็เหมือนไปดูกันเอง พวกกันไม่ตบมือให้กันแล้วจะไปตบมือให้ใคร แน่จริงๆ ก็ไปตบมือให้คนที่ไม่ใช่พวก ตีให้คนกลางตบมือสิโอเค

การไหว้ครู(ในสวนบรรเลง)ดีหรือด้วยกว่าที่อื่นอย่างไร

ดีกว่า ถือว่าเป็นที่สุคนะที่นี่ เวทีนี้คือสุดยอดและ

ข้อเสนอแนะ

จะตียังไงก็ไม่รู้ ให้มันอยู่ในกรอบ อย่างออกนอกกรอบมาก เป็นมวยก็คือให้ชกตามกติกาที่เขาวางไว้ อย่าก่ดหู อย่าต่อยได้เข็มขัดไร่จู้ สมัยนี้คือมันมีใจ มันไม่ได้ประชันในเรื่องดนตรีแล้ว มันประชันแบบในเรื่องนักเลง เรื่องกวนตีนอะ พูดตรงๆ บางทีมันไม่ใช่ แล้วก็สมัยนี้ แต่น้อยและมีแบบนี้ แต่ยังมีบ้าง ซึ่งมันไม่สนุก มันสนุกแต่เฉพาะพวกเดียวกันที่ไปดู ไอ้คนที่ตั้งใจไปดูจริงๆ ไม่สนุก มันไม่ได้ดูดนตรีจริงๆ มันไปดูเรื่องแห่กันไปแห่กันมา

มันเป็นเพราะขึ้นคู้หรือไม่

สมัยก่อนก็ขึ้นคู้ ไม่เห็นมีอะไรเลย คู้ก็ได้ แต่เอาเรื่องวิชามาคู้กันดี วัดพระพิเรนทร์เมื่อปีนี้ หรือปีไหน จะเดี๋ยวกียกไหล่ยักนูน มันไม่ใช่ละ คุณจะแห่เขาก็แห่ในเรื่องวิชาสิ เอาวิชาแห่สิ

องค์ประกอบของเวท

เมื่อก่อนก็ไม่ค่อยอะไร มีไฟสอง มีเวท เครื่องเสียงก็ไม่ค่อยดี ก็ไม่เท่าไร ไม่ค่อยเน้นเรื่องนี้ เขาเน้นเรื่องวิชา เรื่องการบรรเลงมากกว่า จะเชิญใครมาบรรเลงไร้ เพราะสมัยก่อนไม่มีวิทยุรุ่นเลยนะ มีระดับหัวโจกจริงๆ ที่เจ๋งจริงๆ มันอยู่ที่ผู้จัดด้วย เขากลับเอาคนโตๆไปตีไม่มีใครคุมั่ง สมัยก่อนคนเยอะกว่าสมัยนี้อีกนะ ยืนแน่นเลย นั่นเขามาดูกันจริงๆ พวกปีพาทย์เขารู้ใจว่าจะดูของจริงต้องมาดูเวทนี่ อย่างวัดปากก็เหมือนกับไปชมกลางเวทที่นั่นก่อน เจ๋งจริงๆถึงจะมาที่นี่ สมัยนี้นึกอยากจะได้หมดบางทีขอไปตียังได้ ขอขึ้นยังมี ร้อนวิชา

ช่วยที่ไปตีน่าจะเป็น อ.บุญเลิศจัด น่าจะมีพ่อที่ปู่ด้วยมั่ง อ.ทองใบ เรื่องนนท์ เขาเป็นกรรมการร่วมจัด สมัยก่อนกลองแขกเป็นเครื่องประกอบจังหวะ สมัยนี้เครื่องปีพาทย์เป็นเครื่องประกอบจังหวะ บางทีระนาดไม่ไปกลองแขกก็ชวนไปและ ทัพไม่ทัพไม่รู้ พอระนาดเบากลองกลบ ก็เลยไม่ตาย แต่ตีมันมัน ไม่มันแล้วแต่ไม่ทัพ วงมันไปได้ ไม่หยุดชะงักอย่าง ลองปล่อยอย่างอื่นฟังระนาดอย่างเดียวสิ ไม่รู้เลยตีอะไร ก็มันไม่ทัพ

สัมภาษณ์
นายบุญสร้าง เรืองนนท์
วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

ความเกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรีไทยวัดพระพิเรนทร์

เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้น เปิดสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน พ.ศ. 2513 เนื่องจากคุณพ่อเข้ามาเป็นสมาชิกชมรม ก่อนก่อตั้งเป็นสมาคม พอก่อตั้งสมาคมแล้วคุณพ่อจึงเข้าเป็นหนึ่งในคณะกรรมการ แล้ว คือ เริ่มเริ่มมีการไหว้ครูปีแรกในปี 2513 แต่การก่อตั้งมีการรวมตัวกันมาก่อนปีพ.ศ.2511-2512 เริ่มจัดตั้งกันเลย ตอนนั้นยังไม่ได้จดทะเบียนอะไร มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม มีการรายงานตัว แสดงตนเป็นสมาชิก เรื่องของเรื่องมาจากหลวงพ่ พระครูเทพ ท่านเลี้ยงศิลปินไว้เยอะ อย่างลุงลิ่ม ยังเงี้ย เป็นคนถือศีลที่วัด แต่ก็เป็นครูเก่าแก่ ท่านเป็นลิเก เป็นนักร้อง แล้วก็ทำอะไรพวกนี้ ท่านก็อาศัยวัดอยู่ ก็ถือว่าเป็นคนเก่าแก่ที่สุดของวัด ก็เลยดำริขึ้นว่า พวกลิเกเก่า ๆ ที่ตายไปจะทำยังไง ที่นี้ก็มีพวกลุงเอิ้น ลุงไหว วงภรรยาครูต่อ มาก่อนเก่า เป็นสายศิษย์ครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มีพี่จาง ผมก็ไปช่วยเมื่อเล็ก ๆ ก็มีพี่แกละ คนปี พี่จาดติระนาด ตีฆ้อง สองสามคนนี่ ลุงลำนี่ แล้วพ่อผม แล้วก็อาปานลูกครูพิมพ์ ครูบุญธรรม - สายครูสาส์ ครูบุญยัง บุญยงค์ วงปีพาทยอีกหลายวง คือวัดก็กลายเป็นศูนย์รวมของศิลปิน ทุกคนก็จะมาเล่นมาแสดง ก็เลยมีการทำเป็นกลุ่มสมาชิก เรียกว่าเป็นวัดศิลปินก็ได้ เวลามีศพ สมาชิกก็จะช่วยกันออกเงิน เพราะส่วนใหญ่บางทีก็ไม่มีญาติบ้าง อะไรบ้าง ก็ส่วนใหญ่ถ้ามีศพก็มากันที่นี่ วัดก็จะทำ

การช่วยกัน เมื่อก่อนศพหนึ่งประมาณสัก 15-25 บาท ไม่น่าใจ พอมีสมาคม และพอเป็นสมาชิกก็เลยเป็นเงินก้อนขึ้นมา ก็ช่วยกัน

พอก่อตั้งเป็นสมาคม ก็เลยมาคิดกันในหมู่กรรมการว่า เมื่อมีองค์กร ศิลปินก็ควรมีกิจกรรมที่เชิดชูผลงาน หรือแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์ ก็เลยคิดกันว่าควรจัดงานไหว้ครู ก็มาดูก็มีลีก แต่สมัยก่อนลีกไม่ได้มากนักเหมือนเดี๋ยวนี้ มีเป็นลีกของ วพร. วพร. ก็คือ วัดพระพิเรนทร์ เป็นคณะลีกของวัด แล้วพวกพ่อผมเล่น พ่อตม ลุงเจือ ลุงไหว ลุงโป่ง คุณเล็ก ดาบสนอง ส่วนมากพ่อผมจะเป็นโฆษก อย่างพระพร ภิรมย์ นักร้อง ท่านก็มาช่วยเป็นโฆษกบ้าง ท่านก็ต้องมาทุกปี มาไหว้ครู มาดูปีพาทยุ ประชันกัน จนกระทั่งเดี๋ยวนี้ท่านเป็นพระ แต่ทุกปีถึงเวลาท่านก็มาท่านก็ถือ เป็นลีกคนหนึ่งในวัดพระพิเรนทร์ นอกจากนี้ยังมี ลีกลุงน้อง ตาเสริฐู ลิเกวิเชียร บุญช่วย ลุงไหว ลุงน้อง ทั้งนั้นเลย ก็เรียก พวกมาประชุมกัน ทีนี้ ถ้าเป็นสมาคมก็ต้องหาผู้ใหญ่ มาก ๆ มาเป็นประธาน เป็นผู้ที่มีเกียรติ มาเป็นนายกสมาคม ก็กราบทูลเชิญ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ฯ ต่อมาก็ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์

สมัยนั้น 2511 - 2513 วัดพระพิเรนทร์ก็เลยเป็นศูนย์รวมนักดนตรี ทั้งลีก และปีพาทยุ แต่ก็ยังมีการรวมตัวที่ใหญ่ ๆ อีกที่ เช่น บ้านคุณเขาวลิต ก็เป็นศูนย์รวมนักดนตรีที่มีฝีมือ มากที่ฝั่งธนบุรี วัดทองธรรมชาติ พอมีงานวงคุณเขาวลิตก็มา แถมก็มาบริจาคด้วย มาช่วยเหลือ ยังมีครูรวม ราชบุรี พี่ชัยยะคุมมา ครูสกล แก้วเพ็ญภาค ครูกาหลง พึ่งทองคำ ครูบุญยงค์ - ครูบุญยัง เกตุคง ทางนักปีพาทยุที่นี้ก็นับว่ามือนักปีพาทยุที่มีฝีมือมาก ยังมีศูนย์รวมอีกที่อย่างบ้านดริยประณีต ก็อยู่ในความควบคุมดูแลของเจ้าคุณครู พระยาเสนาะดริยางค์ แต่ระยะแรกก็ยังไม่ได้มานี้ได้แต่มาดูมาชม มาร่วมเอาปีหลัง ๆ

การจัดงานไหว้ครู

การจัดงานไหว้ครูจัดในปีแรก ๆ คือ ปี พ.ศ.2513 เริ่มโดยโหมโรงเย็น และสวดมนต์เย็นฉับเข้าเลย แล้วเริ่มพิธีไหว้ครู แรก ๆ วันสวดมนต์เย็นจะมีลีกคณะคุณพ่อผมมาเล่น ในคืนนั้น ต่อจากพระสวดมนต์เย็น ก็เป็นลีกคณะศิษย์ วพร. (วัดพระพิเรนทร์) ไม่เหมือนเดี๋ยวนี้อันถึงวัดสวดมนต์เย็นมีลีกมาเล่นล่วงหน้า 4 - 5 วันก่อนวันงานเลย คณะใครคณะมัน แต่เมื่อก่อนมาเล่นด้วยกันเลย ถือว่า เป็นคณะเดียวคณะศิษย์วัดพระพิเรนทร์ทั้งหมด มีคืนเดียวตอนนั้น เล่นถึง สองยาม หรือเที่ยงคืนเล็ก วันรุ่งขึ้นก็จะสวดมนต์เช้า พิธีไหว้ครูบรรเลงถวายมือ ตกกลางคืนก็เป็นวงปีพาทยุโชว์ ก็เรียกกันว่า “ปีพาทยุถวายมือ” ปีพ.ศ.2513 ก็มีวงครูรวม ราชบุรี ครูบุญยงค์ - บุญยัง เกตุคง มาในนามรวมศิลปินของสมาคม มารวมตัวกันเล่น ครูบุญยงค์ - บุญยังตีเปิดงานเลยละ มีคุณพ่อตีฆ้อง

ครูจำเนียรเป่าปี่ ครูช่อ เล่นตั้งแต่โหมโรงเย็น ถึงเพลงเรียกหน้าพาทย์ไหว้ครู ก็ครูพวกนี้มากันหมดเลย แล้วก็วงครูสกล ก็ส่งครูสุรเดช มาตีระนาดเอก วงครูกาหลง ส่งพืงเล็ก ขึ้นตีระนาด ปีแรก ๆ เล่นกันแค่สี่ห้าวงเท่านั้น ไม่ถึงสว่างเหมือนเดี๋ยวนี้ ปีแรกนี้วงผู้ใหญ่ลงเล่นกันเองหมด เรียกว่าไม่มีที่ให้ยืนกันเลย แน่นมาก ไม่ได้ประชาสัมพันธ์เผยแพร่อะไร แต่ก็เป็นที่รู้จักกันไปทั่วว่านักดนตรีปี่พาทย์ที่มีฝีมือมารวมกันบรรเลง งานเลยใหญ่มาก ครูที่มีชื่อเสียงมากก็เป็นที่ยอมรับเป็นที่นิยม

หลังจากคุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ถึงแก่อนิจกรรม ในราวปี 2500 ก็ไม่ได้มีการรวมตัวกันบรรเลงมาก่อนเลย ไม่มีการจัดประชันหรืองานใหญ่อย่างนี้เลย เจ็บหายไปเลย ถ้ามีการไหว้ครูบ้านไหนถึงจะยกโขยงไปช่วยกัน เช่น บ้านครูดร.อุทิศ บ้านคุณเชาวลิต ฯลฯ เราก็ยกไปช่วยกัน พอจัดที่นี้ปีแรก ในปีพ.ศ. 2513 หลังจากที่มีการแสดงปี่พาทย์เจ็บไปนาน และแต่ละวงที่มากก็เป็นครูมีชื่อเสียง ดังนั้นเมื่อมีการแสดงปี่พาทย์ ผู้เข้าร่วมชม ก็จะเป็นคณะลูกศิษย์ของแต่ละวงมาเชียร์ มาให้กำลังใจ ปากต่อปากก็บอกไป ที่นี้พอคนร่วมพิธีไหว้ครูมากขึ้น อีกทั้งคนมาดูปี่พาทย์ก็มากขึ้น ดร.อุทิศก็เสนอแนวคิด ให้มีการประชันปี่พาทย์วงถวายมือนี้ไปเลย ไม่มีการตัดสิน ปีต่อมาก็เลยเริ่มสนุกมากขึ้น ปีต่อมาครูบุญยังก็ตีระนาดด้วย มีการแจกเหรียญรูปพ่อแก่ ปีแรก ๆ

การนั่งก็มีการนำเสื่อมาปูดู วงปี่พาทย์ก็จะตีตรงหน้าปี่ไหว้ครู ปีพ.ศ. 2514 มีวงปี่พาทย์วัดกัลยาณ ซึ่งเริ่มไปเชิญมาตีที่งานโดยเป็นการแสดงปี่พาทย์ล้วน ๆ วงต่างจังหวัดก็เริ่มมาโชว์ ด้วยในปีนี้ และ 2514 -2515 เป็นที่น่ายินดีที่วงปี่พาทย์มาก และเพลงก็มีมากกันทุกฝ่าย ก็มาหมดเอาถึงสว่างคาตา บรรเลงกันถึงเช้าเลย

ราว 3 ปี เริ่มสนุกมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2516 ครูบุญยังลงตีระนาดเอกเอง ใช้ชื่อวงว่า แคลงใจเสื่อ เป็นวงที่ประกอบด้วยลูกศิษย์ท่าน ครูประสงค์ พิณพาทย์ตีอีกวงหนึ่งใช้ชื่อว่า แห่แห่เสื่อหลัก เป็นการตีเปรียบเทียบแล้ว เริ่มสนุกมากขึ้น เริ่มมีคุณนี่เป็นคู่เอก คู่อื่น ๆ จึงขึ้นเป็นคู่ตามหมด แต่เป็นวงรุ่นเด็กลงไป พอปี พ.ศ. 2517 วงเอกตัวครูไม่ตีเอง ส่งศิษย์มาตีระนาดเอกแทน จึงเปลี่ยนชื่อว่า วงศิษย์แคลงใจเสื่อ และวงศิษย์แห่แห่เสื่อหลัก ผมก็ตีระนาดเอกวงถัดมาในชื่อวงดนตรีเจริญ ปทุมฯ ตีกับวงครูถวิล อรรถกฤษณ์ ผมตีทุ้ม ปลัดไพฑูรย์ ระนาดเอก ปรีชา ดนตรีเจริญดี ฮ่อง มนตรี (หนู) ตีสองหน้า พี่เล็ก ดนตรีเจริญเป่าปี่ นักร้องมาจากบ้านดนตรีเจริญเหมือนกัน

หลังจากการแสดงปี่พาทย์จัดบรรเลงถวายมือ และถือเป็นการมาบรรเลงอวดความรู้ฝีมือครูบาอาจารย์กัน ก็เริ่มมีเรื่องมีความขึ้นบ้าง มีการเขม่น หรือไม่ถูกกันบ้างประปรายเพราะมีคนมาที่มาร่วมเชียร์มา มีปากเสียงหรือเขม่นกัน แต่ก็เฉพาะคนดูคนชมเท่านั้น คนบรรเลงก็มีได้มีเรื่องกัน เพราะเข้าใจกันดีว่าเป็นการมาบรรเลงเพื่อครูอาจารย์กันทั้งสิ้น นักดนตรีจึงยังปรองดองกันอยู่

ปี พ.ศ. 2517 เริ่มมีการประชัน โดยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ มีความเห็นว่าสมควรมีการจัดเป็นการประชัน มีคณะกรรมการตัดสิน จึงมีด้วยกัน สองวง โดยการไปเชิญวงวัดหัวลำโพง คือ วงครูเอ็นครุสมนึก ศรประพันธ์ ตีระนาด ครุณ้ำว่าตีห้อง พี่แดงทหารอากาศตีทุ้ม ห้องเล็กพี่สมพงษ์ ทหารอากาศ คนปี่น่าจะเป็นพี่แกละ นักร้องรู้สึกถ้าจำไม่ผิดจะเป็น พี่รงค์ (ณรงค์ รวมบรรเลง)

และวงครูประสงค์ พิณพาทย์ โดยครูประสงค์ตีเองเช่นกัน พี่นักร ตีห้อง ครูบุญช่วย โสวัตร รู้สึกจะตีทุ้ม ปี่นั้นวัดหัวลำโพงชนะ กรรมการปีนั้น มี ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ เป็นประธาน ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูประสิทธิ์ ถาวร ครูต่อ ผลตัดสิน คือ วงสมนึกชนะทั้งวง ห้องใหญ่ พี่น้ำว่าก็ชนะนักร มันก็เลยเกิดการเจ็บใจกันขึ้น ผมจำเพลงไม่ได้ เพราะเปรียบทุกชิ้น มีเดี่ยวรอบวงด้วยพอมิแพ้ชนะแบบนี้ คนดู คนเล่นก็มีการวิพากษ์วิจารณ์กันขึ้น คนเชียร์ก็พวกใครพวกมัน เอ๊ทำไมแพ้ ก็เรียกว่าตอนนั้นมันเป็นมวยสด กับมวยแก่ ตอนนั้นสมนึกเขาก็รุ่นหนุ่มกว่า อายุ 20 กว่าครูประสงค์ก็เลยดูเป็นมวยแก่กับมวยสดมาสู้กัน

ปีถัดมา พ.ศ. 2518 ก็จัดให้มีการประชันต่อเนื่อง โดยวงปลื้มปรีชา มาประชันกันกับวงหัวลำโพง วงปลื้มปรีชา โดยครูโม ปลื้มปรีชา มาประชัน ส่งเชียว กมล(เชียว) ปลื้มปรีชาตีระนาดเอกก็ถือว่าสมกันเพราะคนระนาดเอกเป็นมวยสดทั้งคู่(วัยหนุ่ม) พี่บุญช่วย โสวัตร ระนาดทุ้ม พี่นักร จันทกร ห้องวงใหญ่ อาจารย์ป๊อบ คงลายทอง เป่าปี่ อาจารย์บุญช่วย แสงอนันต์ สองหน้า คุณทะนง แจ่มวิมล ห้องวงเล็ก นักร้องคือพี่ลอย ทศนีย์ นักร้องกรมศิลปากร ตายไปแล้ว ... แล้วก็ติด ปลื้มปรีชา ตีฉิ่ง จำได้เท่านี้ วงหัวลำโพงก็วงเดิม กรรมการปีนั้นมี ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ เป็นประธานกรรมการตัดสิน มีคณะกรรมการ คือ ครูประสิทธิ์ ถาวร กับครูบุญยงค์ เกตุคง ครูอุทัย แก้วละเอียด ผลก็คือ วงปลื้มปรีชาชนะ แพ้แทบจะทุกเครื่องมือเหมือนกัน คนก็เริ่มดูมากขึ้น ปีนี้ นักดนตรีส่วนใหญ่มาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้งนั้น กองเชียร์ก็เรียกว่า แทบจะยกวิทยาลัยมากันเลย เยอะมากคนดูปีนั้น ตัวกองเชียร์ก็เลยจะมีปัญหาหัน มีการแบ่งเป็นสองกลุ่มสามกลุ่ม แต่ตัวนักดนตรีถ้าจะมีปัญหาก็คือ ไม่กว้าง ใจไม่เปิดกว้างพอ คือ ถ้านักดนตรีที่จัดนี้ก็เรียกว่าตีที่ไม่มีปัญหา แต่ว่าพอหลังจากปีนั้นเป็นต้นมา ที่เกิดปัญหาขึ้นมา ระหว่างการวิพากษ์วิจารณ์ คนพูดกันไปปากต่อปาก คนเชียร์ก็แบ่งกัน ปีต่อมาก็เลยคณะกรรมการบอกไม่เอาแล้ว แข่งกันประชันกันมีปัญหา ก็เลยโง่อย่างเดียว ปีถัดมา แล้วก็เลยเริ่มเอาละเปลี่ยนสีสัน มีวงผู้หญิงมาบ้างละ วงผมยาว วงโยเยื่อน จังหวัดเพชรบุรี ผู้หญิงทั้งวงแก่ทั้งนั้นเลย มาสร้างสีสันคนก็เต็มนะซี ตีระนาดมีลงคอก ใช้

ศอกด้วย คนมาดูถูกอกถูกใจกันมาก ไม่มีประชัน ก็เลยเป็นแนวสนุกสนาน รู้สึกก็มีวงผู้หญิงมาราวสองปี มาจากฝึกให้ อยู่ธยาบ้าง คือ ดีดีด้วยได้รับความนิยมนามากเลยวงผู้หญิง

การเชิญมาแสดงปีพาทย์

เมื่อก่อนต้องเชิญวงที่มีชื่อเสียงมา แต่พอหลังจากวงผู้หญิงมาสร้างชื่อ สร้างสีสัน ปีถัด ๆ มา วงปีพาทย์ทั้งชายทั้งหญิงก็มากันเองเลย มาขอคิว เริ่มสมัครมาขอแสดงเป็นสิ่งที่ทำท่าย และก็เป็นเวทีที่เปิดกว้าง ทุกคนก็ปลื้มใจกัน เพราะใคร ๆ ก็อยากมาขึ้นเวทีที่นี่ ดุ๊กดีลีทรี เพราะเวทีโรงละครแห่งชาติ หรือเวทีอื่น ๆ ก็ไม่่ง่ายที่จะหาโอกาสเข้าไปแสดง สังคีตศาลาโอกาสน้อย ที่สำคัญของจุดมุ่งหมาย คือ คนจะกลับไปขึ้นป้ายได้ไงล่ะว่า ผ่านเวทีวัดพระพิเรนทร์มาแล้ว เป็นเหมือนเครดิต หรืออัพเกรดคนมาแสดงทำนองนี้

พอถึง พ.ศ. 2523 ผมก็เริ่มเป็นกรรมการของสมาคม มีคุณอำนวยบาร์เบอร์ด้วย ผมก็ถูกเลือกให้เป็นฝ่ายจัดดนตรี คุณนวยแกขอบรรณาธิก ไปเล่นตลกด้วยเล่นกับเทพโพธิ์งาม อะไร ๆ ด้วย เราก็เลยแต่งตั้งเป็นรองฝ่ายดนตรี เขาก็รู้จักวงปีพาทย์เยอะ เขาอยากเชิญวงไหนเขาก็เสนอมา ตอนนั้น วงดุริยประณีตได้เข้ามาแสดง ก่อนปีที่ผมเป็นกรรมการแล้ว มาประมาณปี พ.ศ. 2518 – 2519 เขาก็มาแสดงตลอด เริ่มเชิญวงสุพจน์ โตสง่า วงนั้นวงนี้ที่รู้จักกันเข้ามา แต่ก็ทุกวงที่มาเป็นการตั้งคู่บรรเลงคู่กัน แต่ไม่มีคณะกรรมการตัดสิน ให้คนดูชมกันเอง เพราะสมาคมอยากให้มีประชันแต่ไม่อยากจะให้มีปัญหา ผมก็เลยจัดปีพาทย์มาแสดง 3 วงในปี 2523 นั้น เงินมันก็มีอยู่นิดหน่อย ทำยังไงดีเงินไม่พอ

คำตอบแทนนักดนตรีที่มาแสดงปีพาทย์

เงินรายได้ก่อนหน้าี่ เราได้จากการบริจาค ประมาณปีที่ 4 หรือปีที่ 5 หลังจากจัดตั้งสมาคม มาเนี่ยเรามีการเก็บค่าบัตร 10 บาท คนก็มาดูซื้อบัตร เงินจากบัตรทั้งลิเก ด้วย ปีพาทย์ด้วย ทุกวงที่มาก็ได้คำตอบแทน 3,000 บาท มาตั้งแต่ปีแรก

ทีนี้ในปีที่ผมจัด 3 วง พ.ศ.2523 ก็เป็นปีที่มีเงินทุนอยู่แค่ 3,000 บาท ทำไงต่อดี จัดให้เขาประชันแต่ไม่มีการตัดสิน เขาต้องบรรเลงกันถึงสว่าง ให้เขาสามพันต่อวงคงไม่ไหว เราก็พอดีได้จากคุณอำนวยบาร์เบอร์เนี่ยบริจาค เพิ่มเข้ามา นามสกุลปิ่นช่างก็มาช่วย เขาชอบปีพาทย์กันแต่เขาไม่เป็น ก็ได้มา 30,000 บาท ก็ยังไม่พอ ก็ก็จะช่วยวงละ 8,000 บาท เราก็ไปเลยขอร้องเพื่อน นายทะเบียน แจ่มวิมลซึ่งเป็นเพื่อนเรา ที่เขาดีปีเดียวกับพี่เชียวนะ เขากำลังตั้งก็มาในวงปลื้มปรีชา ตอนนั้น เราก็หาปีพาทย์รุ่นเดียวกับเขามาประชันกัน กับวงคุณป้อม กองปราบ ก็ชื่อวงสามัคคีดนตรี

ไทย กั๊ววงในนามปทุม กำหนดเพลงก็เป็นเสภา เพลงทยอย มีเดี่ยวด้วยแต่สมาคมก็กำหนดให้ว่า เดี่ยวพญาโศกต่อเครื่องมือ ทุกชิ้น กันทั้งสามวง เพลงเดียวกันตั้งแต่เสภา ทั้งชุด ทีนี้ก็มีปัญหา คือ พอดตกปากรับคำกันทั้งสามวง จู่ ๆ วงนายเพลินไม่พร้อมเหลือสองวงที่จะมาได้ ตายละ ก็ปรึกษา นำ เบี้ยวสุพรรณ วงทรงศักดิ์ ปรึกษาคูประสิทธิ์ ก็ได้ครบเข้าเสนอที่ประชุม อีกหนึ่งเดือนจะถึงงาน นายป้อม กองปราบก็มาคืนอีกวง ก็เลยเหลือวงประสิทธิ์ กั๊ววงทรงศักดิ์ซึ่งตอนนั้นดังมาก แต่แรกๆ เป็นคนขี้ขลาด คนหุ้มให้สมนึก ก็โทรปรึกษาวงทรงศักดิ์ ว่ายังเหลือตั้งได้อีกสักวงไหม เพราะขาดไปหนึ่งวง เอาคนระนาดรุ่น ๆ เดียวกัน ทรงศักดิ์บอกมี ถามใครอะ มึงเง เอ้า เราก็เลยต้องตกลงต้องจัดวง เรายังคงเรื่องนันทขึ้นอีกวง ตอนนั้นผมก็ตีระนาดเอก มีโหมโรงมีเพลงเสภาบุหลัน สืบท เราก็เลือกซ้ำเพลงกันได้ ผมก็เลือกเพลงปราบไถ่ต่อเพลงเทพธัญจวน ทรงศักดิ์เขาู้สึกเพลงพันธุ์ฝรั่งนี่เงี้ยจำไม่ได้ เบี้ยวก็ใช้แขกมอญบางซ่าง แล้วก็พญาโศกด้วยกัน ต่อท้ายทยอย ผมก็ตีโธ้วลาว ทรงศักดิ์รู้สึกทยอยใน เบี้ยวตีทยอยเขมรคนชอบมากปรบมือกันตลอดเลย เวลาที่ยังไม่หมด ทีนี้ก็มีปัญหาว่า ตอนที่บอกเพื่อน ๆ ว่า วงดนตรีทั้งสามวงได้เงินจากสมาคม และที่รับบริจาคแค่วงละ 8,000 บาท ไม่มีรางวัลพิเศษอะไรหรือใครนะปีนี้ สมาคมบอกไม่มี เราจึงบอกทุกวงว่าได้เท่านี้ ทุกวงก็โอเค แต่แล้วในวันประชัน ระหว่างประชันกัน เล่นโหมโรงกันไปแล้ว จู่ ๆ ทรงศักดิ์ก็มาบอกว่า “เฮ้ย เดี่ยวกูให้อ่านิกเขาตีเพลงหนึ่งนะ เพลงสืบทเขาแม่น” ก็ปรากฏสมนึก ศรประพันธ์เขามา เราก็ไม่รู้ว่าเขาจะมา ทรงศักดิ์ก็ให้เขาตีสืบท ตุ่มเขาก็มาตีให้วงทรงศักดิ์ด้วย ผมก็ไม่ว่าอะไร ขอให้ งานมันสนุกเพราะผมเป็นคนจัดด้วย หลังจากสมนึกตีสืบทจบ ผมตีบุหลันจบ เบี้ยวตีบุหลันจบ กรรมการประกาศ “สมนึกชนะเลิศระนาดเอกวันนี้” ปีนั้น นายแพทย์สุจน์ อ่างแก้ว เป็นนายก เราเริ่มสะกิดใจตั้งแต่มันเริ่มแจกรางวัลนักร้องแล้ว เราก็เอ๊ะ แจกทำไมเนี่ย เราไม่รู้มาก่อน อะไรกัน มีการแจกพอแก่ปีหนึ่งสาม เลียมทองคำด้วย ให้นักร้องคือ คุณสมบัติชนะเลิศวงผม แล้วก็ประกาศว่าสมนึก ศรประพันธ์ ชนะระนาดวันนี้ เราก็ ฮี้ วันนั้น สมนึกเขาก็ไม่ใช่คนระนาด ทรงศักดิ์เขาตีมาตลอด เพลงสืบทเพลงเดี่ยวนะที่เขาขอแล้วก็ตีแค่นั้น เราก็เห็นดีด้วยอยู่แล้ว เพราะคนเขาก็กำลังฮิต กำลังนิยมสมนึกอยู่ สมนึกตีก็ตีก็สนุกงานจะครึกครื้น คนดูก็ฮือฮา ใจเราก็นึก อย่างนั้น แต่ก็ไม่นึกไม่ฝันว่ามันจะมีรางวัลมาไหลขึ้นมา ผมประกาศรางวัลให้สมนึกขึ้นมา ผมก็เลยประกาศขึ้นมาเองเลย ว่า “รางวัลอะไรระนาดยังไม่ได้เดี่ยวนะเลยวันนั้น แล้วสมนึกก็ไม่ใช่คนระนาดด้วยวันนั้น แค่มานะคนเดียว เป็นคนขี้ขลาดตลอด แล้วผมระนาดเอกสองรางวัลกับเบี้ยวก็ยังไม่ได้ตี เลย ชนะได้อย่างไร ระนาดมันก็ต้องตีกันยันสว่าง พี่หมัด สมชาย ดุริยประณีต ก็มาด้วยพี่หมัดก็ลุกขึ้นยืนถามบ้างว่า “นี่ถ้ายอะไร” โฆษกบอก “ถ้ายชนะเลิศปีพาทย์” พี่หมัดบอกว่า “ถ้า

ไม่ยกไปเก็บก็จะขวางให้หักเดี๋ยวนี้” ผมก็ถามว่า “ใครตัดสินกันงานนี้” เขาก็บอกว่า แมวมอง ผมก็บอกว่า “ไอ้แมวกับไอ้หมามองที่ไหนช่วยพามาดูหน้าหน่อยซี” ตัดสินยังไง กติการู้กันแล้ว สรุปคือเหรียญกับรางวัลของหมอสุพจน์ อ่างแก้ว เราก็เอ๊ะ คุณก็ให้เป็นการถูกใจ เป็นรางวัลพิเศษไปซี ก็บอกว่า ผมชอบเป็นการส่วนตัว ขอให้รางวัลพิเศษ จากนายสุพจน์ บอกไปเลยชอบเป็นการส่วนตัว คือไปมีตัดสิน ว่ามีระนาดชนะ ทีนี้เราก้เห็นว่าเรื่องมันจะลาม ก็เลยนึกว่าจะกลับทันที คือ ความคิดแวบแรกคือ สงสารเปี้ยว เขามาจากสุพรรณ ค่ารถค่าอะไรก็ยังไม่พอ เขาต้องมาถูกฉีกหน้า กลางเวที ว่าแพ้งั้นนี้ เราก้เกิดความสงสัยถึงได้โวยขึ้นมา ผมก็ลงมากำลังจะมาหากรรมการ ทีนี้มันจบลงไปแค่ตรงนั้น แต่กองเชียร์มันก็ไม่จบ จะมีเหตุก็มีเหตุตอนกองเชียร์ ซึ่งก็เมากัน แต่พอผมก็มาเคลีย เรื่องมันก็จบลงด้วยดี ก็กลับขึ้นไปบรรเลงกันจนจบไม่มีเหตุการณ์อะไร ทีนี้ข้อตกลง คือ จบสิ้นกันคือ หกโมงเช้า ทำไงดี ก็ตีเชิดจิ้นกัน ตัวต่อตัว ก็สนุกสนาน จบลงโดยไม่ได้มีเรื่องกัน แต่ผมก็ตั้งใจในตอนนั้นแล้วละว่า เราจะไม่เข้าวัดพระพิเรนทร์แล้ว ไม่ขอยู่ในกรณีใด ๆ อีก ผมก็ทำตามนั้น ลาออกจากการเป็นกรรมการ ผมก็หายไปนานไปเล่นตลกอยู่ 5-6 ปี พ่อยังเป็นกรรมการอยู่ ทีนี้นักปีพาทย์คนอื่น ๆ ก็รู้สึกจะหงุดหงิดในใจกันมานาน ค้บอกค้บใจหลายคนหลายวง เพราะพอตีมันก็กลายเป็นพวกใครพวกมัน อะไร ๆ ความคิดไปคนละทาง

ระยะหลังความนิยมก็เจียบไป คนดูก็น้อยลง ๆ ต้องไปเชื้อเชิญกันมาอีก คือ คนมาเล่นก็ไม่อยากเล่นแล้ว มันเป็นความรู้สึกไม่ดีกัน ตอนหลังพอป้อมเข้ามาเป็นกรรมการ เปลี่ยนตัวพิธีกรเป็น หม่อมจรรยาคนโขน ปีที่พี่บุญเลิศศิระนาตรีรับหน้าพาทย์ ผมอายุสามสิบกว่า พี่เลิศมาเป็นพิธีกร เพราะหม่อมจรรยาเกิดเสียชีวิตขึ้นมา มาเป็นอาหวาง แล้วก็พี่เลิศเป็นพิธีกร ก็มาปีนั้น เขาก็เลยถามพี่เลิศว่า คุณจะเอาใครมาตีระนาดแทนคุณ มีให้สองตัวเลือก คือ พี่ตึก ทศนัย พิณพาทย์ แล้วก็ผม คำก็เลือกผมกัน ทุกคนในสมาคมก็สนับสนุน แต่ก็มีปัญหาอยู่ว่า คุณปู่ จะไม่มาวัดพระพิเรนทร์อีกแล้วไม่ว่ากรณีใด เขาก็เลยคิดกันว่าถ้ายังงั้น ก็มีคนที่จะมาพูดให้อยู่คนเดียวคือ คุณพ่อของผม ทีนี้เขาก็เลยให้พ่อผมมาขอรับรอง พ่อมาบอกผมว่า เออ ตีให้ครูท่านสักปีนึงนะ ปีหน้าค่อยว่ากันใหม่ ผมก็ตั้งใจเฉพาะหน้าพาทย์ ก็สามปี พี่ตึกก็มาตีแทน ป้อม (ชัยยุทธ โตสง่า) ก็มาเป็นประธาน มาจัดดนตรี คนก็เริ่มฮือฮาอีก คนชอบบอกชอบใจกันอีก หลังปี พ.ศ. 2530 คนก็กลับมานิยมมากมายขึ้น เราก้บังเอิญลูกชายผมก็อยากจะตี อยากขึ้นวัดพระพิเรนทร์ขึ้นมา ก็เลยบอกป้อม ว่าเออ ป้อม พี่ของวงนึ่งนะขอเสียคำพูดหน่อย สอนมาหลายปี มันก็เลยผูกพันมาจนวันนี้ แต่วงดนตรีทั้งหมดเข้ามาหาเอง เขาก็จะคัดไม่ได้ให้ขึ้นทันที ป้อมเขาจะคัดเลือกให้เล่นโดยให้อัดซีดีมาให้ฟังว่าสมควรขึ้นหรือไม่ ดูวิธีดูวง เพลง ก็ตัดสินก่อนว่าจะให้วงไหนขึ้นแต่ละปี ๆ แล้วก็ดูวงอื่น ๆ ที่

สมน้ำสมเนื้อกัน มันก็เป็นเด็กรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ปรับวง ก็จะมีอะไรสนุกสนานแปลกใหม่ ทันสมัย เราก็ไม่ใช่ไม่เอาหลักการ แต่เราก็ได้ศึกษากัน จนกระทั่งมาถึงปีนี้ ปีถัดไปก็จะเป็นผมกับป้อม ขึ้นคนละวง เชิญกรมศิลปากร สมาคมเขาก็อยากดึงให้ผมเข้าไป ผมก็บอกว่า ผมไม่อยากจะกลืนน้ำลายตัวเอง ที่จริงคุยกับป้อมจะได้อะไรมากขึ้นอีก

รูปแบบของการบรรเลง

การบรรเลงของวัดพระพิเรนทร์ต้องถือว่า มีอะไรแปลกใหม่ ที่เป็นกรณีศึกษา ตั้งแต่เริ่มต้นมา คือ ก็ มักเป็นวงปี่พาทย์เครื่องห้า รองลงมาเป็นปี่พาทย์พิธี และปี่พาทย์มอญ จะมีเพลงเริ่มต้นวง มีเพลงเทียบเสียงอะไร แล้วก็ว่ากันตามลำดับแบบแผน จะมีแปลกใหม่อีกก็พวกทางเครื่องเพลงแต่งใหม่บ้าง เรียบเรียงใหม่บ้าง ทันสมัย คนฟังสนุกสนาน เป็นเอกลักษณ์ของการแสดงที่นี่ เรียกว่าต้องมีของดีมาเสนอ เริ่มมีมาตั้งแต่รุ่นนายทะเบียน การตีกลองแขกก็แปลกใหม่ให้สะดึง มีอรรถรส มีระนาดขี้ เพิ่มเทคนิคระนาด หรือเครื่องอื่น ๆ อีก มันต้องแต่งลูกหมดมา ตบแต่งเพลงให้สนุกสนาน ที่จริงความสนุกนี้มีมาแต่รุ่นครูบาอาจารย์ คือ ตอนสอนเขาเกิดสนุกขึ้นมา ดีเพิ่มเติมเล่น ๆ ตอนเขาคิดสด ๆ เป็นมุขสนุกสนาน แต่ก็ไม่ได้ให้อาไปใช้ ลูกศิษย์ฟังเข้าเห็นเข้าก็ตื่นตาตื่นใจ เอ๊ะ นำเอาไปเล่นแปลกดี คนอื่นได้ยินก็ไม่กล้าพูด เพราะครูเขาคิดมาวิจารณ์ไม่ดี คนเจ็บ แต่เราต้องสอนข้อดีข้อเสียให้เด็กรู้ว่าอันไหนถูก อันไหนผิด

อิทธิพลการบรรเลงก็เลยมีมากต่อผู้ชม คนเล่นก็มีความตั้งใจมากจนเดี๋ยวนี้ ที่จริงเงินแค่สามพันนี่ถ้ามจริง ๆ เขาก็หมดกันตั้งแต่ สองสามวันแรกแล้ว แต่เขาซ้อมกันเป็นเดือน เพราะมาขึ้นเวทีนี้ คนดูเขาก็มาดูคุณ พลาดนิดเดียวงานเดียวเขาก็พูดกันเป็นสิบ ๆ ปี เมื่อก่อนครูบุญยงค์ บุญยังขึ้นมาท่านไม่ต้องซ้อมเลยท่านก็เต็มทีคนเล่นด้วยก็ต้องตามให้ท่านว่าท่านจะบรรเลงแบบไหน

การขึ้นเวทีคนดู ก็เกี่ยวกับชื่อเสียง คนพูดกันไม่ใช่เลิกไป บางครั้งก็พูดกันเป็นสิบ ๆ ปี ดังนั้น ทั้งครูที่จะเตรียมวงมา เขามีประสบการณ์มาก่อน เขาก็ระแวงระวัง ซ้อมบางทีสองเดือนสามเดือนเพื่อมาบรรเลงที่นี่

ปัจจุบัน ก็ถือว่าการพัฒนาฝีมือ ของนักดนตรีทุกคนทั้งนี้กระนาด เมื่อก่อนยังมาดูกันก็ทางกลอนเพลง ชั้นเชิง ปัจจุบันนี้พูดได้เต็มปากว่า ปัจจุบันนี้ต้องไหว หรือเร็ว มาเป็นหลักเลย เรื่องอื่นรองลงมาคนดูชั้นเชิงเขาก็เห็นเอง คือ เด็กสมัยนี้มันก็มาด้วยกระแส ไม่ได้มากับครูแล้ว มากับครูครูจะบอกว่า อันนี้ชั้นเชิงควรจะทำตรงไหนไป เขาชนะกันกินกันตรงไหน เด็กมหาวิทยาลัยบ้าง เด็กเดี๋ยวนี้ก็เลยไม่รู้ว่าจะควรมาดูแล้วเอาอะไร จำอะไรกลับไป เขาเห็นอะไรแปลกก็เอาไป ดังนั้นคนปรับวงก็เลยมีการบ้านเยอะต้องคิดค้น ต้องทำงานให้ลูกศิษย์ ต้องทำทางเครื่องให้ถึง ให้

เยี่ยมก่อน มีบางวงเราเห็นตั้งแต่เป็นเด็ก ตอนหลังมานั่งเป็นครูแล้วเราก็ได้เห็นเรากียินดี เราก็ต้องเปิดใจให้กว้าง คือ ครูก็ต้องการกว้างจะสอนเด็กก็ควรให้เสมอกัน ไม่ใช่มันก็มีมานั่งรอเหมือนกัน เราให้คนนี้ คนนี้ไม่ให้ ให้เด็กได้ดีไม่เท่ากัน เหมือนเราเมื่อก่อน เราก็ไม่ค่อยกล้าต่อให้คนอื่น ยกเว้นแต่ครู หรือพ่อ สอนให้ถ่ายทอดศิษย์ ต้องสอนมารยาท สอนเอาวิชาที่จำเรียนมาให้ทุกคนเท่าเทียมกัน มารยาทการเรียน มารยาทการอยู่ร่วมคนอื่น ๆ การต่อเพลง เราก็ต้องคิดว่าเราสนุกเข้าไป จะดีกว่าไปเพื่อจะชนะ อย่าไปมองเป็นศัตรู ต้องคิดว่า นี่เพื่อนเรามาให้วิชา คอยฟัง เขาจะให้ความรู้เรา ต้องมาอวดกันด้วยฝีมือ เล่นเพื่อวัดพระพิเรนทร์ แต่ถ้าไปเล่นเราต้องใจกว้าง ก็จะดีกว่าการตัดสินอีก การตัดสินก็เหมือนเป็นปลายปากกา เราควรยอมรับคนอื่น ๆ มาเล่นกันมาศึกษากันจะดีกว่าประกวด นี่ถ้าลูกไม่หันมาก็คงไม่กลับมา แต่ก็ยังไปงานช่วยอยู่เสมอ เราก็ไม่ใช่ทิ้ง แต่เราใจกว้างเราไม่อยากกลับมาเจอ คนใจแคบ เราถึงได้ไปเล่นตลก พอถูกมาเราก็กลับมา เราจะประชันก็ควรทำให้อย่างน้อยต้องเสมอตัว ไม่ใช่เพื่อชนะ เพื่อตัวเอง หรือใคร เรารักษาลาย รักษาความรู้ของตัวเองเรา ไม่ให้เราดูไม่รับผิดชอบความรู้ เราไม่ต้องการอวด หรือแสดงอะไร ผมอยากให้เด็กเห็นในสิ่งใหม่ ๆ ให้เด็กไปเห็นความรู้ สิ่งที่เราจะรู้ก็จะได้รับรู้ สิ่งที่ได้เห็นก็ควรจะได้เห็น อย่างที่ท่านครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะท่านก็พูดไว้ อย่างนี้ เราก็ต้องพาให้ลูกศิษย์ได้ศึกษาไม่ใช่เพื่อแข่งขัน

เมื่อก่อนผมก็เคยไปประชันต่างจังหวัด การจัดประชันโดยมากก็เป็นงานวัด เช่น วัดป่า วัดโพธิ์ ที่โคราช จัดตั้งแต่วัดพระพิเรนทร์เริ่มไม่กี่ปี หรืองานศพต่าง ๆ ที่เจ้าภาพมาประชันกัน มาเล่นกันก็ถือว่า เป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องสนุกสนาน ได้คำรถคำรา ได้ฝึกฝนเรียนรู้กันไป อย่างจังหวัดอยุธยา ถ้าเราไปเจอเอาเด็กกว่า เจ้าภาพอยากประชัน เราก็คุยกันว่า เราก็เดี่ยวแค่ชั้นเดียวนะ ไม่ต้องเดี่ยวเพลงใหญ่ ๆ มาเล่นกันประเดี๋ยวเดียวก็กลับ ก็ต้องให้สมกับเป็นผู้ใหญ่ ให้มีมิตรมีเพื่อนกลับไป สอนลูกศิษย์อย่างนี้ เราออกไปหาเพื่อน ไปหาสังคมไม่ใช่แข่งขันเลยไม่ได้อะไรผมไม่ชอบวิจารณ์คนอื่น ผมไม่อยากจะดูคนอื่น ๆ มันเหมือน เราอคติคนอื่น คนที่เขาไม่เป็นดนตรีก็ฟังออกว่า เราเล่นดนตรีแบบไหน อย่างพี่น้องปองกับป้อม ถ้าเขารักกันดนตรีจะกระเทือนกว่านี้ เราก็ต้องรู้สึกน้อยใจเลย ก็รักกันทั้งนั้นนะที่จริง การมาตีที่วัดพระพิเรนทร์มันทำให้เด็ก เกิด ทำให้เด็กมีชื่อเสียงเลยนะ เด็กก็มีคุณค่า อย่างดูในเวปไซด์ จะเห็นว่า คนรู้จักทั่วเลย คนมาดูมาเห็นท้อปฮิตก็ขึ้นชาร์ต ก็ยังมีจุดที่สร้างเด็กได้ ทำให้เด็กเห็นแบบอย่าง ได้เรียนรู้หรือไปศึกษาแบบฉบับ มันเป็นจุดสะท้อน เป็นแนวโน้มที่ดีให้เด็กมาเล่นดนตรีไทย”

คำสัมภาษณ์
 นายชัยยุทธ์ โตสง่า
 วันที่ 5 สิงหาคม 2553

การทำงาน

- รับจ้างสอนดนตรีตามบ้าน
- บริษัท โอเซียน มีเดียส์ จำกัด
- สถาบันการศึกษามหาวิทยาลัย ต่าง ๆ
- ผู้จัดการวงดนตรีของตนเอง ตามงานอีเว้นท์ หรือเอนเตอร์เทนให้บริษัทต่าง ๆ หรืองานที่ต้องการมหรสพดนตรีไทย ที่จ้างหา

ความเกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรีไทยวัดพระพิเรนทร์

“ก็เริ่มจากปี 2538 ตอนนั้นลุงอำนาจ จันทรวีเชียร เป็นโฆษกอยู่บนเวที เป็นช่างตัดผม นะฮะ เป็นโฆษกประจำ ตอนนั้นแกดัง สมัยแรก ๆ ก็มีลุงทองใบ (โฆษก) ก็ชวนผมไปช่วยจัดอะไร อย่างเนี่ย ว่า ป้อม มีปัญหาที่ดีที่ไหน ...รู้จัก เราก็พาไปต่างจังหวัด ไปกับแกก็ขับรถไป คำน้ำมัน อะไรเราก็ออกเอง แกเห็นเรามีความมุ่งมั่นก็เลยพาไปหาหมอสุพจน์ (นพ.สุพจน์ อ่างแก้ว) นายกสมาคม ฯ (สมาคมนักแสดงศิลปป็น) นะฮะ ปัจจุบันก็ยังเป็นนายก ฯ อยู่ อายุ 84 แล้ว

ตอนที่ผมเข้าไปเนี่ยบอกตามตรงเลย คือ สภาพทางฝ่ายจัดบรรเลงเนี่ยย่าแม่ เรียกว่าล้มนะ คือมันไม่ได้รับการนิยม เนื่องจากต้นทุนมันไม่มี มีประมาณ 8,000 - 10,000 นึงยังทำอะไรไม่ได้เลย ก็มาบรรเลงกันสองวงทั้งคืน มันน่าเบื่อ มันไม่เวิร์ค ส่วนเงินไหว้ครูเงินกองกลางเยอะเยอะอะไรนั้นผมไม่แตะต้องเขานะ เพราะตอนนั้นผมไม่ได้เข้าไปเป็นผู้ใหญ่ เราก้เข้าไปเป็นแค่ประธานฝ่ายดนตรีไทย ผมก็เลยเห็นว่าในเมื่อลิเกมีแม่กอะไร มีเงินเข้าสมาคม มีการแสดงของเขาเอง ก็โอเคนะ ผมจะรับหนุนหลังตรงเรื่องนี้เองละกัน เรื่องเงินทุนของการจัดตรงเนี่ย ตั้งแต่ปี 2539 คือหลังจากปีนั้น ปีนี้ ปีที่ลุงอำนาจชวนผม ปีถัดมาก็เริ่มหาเงินก็คือรองรับไว้ว่าเราจะจัดให้อะ

ปีถัดมาก็ล้มลุงอำนาจเสียชีวิต ตายอะ คนอื่น ๆ ก็ชวนผมเข้าไป ก็ทำกันมาเรื่อยละ ก็ล้มลุกคลุกคลานนะก็ขอสปอนเซอร์ นะ ก็ยังขออยู่ แต่ว่าตราบไตสปอนเซอร์มันไม่ติดลบมันก็ O.K. น้อยมากเลย สิบกว่าปีที่ผ่านมา คือมีอยู่ปีนึง บัญชีเรามีเหลือ 2,000 อันนี้บัญชีเราชัดเจนเราคุยกับนายกสมาคมตลอด ก็ที่ผ่านมาก็มีติดลบแต่มันก็ได้ติดลบมากมาย คือ ผมจะพยายามขอสปอนเซอร์ต่าง ๆ มาตลอดแล้วก็ทำมา เพื่อให้กรรมการดู บางทีติดลบห้าพัน พอได้สปอนเซอร์ปีถัดมาผมก็ไม่ได้เอาไปหรอก มันเป็นบัญชีที่คนจัดด้วยอะ นึกออกมั๊ย บางทีติดลบไว้ห้าพันปีต่อมามันได้สี่หมื่น เราก้ไม่ได้ห้กออกไป ผมก็ยังไม่ทำเลย ก็คิดว่าช่วยพ่อแก่มาตลอดเลย ก็เป็นผลบุญที่ทำให้ผมยังหากินได้อยู่เราก้เลยเชื่อตรงนี้ด้วยเราทำเพื่อพ่อแก่มา เราเคารพนับถือ ตรงนี้มันไม่ต้องคิดอะไรมาก บางปีเราทำไม่ถึงเล่นเองเลย มันไม่มีตัวโปรโมทอะ มันเป็นการตลาดเราไม่เคยเก็บเงินเหมือนพวกลิเก อย่างปีนี้ที่ได้มาเป็นเด็กสิบขวบสองวง ก็ได้ละมหาวิทยาลัยนาฏศิลป์ กับวงอ่างทองมาร่วมด้วย ผมก็ดีใจนะมันฟื้นตัวขึ้น คนก็ว่า เอ!!!ไม่เอาผู้ใหญ่มาเล่นมั้งอะ แต่ว่าจะว่าไปไอ้ผู้ใหญ่เดี๋ยวนั้นมันก็คือ เด็กสมัยนั้นแหละนะ ตอนนั้นมันมีตัวดีดี อันนั้นนี่เขาก็เอามาลง เดี๋ยวนีเขาไม่ค่อยลงกันหรอก มันก็เป็นโอกาสของเด็กเหมือนที่เราเคยได้ นะ มันก็เป็นเวทีที่ดีให้เยาวชนนะ ผมก็คิดอย่างเนี่ยละ ไม่ค่อยคิดเหมือนคนอื่น ๆ คนอื่นเขาแบบเขาต้องจัดให้มันหรู ๆ นะ เก่ง ๆ มาตีเยอะ ฐานะ ผมว่าอันนั้นมันก็เป็นกรณีพิเศษ ผมเปิดกว้าง ใครโทรมาอะไรก็ได้หมดอะ คือ ถ้ามีคนการันตีให้ว่าดีก็ได้ อย่างนี้ก็มีพี่ปู บุญสร้าง เรื่องนนท์ การันตีไว้สองวง ก็ออกมาได้อย่างเนี่ยละ ผมก็ไม่มีเวลาเหมือนเดิม ก็จะไปนั่งฟังการบรรเลง เมื่อก่อนจะไปเลยนะ ไปนั่งดูมีอะไรซ้อมที่ไหน วัดไหน ไปไปดูเด็กตีระนาด วงเขายังไง เราจะมาโชว์มา

ที่จริงแล้ววัดพระพิเรนทร์เนี่ย ก็มีนักดนตรีไทยเข้าไปเกี่ยวข้องกันหลายคน เมื่อก่อน สมัยนั้นก็มึนนักดนตรีมีชื่อเข้ามาเป็นกรรมการ มาดูอะไร ที่จริงก็มีคนเข้ามาเกี่ยวข้องหลายคน มีคุณพ่อผม มีครูบุญยงค์ ครูบุญยัง เกตุคง ครูจำเนียร ศรีไทยพันธ์ เคยเป็นกรรมการที่นั่นทั้งนั้น พอเริ่ม

จากปี 2512 แล้วเขาก็มาจดทะเบียนเป็นสมาคมกัน ถามว่ามีเงินมั๊ยมีเงินสมาคมแต่ผมไม่ได้ใช้เงินตรงนั้นทำ คือ ผมทำเนียบการค้าเนียบการดนตรีไทย ตัวเลขเราแยกออกมาต่างหากเลยอะ แยกออกมาเป็นส่วนหนึ่งเลยอะ อย่างลิเกเขาก็แยกอะ ก็ตั้งต้นที่เงินผมอะ ส่วนเงินที่เขาให้มาเริ่มต้นเลยก็ ก็ไม่เกินหมื่นนึ่ง ทุกปีเลย อย่างแปดพันเป็นบางปีเงี้ย ก็ผมก็ไม่เคยเรียกอะไร เราก็เอาคนไปลงที่จริงมันก็แปลกนะ เป็นสมาคมสงเคราะห์สหายศิลปิน แต่กลับ มันก็กลายเป็นกลุ่มดนตรีไทยต้องมาทำ มีเงินจากสมาคมมาอุดหนุนแค่หมื่นเดียวทั้ง ๆ ที่มันจัดทีครั้งละสี่ห้าหมื่น นึกออกปะ ก็มันก็เป็นอย่างนี้ทุกปีผมก็ไม่เคยบ่น อะไร ตลอด แต่ว่า มาบัดเนี่ยนะ ถึงปีล่าสุดประชุมกันเนี่ย ทางคุณหมอสุพจน์ ทางผู้ใหญ่เริ่มเห็นใจละ อีกหน่อยถ้าเรามีอำนาจมากกว่านี้อะนะ คือ หมายถึงว่าผู้ใหญ่ ไม่อยู่แล้วอะไรเงี้ยนะ เราอาจดึงบ ๆ มาทำดนตรีไทยอะ คือเพราะมันมีงบประมาณมันมีอยู่ แต่เราไม่รู้ เขายังไงกันบ้างอะ ลิเกอะเขาก็มีอยู่ มีแม่ยกอะไรเงี้ย แต่ว่าดนตรีไทยไทยก็ไม่ค่อยจะมีแม่ยกอะไรอะนะ มีบ้างแต่มันเป็นเงินส่วนตัว ตรงนี้มันก็เป็นเงินส่วนตัวอะนะ เขาก็ถามว่าทำไมอะอย่างพ่อผมพ่อปัด หรือใครเขาก็ไม่เห็นด้วยอะ เราก็บอกว่าเราชอบ เราจัดเองหรือมีส่วนร่วม ให้รางวัล หรืออะไร ได้มีส่วนร่วม เราตอบตัวเองได้ว่าเราชอบ เราให้กำลังใจคนหัดดนตรีไทยอย่างป็นเนี่ย สิบกว่าขวบก็มีวิทยาลัยนาฏศิลป์มาเป็นตัวชูโรงเลย ก็มีสี่ห้าวง ผมเลือกมาเองเลยอะ ถึงจะไม่มียี่ห้ออะไรแต่ก็เล่นดีมาหลาย ก็มีอยู่ชยา เคยเล่นผ่านตาผมมาแล้วอะ เดียวปีนี่ผมเป็นพิธีกรเองเลยอะ คือ ที่ผ่านมามีคนตำหนิ คือซ้ำอะไรเงี้ย แล้วก็เขาพูดอะไร ๆ มันไม่ค่อยเวิร์คอะ แก่แล้วอะอะ ปู่ชนะอะไรเงี้ย ก็ผมก็จะลอง ๆ กะลังหาพิธีกรหญิงมาคู่สักคน คั้นแรกมันก็เป็น เอ้ออะไรอะ เหมือนเป็นงานประกาศรางวัลหน่อย ถ่ายวีดีโอบันทึกไป ไม่ต้องซื้อหอรอก ไอ้การใช้บริษัทเข้าไปถ่ายมันก็ง้อะ ขาดทุนอะ มันมีรายจ่ายไงแล้วก็ง้อะมันก็อปปีกันนะ (หัวเราะ) เมืองไทยอย่างนี้มันมีปัญหาอะ

อย่างผมก็มาเล่นตั้งแต่หกขวบตั้งแต่เด็ก ต้องถามอาจารย์ตุ้ม แล้วก็มัธยมด้วย แล้วก็ปีที่ได้รางวัล ปีพ.ศ. 2533 ก็ได้รางวัล ได้เหรียญพ่อแก่เยี่ยมจากหมอสุพจน์ นะบาทหนึ่งเนี่ย รอบแรกมาเล่นปี 2426 - 2527 ปีนั้นนะสุดยอดมาหลาย เรียกว่าดีกันหมดเลย ยันหกโมงเช้า คนดูไม่กลับเลยอะ เดียวนี้ก็ดูไม่ค่อยยังงี้แล้ว ตอนนั้นผมก็ตีแสนเสนาะ มีเดี่ยวอะไร เป็นเพลงยาว เพลงเถาทยอยเถา แล้วก็ผมก็เป็นรางวัลนะไม่ได้เอามาคุยกะไร ก็มีผู้ใหญ่หลายคน เราก็ไม่ได้อยากมาพูดอะไร แค่ว่าได้รางวัลก็พอ ไม่ได้มาพูดอะไร ที่จริงก็อยากให้ผู้ใหญ่ มาช่วยนะ ผมก็ตกในสภาวะนี้มานานนะ มันเป็นสิ่งคม ๆ นะ ผมก็ไม่ไ่อยากคุยกะไรเงี้ย แต่มันก็ต้องมีล้างมืออะไรกันบ้างละ แต่ที่ปรึกษาผมก็ไม่ค่อยมีเนี่ย ก็อยากคุย มันออกเงินส่วนตัวทำงานสิ่งคมนะ คือ คุยกับ

กระทรวงวัฒนธรรมด้วยนะ ผมได้รับรางวัลศิลปากรเนี่ย ผมก็คุยกับวันนั้นปลัด ยังได้คุยว่าดนตรีไทยมันเป็นอย่างไร ลำบาก แต่ต้องทำ เห็นเขาว่าจะมีกองทุนจะมีรัฐดูแล ถ้าที่ไหนขาด ถ้าจัดแล้วดีจริง ๆ อะไรเงี้ย เขาก็จะให้

ผลกระทบจากการบรรเลงดนตรีไทย

สมัยก่อนสื่อมันก็ยังไม่ค่อยเยอะนะ ก็มีผลบ้างพอมาบรรเลง ก็ดั่งขึ้น เหมือนหนังไหมโรงอะไรเงี้ย มันมีคนได้รับทราบ มันก็ง่ายขึ้น สมัยก่อนมันงานเผยแพร่ดนตรีไทย ก็ต้องปากต่อปากอะไรเงี้ย บอกต่อ ๆ ไป มันยังไม่ค่อยเยอะอะ แต่ผลก็มีนะ งานวงก็เยอะขึ้น ก็คนดูอยากดู แต่ในส่วนนี้ถ้าคนดูก็จะดูในแง่...ฝีมือ มัน.. ลึกซึ้งอะ ดูฝีมืออะไร ดนตรีไทยมันจะดูสองส่วน คือ ดูในพิธีกรรม ดูวงนี้เอ้อ เล่นปีพาทย์มอญเพราะดีอะ ดูเล่นไม้นวม ดูรำอะไร กับอีกอย่างนึง ดูฝีมือไปเลย ดูเดี่ยว ดูวงบรรเลง ยังเนี่ยก็จะจำไปเลย ดูประชัน อย่างวงไหนดี สืบทอดกันมาอะนะ อย่างต่างจังหวัดจะชอบ มันก็มีอย่าง คนละวัยกันอะไรเงี้ยก็ต้องเล่น แต่เราก็ได้ประสบการณ์ เราเล่า เรียบอกศิษย์ อย่างผู้ใหญ่เขาจะสงบนิ่ง อย่างประชัน เราก็ถึงไม่ได้เรียนกับสมนึกแต่เราก็เห็นเขา สงบนิ่งนะ เขาก็จะนิ่ง แล้วพอบรรเลงก็จะดีขึ้นเงี้ย เราได้เรียนรู้จากผู้ใหญ่ได้เห็นมา อย่างเดี๋ยวนี้เด็กไม่ค่อยยอมรับกันอย่างแพ้กก็ไม่ค่อย ยอมกัน พอแพ้มียอมรับกัน ฉะนั้นเด็กรุ่นหลังเราเนี่ยมันต้องคุยต้องอบรมกัน แพ้ยิ่งดี แพ้ยิ่งต้องปรับปรุงกัน มันเป็นสัจธรรม มันเป็นเรื่องธรรมดา ต้องฝึกไปให้สำเร็จ เราอยากให้มีตรงนี้ มีการสอนกัน วัดพระพิเรนทร์ก็อยากเป็นแกนกลางตรงนี้ วัดจะเป็นกองกลาง ก็อยากให้ ไม่อยากแบ่งแยกกัน วงนี้นะไม่คิดอะไร วงนี้ดีได้นะ พอดีได้ก็เอาไปแก๊วซะ คืออยากให้เป็นกลุ่มเป็นก้อน แข่งขันกันแต่ฝีมือ เหมือนคนรุ่นเก่า เขารักกันนะ เขาดีกันเอาตายเลย แต่รักกัน เขาอยู่บ้านเดียวกัน เรื่องพวกนี้ควรอบรมมารยาทคนรุ่นใหม่ ประการสำคัญคือ ให้อั้วพวกเรามันชอบกินเหล้า พอกินเหล้าเข้าไปมันเมา มันลึ้ม พวกนี้มันจะเป็นตัวแปร พอเหล้าพอตึงไป เราก็ขอไม่ดื่ม เด็กเก่ง ๆ หลายคน ออกเลยนะ ไม่ได้ออกเพราะเกลียดพีป้อมนะ แต่ออกเพราะถูกตัดถูกจำกัด อย่างม.5 มันหลายอย่าง ผู้ปกครองเขาก็ไม่อยากจะสอน ถ้ามีกินเหล้าเขาก็ไม่เสี่ยง เราเปลี่ยนเป็นงานการศึกษา

เราจะสอนฝีมือ ส่งเสริมกัน ผมจะบอกผมอายุมากแล้วผมก็จะสอนตรงนี้เราดีแล้ว เรารักษาไว้ ตรงนั้นต้องฝึกอะไรเงี้ย เราจะทำอะไรเพิ่มขึ้น เรามีจุดที่ดี ด้อย กว่าหัววงนั้นยังเงี้ย เราต้องซ่อมมา ออกกำลัง ว่านี่ เน้นการฝึกการเก็บ เราผลิตเองนะ เราก็บ่อยไม้ก็ไม่บ่อยนะ แต่เราก็ไปต่างประเทศด้วยก็จะมีเด็วมืออะไรหลายอย่าง มี contem มีเวิร์คชอป มีอะไร ๆ ให้ดูนะ

การจัดการบรรเลง

เดี๋ยวนี้ก็มีคู่มือแล้วอะนะ ไม่ตั้งกฎเกณฑ์ตัดสินหรือหา แต่ก็หาเอง หาเงิน หาวงมาตอนนี้ ก็ถือว่าเป็นเงินบริษัท เป็นเพื่อนที่มีเงิน ได้เท่าไรก็เท่านั้น ตอนนี้ก็ออกเข้าไปทุกปี ก็ถือว่าเป็นหน้าที่ผมอะ ถ้าคนอื่นก็อาจจะเอาแต่พวกตัวเอง เราเริ่มมีการทำงานเป็นระบบ แล้วนะ เราจะหาคู่เอกนะ แล้วก็การเงิน เราก็หากเครื่องเสียง โฆษณา วิทยุ อ.ส.ม.ท ผมจะพาไปโปรโมทก็ในเน็ตไม่ค่อยมีผลนักดนตรีไทยว่ากันกระเจิง เครื่องเสียงก็มีลำโพงมอนิเตอร์ให้คนตีได้ยืนตัวเองเล่นด้วยเมื่อก่อนไม่มี บางปีมีบริษัทมาถ่าย ก็ภาพลักษณ์ไม่ดีผมไม่ทำหรอก มันขายแล้วขาดทุน มีผลกระทบไม่ดี ตัดเรื่องเงินออกไป ถ้าจะมาขอจัดได้ไหม ก็ถามว่าคุณมีเงินหรือเปล่า ถ้าไม่มีคุณมีคอนเสิร์ตที่ดีหรือเปล่า สองคุณมีคุณธรรมพอหรือเปล่า ที่จะไม่เอาแต่พวกของตัวเอง คุณกล้าหรือเปล่าคุณไม่ชอบวงนี้แล้วเขามาขอตี ขอบรรเลงคุณให้ไหม มานั่งตรงนั้นะต้องใจกว้าง ถ้าทำได้ก็อยากให้มีคนมาช่วยผมบ้าง ก็จะไปมาก็จะประสบความสำเร็จขึ้น ก็จะมีงานขึ้น คนรู้จักขึ้นดังประสบความสำเร็จขึ้น

ตั้งแต่จัดมาไม่เคยโดนงานช่วงจัดเลย จะกลับมาทันตลอด จะแคล้วคลาด จะจัดงานพันพ่อแก่ ท่านคงอยากให้ผมดูแล แปลกมาก ก็มีงานดี ๆ ผมก็ไป พวกที่เขาแข็งแรงเขาก็จะอยากมาผมให้ตีหมดเลยทั้งเมืองไทย เราจะดูเออ พร้อม ดีก็มาเลย ให้โอกาสเลย มีสถาบันบ้าง เขากล้า ก็ดี ไม่มีการห้ามวงนี้นั้นวงนี้ แต่ต้องมีมารยาทนะ ไปว่ากันที่บ้านนะ ไม่มีเรื่องตีกันแทงกัน ช่วงหลังผมจัดตั้งกองเชียร์ ไปเลย เชียร์ทุกวง สร้างสีสันกลับเข้ามาใหม่ สมัยก่อนเสียงเชียร์จะมาจากพวกนักดนตรี เป็นดนตรี เราจัดเด็กเรียนดนตรีเชียร์ เลย เราจะมีโฆษณามีอะไร แต่เวทีวัดพระพิเรนทร์จะไม่เปลี่ยนจากรูปแบบงานวัด จะไม่ไปแตะต้อง ไม่เอาดนตรีประยุกต์ ห้ามเอาดนตรีสากลเข้ามา เวทีนี้ ผมห้ามต้องของเดิมทั้งหมด จะร้องเพลงอื่น ๆ ได้หมด บรรเลงได้แต่ใช้เครื่องดนตรีไทยเดิม ไม่ Contemporary ทั้ง ๆ ที่มีคนเสนอ จะประยุกต์เชิญแต่ใช้เครื่องดนตรีไทย ผมอนุรักษ์ตรงนี้ ดีงาม ทุกวันนี้มันสนุกขึ้นมา ที่จริงผมก็เจ็บช้ำหลายอย่าง ก็อยากเปิดเผย งานเล็ก ๆ แต่กว่าจะได้ก็ยาก แต่กองเชียร์นี่ก็ จะ เฮ นะ มีเลี้ยงแต่อย่าเมา แล้วก็อย่างรายการทีวี เขาก็จะมี แต่ของคนก็เป็นนักดนตรีไทย มันเป็นกำลังใจให้นักดนตรีไทยได้ฮึกเหิม ลูกขี้อะไร ยาก ๆ ก็มีการปรบมือ ผมก็เห็นบรรยากาศหายไปเพราะ คนเดี๋ยวนี้คนมันจับผิดกันมากไปหรือเปล่านะ มันไม่ค่อย ให้ความสนุก ใจกว้างแบบเก่า มันเจิบ ต้องจัดตั้งเชียร์ขึ้นมา

การเตรียมวงก็จะใช้เวลาสามสี่เดือน ก็มีคนเปรย ๆ มาจะเอามา หรือมารันตี เดี๋ยวนี้เหนื่อยน้อยลงไม่ต้องไปดูนะ มีคลิป มีอะไรมาให้ดู ก็มีคนเคาะมาให้ดูก่อน ผมจะดู เออ ถ้าไม่ดี

ให้เตรียมไปอีกปีนะ ก็ไม่ตัดโอกาส ก็หาเอาที่ตีจริง ๆ มา ผมก็ตัดสินใจก็เลือก และดูตามทีเคาะมา ก็มีประชุมร่วมในสมาคม ผมก็จะหาวง ที่บางปะกงก็มีแต่มีแบบตั้งโต๊ะจีน ผมก็ไม่เอา นี่ผมฝากไว้ ทุกที่เลยนะ เรื่องเงินนี่ มันต้องเปิดเผย อย่าไปบวกอะไรกับพวกปีพาทย์ ได้เงินไม่ใช่ไปเลี้ยงเหล้ากัน ผมว่ามันไม่ได้ ผมว่าบางที เขาไม่ได้โกงแต่เขาไม่เป็น ใช้เงิน จัดการไม่เป็นเขาอยากเลี้ยงอย่างของวัดพระพิเรนทร์ผมก็ไม่ไปกิน เลยนะ ผมเคลียร์ได้ ก็ใคร ๆ ก็บอกผมเหมือน ดร.อุทิศ เลยเคลียร์ได้ จัดการได้ ผมช่วยไปตลอด ล้ม ๆ มาตลอดผมก็จ่ายเองหมดเลย ก็ไม่เป็นไร ก็อย่างเนี่ย ก็ใจอย่างนี้ เขาถึงให้ทำนะ แต่ไม่มีปัญหาช่วงผมมานะมีแต่ข่าว ผมอธิบายได้หมด ชัดเจน ค่าใช้จ่ายก็มีทั้งหมด มันไม่มีอะไรแพงเลย มีแต่ของถูก เอาไปดูได้ทุกอย่างก็มีหลักฐาน ค่าเครื่องเสียง ค่าข้าวของเครื่องใช้ ค่าจำก็เป็นไปตามจริง ไม่มีของแพง เอากำไรอะไรกัน ผมยังอยากรู้ว่าดนตรีมันความต้องการคืออะไร บางงานก็จ้างแพง ให้เล่นแบบกรมศิลป์ เล่นดี ร้องเพราะ ๆ ป้อมเตี้ยไม้ นวม ลาวแพน เอ้า พอ บางงานรับจ้างถูก ๆ เหนื่อยก็เหนื่อย มีเตี้ยมีอะไร ได้นิดเดียว คือมันประเมินค่าไม่ได้ไง คนที่มาพระพิเรนทร์ก็จะเข้าใจ บางทีผมถูกใจผมก็ให้รางวัล ส่วนตัวนะ ผมเห็นว่า ดีก็ไม่ได้รวมบัญชีอะไร ให้เลย กำลั้งใจ อยากจัดประกวดเหมือนกัน ที่จริงเงิน ไม่ก็แสนภาครัฐ ไม่ลำบากเลย จ่ายอะไรไปตั้งมาก แต่เราก็ต้องไม่มีสี ไม่มีกลุ่ม ต้องลองดูผมก็พูด ๆ ไปบ้างแล้ว ที่จริงการแสดงเพลงประวัติเพลง เรารู้เกร็ด อยากให้มีเล่าเพลงมายังไงที่จริงมีเรื่องสนุก ๆ ประกอบ เป็นเรื่องราวได้เหมือนกัน

ที่ผ่านมายังถือว่าไม่มีปัญหา หรือเรื่องใดที่แก้ไขไม่ได้เลย ก็จะมีการแก้ไขไปได้ ผ่านไปด้วยดีเสมอ ๆ เราจะจัดไว้ประมาณแปดวง แปดหรือเก้า ก็จะมีพอดีเวลาตีห้าครึ่ง พระจะบิณฑบาต คนดูก็กลับกัน แก้วสปีเบอร์เซนต์ ของรับประทานก็จัดให้แต่โดยมากเขาจะขอออกไปหารับประทานกันเอง ไปทานอาหารแพง ๆ กัน ไปข้างนอกกัน

รูปแบบการจัดเท่าที่จัดมาจะเป็นวงบรรเลงเป็นสอง หรือสามวงโดยบรรเลงสลับกันยังไม่เคยเป็นวงเดี่ยว เนื่องจากให้เป็นจุดสนใจ เป็นกำลั้งใจและกระตุ้นกัน ตรงนี้ผมจะเน้นมาก จะอธิบายเลยว่า เราทำเพื่ออะไร และคนดูจะได้อะไรบ้าง คนบรรเลงได้อะไร ไม่ใช่สะใจ เราก็มีเกร็ดความรู้ เรามีแง่มุมในการเสนอแต่ละวงให้ศึกษา เปรียบเทียบ ได้ดูการเรียนการสอน โดยมากแต่ละวง เราจะไม่ไปกำหนดชื่อเพลงให้ หรือไปบอกอย่างนั้น ๆ เราไม่ทำถึงขนาดนั้น อาจบอกว่า ปรบไก้สักยี่สิบห้า นาที นะ เพลงหลังสามสิบนาทีทั้งหัวทั้งหางไม่เกินนะ ไอ้เตี้ยอะไรเราก็ไม่ห้าม ก็ให้ความเหมาะสมกัน คือ เราให้เขารับผิดชอบแล้วนี้ เราจะไปห้ามเดี่ยวห้ามอะไรไม่ได้ ก็แล้วแต่บางเพลงก็มีเตี้ยอยู่แล้ว ก็เป็นอย่างนี้มาตลอด คิดว่า บางเพลงมันก็ต้องเดี่ยวเขาเตรียมเพลงมา เช่น ชิม

ใหญ่อะไรอย่างนี้ ก็มีเพลงเดี่ยวอยู่แล้วอะ ก็ต้องเดี่ยวสองชั้น เขาก็ตั้งใจมาโซวอยู่แล้วละ แต่ความรู้สึกของคนดูมันก็มีทั้งสองแบบ คือ ทั้งชอบไม่ชอบ บางคนบอกเล่นดีจังเลย ยังเด็กอยู่ บางคนบอกไม่ดีไปทับกัน คนดูก็แล้วแต่วิพากษ์วิจารณ์ เป็นเรื่องที่เป็นส่วนตัว ก็อยากจัดประกวด แต่ก็ต้องเป็นคนที่อายุมากกว่าหรือรุ่นเดียวกันมาช่วย อยากให้มีหลายหลากกว่านี้เช่น ปีพาทย์มอญ ปีพาทย์นางหงส์ เครื่องสายมาจะได้มีสีสัน คือถ้าผมคนเดียวงานส่วนตัว ผมก็กล้าทำ แต่นี่งานสังคมทำไปเรื่อย ๆ บางทีคนเคยมา แต่มาตั้งแต่ตั้งแง่นั้นเอาคนนี่ไม่เอาอย่างนี้ก็ได้ มันโครงการไม่ได้กำไร มีค้อยมีคนอยากทำ อยากดี อยากเล่น แต่ขาดหลายอย่าง

ข้อดีของผมเมื่อได้จัดก็มีคนนับถือขึ้น รู้จักขึ้น บางคนไม่ดูเลยวิจารณ์ก็มี ข้อเสียก็มีแค่ปากคน มีบางคนก็เขาทำกัน เขาดี เราก็เอาข้อดีมาปรับปรุง สิ่งใดที่ผิด ก็จะต้องขออภัย แก้ไข บางทีข้อดีของเราเขาว่าไม่ดีก็มี แกล้งว่าก็มี ก็ต้องไม่ไปใส่ใจแต่ระวัง และแก้ไขตามข้อเสนอแนะที่ดี ที่จริงการบรรเลงในวัดพระพิเรนทร์ไม่ได้เป็นแม่แบบแบบกรมศิลป์ แต่ก็เป็นสิ่งที่คนก็ไปเอาอย่างก็มี บางคนได้ผ่านก็มีคนนับถือมากเลยก็มี อย่างกลองแขก ก็นั่งเบียดกันก็ต้องมานั่งหน้าไม่ให้ไปถูกกัน หรือไม้ค้ดงไปค้อยไป อรรถรสมันก็มีเหมือนกัน วิธีใหม่ หรือใครคิดอะไรใหม่ก็เกิดขึ้น อย่างบ้านผมก็มีมาตลอด มีการคิดการดี การทำหน้าที่ให้แปลก ๆ ไป ถ้าคิดว่าดี ผสมแล้วร่อยมันลงตัวมันเพราะผมว่ามันก็ดี คนดูก็ชอบ ส่วนนักดนตรีบางทีก็ชอบขอ เสียงให้ดัง ๆ ขอไม้ค้ดง ๆ ก็มี

คำสัมภาษณ์
นายวิบูลธรรม เพียรพงษ์
วันที่ 5 สิงหาคม 2553

ความเกี่ยวข้องกับการแสดงดนตรีไทยวัดพระพิเรนทร์

ผมเข้าไปคลุกคลีตั้งแต่ปี 2513 แต่ยังไม่ได้ตีระนาด เข้าไปดูไปศึกษา แต่เป็นคนตีคือ ระนาดคนปี 2516 ที่เข้าไปตี ตอนที่เข้าไปดู 2513 เข้าไปดูตอนนั้นอายุ 13 ไปดูอาจารย์บุญยงค์ - บุญยัง ครูจำเนียร ศรีไทยพันธ์ ตอนนั้นเป็นวงเทศบาล เราก็ทิ้ง ว่าครูเขาเก่งนะ สมัยก่อนนั้นคนที่ เป็นครูต้องมีทั้งคุณวุฒิ วิทยุฒิ ถึงจะบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ ก็ตั้งใจตั้งแต่นั้นมา ตอนนั้นกลางคืน ที่มีการบรรเลง จำได้ปี 2513 ตอนนั้นมี 13 วง เริ่มตั้งแต่นั้นมาเลย 10 กว่าวงขึ้นไป จะเป็น วงละ 3 เพลง ไม่มีเดี่ยว โหมโรง พรบไก่ เพลงทยอยย วงเด่น ๆ ก็จะเป็นวงบ้านใหม่หาง กระเบน ที่เด่น ๆ วงกรมศิลปากร ของครูประสิทธิ์ (ถาวร) ที่เด่นนะ วงบ้านใหม่หางกระเบน คน ระนาดจะเป็นวิเชียร เกิดผล น้องอาสาธราวุธ เป็นคนระนาด แล้วก็วงกรมศิลปากรก็จะเป็นพี่เชียวตี ระนาด อาจารย์บุญช่วยตีทุ้ม อาจารย์นิกร (จันทศร) ตีฆ้องใหญ่ เพลินตีฆ้องเล็ก กลองแขกก็จะ เป็นครูเหม็ง และ ครูหมาน (มนัส ขาวปลื้ม และสมาน น้อยนิศย์) ครูป๊อบ เป่าปี่ คนร้องชื่อพี่ลอย ทัศนีย์ ร้องดีมากผู้ชายนะ อยู่ในทีมนี้ละ เสียชีวิตไปแล้ว ตอนนั้นคนวัดพระพิเรนทร์แมนมาก จะเป็นพวกต่างจังหวัดไปพาทย์ทั่วประเทศเขาจะเหมารถสองแถวกันมา คือ สนุก จอดรถได้รอบวัดเลย ไม่มีใครยุ่งเลย พอรู้ว่าไหว้ครูพระพิเรนทร์ ทุกอย่างจะไฟเขียวหมด งานใหญ่มาก เป็นสมาคมอะไร เนียนนะ มีร้านขายเหล้าทั่วไป รถสองแถวจอดเต็มไปหมด ไม่เหมือนสมัยนี้มาส่งแล้วกลับไป ตอน นั้นจอดเต็ม แต่ของเราเสียอย่าง เงินน้อย

คืนแรกเป็นลิเก คืนที่สองจะเป็นปีพาทย์ ก็จะได้เงินหนุนจากลิเก ลิเกแต่ละคณะก็มาเล่น รวมกัน จะเล่นเรื่องอะไร พอยกแม่ยกมาแข่งกัน ว่าใครให้ใครเยอะกว่ากัน ดนตรีไทยบรรเลงสลับกัน วงครูผู้ใหญ่เป็นเพลงหน้าพาทย์ โหมโรง เริ่มเปิดงาน เอาละวงบรรเลงเริ่ม ต่อมาก็มีความ สนุกสนานขึ้นอีก เอาครูผู้ทรงคุณวุฒิ อะไร ๆ มาเป็นกรรมการ แล้วตีสมาคม ๆ ตั้งแต่ 2516 มา อาตุ้มตีระนาดเป็นปีแรก อาตุ้มประชัน เป็นวงประชัน และชนะเลิศเดี่ยวระนาดทุ้ม แต่ว่า อาตุ้ม ประชันปีสุดท้ายปี 2519 พอหมดอาตุ้มแล้วก็ไม่มีประชันปีพาทย์ เพราะหากรรมการไม่ได้ ออก กันหมดแล้ว คือ พอตัดสินแล้วก็ว่า นั่นลำเอียง นี่ลำเอียง ไม่ค่อยยอมรับ นั่นดีกว่า นี่ดีกว่า ไม่เป็น ที่สิ้นสุด กรรมการตอนนั้นก็จะมี ครูประสิทธิ์ ถาวร ครูมนตรี ตราโมท จำได้เลยนะ ครูประสิทธิ์

ครูมนตรี ครูบุญยงค์ ครูจำเนียร ก็ครูเป็พาทย์เก่ง ๆ ที่มีชื่อเสียงเป็นกรรมการสลับผลัดเปลี่ยนไป จำได้ว่ามีประชัน 4 วง มีวงบรรเลงโฆ้วส่วนหนึ่ง แต่วงทั้งหมด 10 กว่าวง แข่งกัน 4 วง (2 คู่) เขาใช้เรียกแขก มีวงกรมศิลปากร วงครูสมภพ ข้าประเสริฐ วงตลาดพลูปทุมธานี วงบ้านใหม่ ทางกระเบน โหมโรงปรบไก่อ เดี่ยว ตั้งวงเรียงรายกันไป เพลงเยวกันหมด จำได้ว่าเป็นเดี่ยวแขก มอญ ตอนนั้นจำได้ว่า วงกรมศิลป์ ระนาดได้ ชนะ ชนะวงด้วยเดี่ยวด้วย สมนึก ศรีประพันธ์ แล้วก็มาวงวิเชียร วงปลัด กำลังวัยรุ่นเลย อาตุ้ม เพลงไอ้ลาว ทะยอยนอก เดี่ยว อาพลพีตีทุ้ม ตั้งฆ้องใหญ่ ดีเครื่องหนังวัยรุ่น เขาจะมีเครื่องกลางไว้ หมดสองเพลงสามเพลงก็ออก ก็ไปวงใหม่ มาวงเครื่องโฆ้ว เขาจะตั้งหน้าครูเลย ส่วนวงที่ประชันเขาจะตั้งคู่เลย เวทีเลย คนดูแน่นมาก เรียกว่า ตัว หน้า นั่งหน้า 300 บาท สมัยนั้น แถวกลาง 100 บาท อย่า เก็บได้เยอะแต่ให้เงินน้อย คนมีโบว์ติดไม้เสีย เดินนอกใน เข้าออกได้หมด อีก 7 คน แหม เขาอยู่ย่นสว่าง จะตะโกนเชียร์ คุณหญิงคุณนายมานั่งแปลบเดี่ยว พวกเราเองก็นั่งแถวหน้า ก็เชิญให้รางวัล นั่งสามร้อยพวกเรา ทั้งนั้น ที่อยู่ได้นี่ เพราะ ติเกอดหนุน แต่ละวงมานี้กรรมการก็ต้องรู้ที่มาที่ไป มาจากไหนรู้หมด จะมารวมตัวกันแล้วขึ้นไปตี เอ ๆ ไหน ๆ มาเจอกันขึ้นไปตีด้วยกันหน่อย ฉะนั้น ถ้าคุณอัดเทปเนี่ยขาย ได้เลย เพราะเขาซ้อมมาเรียบ ฮีตอัด เริ่มมีชื่อเสียง เริ่มเข้ามาเชิญตัว อย่างวงของอาตุ้ม เขาซ้อม มาตี้มแตะ ๆ ล ๆ ตอนนั้นก็เริ่มเลยเรารุ่น รู้จักหลาย ๆ คนที่ได้ชวนมา ก็ตีได้ทุกอย่างไอนั้นก็มา ไอนี้ก็มา

พ.ศ.2518 สมนึกมาคนละวงเลย ขึ้นหนัก มาทุกปีเลย วงมา 1 เริ่มเข้ามาเล่นแต่ เรา เล่นไหว้ครู วงครูสมนึก อยากเข้ามา สรุปรวงกรมศิลป์ชนะ 2519 ระนาด ฆ้อง ปี่ คือมันต้องมีประชันเหมือนเดิม แล้วก็กรรมการตัดสินเหมือนเดิม รางวัลเป็นหมื่น ต่อวง มีรางวัลย่อยอีก ๆ ได้ โล่ห์ เดี่ยวเนี่ยนะ พระองค์เจ้า ๆ เฉลิมยุคล จิรัชมิตร ทรงประทานรางวัล เป็นประธาน ดร.. อุทิศ ก็ประมาณ 2518 ครูสมภพ ขอแก้มือ มีวงแก้มือ ก็ต้องเพลง ก็พอเริ่มจากประชัน สาม ทุ้ม มันจะต้องสี่ทุ้มเริ่ม สี่ทุ้ม กรมศิลป์ถอนตัว เพราะงานเยอะ ตอนนั้นกรรมการรุ่นหมดเลย เพราะประชาสัมพันธ์แล้ว ถ้าไม่มีคีนันมีเรื่องเลย เหลือวงเดียวก็มาขอวงครูสมภพ เพราะคนดูดี สมนึกอยู่ ก็มาตกลงกัน คนดูหงุดหงิดนิดหน่อย สมนึก ศรีประพันธ์เดี่ยวนิดหน่อย คนดูก็กำลังดี สมนึกอยู่ ดีสะอาดว่านั่งเถอะ สังเกตว่าจะไม่มีใครลงหอรอก กี่ว่ากันไปจะทำได้ พอปี 2519 ไม่มีใครแล้วตั้งแล้วไม่มีใครมา วงสมนึกตั้งอยู่อย่างนั้น ดิตอยู่ในผังเลย ก็ไม่มีใครมา หลายวงไม่มีใคร มาถ้าสมนึกมา ไหวก็ไม่สะอาดเท่า ก็ไม่มีใครมา จนถึงงานก็ไม่มีใครมาละ (หัวเราะ) สรุปรว่าวง สมนึกก็เสื่อมไป เพราะไม่มีใครมา ต่อมาวงประคองศิลป์ก็เลยมา และกัวงศิษย์โสธร ทางครูสกล

แก้วเพ็ญภาค ไก่ ไฟฟ้าตีระนาด ครูสมภพเป็นประธาน สามวันจะถึงงานอยู่แล้ว คนทุ้ม ครูสกล เป็นเอ่อ ... เขาเรียกว่า เป็นตะมอย ตะมอยคือเป็นหนองที่นิ้วอะ ดีไม่ได้ และจำกัดอายุด้วย ต้องไม่เกิน 25 เป็นเอกฉันท์ อยากให้เด็กมาบ้าง วงครูสกลคืน ก็เสียชื่อมากโฆษณาไปแล้ว ก็ไปบ้าน ครูสกลเลยว่า มีเหตุอะไร ท่านก็เรียกคนทุ้มมาให้ดู ก็เป็นตะมอย คนอื่นก็อายุเกิน ก็เลยต้องเสนอกอออกอาตุ้มไป ครูสมภพก็ขอดูก่อน ที่นี้ทางประคองศิลป์ สมนึก เขาก็ปรับวง เต็มที่เลย แต่วงนั้นก็เคารพเราอยู่ ตอนนั้นทุกคนไม่เถียงครู สมัยนั้นครูเหมือนเทวดาเลย ครูพูดอย่างไรต้องเชื่อครู สมัยนั้นไม่มีเทป จะได้ก็เพราะครู ทุกอย่างเป็นปี ๆ แล้วแต่ท่านจะให้ วันละวรรคเนียบบุญแล้ว ท่านก็พาเราไปบ้านครูสกล ท่านก็บอกว่า กินข้าวไป เอา เรียกเราเลย พม่าห้าท่อน เดี่ยวแขกมอญ เต่ากินผักบั้ง อีกเพลงจำไม่ได้ เดี่ยวแขกมอญ ท่านยกทุ้มมาให้ พอต่อท่านก็ว่าไหนว่าไม่ได้ เราก็อ่าไม่ได้ แต่ดีได้เลย ต่อได้เสร็จปั๊บ เดี่ยวแขกมอญได้มาท่อนหนึ่ง ท่านก็ให้ตีให้ฟัง พอเราตี ท่านก็บอกว่า อะฉันทลงประชัน แต่ต้องคืนลูกศิษย์ฉันทนะ ต่อเดี่ยวแขกมอญคืนนั้นเลย จบเรียบ เข้าก็ซ้อมวงเลย พอรุ่งอีกวันซ้อม แล้วไม่เจอ ไปเจอวัดพระพิเรนทร์ พอจะถึงเวลา วงประคองศิลป์ เขาก็พิมพ์สื่อมาก็เอามาให้อาตุ้มใส่เชียร์ อาตุ้มก็บอกว่า เฮ้ย ภูใส่ไม่ได้วะ เออ ใส่ไม่ได้ไม่ว่า มันเห็นเราใส่เสื้อศิษย์โสธร ฝ่ายตรงข้ามเนี่ย มันก็ว่า เออ พี่ตุ้มแห่เล่นอะไรเนี่ย แห่อะไรเนี่ย หลานเลย ก็บอก ภูไม่ได้แห่ว่าก็ต้องตีทุ้ม เขาก็ถามว่าเรื่องอะไร เราก็อ่า เออ อย่าเพิ่งถามกูตอนนี้เลย เดือนนี้ก็เล่าไม่จบ เดี่ยวมันทำงานอยู่ พูดจบครูสมภพเดินมาพอดี สมนึกขึ้นหน้าหน้าที่ใครหน้าที่มัน เสร็จงานค่อยคุยกัน ทำหน้าที่ให้เรียบร้อย สมนึกก็ดับบุหรี ขยับมืออาตุ้ม มันโมโหมากเลย เราก็อยในอาการนั้น เราไม่เจ็บ ไม่โกรธ เลย ก็เราก็อ่าขึ้นวง วันนั้น เขาก็ดีไม่ยอมตีเลย เขาก็ไม่มีกำลังใจจะตี ดียังไม่เหมือนซ้อมเลย เราก็อ่าเล่นกันตามหน้าที่ ผลปรากฏก็ชนะยกวง โฆษกมันก็เหลือเกิน ประกาศศิษย์โสธรชนะยกวงเลย ทันทีเลย แต่พวกกรรมศิลป์เสร็จแล้วเขายกวงกลับเลย เขาไม่ฟังผล เราก็อย ตายอย่างเดียว ครูให้ไป พอแล้วอาตุ้มก็กลับ แต่ก็กลับพร้อมสมนึก ก็นั่งกินเหล้า ครูก็อธิบายสมนึกฟัง นึกก็เจิบไม่พูดอะไรเลย คินั้น เช้าก็มาบอกอาตุ้ม เออกูขอโทษโว้ย เดี่ยวกูเล่าให้เพื่อนฟังเอง ก็รอดตายมาได้ นั่นคือประสบการณ์ ก็เพราะคนทุ้มมันเป็นตะมอยละ

ที่นี้งานมาเป็นดับ อาจารย์เสรี จัดดนตรีไทยพรรณนา ตอนนั้นใครไม่แจ้งจริงเขาไม่ให้ขึ้นเลย เพราะดุริยประณีต เขาก็แข็ง เขาก็ไม่เข้าวัดพระพิเรนทร์เลย แต่ก็ไปเล่นหลายที่ก็ไม่ไปลงสักปีนึง อาตุ้มไม่เคยเห็นเขาไปกันนะ พอหมดปีอาตุ้มกรรมการก็ลาออกกันหมดเลย วุ่นไปหมด เลิกไปเลย ไม่เอาแล้วขอให้ช่วยอย่างอื่น เพราะปัญหาเยอะ ต้องรับผิดชอบให้มีวงประชันให้ได้ แต่นั่นมาก็เลย

กระจายไปทั้งหมด ขอให้ช่วยอย่างอื่นเถอะ คือ แก่เหนียว ถ้าเพื่อใครเบ๊วก็ดีบออย่างเดียวเลย ตอนนั้นตอนขึ้นเพลงเอาเปิงขึ้นไปด้วย พอขึ้นพม่าเห่ เจียบกันหมดเลย เป็นเรื่องเป็นราว เปิงล้วน ๆ พอจบเล่นเชิดพม่า ตั้งแต่นั้นก็เอาละเล่น เพลงมอญ ใสเปิง ใสตะโพนมอญ เริ่มเล่นเพลงทาง เปลี่ยนกันมั่งละ ตอนนั้นวงอาตุ้มเป็นวงแรกเลย ทีมก็เยอะมาก ถ้าไม่มีวงเราไปเนี่ยคนน้อยเลย แล้วค่าตัวแต่ละวง 3,500 เขาแอบให้เป็น 5,000 คนอื่นรู้ไม่ได้นะ เขาขอร้องว่ามาเล่นให้หน่อย เขาก็มาแอบให้ ไปถึงปี 2523 จนมาถึงอาโงป่องนันท อาโงป่องมาเป็นโฆษก จากนั้นมา 4-5 ปี ก็มาประชันโรงละคร มาตีทุ้ม ชื่อเสียงก็ไปกันใหญ่ ตอนนั้นดุริยประณีตเขาปัมเสื้อ ของเราไม่มีกองเชียร์อย่างนั้นเลย ไปกันสบาย เอากองเชียร์ข้างหน้า ก็จำไม่ได้ปีไหนก็ลดหลั่นลงมาละ ตอนหลัง มาวัดพระพิเรนทร์ พวกป้อม ปอง (ชัยยุทธ์ - ณรงค์ฤทธิ์ โตสง่า) ก็เริ่มเข้ามาแล้ว ดุริยประณีต เริ่มเข้าไปถวายมือที่วัดแล้ว ถวายมือทีละวง ก็ตอนปู บุญสร้าง เรื่องนันท เขาจัดละ ตอนนั้นปู เขาก็ตีระนาด ปรากฏว่า กองเชียร์มีเรื่อง คือ ปูเขาไม่ได้งอนอะไร แต่ว่า กองเชียร์งอน ว่าปูเป็นคนตีระนาด แล้วก็ น่าจะเอาตุ้มมาตีระนาด ก็โมโหกัน คนที่ไววายก็จะเป็นตึกนี่ละ ว่าคนคู่มันก็เกิดมีรางวัลว่าใครตบมือมากกว่า นานกว่าดังกว่า ก็จะทำให้พระเลี่ยมทองคนนั้น หมอสุพจน์ เป็นประธาน คนคู่มือตบมือทางนั้นชนะ ก็มอบให้ตามเสียงปรบมือก็เป็นบ่อเกิดเรื่องราว ใต้ทางนั้นก็เตรียมคนตบมือมากมาย คนคู่มือเชียร์กันตายเลย ก็เลยหมอสุพจน์ ประกาศให้ผู้ชนะทางสมนึก ทางนี้มันก็เสียหน้าสิ คือ วงเราจะมิกกว่า ผลัดกันเอาชื่อพวกเรามาตั้งเป็นชื่อหัวหน้าวงคนละปี ปีนั้นก็พอดี เวียนมาเป็นชื่อสมนึกเป็นหัวหน้าพอดี โฆษกเขาก็ต้องประกาศชื่อว่า วงสมนึก เพราะสมนึกตีระนาดทุกเพลง มีเด็ยมีอะไร พอมอบก็ไววายเลย ก็ไว ว่า เออไอ้ปูมันยังเด็ก ไอ้ นึกมันต้องเจอกู ... ตึกนะ ก็ได้เรื่องมาเลย ไอ้ดำเขาก็ทุ้มกลองแขก ไปโดนสังกะสีข้างหลังพัง โครมครามไปหมด พวกกองเชียร์ก็บอกไม่ต้องมาเจอกูก่อน พวกนักเลงลากตึกไปที่ศาลา ก็พอดีตำรวจมาก็พวกกองเชียร์ มีทุกปี ชนะก็หาเรื่อง ...เมมา... พอแพ้ก็ยิงหาเรื่องเพลง ตอนนั้น ถ้ามีงานศพเขาก็งดสวด ก็ตั้งศพไว้อย่างนั้น เวลาตั้งศพเขาก็มีเครื่องตั้งมีแจกันมีอะไร ๆ ดอกไม้เชิงเทียน คนตบมือตั้งไม่พอหยิบแจกันเขวี้ยงเพียงเลย พอไอ้นั้นเขวี้ยงไอ้นั้นเขวี้ยง ไปกันใหญ่ นี่อาตุ้มก็เปื้อนเลย มันมาเชียร์เราไม่ใช่พวกเรา มาเป็นพวกพ้องเรา ปีสุดท้ายก็หนีกลับเลย ลากรูเลย กูไม่มาอีกแล้ว ปูมันก็เป็นคนจัด เหนียว ตัวใครตัวมันแยกย้ายกันทำมาหากิน

เวทีพระพิเรนทร์ ให้ก็คือ หนึ่งได้วิชาความรู้สองได้ประสบการณ์สามได้ชื่อเสียงสมัยนั้นถ้าไม่ฝึกจริงจัง ๆ ก็ไม่ต้องหวังเลย เวลาตีเนี่ยคนเจียบกันกรึบเลย ข้อเสียไม่มีเลย เพราะมาตีให้ครู คือ ช่วงนั้นเรากำลังเรียน กำลังเรียนต้องมีครูมีสถาบัน ไม่อายเขา ก็เข้าทำงานกรมตำรวจเลย คือ คน

มันก็เกรงใจเลยในความคิดของเราเด็ก ๆ เนี่ย ชื่อนี้ คนนี้ เคยขึ้นวัดพระพิเรนทร์ พอไปเจอกันวัดอื่นถ้าเจอกันบางทีถ้าเราไม่กลับเขากลับเลย มันหลายทีด้วย บางทีเราก็กไปไกล ๆ กลับได้ไงก็ไม่ยอมงั้นเองสิ เอาสมนึกไปตีวงคุณแล้วกัน ก็ไม่ยอมอีก สลับกันแลกกันก็ไม่ยอม ใคร ๆ ก็รู้ว่า สมนึกวงครู ใครก็ดูออก ไม่ยอมเลย ไม่เอาเลย ก็เรียกว่าเหมือนเป็นอิทธิพลเลย สมนึกแกก็ตั้ง ตอนนั้นต่างคนต่างตั้ง กับคุริยะประณีต ก็เลยครูเสรี ก็จับมาคู่ประชัน ตั้งแต่นั้นก็เป็นคู่กัดกันตลอด นับไม่ถูกเลยว่าวัดไหน ๆ บ้าง ที่นี้มันก็มีสมคมที่วัดที่ลพบุรี ได้แบบอย่างจากพระพิเรนทร์ ทำเหมือนเลย ออกที่ลพบุรี มีวิทยุออกฟังที่บ้านเลย มีพลร่มป่าหวายมีนายทุนสนับสนุน แต่ก็ไปแล้วก็อาตุ้มตีทั้งหัวทั้งปิดท้าย แล้วก็ไม่ได้ไปอีก ทางนี้ ก็ไม่ยอมไป วงนั้นก็เพื่อน นี้ก็พวก เราก็กเริ่มโตเริ่มถอยกันออกมา เริ่มมาอัดเสียง สอนโรงเรียน แยกย้ายไปคนละที่ ก็เริ่มสอน ประสบความสำเร็จกันละ ใต้กรุ่นหลังมันเริ่มแรงละ มันประมาทกันละ อาตุ้มก็ว่า ประมาทก็คือแพ้ละ กินเหล้าสนุกสนาน ตึหะยอยใน ตึกก็ผิด อาตุ้มก็ว่า เห็นมัย ที่หลังไม่ต้องไป ถ้าไม่ซ้อมไม่ต้องไป ฝีมือไม่ต้องพูด ถ้าไม่ซ้อมไม่ไป อย่างป้อม ปองนำฟังมัยละ ก็เขาซ้อมมันก็น่าฟัง คู่ต่อสู้เห็นความพร้อมเพรียง แข็งขัน ก็ไพเราะ คู่แข่งก็ถอยละ ถ้าซ้อมเนี่ยเมื่อไรก็ได้ พวกมึงต้องซ้อม ไล่ระนาด ใครไล่อะไรไล่ไป ไล่ไปทุกวัน ไม่ยอมลงกันสามสี่ชั่วโมง ไม่ต้องหยุดกัน

รูปแบบการบรรเลงวัดพระพิเรนทร์

ก็จะกำหนดเพลงมาให้ เพื่อไม่ให้ไขว้เขว เช่น กำหนด เพลงปรบไก่ เพลงทะยอยนะ เถา นะ หรือกำหนดชื่อเพลงเลย ไม่งั้นกติกาก็ตัดสินไม่ได้ อันนี้เฉพาะประชัน แต่ถ้าโชว์ก็แล้วแต่วงใคร ๆ ส่วนทางเครื่องนี้กรุ่นหลัง ทำกันมากขึ้น ให้คนฟังสนุกครึ้ม ๆ มีมาตั้งแต่โบราณ เล่นเพลง แล้วก็มาลูกหมัด แล้วก็มาทางเครื่องเพื่อจะบอกว่ามันมาจากทิศไหน คนดูก็อ้อ เพลงจากที่นั่นนะ เพลงนี้ อ้อ คล้ายปูไข่ไก่หลง ที่จริงวงอาตุ้มเป็นครั้งแรก ๆ เลย รุ่นต่อมาก็เริ่มออกไปจนถึงเพลงลูกทุ่ง หน้าซำ กลองแขกตีสามซำ ไม่รู้ว่าโบราณเขาซ่อนนัย เขาไม่ให้รู้หรือกว่า นี้เขาจะเล่นเพลงลอยกระทง เขาซ่อนเกร็ด มาเลยกรุ่นหลังมันคิดไม่ได้ พอกว่าจะรู้ตัวคนฟังก็อ้าว นี้ ออกราวงเหอเนี่ย เดียวนี้มันเรียนน้อยหรือไงไม่รู้ละ มันเอาโจ่งแจ้ง ไม่ต้องแปลงเลย เอาตรง ๆ ฟังลิเกกันเพลิน ๆ ไปเลย ที่จริงมันก็อยู่ที่ครู หรือที่คนระนาดนั้นละ มันเรียนมากมันก็มีชั้นเชิง เด็กกรุ่นหลัง ก็ไม่รู้ว่า เพลงไหนของใครอะไร บางทีมันกะเทปกันมาก็ไม่รู้ที่มาที่ไป ล่อกันไปเรื่อย ๆ เล่นเราแอนไปเลย

อีกเรื่องหนึ่งก็สำคัญนะ คือ เวลาประชันเนี่ยหัวใจมันอยู่ที่เดียวด้วย เด็ก ๆ ผู้ใหญ่ที่ชื่นชอบเพลงเดียว แต่ปัญหาคือ มีพื้นฐานการบรรเลงที่แตกต่างกัน และมีปัญหาด้านการฝึกฝนด้านพื้นฐานไม่ดีพอ เมื่อต้องฝึกฝนเพลงเดียว โดยไม่ได้พิจารณาความพร้อม เลยดูมันเรียนผิดขั้นตอน เช่น

เพลงเดี่ยวบางทีในหลายๆ ทำนองที่รวดเร็ว แต่สำหรับผู้บรรเลงที่มีน้ำหนักมือไม่เท่ากัน ดีชโยกันนะ มันก็ติดนิสัยเข้ากระดูกดำไปละ มือไม่ถึง เดี่ยวก็ไปล้ม ไปเร่งเร็วไปไม่ได้ก็ตายกลางเวที อยากรจะ โชว์ว่าดีไหว บางทีใช้ไม่ถูกที่ถูกทาง รับส่งร้องที่ล้วงรับเข้าไปจนกินความพอดี คนร้องก็อึดอัด แต่คนดู คนฟังชอบปรบมือกันใหญ่เลย เฮ้อ มันไม่รู้เพราะไม่เรียนไม่รู้มาก่อน มันกระทบเรื่องการเรียนเลย บางที มันต้องบอกต้องอบรมนะอีกหลายๆ เรื่องเลย

การบันทึกเสียง

การชมวัดพระพิเรนทร์ เดิมทีคนเขาก็ล้อกันเยาะนะเรื่องดร.อุทิศ ท่านมีรายการวิทยุ มีเทป ถ่ายเทปทำขาย และก็เป็นที่ประจักษ์ด้วย ก็มีคนจับได้ว่า สายล่ำมามา มันไม่ใช่เทปนี้หว่า ก็จับปลาย สายไปเรื่อย ๆ ก็เลยเห็น ผ้าคลุมอยู่ในรถ ก็โอโหเรื่องเปิดเผยเลย ทุกวันนี้ที่ขึ้นเนี่ยมันเบรียะ ซ้อม กันมาถึงขนาด เรียกว่าทำขายได้เลย ไม่ต้องเสียค่าหัด ค่าแรง เทปขายดีด้วย อยู่ในมูลนิธิท่าน พอเรื่องเปิดเผยท่านก็โดน ท่านก็ออกเพราะถือว่า หาผลประโยชน์ เพราะวัดลงทุนท่านขาย มีทั้ง เสียงปรบมือครบ เลย ไม่มีวิธีโอสมัยนั้น พอท่านเป็นมะเร็งคนก็ว่าเป็นเพราะเอาเปรียบวัดหรือ เปล่า คนก็เลยล้อกันว่า เพราะจิ้งหะมันพอดี

การมีชื่อเสียง

อาตุ้ม และเพื่อน น้องพี จะพูดอย่างไรว่าเก่งไม่มีใครเชื่อ คนจะยอมรับเองเมื่อคุณผ่านวัด พระพิเรนทร์ เพราะคนจะผ่านได้มันต้องแน่จริง มันต้องฝึกมาอย่างพร้อม ตอนหลังก็มีงานมีการ เป็นที่รู้จักก็เพราะเราผ่านเวที เกิดมาจากวัดพระพิเรนทร์ ที่จริงคุณธรรมของนักปี่พาทย์เด็กสมัย นี้ เขาจะยอมรับ กรรมการเป็นใคร และเป็นกลางไม้อย่างอาจารย์เสรี ไม่ได้เป็นปี่พาทย์นะ แต่ ท่านก็จัด เอววงไหนก็ได้มีกฎกติกา งานเรียบร้อยเลย ท่านเป็นโขนละคร คนยังยอมรับเลย อาจารย์ไพฑูริย์ ฉะเจริญ จัดดนตรีพระปิ่นเกล้าทำทุกปี สามารถเอาเพลงหวง ๆ ในเมืองไทย เอา มาตีได้ วงที่ใครเชิญก็ไม่มา ยังเชิญมาตีต่อ ๆ ๆ กันได้เลย บรรเลงเรียบร้อย กรมศิลป์ วงเทศบาล หมายเหตุ เพื่อพวกเรา ถ้าไม่ช่วยกันพวกเราก็จะจบแล้วนะ คนดูก็หมดนะ เราก็ต้องเอาของดี ของแท้ให้เขาดู จริงหรือเปล่า เพลงที่หวงไหนสมัยไหน ๆ ทางนั้นนี้ เอามาตี ทำสำเร็จจุล่งไป ด้วยดี ก็กรมศิลป์เขาว่างตัวเป็นกลาง เปิดโอกาสให้แสดงฝีมือกันเต็มที่ มีคนสนับสนุนหาเงินก้อน เพลงเรื่องทุกเพลงอยู่ที่นั่นหมด ตายกันเยาะแล้วนะ แต่ผลงานยังอยู่ เพลงเรื่องยังอยู่แม้ตัวคนยัง อยู่ เพลงเรื่องกระบอก เพลงเรื่องอะไร ๆ ถ้าไม่มีโครงการพระปิ่นเกล้า ๆ ทำไง มันก็หมด อย่าง เดียว ดังนั้น เราต้องช่วยกันทุก ๆ ทาง เท่าที่จะช่วยให้เต็มที่ครับ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายดวงรุ่ง อ่อนสมพงษ์ ปัจจุบัน อยู่บ้านเลขที่ 16/2 หมู่ 3 ตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากโรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย เป็นครูประจำสถาบันดนตรี Your Clef Music Academy พร้อมกับประกอบธุรกิจส่วนตัวในนาม บริษัทรสนิยมชมชอบแบรนด์จำกัด

